

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

ORZECZNICTWO

redakcja naukowa Dariusz Świecki

Michał Hudzik, Małgorzata Karasińska
Jarosław Kasiński, Dariusz Świecki

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

ORZECZNICTWO

redakcja naukowa Dariusz Świecki

Michał Hudzik, Małgorzata Karasińska
Jarosław Kasiński, Dariusz Świecki

Stan prawny przepisów na 12 stycznia 2022 r.,
wybór orzecznictwa na 15 listopada 2021 r.

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Wioletta Kowalska Violet Design

Poszczególne działy opracowali:

Michał Hudzik – dział V rozdz. 23–26; dział X rozdz. 52, 53; dział XI, XII, XIII

Małgorzata Karasińska – dział V rozdz. 21, 22; dział VI, VII, XIV, XV

Jarosław Kasiński – dział I–IV; dział V rozdz. 19, 20

Dariusz Świecki – dział VIII, IX

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8246-561-7

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	41
Wprowadzenie	43
Ustawa – Kodeks postępowania karnego	45
Dział I	
Przepisy wstępne	47
Art. 1. [Podsądność]	47
Art. 2. [Cele kodeksu]	47
Art. 3. [Czynnik społeczny w postępowaniu karnym]	52
Art. 4. [Zasada obiektywizmu]	52
Art. 5. [Zasada domniemania niewinności, <i>in dubio pro reo</i>]	55
Art. 6. [Zasada prawa do obrony]	59
Art. 7. [Zasada swobodnej oceny dowodów]	62
Art. 8. [Zasada samodzielności jurysdykcyjnej sądów]	71
Art. 9. [Zasada działania z urzędu]	74
Art. 10. [Zasada legalizmu]	75
Art. 11. [Umorzenie absorpcyjne, przesłanki, tryb, wznowienie]	75
Art. 12. [Ściganie na wniosek pokrzywdzonego]	76
Art. 13. [Ściganie za zezwoleniem]	80
Art. 14. [Zasada skargowości]	80
Art. 15. [Podległość procesowa Policji i innych organów sądowi i prokuratorowi]	84
Art. 16. [Obowiązek pouczenia i informowania uczestników postępowania]	84
Art. 17. [Negatywne przesłanki procesowe]	87
Art. 18. [Czyn jako wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne]	104
Art. 19. [Sygnalizacja uchybień, kara pieniężna, zażalenie]	104
Art. 20. [Reagowanie na naruszenie obowiązków procesowych]	105
Art. 21. [Zawiadomienie o postępowaniu karnym]	107
Art. 22. [Zawieszenie postępowania]	107
Art. 23. [Zawiadomienie sądu rodzinnego]	111
Art. 23a. [Mediacja: cel, termin, mediator, sprawozdanie]	112
Art. 23b. (uchylony)	113

Dział II

Sąd	114
------------------	-----

Rozdział 1

Właściwość i skład sądu	114
--------------------------------------	-----

Art. 24. [Sąd rejonowy – właściwość rzeczowa]	114
Art. 25. [Sąd okręgowy – właściwość rzeczowa]	114
Art. 26. [Sąd apelacyjny – właściwość funkcjonalna]	119
Art. 27. [Sąd Najwyższy – właściwość funkcjonalna]	119
Art. 28. [Rozprawa główna – skład sądu]	120
Art. 29. [Rozprawa apelacyjna i kasacyjna – skład sądu]	122
Art. 30. [Posiedzenie – skład sądu]	123
Art. 31. [Właściwość miejscowa – reguły ogólne]	124
Art. 32. [Właściwość miejscowa – kryteria dodatkowe]	126
Art. 33. [Łączność podmiotowa]	127
Art. 34. [Łączność przedmiotowa]	129
Art. 35. [Właściwość – sprawdzenie z urzędu]	133
Art. 36. [Przekazanie sprawy – ekonomia procesowa]	135
Art. 37. [Przekazanie sprawy innemu sądowi ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości]	138
Art. 38. [Spory o właściwość]	150
Art. 39. [Spór kompetencyjny sądu powszechnego i sądu wojskowego]	152

Rozdział 2

Wyłączenie sędziego	152
----------------------------------	-----

Art. 40. [<i>ludex inhabilis</i>]	152
Art. 41. [<i>ludex suspectus</i>]	160
Art. 41a. [Pozostawienie wniosku o wyłączenie sędziego bez rozpoznania]	168
Art. 42. [Postępowanie w przedmiocie wyłączenia]	169
Art. 43. [Przekazanie sprawy – wyłączenie sędziów]	171
Art. 44. [Wyłączenie referendarzy sądowych i ławników]	172

Dział III

Strony, obrońcy, pełnomocnicy, przedstawiciel społeczny, podmiot zobowiązany, właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem	173
--	-----

Rozdział 3

Oskarżyciel publiczny	173
------------------------------------	-----

Art. 45. [Prokurator oskarżycielem publicznym]	173
Art. 46. [Obowiązkowy udział oskarżyciela publicznego w rozprawie]	173
Art. 47. [Wyłączenie oskarżyciela publicznego]	174
Art. 48. [Tryb wyłączenia oskarżyciela]	174

Rozdział 4

Pokrzywdzony	175
Art. 49. [Pokrzywdzony – definicja]	175
Art. 49a. [Termin do złożenia wniosku]	181
Art. 49b. [Zasada domniemania wieku pokrzywdzonego]	182
Art. 50. [Zakaz kumulacji ról procesowych]	182
Art. 51. [Reprezentacja pokrzywdzonego w procesie]	183
Art. 52. [Śmierć pokrzywdzonego]	185
Art. 52a. [Zebranie informacji o pokrzywdzonym oraz wysłuchanie go]	186

Rozdział 5

Oskarżyciel posiłkowy	187
Art. 53. [Pokrzywdzony oskarżycielem posiłkowym]	187
Art. 54. [Uboczny oskarżyciel posiłkowy, termin]	187
Art. 55. [Subsydiarny oskarżyciel posiłkowy]	189
Art. 56. [Ograniczenie udziału oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu]	193
Art. 56a. [Doręczenie orzeczenia wraz z tłumaczeniem]	193
Art. 57. [Odstąpienie oskarżyciela posiłkowego od oskarżenia]	193
Art. 58. [Śmierć oskarżyciela posiłkowego]	194

Rozdział 6

Oskarżyciel prywatny	194
Art. 59. [Oskarżyciel prywatny]	194
Art. 60. [Objęcie czynu ściganego z oskarżenia prywatnego przez prokuratora]	195
Art. 60a. [Doręczenie orzeczenia wraz z tłumaczeniem]	197
Art. 61. [Śmierć oskarżyciela prywatnego]	197

Rozdział 7

(uchylony)	198
Art. 62–70. (uchylone)	198

Rozdział 8

Oskarżony	198
Art. 71. [Oskarżony, podejrzany – definicje]	198
Art. 72. [Prawo do pomocy tłumacza]	199
Art. 73. [Prawo tymczasowo aresztowanego do kontaktu z obrońcą]	201
Art. 74. [Prawa i obowiązki oskarżonego w postępowaniu]	202
Art. 75. [Obowiązek stawiania się na wezwanie]	206
Art. 76. [Przedstawiciel ustawowy oskarżonego]	207
Art. 77. [Maksymalna liczba obrońców]	208
Art. 78. [Obrońca z urzędu – prawo ubogiego]	209
Art. 79. [Obrona obligatoryjna]	211
Art. 80. [Obrona obligatoryjna przed sądem okręgowym]	218

Art. 80a.	(uchylony)	220
Art. 81.	[Wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu]	220
Art. 81a.	[Lista obrońców]	223
Rozdział 9		
Obrońcy i pełnomocnicy		223
Art. 82.	[Obrońca oskarżonego]	223
Art. 83.	[Upoważnienie do obrony]	224
Art. 84.	[Zakres udziału obrońcy]	224
Art. 85.	[Obrona wielu oskarżonych]	230
Art. 86.	[Czynności obrońcy a oskarżony]	234
Art. 87.	[Udział pełnomocnika]	236
Art. 87a.	(uchylony)	237
Art. 88.	[Uprawnienie do pełnienia roli pełnomocnika]	237
Art. 89.	[Odpowiednie stosowanie Kodeksu postępowania cywilnego]	238
Rozdział 10		
Przedstawiciel społeczny		239
Art. 90.	[Przedstawiciel społeczny]	239
Art. 91.	[Uprawnienia procesowe]	240
Rozdział 10a		
Podmiot zobowiązany		241
Art. 91a.	[Zobowiązanie do zwrotu korzyści lub jej równowartości; orzeczenie przypadku świadczenia lub jego równowartości]	241
Rozdział 10b		
Właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepisem		241
Art. 91b.	[Prawa przysługujące właścicielowi przedsiębiorstwa zagrożonego przepisem]	241
Dział IV		
Czynności procesowe		242
Rozdział 11		
Orzeczenia, zarządzenia i polecenia		242
Art. 92.	[Podstawa faktyczna orzeczenia]	242
Art. 93.	[Postanowienia, zarządzenia, polecenia]	243
Art. 93a.	[Uprawnienia referendarzy sądowych]	245
Art. 94.	[Postanowienia, zarządzenia – treść]	245
Art. 95.	[Orzekanie na rozprawie, orzekanie na posiedzeniu]	248
Art. 95a.	[Orzekanie w przypadku ustawowej zmiany przestępstwa na wykroczenie]	248
Art. 95aa.	[Orzekanie w przypadku ustawowego złagodzenia kary]	249
Art. 95b.	[Zasada tajności posiedzeń]	249

Art. 96.	[Posiedzenie – zasady udziału stron]	250
Art. 96a.	[Stosowanie do posiedzeń przepisów o udziale w rozprawie na odległość]	250
Art. 97.	[Czynności sprawdzające]	250
Art. 98.	[Postanowienie – uzasadnienie]	252
Art. 99.	[Wyrok, zarządzenie – uzasadnienie]	253
Art. 99a.	[Wzory formularzy uzasadnień wyroków]	253
Art. 100.	[Orzeczenia i zarządzenia – ogłaszanie, doręczanie, pouczanie]	254
Art. 101–104.	(uchylone)	257
Art. 105.	[Sprostowanie orzeczeń i zarządzeń]	257
Art. 106.	[Orzeczenia i zarządzenia w postępowaniu przygotowawczym]	263
Art. 107.	[Klauzula wykonalności – nadanie]	263

Rozdział 12

Narada i głosowanie	265
Art. 108. [Zasada tajności narady i głosowania]	265
Art. 109. [Kolejność głosowania]	266
Art. 110. [Przedmiot narady i głosowania]	266
Art. 111. [Zasady liczenia głosów]	267
Art. 112. [Wstrzymanie się od głosowania]	267
Art. 113. [Podpisywanie orzeczenia]	267
Art. 114. [<i>Votum separatum</i>]	269
Art. 115. [Podpisanie uzasadnienia]	270

Rozdział 13

Porządek czynności procesowych	271
Art. 116. [Forma wniosków lub oświadczeń stron]	271
Art. 117. [Udział w czynnościach procesowych i następstwa nieobecności]	271
Art. 117a. [Wielu obrońców, pełnomocników]	279
Art. 118. [Niewłaściwe oznaczenie czynności, niewłaściwe skierowanie pisma]	280
Art. 119. [Pismo procesowe – wymogi formalne]	283
Art. 120. [Uzupełnienie braków formalnych]	284
Art. 121. [Odmowa podpisu uczestnika czynności]	289

Rozdział 14

Terminy	290
Art. 122. [Termin zawity]	290
Art. 123. [Zasady obliczania terminu]	291
Art. 124. [Nadanie pisma przed terminem]	292
Art. 125. [Niewłaściwe wniesienie pisma]	293
Art. 126. [Warunki przywrócenia terminu zawitego]	294
Art. 127. [Wniosek o przywrócenie terminu a wykonanie orzeczenia]	301
Art. 127a. [Zawieszenie terminu]	301

Art. 127b.	[Obliczanie terminów przy stosowaniu środków przymusu]	302
Art. 127c.	[Dzień trwania środka przymusu]	302

Rozdział 15

Doręczenia		302
Art. 128.	[Forma doręczanych pism]	302
Art. 129.	[Treść wezwania lub zawiadomienia]	303
Art. 130.	[Potwierdzenie odbioru pisma]	303
Art. 131.	[Formy doręczeń]	303
Art. 132.	[Doręczenie do rąk adresata, dorosłego domownika, za pomocą faksu lub na adres skrzynki pocztowej]	305
Art. 133.	[Doręczenie zastępcze]	308
Art. 134.	[Miejsca doręczeń]	313
Art. 135.	[Zawiadomienie prokuratora wokandą]	314
Art. 136.	[Odmowa przyjęcia pisma, odmowa pokwitowania]	314
Art. 137.	[Wezwanie w wypadkach niecierpiących zwłoki]	314
Art. 138.	[Doręczenie osobie przebywającej za granicą]	317
Art. 139.	[Uznanie pisma za doręczone]	318
Art. 140.	[Obowiązek doręczeń reprezentantom stron]	319
Art. 141.	[Delegacja ustawowa – szczegółowy tryb i sposób doręczania pism organów procesowych]	320
Art. 142.	[Doręczenie przez przyznanie]	321

Rozdział 16

Protokoły		321
Art. 143.	[Czynności protokolowane]	321
Art. 144.	[Protokolant]	325
Art. 145.	[Stenogram]	326
Art. 146.	[Wyłączenie protokolanta i stenografa]	326
Art. 147.	[Rejestracja obrazu lub dźwięku]	327
Art. 148.	[Elementy protokołu]	329
Art. 148a.	[Umieszczanie w protokole danych o miejscu zamieszkania i pracy pokrzywdzonych i świadków]	331
Art. 149.	[Podpisanie protokołu rozprawy lub posiedzenia, stenogramu]	332
Art. 150.	[Podpisanie protokołu innych czynności, zarzuty do protokołu]	333
Art. 151.	[Skreślenia, poprawki, uzupełnienia, uzupełnienie podpisu]	335
Art. 152.	[Wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy, posiedzenia]	336
Art. 153.	[Tryb sprostowania protokołu]	337
Art. 154.	[Sprostowanie omyłek pisarskich i rachunkowych]	338
Art. 155.	[Obowiązek zawiadomienia stron o sprostowaniu]	338

Rozdział 17

Przeglądanie akt i sporządzanie odpisów	339
Art. 156. [Przeglądanie akt sprawy, czynienie odpisów i kserokopii]	339
Art. 156a. [Udostępnianie danych lub oryginałów dokumentów]	342
Art. 157. [Odpisy orzeczeń i protokołów]	342
Art. 158. [Przeglądanie akt sądowych przez prokuratora]	342
Art. 159. [Udostępnienie akt – zażalenie]	343

Rozdział 18

Odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt	343
Art. 160. [Odtworzenie akt – właściwość]	343
Art. 161. [Częściowe odtworzenie akt]	344
Art. 162. [Obowiązki i prawa stron]	345
Art. 163. [Powszechny obowiązek przedstawienia dokumentów]	346
Art. 164. [Odtworzenie akt – dowody]	346
Art. 165. [Treść postanowienia]	347
Art. 166. [Powtórzenie czynności]	348

Dział V

Dowody	349
---------------	-----

Rozdział 19

Przepisy ogólne	349
Art. 167. [Inicjatywa dowodowa]	349
Art. 168. [Fakty notoryjne, fakty znane urzędowo]	352
Art. 168a. [Dopuszczenie dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa karnego]	353
Art. 168b. [Dowody popełnienia przestępstwa innego niż objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej]	354
Art. 169. [Wniosek dowodowy – treść]	355
Art. 170. [Przesłanki oddalenia wniosku dowodowego, forma, konsekwencje]	356
Art. 171. [Zasady przeprowadzania przesłuchania]	364
Art. 172. [Dopuszczalność konfrontacji]	369
Art. 173. [Okazanie]	370
Art. 174. [Niedopuszczalność zastępowania wyjaśnień lub zeznań]	374

Rozdział 20

Wyjaśnienia oskarżonego	376
Art. 175. [Prawo do składania lub do odmowy składania wyjaśnień]	376
Art. 176. [Składanie wyjaśnień na piśmie]	380

Rozdział 21

Świadkowie	381
Art. 177. [Obowiązek złożenia zeznań. Miejsce przesłuchania]	381
Art. 178. [Tajemnica obrończa, tajemnica spowiedzi]	386
Art. 178a. [Zakaz przesłuchiwanie mediatora]	388
Art. 179. [Tajemnica państwowa]	388
Art. 180. [Tajemnica zawodowa i służbowa]	389
Art. 181. [Wyłączenie jawności podczas przesłuchania]	399
Art. 182. [Prawo odmowy zeznań]	401
Art. 183. [Prawo do odmowy udzielenia odpowiedzi na pytanie]	408
Art. 184. [Świadek anonimowy, przesłanki, sposób ustanowienia, przesłuchanie]	411
Art. 185. [Zwolnienie z obowiązku zeznawania]	420
Art. 185a. [Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego]	423
Art. 185b. [Przesłuchanie małoletniego świadka]	430
Art. 185c. [Przestępstwa określone w art. 197–199 k.k. – zawiadomienie o przestępstwie, przesłuchanie pokrzywdzonego]	430
Art. 185d. [Przesłuchanie w trybie art. 185a–185c]	432
Art. 186. [Odmowa złożenia zeznań – termin, skutek]	433
Art. 187. [Przyrzeczenie – organ uprawniony do odbioru]	437
Art. 188. [Przyrzeczenie – forma]	438
Art. 189. [Zwolnienie od przyrzeczenia]	438
Art. 190. [Pouczenie przed przesłuchaniem]	439
Art. 191. [Rozpoczęcie przesłuchania świadka]	440
Art. 192. [Badanie pokrzywdzonego, świadka]	441
Art. 192a. [Badania eliminacyjne; badania poligraficzne (wariografem)]	446

Rozdział 22

Biegli, tłumacze, specjaliści	449
Art. 193. [Opinia – przesłanki, rodzaje]	449
Art. 194. [Postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego]	462
Art. 195. [Biegły stały, biegły <i>ad hoc</i>]	464
Art. 196. [Wyłączenie biegłego]	465
Art. 197. [Przyrzeczenie]	471
Art. 198. [Dostęp biegłego do akt, obecność organu przy badaniach]	472
Art. 199. [Tajemnica biegłego, tajemnica udzielającego pomocy medycznej]	474
Art. 199a. [Zgoda badanego na przeprowadzenie badań poligraficznych (wariografem)]	476
Art. 200. [Opinia biegłego – forma i treść]	479
Art. 201. [Opinia uzupełniająca, nowa opinia]	483
Art. 202. [Opinia o stanie zdrowia psychicznego]	491

Art. 203.	[Obserwacja w zakładzie leczniczym, przesłanka, organ, termin]	498
Art. 204.	[Udział tłumacza]	504
Art. 205.	[Udział specjalistów]	508
Art. 206.	[Pozycja specjalistów]	509

Rozdział 23

Oględziny. Otwarcie zwłok. Eksperyment procesowy	510
Art. 207. [Oględziny – rodzaje]	510
Art. 208. [Oględziny ciała]	511
Art. 209. [Przeprowadzenie oględzin i otwarcia zwłok]	511
Art. 210. [Zarządzenie ekshumacji]	513
Art. 211. [Przeprowadzenie eksperymentu procesowego]	513
Art. 212. [Łączenie czynności dowodowych]	515

Rozdział 24

Wywiad środowiskowy i badanie osoby oskarżonego	515
Art. 213. [Dane osobopoznawcze, dane o karalności]	515
Art. 214. [Wywiad środowiskowy, przesłanki sporządzenia, organy, treść]	517
Art. 215. [Badanie lekarskie lub psychologiczne]	518
Art. 216. [Przesłuchanie przeprowadzających wywiad]	518

Rozdział 25

Zatrzymanie rzeczy. Przeszukanie	519
Art. 217. [Zatrzymanie rzeczy, wezwanie do wydania, odebranie, zatwierdzenie]	519
Art. 218. [Zatrzymanie i kontrola korespondencji]	520
Art. 218a. [Dane informatyczne i ich zabezpieczenie]	520
Art. 218b. [Delegacja ustawowa]	521
Art. 219. [Przeszukanie – cel]	521
Art. 220. [Przeszukanie – organ uprawniony, zatwierdzenie]	522
Art. 221. [Godziny przeszukania]	522
Art. 222. [Przeszukanie pomieszczeń instytucji państwowej, samorządowej, wojska]	522
Art. 223. [Przeszukanie osoby]	523
Art. 224. [Sposób przeprowadzenia przeszukania]	523
Art. 225. [Zatrzymanie dokumentów zawierających tajemnicę]	523
Art. 226. [Wykorzystanie dokumentów zawierających tajemnicę]	524
Art. 227. [Dyrektywy przeprowadzania przeszukania]	525
Art. 228. [Zabezpieczenie odebranych przedmiotów]	525
Art. 229. [Treść protokołu zatrzymania rzeczy lub przeszukania]	528
Art. 230. [Zatwierdzenie zatrzymania, zwrot rzeczy]	528
Art. 231. [Złożenie rzeczy do depozytu sądowego]	533
Art. 232. [Sprzedaż rzeczy]	534
Art. 232a. [Przechowywanie przedmiotów niebezpiecznych]	535

Art. 232b.	[Nieodpłatne przekazanie zajętych przedmiotów w stanie zagrożenia epidemicznego lub stanie epidemii]	536
Art. 233.	[Przechowanie środków płatniczych]	536
Art. 234.	[Czynności prawne z udziałem rzeczy zatrzymanych]	537
Art. 235.	[Przeszukanie, zatrzymanie – właściwość organów]	537
Art. 236.	[Zażalenie]	537
Art. 236a.	[Przeszukanie urządzeń zawierających dane informatyczne]	538
Art. 236b.	[Środki na rachunku jako rzeczy lub przedmioty; objęcie środków na rachunku postanowieniem w przedmiocie dowodów rzeczowych]	538
 Rozdział 26		
Kontrola i utrwalanie rozmów		538
Art. 237.	[Warunki zastosowania, organ, podmioty kontrolowane, odtwarzanie zapisów]	538
Art. 237a.	[Wykorzystanie dowodu uzyskanego w wyniku kontroli]	545
Art. 237b.	(uchylony)	546
Art. 238.	[Maksymalny termin kontroli]	546
Art. 239.	[Ogłoszenie postanowienia, odroczenie]	547
Art. 240.	[Zażalenie]	548
Art. 241.	[Kontrola poczty elektronicznej]	548
Art. 242.	[Delegacja ustawowa]	548
 Dział VI		
Środki przymusu		549
 Rozdział 27		
Zatrzymanie		549
Art. 243.	[Ujęcie obywatelskie]	549
Art. 244.	[Zatrzymanie policyjne, pouczenie, protokół]	551
Art. 245.	[Prawa osoby zatrzymanej]	555
Art. 246.	[Zażalenie, zakres kontroli, właściwość sądu]	555
Art. 247.	[Zatrzymanie osoby podejrzanej]	558
Art. 248.	[Dopuszczalny termin zatrzymania]	561
 Rozdział 28		
Środki zapobiegawcze		562
Art. 249.	[Przesłanki ogólne, posiedzenie, przesłuchanie]	562
Art. 249a.	[Podstawa orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania]	570
Art. 250.	[Właściwość organów; zdalny udział w posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania]	571
Art. 251.	[Treść postanowienia, uzasadnienie]	575
Art. 252.	[Zażalenie]	579
Art. 253.	[Uchylenie lub zmiana środka zapobiegawczego]	582

Art. 254.	[Wniosek o uchylenie lub zmianę, zażalenie]	588
Art. 255.	[Zawieszenie postępowania a środki zapobiegawcze]	593
Art. 256.	[Nadzór nad środkami]	593
Art. 257.	[Ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania] ..	593
Art. 258.	[Przesłanki szczególne]	598
Art. 258a.	[Stosowanie środków zapobiegawczych w sytuacji uniemożliwienia lub utrudniania ich wykonywania przez oskarżonego]	607
Art. 259.	[Odstąpienie, wyłączenie tymczasowego aresztowania]	607
Art. 260.	[Wykonanie tymczasowego aresztowania w zakładzie leczniczym]	615
Art. 261.	[Obowiązek zawiadomienia o tymczasowym aresztowaniu]	617
Art. 262.	[Piecza nad bliskimi tymczasowo aresztowanego, piecza nad mieniem]	617
Art. 263.	[Czas trwania, przedłużanie tymczasowego aresztowania]	618
Art. 264.	[Obowiązek zwolnienia tymczasowo aresztowanego]	633
Art. 265.	[Data początkowa tymczasowego aresztowania]	635
Art. 266.	[Poręczenie majątkowe – podmiot, przedmiot]	636
Art. 267.	[Prawa poręczyciela]	640
Art. 268.	[Przepadek, ściągnięcie sumy poręczenia]	641
Art. 269.	[Ustanie, cofnięcie poręczenia majątkowego]	643
Art. 270.	[Przepadek poręczenia – organ, posiedzenie]	645
Art. 271.	[Przyjęcie poręczenia społecznego]	647
Art. 272.	[Przyjęcie poręczenia indywidualnego]	647
Art. 273.	[Prawa i obowiązki poręczającego]	648
Art. 274.	[Skutki uchybienia zasadom poręczenia]	648
Art. 275.	[Dozór Policji]	648
Art. 275a.	[Nakaz opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkalnego]	650
Art. 276.	[Zawieszenia i zakazy]	651
Art. 276a.	[Środki zapobiegawcze stosowane wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego lub osoby przybranej personelowi medycznemu do pomocy]	652
Art. 277.	[Zakaz opuszczania kraju, zatrzymanie paszportu]	652

Rozdział 29

Poszukiwanie oskarżonego i list gończy	654
Art. 278. [Poszukiwanie oskarżonego]	654
Art. 279. [Przesłanki wydania listu gończego]	655
Art. 280. [Treść, rozpowszechnienie]	657

Rozdział 30

List żelazny	658
Art. 281. [Przesłanki wydania listu żelaznego; postępowanie w sprawie wydania listu żelaznego]	658

Art. 282.	[Warunki listu żelaznego; odwołanie]	663
Art. 283.	[List żelazny i poręczenie majątkowe]	664
Art. 284.	[Zażalenie]	664
Art. 284a.	[Wniosek o wydanie listu żelaznego a rozpoznanie wniosku o tymczasowe aresztowanie]	665
Rozdział 31		
Kary porządkowe		665
Art. 285.	[Kara pieniężna, zatrzymanie, przymusowe doprowadzenie]	665
Art. 286.	[Uchylenie procesowej kary porządkowej, usprawiedliwienie]	670
Art. 287.	[Aresztowanie]	671
Art. 288.	[Procesowe kary porządkowe wobec żołnierza]	674
Art. 289.	[Obciążenie kosztami postępowania]	674
Art. 290.	[Właściwość organów w zakresie procesowych kar porządkowych, zażalenie]	675
Rozdział 32		
Zabezpieczenie majątkowe		675
Art. 291.	[Podstawy dokonania zabezpieczenia]	675
Art. 292.	[Sposób wykonania zabezpieczenia]	684
Art. 292a.	[Zabezpieczenie przez ustanowienie przymusowego zarządu przedsiębiorstwa]	685
Art. 292b.	[Przymusowy zarząd przedsiębiorstwa podmiotu zbiorowego]	686
Art. 293.	[Właściwość organów, zażalenie]	686
Art. 294.	[Czas trwania zabezpieczenia]	690
Art. 295.	[Mienie ruchome osoby podejrzanej – zajęcie]	691
Art. 296.	[uchylony]	691
Dział VII		
Postępowanie przygotowawcze		692
Rozdział 33		
Przepisy ogólne		692
Art. 297.	[Cel i zakres]	692
Art. 298.	[Właściwość organów]	694
Art. 299.	[Strony postępowania przygotowawczego]	695
Art. 299a.	[Obecność osoby wskazanej przez pokrzywdzonego]	699
Art. 300.	[Podejrzany – obowiązek pouczenia]	699
Art. 301.	[Przesłuchanie w obecności obrońcy]	702
Art. 302.	[Zażalenie]	704
Rozdział 34		
Wszczęcie śledztwa		706
Art. 303.	[Wszczęcie śledztwa]	706
Art. 304.	[Obowiązek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa]	709

Art. 304a.	[Protokół z przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie]	711
Art. 304b.	[Potwierdzenie złożenia zawiadomienia o przestępstwie]	712
Art. 305.	[Wszczęcie, odmowa wszczęcia, umorzenie śledztwa]	712
Art. 306.	[Zażalenie na odmowę wszczęcia lub umorzenie śledztwa]	713
Art. 307.	[Postępowanie sprawdzające – przesłanki, termin, zakres]	717
Art. 308.	[Postępowanie w niezbędnym zakresie – przesłanki, termin, zakres]	719

Rozdział 35

Przebieg śledztwa	723
Art. 309. [Śledztwo – właściwość]	723
Art. 310. [Terminy ukończenia, przedłużenie]	725
Art. 311. [Organy prowadzące śledztwo]	727
Art. 312. [Inne organy uprawnione]	728
Art. 313. [Postanowienie o przedstawieniu zarzutów]	729
Art. 314. [Uzupełnienie lub zmiana zarzutów]	736
Art. 315. [Uprawnienia dowodowe stron]	740
Art. 315a. [Odstąpienie od przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka]	740
Art. 316. [Udział stron przy czynnościach dowodowych niepowtarzalnych]	740
Art. 317. [Udział stron przy innych czynnościach dowodowych] ...	742
Art. 318. [Dowód z opinii biegłego]	743
Art. 319–320. (uchylone)	743

Rozdział 36

Zamknięcie śledztwa	743
Art. 321. [Zamknięcie śledztwa, zaznajomienie z materiałami]	743
Art. 322. [Umorzenie śledztwa]	748
Art. 323. [Rozstrzygnięcie w przedmiocie dowodów rzeczowych]	750
Art. 324. [Umorzenie w przypadku niepoczytalności sprawcy]	752
Art. 325. [Zawieszenie śledztwa]	755

Rozdział 36a

Dochodzenie	755
Art. 325a. [Organy; odpowiednie stosowanie przepisów o śledztwie]	755
Art. 325b. [Pozytywne przesłanki dochodzenia]	756
Art. 325c. (uchylony)	757
Art. 325d. [Delegacja ustawowa]	757
Art. 325e. [Wszczęcie, odmowa wszczęcia, umorzenie, zawieszenie dochodzenia, zażalenie]	758
Art. 325f. [Umorzenie rejestrowe]	758
Art. 325g. [Przedstawienie zarzutów, zamknięcie dochodzenia]	759

Art. 325h.	[Zakres dochodzenia, protokół ograniczony]	759
Art. 325i.	[Ukończenie dochodzenia; termin]	760
Rozdział 37		
Nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym		761
Art. 326.	[Zakres nadzoru, uprawnienia prokuratora]	761
Art. 327.	[Podjęcie na nowo, wznowienie postępowania przygotowawczego]	763
Art. 328.	[Uchylenie postanowienia o umorzeniu przez Prokuratora Generalnego]	767
Rozdział 38		
Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym		769
Art. 329.	[Sąd; właściwość, skład]	769
Art. 330.	[Subsydiarny akt oskarżenia – tryb postępowania]	774
Rozdział 39		
Akt oskarżenia		783
Art. 331.	[Termin sporządzenia i wniesienia do sądu]	783
Art. 332.	[Treść]	786
Art. 333.	[Załączniki i elementy dodatkowe]	799
Art. 334.	[Czynności związane z wysłaniem do sądu]	801
Art. 335.	[Skazanie bez rozprawy – wniosek]	803
Art. 336.	[Warunkowe umorzenie postępowania – wniosek]	819
Dział VIII		
Postępowanie przed sądem pierwszej instancji		821
Rozdział 40		
Wstępna kontrola oskarżenia		821
Art. 337.	[Formalna kontrola aktu oskarżenia]	821
Art. 337a.	[Informowanie pokrzywdzonego o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej]	822
Art. 338.	[Doręczenie oskarżonemu aktu oskarżenia i jego następstwa]	823
Art. 338a.	[Wniosek oskarżonego o skazanie bez rozprawy]	824
Art. 338b.	[Złożenie żądania wyznaczenia obrońcy z urzędu]	825
Art. 339.	[Orzekanie na posiedzeniu]	825
Art. 340.	[Treść postanowienia o umorzeniu postępowania]	831
Art. 341.	[Posiedzenie w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania]	832
Art. 342.	[Wyrok warunkowo umarzający postępowanie wydany na posiedzeniu]	833
Art. 343.	[Rozpoznanie wniosku prokuratora o skazanie bez rozprawy]	834
Art. 343a.	[Rozpoznanie wniosku oskarżonego o skazanie bez rozprawy]	839

Art. 343b.	[Wydanie postanowień o nieuwzględnieniu wniosków o skazanie bez rozprawy, warunkowe umorzenie postępowania lub o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego]	839
Art. 344.	[Orzekanie w przedmiocie stosowanego tymczasowego aresztowania]	840
Art. 344a.	[Przekazanie sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego]	840
Art. 344b.	[Złożenie aktu oskarżenia po uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia]	842
Art. 345–346.	(uchylone)	842
Art. 347.	[Niezwiązanie sądu orzekającego na rozprawie oceną faktyczną i prawną postanowień i zarządzeń wydanych na posiedzeniu]	842

Rozdział 41

Przygotowanie do rozprawy głównej	843
Art. 348. [Niezwłoczne wyznaczenie terminu rozprawy]	843
Art. 349. [Posiedzenie wstępne]	843
Art. 350. [Wyznaczenie rozprawy głównej]	845
Art. 350a. [Zaniechanie wezwania świadków na rozprawę]	846
Art. 351. (uchylony)	846
Art. 352. [Dopuszczenie dowodów przed rozprawą główną]	846
Art. 353. [Zawiadomienie o terminie rozprawy głównej]	847
Art. 354. [Wniosek prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środków zabezpieczających]	848
Art. 354a. [Wysłuchanie przed orzeczeniem środka zabezpieczającego]	851

Rozdział 42

Jawność rozprawy głównej	851
Art. 355. [Jawność zewnętrzna rozprawy głównej]	851
Art. 356. [Publiczność – zasady obecności]	851
Art. 357. [Udział środków społecznego przekazu w rozprawie głównej]	852
Art. 358. [Nagrywanie przebiegu rozprawy przez stronę]	852
Art. 359. [Wyłączenie jawności zewnętrznej rozprawy głównej z mocy prawa]	852
Art. 360. [Wyłączenie jawności zewnętrznej rozprawy głównej przez sąd]	853
Art. 361. [Udział osób trzecich w rozprawie prowadzonej z wyłączeniem jawności zewnętrznej]	853
Art. 362. [Tajemnica rozprawy prowadzonej z wyłączeniem jawności]	854
Art. 363. [Rozpoznanie wniosku o wyłączenie jawności]	854
Art. 364. [Ogłoszenie wyroku]	854

Rozdział 43

Przepisy ogólne o rozprawie głównej	855
Art. 365. [Ustność rozprawy głównej]	855
Art. 366. [Kierowanie rozprawą główną przez przewodniczącego]	856
Art. 367. [Prawo stron do wypowiedzi]	857
Art. 367a. (uchylony)	857
Art. 368. [Rozstrzygnięcia co do wniosku dowodowego]	858
Art. 369. [Kolejność przeprowadzania dowodów]	858
Art. 370. [Zadawanie pytań osobom przesłuchiwanym]	858
Art. 371. [Przesłuchanie świadka pod nieobecność innych świadków]	859
Art. 372. [Policja sesyjna]	860
Art. 373. [Odwołanie od zarządzeń przewodniczącego]	860
Art. 374. [Udział oskarżonego w rozprawie]	860
Art. 375. [Wydalenie oskarżonego z sali rozpraw]	863
Art. 376. [Prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego, którego udział w rozprawie jest obowiązkowy]	864
Art. 377. [Prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego z jego winy, gdy udział w rozprawie jest obowiązkowy]	865
Art. 378. [Zmiana obrońcy na rozprawie]	868
Art. 378a. [Przeprowadzenie postępowania dowodowego podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy; uzupełniające przeprowadzenie dowodu]	870
Art. 379. [Szacunek dla sądu]	871
Art. 380. [Odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących oskarżonego do osoby niepoczytalnej]	871

Rozdział 44

Rozpoczęcie rozprawy głównej	871
Art. 381. [Rozpoczęcie rozprawy głównej]	871
Art. 382. [Zatrzymanie i doprowadzenie oskarżonego na rozprawę w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa]	872
Art. 383. (uchylony)	872
Art. 384. [Obecność na sali rozpraw pokrzywdzonego, świadków, biegłych]	872

Rozdział 45

Przewód sądowy	873
Art. 385. [Rozpoczęcie przewodu sądowego]	873
Art. 386. [Przesłuchanie oskarżonego]	873
Art. 387. [Dobrowolne poddanie się karze]	875
Art. 388. [Ograniczenie postępowania dowodowego]	881
Art. 389. [Odczytanie protokołów wyjaśnień oskarżonego]	881
Art. 390. [Obecność oskarżonego przy czynnościach postępowania dowodowego]	884

Art. 391.	[Odczytanie protokołów zeznań świadka]	885
Art. 392.	[Odczytanie protokołów przesłuchań]	894
Art. 393.	[Odczytanie dokumentów]	895
Art. 393a.	[Odtwarzanie nagrań]	898
Art. 394.	[Uznanie za ujawnione]	899
Art. 394a.	[Sprowadzenie na salę rozpraw i udostępnienie dowodów rzeczowych]	899
Art. 395.	[Dowody rzeczowe na rozprawie]	899
Art. 396.	[Pomoc prawna w przeprowadzeniu dowodu]	899
Art. 396a.	[Wezwanie oskarżyciela publicznego do przedstawienia dodatkowego dowodu]	900
Art. 397.	(uchylony)	901
Art. 398.	[Postawienie przez oskarżyciela publicznego dodatkowego zarzutu popełnienia przestępstwa]	901
Art. 399.	[Upředzenie o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej zarzucanego oskarżonemu czynu]	903
Art. 400.	[Zmiana procedury rozpoznania sprawy z karnej na wykroczeniową]	906
Art. 401.	[Przerwa w rozprawie]	908
Art. 402.	[Prowadzenie rozprawy po przerwie]	908
Art. 403.	[Orzekanie w czasie przerwy w rozprawie]	909
Art. 404.	[Odroczenie rozprawy]	910
Art. 404a.	(uchylony)	912
Art. 405.	[Ujawnienie bez odczytania dokumentów z chwilą zamknięcia przewodu sądowego]	913

Rozdział 46

Głosy końcowe	913
Art. 406. [Głosy końcowe]	913
Art. 407. (uchylony)	914

Rozdział 47

Wyrokowanie	915
Art. 408. [Narada nad wyrokiem]	915
Art. 409. [Wznowienie przewodu sądowego]	916
Art. 410. [Podstawa faktyczna wyroku]	916
Art. 411. [Odroczenie wydania wyroku]	918
Art. 412. [Sporządzenie wyroku na piśmie]	919
Art. 413. [Elementy składowe wyroku]	919
Art. 414. [Wyrok umarzający postępowanie, wyrok warunkowo umarzający postępowanie, wyrok uniewinniający]	935
Art. 415. [Klauzula antykumulacyjna]	939
Art. 415a. [Rozpatrzenie wniosku o zobowiązanie do zwrotu korzyści albo jej równowartości lub orzeczenie przepadku świadczenia albo jego równowartości]	942
Art. 416. (uchylony)	942
Art. 417. [Zaliczenie na poczet kary okresu tymczasowego aresztowania w innej sprawie]	943

Art. 418.	[Ogłoszenie wyroku, ustne uzasadnienie]	943
Art. 418a.	[Upublicznienie wyroku wydanego poza rozprawą]	945
Art. 419.	[Niestawiennictwo na ogłoszenie wyroku]	945
Art. 420.	[Uzupełnienie wyroku]	946
Art. 421.	[Roszczenia do przedmiotów objętych przepadkiem]	949
Art. 422.	[Wniosek o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku]	950
Art. 423.	[Pisemne uzasadnienie wyroku]	953
Art. 424.	[Elementy pisemnego uzasadnienia wyroku]	954

Dział IX

Postępowanie odwoławcze	961
-------------------------------	-----

Rozdział 48

Przepisy ogólne	961
Art. 425. [Zasada kontroli, zakres zaskarżenia, <i>gravamen</i>]	961
Art. 426. [Dwuinstancyjność postępowania odwoławczego, zaskarżalność pozioma]	967
Art. 427. [Elementy środka odwoławczego, prekluzja dowodowa, ograniczenie zarzutów odwoławczych]	970
Art. 428. [Wniesienie środka odwoławczego, odpowiedź na środek odwoławczy]	975
Art. 429. [Odmowa przyjęcia środka odwoławczego]	975
Art. 430. [Pozostawienie bez rozpoznania środka odwoławczego]	982
Art. 431. [Cofnięcie środka odwoławczego]	984
Art. 432. [Rozpoznanie sprawy pomimo cofnięcia środka odwoławczego]	986
Art. 433. [Kontrola odwoławcza]	987
Art. 434. [Zakaz <i>reformationis in peius</i>]	992
Art. 435. [Orzekanie na rzecz współoskarżonych]	1002
Art. 436. [Ograniczenie zakresu rozpoznania]	1004
Art. 437. [Rodzaje rozstrzygnięć sądu odwoławczego]	1005
Art. 438. [Względne przyczyny odwoławcze]	1012
Art. 439. [Bezwzględne przyczyny odwoławcze]	1030
Art. 439a. [Orzekanie w sprawie o wykroczenie]	1059
Art. 440. [Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia]	1060
Art. 441. [Przedstawienie zagadnienia prawnego Sądowi Najwyższemu]	1063
Art. 442. [Postępowanie ponowne po uchyleniu orzeczenia]	1066
Art. 443. [Zakaz <i>reformationis in peius</i> w postępowaniu ponownym]	1070
Art. 443a. [Zaskarżenie uzasadnienia orzeczenia]	1076

Rozdział 49

Apelacja	1077
Art. 444. [Apelacja jako środek zaskarżenia]	1077
Art. 445. [Termin do wniesienia apelacji]	1078

Art. 446.	[Przymus adwokacko-radcowski; odpisy apelacji]	1082
Art. 447.	[Rozszerzony zakres zaskarżenia wyroku; ograniczenie zarzutów odwoławczych w trybach konsensualnych]	1084
Art. 448.	[Postępowanie międzyinstancyjne]	1088
Art. 449.	[Rozpoznanie apelacji]	1088
Art. 449a.	[Uzupełnienie uzasadnienia wyroku]	1090
Art. 450.	[Udział w rozprawie apelacyjnej]	1091
Art. 451.	[Udział oskarżonego pozbawionego wolności w rozprawie apelacyjnej]	1095
Art. 452.	[Postępowanie dowodowe przed sądem drugiej instancji]	1098
Art. 453.	[Przebieg rozprawy apelacyjnej]	1100
Art. 454.	[Reguła <i>ne petus</i>]	1102
Art. 455.	[Poprawienie błędnej kwalifikacji prawnej czynu]	1104
Art. 455a.	[Zakaz uchylenia wyroku z powodu uzasadnienia]	1106
Art. 456.	[Forma rozstrzygnięcia sądu odwoławczego]	1108
Art. 457.	[Uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego]	1108
Art. 458.	[Odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji]	1113

Rozdział 50

Zażalenie i sprzeciw	1114
Art. 459. [Postanowienia podlegające zaskarżeniu]	1114
Art. 460. [Termin wniesienia]	1117
Art. 461. [Odpisy, zawiadomienie osób, których dotyczy postanowienie]	1119
Art. 462. [Względna suspensywność zażalenia]	1119
Art. 463. [Względna dewolutywność zażalenia]	1119
Art. 464. [Posiedzenie sądu odwoławczego]	1120
Art. 465. [Zażalenia na postanowienia organów postępowania przygotowawczego]	1121
Art. 466. [Zażalenia na zarządzenia]	1122
Art. 467. [Zażalenia na czynności lub zaniechanie czynności]	1124

Dział X

Postępowania szczególne	1125
--------------------------------------	------

Rozdział 51

(uchylony)	1125
Art. 468–484. (uchylone)	1125

Rozdział 52

Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego	1125
Art. 485. [Uzupełniające stosowanie przepisów o postępowaniu zwyczajnym]	1125
Art. 486. (uchylony)	1125
Art. 487. [Minimalne elementy aktu oskarżenia]	1125

Art. 488.	[Rola Policji w sprawach prywatnoskargowych]	1126
Art. 489.	[Posiedzenie pojednawcze, postępowanie mediacyjne]	1127
Art. 490.	[Posiedzenie pojednawcze – przebieg, protokół]	1127
Art. 491.	[Posiedzenie pojednawcze – skutki niestawienia stron]	1128
Art. 492.	[Pojednanie – skutki]	1128
Art. 493.	[Pojednanie – zakres]	1129
Art. 494.	[Uгода stron w zakresie roszczeń cywilnych]	1129
Art. 495.	[Przekazanie sprawy na rozprawę]	1130
Art. 496.	[Skutki odstąpienia od oskarżenia]	1130
Art. 497.	[Oskarżenie wzajemne, pozycja procesowa stron]	1131
Art. 498.	[Udział prokuratora a oskarżenie wzajemne]	1131
Art. 499.	[Odpowiednie stosowanie przepisów o pojednaniu]	1132

Rozdział 53

Postępowanie nakazowe

Art. 500.	[Wyrok nakazowy – przesłanki, posiedzenie, odpowiednie stosowanie przepisów]	1132
Art. 501.	[Negatywne przesłanki]	1134
Art. 502.	[Maksymalna kara]	1134
Art. 503.	[uchylony]	1135
Art. 504.	[Treść]	1135
Art. 505.	[Doręczenie wyroku nakazowego; pouczenia]	1135
Art. 506.	[Sprzeciw, tryb i skutki wniesienia]	1136
Art. 507.	[Prawomocność wyroku nakazowego]	1137

Rozdział 54

(uchylony)

Art. 508–517.	(uchylone)	1137
---------------	------------------	------

Rozdział 54a

Postępowanie przyspieszone

Art. 517a.	[Uzupełniające stosowanie przepisów o postępowaniu zwyczajnym]	1137
Art. 517b.	[Przesłanki; zakres dochodzenia; odstąpienie od przymusowego doprowadzenia]	1138
Art. 517c.	[Ograniczenie dochodzenia; pouczenie podejrzanego o jego uprawnieniach]	1139
Art. 517d.	[Wniosek o rozpoznanie sprawy]	1139
Art. 517e.	[Doręczenie odpisu wniosku o rozpoznanie sprawy]	1140
Art. 517ea.	[Ustność rozprawy]	1140
Art. 517f.	[Przerwy w postępowaniu przyspieszonym]	1141
Art. 517g.	[Przekazanie sprawy prokuratorowi; środki zapobiegawcze]	1141
Art. 517ga.	[Wyłączenie trybu określonego w art. 517b § 2a]	1142

Art. 517h.	[Termin złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia; termin sporządzenia uzasadnienia; termin przekazania apelacji sądowi odwoławczemu]	1142
Art. 517i.	[Przekazanie sprawy do postępowania przygotowawczego]	1142
Art. 517j.	[Dyżury adwokackie – delegacja ustawowa]	1143

Dział XI

Nadzwyczajne środki zaskarżenia	1144
---------------------------------------	------

Rozdział 55

Kasacja	1144
----------------------	------

Art. 518.	[Stosowanie przepisów o postępowaniu odwoławczym]	1144
Art. 519.	[Orzeczenia podlegające zaskarżeniu]	1147
Art. 520.	[Uprawnienia stron do wniesienia kasacji]	1149
Art. 521.	[Kasacja nadzwyczajna, podmioty uprawnione, rodzaj orzeczeń]	1151
Art. 522.	[Liczba kasacji]	1157
Art. 523.	[Podstawy kasacyjne, ograniczenia we wnoszeniu kasacji]	1158
Art. 524.	[Termin wniesienia kasacji, ograniczenie uwzględnienia kasacji]	1170
Art. 525.	[Wniesienie kasacji – właściwość sądu]	1172
Art. 526.	[Wyjaśnienie podstaw kasacji; osoby uprawnione do sporządzenia kasacji]	1173
Art. 527.	[Opłata sądowa od kasacji]	1176
Art. 528.	[Wyłączenie zażalenia]	1178
Art. 529.	[Rozpoznanie kasacji na korzyść oskarżonego]	1179
Art. 530.	[Odmowa przyjęcia kasacji, odpowiedź na kasację]	1182
Art. 531.	[Pozostawienie kasacji bez rozpoznania]	1187
Art. 532.	[Względna suspensywność kasacji]	1191
Art. 533.	[Środki zapobiegawcze]	1195
Art. 534.	[Skład Sądu]	1195
Art. 535.	[Orzekanie na rozprawie, posiedzeniu, oczywista bezzasadność lub zasadność kasacji]	1196
Art. 536.	[Granice rozpoznania kasacji]	1199
Art. 537.	[Orzeczenia]	1202
Art. 537a.	[Wyłączenie możliwości uchylenia wyroku ze względu na braki w jego uzasadnieniu]	1205
Art. 538.	[Skutek uchylenia wyroku]	1206
Art. 539.	[Niedopuszczalność superkasacji]	1206

Rozdział 55a

Skarga na wyrok sądu odwoławczego	1207
Art. 539a. [Podstawy skargi do Sądu Najwyższego]	1207
Art. 539b. [Termin wniesienia skargi. Wstrzymanie wykonania wyroku]	1212

Art. 539c.	[Odpisy skargi]	1213
Art. 539d.	[Orzeczenie Sądu Najwyższego w przedmiocie środka zapobiegawczego]	1213
Art. 539e.	[Rozpoznanie skargi]	1214
Art. 539f.	[Przepisy stosowane do skargi do Sądu Najwyższego]	1214

Rozdział 56

Wznowienie postępowania

Art. 540.	[Podstawy: przestępstwo, nowe fakty lub dowody, orzeczenie TK, orzeczenie organu międzynarodowego]	1215
Art. 540a.	[Podstawy: mały świadek koronny, umorzenie absorpcyjne]	1225
Art. 540b.	[Podstawy: rozpoznanie sprawy pod nieobecność oskarżonego, nienależyte pouczenie]	1226
Art. 541.	[Ustalenie przestępstwa będącego podstawą wznowienia]	1230
Art. 542.	[Osoby uprawnione do złożenia wniosku; wznowienie z urzędu: podstawy, termin]	1231
Art. 543.	(uchylony)	1237
Art. 544.	[Właściwość sądu, skład, posiedzenie]	1237
Art. 545.	[Odpowiednie stosowanie przepisów; osoby uprawnione do sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania]	1239
Art. 546.	[Czynności sprawdzające]	1244
Art. 547.	[Rodzaje orzeczeń, dopuszczalność ich zaskarżenia]	1245
Art. 548.	[Postępowanie po wznowieniu w razie śmierci oskarżonego]	1248

Dział XII

Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia

Rozdział 57

Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego

Art. 549.	[Inicjowanie postępowania]	1249
Art. 550.	[Właściwość sądu, udział w posiedzeniu, zaskarżenie postanowienia]	1249
Art. 551.	[Postępowanie po podjęciu]	1249

Rozdział 58

Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe

aresztowanie lub zatrzymanie

Art. 552.	[Podstawy żądania odszkodowania]	1250
Art. 552a–552b.	(uchylone)	1251
Art. 553.	[Samooskarżenie lub przyczynienie się do niesłusznego orzeczenia]	1251

Art. 553a.	[Zaliczenie oskarżonemu okresu niesłusznego stosowania kar, środków karnych, środków zabezpieczających lub środków przymusu]	1254
Art. 554.	[Właściwość i skład sądu; rozprawa]	1255
Art. 555.	[Terminy przedawnienia]	1262
Art. 556.	[Śmierć oskarżonego – uprawnieni do odszkodowania]	1266
Art. 557.	[Roszczenia regresowe Skarbu Państwa]	1268
Art. 558.	[Uzupełniające stosowanie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego]	1269
Art. 559.	(uchylony)	1271

Rozdział 59

Ułaskawienie	1271
Art. 560. [Podmioty uprawnione do złożenia prośby]	1271
Art. 561. [Właściwy sąd, termin sporządzenia opinii]	1274
Art. 562. [Skład sądu]	1274
Art. 563. [Okoliczności uwzględniane przez sąd]	1274
Art. 564. [Opinia sądu drugiej instancji, przekazanie akt Prokuratorowi Generalnemu]	1275
Art. 565. [Przedstawienie akt Prezydentowi]	1276
Art. 566. [Ponowienie prośby o ułaskawienie]	1277
Art. 567. [Wszczęcie postępowania o ułaskawienie z urzędu]	1278
Art. 568. [Wstrzymanie wykonania kary, przerwa]	1278

Rozdział 60

Orzekanie kary łącznej	1279
Art. 568a. [Orzeczenie kary łącznej]	1279
Art. 569. [Właściwość sądu]	1279
Art. 570. [Inicjowanie postępowania]	1281
Art. 571. [Zebranie danych i opinii]	1282
Art. 572. [Orzeczenia sądu]	1284
Art. 573. [Rozprawa, udział oskarżonego]	1286
Art. 574. [Odpowiednie stosowanie przepisów]	1286
Art. 575. [Wydanie nowego wyroku łącznego]	1288
Art. 576. [Skutek wyroku łącznego]	1291
Art. 577. [Treść wyroku łącznego]	1292

Dział XIII

Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych	1294
--	------

Rozdział 61

Immunitety osób należących do przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych		1294
Art. 578.	[Immunitet dyplomatyczny]	1294
Art. 579.	[Immunitet konsularny]	1294
Art. 580.	[Zrzeczenie się immunitetu]	1295
Art. 581.	[Świadek, biegły, tłumacz z immunitetem dyplomatycznym]	1295

Art. 582.	[Świadek, biegły, tłumacz z immunitetem konsularnym]	1295
Art. 583.	[Przeszukanie pomieszczeń dyplomatycznych, konsularnych]	1296
Art. 584.	[Immunitet a obywatelstwo polskie]	1296

Rozdział 62

Pomoc prawna i doręczenia w sprawach karnych

Art. 585.	[Zakres pomocy prawnej]	1296
Art. 586.	[Doręczenie, przesłuchanie, przeszukiwanie za granicą]	1297
Art. 587.	[Odczytanie protokołów czynności dowodowych dokonanych za granicą]	1297
Art. 588.	[Udzielenie, odmowa udzielenia pomocy prawnej]	1300
Art. 589.	[Quasi-list żelazny]	1300
Art. 589a.	[Udział w czynności procesowej osoby pozbawionej wolności za granicą]	1301
Art. 589b.	[Wspólny zespół śledczy – podstawy, tryb powołania]	1301
Art. 589c.	[„Zespół polski” – podstawy, skład, funkcjonariusze delegowani]	1302
Art. 589d.	[Delegowanie polskiego prokuratora do zespołu innego państwa]	1303
Art. 589e.	[Wykorzystanie informacji uzyskanych przez członka zespołu]	1303
Art. 589f.	[Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez członka zespołu]	1304

Rozdział 62a

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej

o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów

lub mającego na celu zabezpieczenie mienia

Art. 589g.	[Zatrzymanie i zabezpieczenie dowodów lub mienia za granicą – podstawy, właściwość, tryb]	1304
Art. 589h.	[Zwrot dowodów]	1305
Art. 589i.	[Uchylenie postanowienia o zatrzymaniu lub zabezpieczeniu]	1305
Art. 589j.	[Zażalenie]	1305
Art. 589k.	[Zwrot odszkodowania wypłaconego przez państwo wykonania zatrzymania lub zabezpieczenia]	1306
Art. 589ka.	[Stosowanie przepisów w przypadku państw członkowskich UE, w których nie ma zastosowania europejski nakaz dochodzeniowy]	1306

Rozdział 62b

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej

o wykonanie orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mającego

na celu zabezpieczenie mienia

Art. 589l.	[Wykonanie zagranicznego orzeczenia o zatrzymaniu lub zabezpieczeniu dowodu lub mienia]	1306
------------	---	------

Art. 589m. [Odmowa wykonania zatrzymania dowodów lub zajęcia mienia]	1307
Art. 589n. [Rozstrzygnięcie w przedmiocie wykonania orzeczenia]	1308
Art. 589o. [Wstrzymanie wykonania zatrzymania dowodów lub zajęcia mienia]	1308
Art. 589p. [Zawiadomienie właściwych organów państwa wnioskującego]	1309
Art. 589r. [Zastosowanie szczególnego trybu postępowania]	1309
Art. 589s. [Termin zatrzymania dowodów lub zajęcia mienia, zwolnienie przedmiotów]	1309
Art. 589t. (uchylony)	1310
Art. 589u. [Roszczenie regresowe Skarbu Państwa]	1310
Art. 589v. [Stosowanie przepisów w przypadku państw członkowskich UE, w których nie ma zastosowania europejski nakaz dochodzeniowy]	1310

Rozdział 62c

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego	1311
Art. 589w. [Wydanie END – właściwość funkcjonalna, przesłanki negatywne i pozytywne]	1311
Art. 589x. [Negatywne przesłanki wydania END]	1313
Art. 589y. [Elementy END; tłumaczenie i przekazanie END]	1314
Art. 589z. [END dotyczący czasowego wydania osoby pozbawionej wolności w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej]	1315
Art. 589za. [Obecność przedstawiciela organu wydającego END przy przeprowadzaniu dowodu]	1316
Art. 589zb. [Sposób przekazania END; zmiana, uzupełnienie lub cofnięcie END; pokrycie kosztów związanych z wykonaniem END]	1316
Art. 589zc. [Zażalenie na postanowienie w przedmiocie END]	1316
Art. 589zd. [Powiadomienie o zamiarze przeprowadzenia lub przeprowadzeniu kontroli operacyjnej]	1317

Rozdział 62d

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego	1318
Art. 589ze. [Postanowienie w przedmiocie wykonania END]	1318
Art. 589zf. [Czasowe wydanie do RP osoby pozbawionej wolności w wykonaniu END]	1319
Art. 589zg. [Termin wydania orzeczenia w przedmiocie END]	1320
Art. 589zh. [Przeprowadzenie dowodu, którego dotyczy END]	1320
Art. 589zi. [Zasada stosowania przepisów państwa polskiego do wykonania END; przeprowadzanie zastępczych czynności dochodzeniowych]	1320

Art. 589zj. [Odmowa wykonania END]	1321
Art. 589zk. [Odroczenie wykonania END]	1323
Art. 589zl. [Potwierdzenie otrzymania END; informacje przekazywanie organowi wydającemu END]	1323
Art. 589zm. [Informacje niezwłocznie przekazywane organowi wydającemu END]	1323
Art. 589zn. [Konsultacje z sądem lub organem państwa wydania orzeczenia w zakresie dopuszczalności wykonania END]	1324
Art. 589zo. [Obecność przedstawiciela organu wydającego END przy wykonywaniu czynności]	1324
Art. 589zp. [Przekazanie dowodów uzyskanych w wykonaniu END]	1324
Art. 589zq. [Niezwłoczne wykonanie END wydanego w celu zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem]	1325
Art. 589zr. [Pokrycie kosztów związanych z wykonaniem END]	1325
Art. 589zs. [Zezwolenie na przewóz osoby pozbawionej wolności czasowo wydanej przez terytorium RP]	1325
Art. 589zt. [Informacje przekazywane w związku z otrzymaniem od organu innego państwa członkowskiego RP informacji o zamiarze przeprowadzenia lub przeprowadzeniu kontroli operacyjnej]	1326

Rozdział 63

Przejęcie i przekazanie ścigania karnego	1326
Art. 590. [Przekazanie ścigania – podstawy, wniosek]	1326
Art. 591. [Przejęcie ścigania – podstawy, wniosek]	1327
Art. 592. [Konflikt jurysdykcji, konsultacje]	1328
Art. 592a. [Wniosek do sądu lub innego organu państwa UE o udzielenie informacji o postępowaniu]	1329
Art. 592b. [Wystąpienie sądu lub innego organu państwa UE o udzielenie informacji o postępowaniu, termin udzielenia odpowiedzi]	1329
Art. 592c. [Konflikt jurysdykcji, konsultacje z właściwym sądem lub innym organem państwa UE]	1330
Art. 592d. [Wystąpienie do Eurojustu]	1330
Art. 592e. [Zawiadomienie sądu lub innego organu państwa UE o sposobie prawomocnego zakończenia postępowania]	1330
Art. 592f. [Skutki wystąpienia z art. 592a i konsultacji z art. 592c]	1330

Rozdział 64

Wystąpienie o wydanie lub przewóz osób ściganych lub skazanych przebywających za granicą oraz o wydanie przedmiotów	1331
Art. 593. [Ekstradycja – wniosek]	1331
Art. 594. [Załączniki]	1332

Art. 595.	[Wypadek niecierpiący zwłoki]	1332
Art. 596.	[Zakaz ścigania za czyny nieobjęte wydaniem]	1332
Art. 597.	[Zakaz wykonania kar nieobjętych wydaniem]	1332
Art. 598.	[Tymczasowe aresztowanie – bieg terminów]	1333
Art. 599.	[Termin działania zakazów]	1333
Art. 600.	[Informowanie państwa wydającego o treści wyroku] ...	1334
Art. 601.	[Postępowanie z wydanymi przedmiotami]	1334

Rozdział 65

Wydanie oraz przewóz osób ściganych albo skazanych

lub wydanie przedmiotów na wniosek państw obcych	1334
Art. 602. [Wykonanie wniosku o ekstradycję]	1334
Art. 603. [Posiedzenie sądu, zażalenie, czynności Ministra Sprawiedliwości]	1335
Art. 603a. [Uproszczona procedura ekstradycyjna]	1336
Art. 604. [Niedopuszczalność wydania]	1336
Art. 605. [Tymczasowe aresztowanie w toku postępowania o wydanie]	1344
Art. 605a. [Informacje o poszukiwaniu zamieszczone w bazie danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej]	1346
Art. 606. [Tranzyt osoby ściganej]	1346
Art. 607. [Orzekanie w przedmiocie wniosków o wydanie przedmiotów]	1347

Rozdział 65a

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej

o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu

aresztowania	1347
Art. 607a. [Wydanie europejskiego nakazu aresztowania – podstawy, organ]	1347
Art. 607b. [Niedopuszczalność wydania]	1349
Art. 607c. [Treść nakazu]	1350
Art. 607d. [Bezpośrednie przekazywanie nakazu]	1350
Art. 607e. [Zakaz ścigania za czyny nieobjęte nakazem; zakaz wykonania kar nieobjętych nakazem]	1352
Art. 607f. [Zaliczenie okresu pozbawienia wolności w związku z nakazem]	1356
Art. 607g. [Informowanie państwa wykonania nakazu o treści wyroku]	1358
Art. 607h. [Żądanie zajęcia i przekazania przedmiotów]	1358
Art. 607i. [Dalsze przekazanie osoby ściganej]	1359
Art. 607j. [Przekazanie z zastrzeżeniem wykonania kar pozbawienia wolności w państwie wykonania nakazu]	1359

Rozdział 65b

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego

nakazu aresztowania	1360
Art. 607k. [Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania – wszczęcie postępowania, przesłuchanie]	1360
Art. 607l. [Posiedzenie sądu, zażalenie]	1367
Art. 607m. [Terminy orzekania w przedmiocie przekazania]	1369
Art. 607n. [Terminy wykonania orzeczenia o przekazaniu]	1370
Art. 607o. [Odroczenie przekazania]	1371
Art. 607p. [Obligatoryjne przesłanki odmowy wykonania nakazu]	1373
Art. 607r. [Fakultatywne przesłanki odmowy wykonania nakazu]	1376
Art. 607s. [Przesłanki niewykonania nakazu]	1379
Art. 607t. [Warunki wydania obywatela polskiego]	1380
Art. 607u. [Wydanie osób skazanych zaocznie]	1382
Art. 607w. [Wyłączenie zasady podwójnej karalności]	1382
Art. 607wa. [Zajęcie i przekazanie przedmiotów]	1384
Art. 607x. [Zbieg nakazów]	1385
Art. 607y. [Zbieg nakazu i wniosku o ekstradycję]	1385
Art. 607z. [Żądanie uzupełnienia informacji]	1386
Art. 607za. [Orzekanie uzupełniające po przekazaniu]	1386
Art. 607zb. [Tranzyt osoby objętej nakazem]	1387
Art. 607zc. [Postępowanie w przypadku niewłaściwości sądu]	1388

Rozdział 65c

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej

o wykonanie środka zapobiegawczego	1388
Art. 607zd. [Wystąpienie o wykonanie środka zapobiegawczego w kraju UE]	1388
Art. 607ze. [Dalsze wykonywanie środka zapobiegawczego przez właściwy organ. Cofnięcie wystąpienia o wykonanie środka zapobiegawczego]	1389
Art. 607zf. [Zmiana lub uchylenie środka zapobiegawczego, zmiana obowiązków nałożonych na oskarżonego]	1389
Art. 607zg. [Zażalenie]	1389

Rozdział 65d

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia wydanego w celu zapewnienia

prawidłowego toku postępowania	1390
Art. 607zh. [Wystąpienie o wykonanie w Polsce orzeczenia wydanego w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania]	1390
Art. 607zi. [Żądanie uzupełnienia informacji. Środek nieznaný ustawie]	1391

Art. 607zj. [Terminy orzekania w przedmiocie wykonania orzeczenia. Zażalenie]	1391
Art. 607zk. [Odmowa wykonania orzeczenia]	1392
Art. 607zl. [Postanowienie o zaprzestaniu wykonywania orzeczenia. Postępowanie w razie zmiany obowiązku nałożonego na osobę]	1393
Art. 607zm. [Zawiadomienie sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia. Wystąpienie o uchylenie lub zmianę orzeczenia]	1393
Art. 607zn. [Koszty]	1394

Rozdział 66

Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania	1394
Art. 608. [Przejęcie orzeczenia do wykonania z inicjatywy organów RP]	1394
Art. 609. [Przejęcie orzeczenia do wykonania z inicjatywy organów państw obcych]	1395
Art. 610. [Przekazanie orzeczenia do wykonania]	1396
Art. 610a. [Porozumienie w sprawie podziału kwot lub przedmiotów w przypadku skazania na grzywnę lub wydania orzeczenia przepadku]	1397
Art. 611. [Właściwość sądu]	1397
Art. 611a. [Posiedzenie sądu, udział stron, zażalenie]	1398
Art. 611b. [Przesłanki negatywne przejęcia lub przekazania]	1398
Art. 611c. [Przejęcie do wykonania – określenie kwalifikacji prawnej i kary]	1403
Art. 611d. [Zabezpieczenie mienia]	1406
Art. 611e. [Migracja skazanego – odpowiednie stosowanie przepisów]	1407
Art. 611f. [Przejęcie i przekazanie do wykonania orzeczeń o karach pieniężnych]	1408

Rozdział 66a

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, nawiązki, świadczenia pieniężnego lub orzeczenia zasądzającego od sprawcy koszty procesu	1409
Art. 611fa. [Wystąpienie o wykonanie do państwa wykonania orzeczenia]	1409
Art. 611fb. [Kwoty uzyskane z egzekucji]	1410
Art. 611fc. [Zawieszenie postępowania wykonawczego]	1410
Art. 611fd. [Uchylenie orzeczenia]	1410
Art. 611fe. [Udział w posiedzeniu]	1411

Rozdział 66b

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym	1411
Art. 611ff. [Wykonanie prawomocnego orzeczenia o karach pieniężnych]	1411
Art. 611fg. [Odmowa wykonania orzeczenia]	1412
Art. 611fh. [Udział w posiedzeniu]	1413
Art. 611fi. [Kwota uzyskana z tytułu wykonania orzeczenia]	1414
Art. 611fj. [Potwierdzenie dokonanej wpłaty]	1414
Art. 611fk. [Postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego]	1414
Art. 611fl. [Powiadomienie sądu lub organu państwa wydania orzeczenia]	1415
Art. 611fm. [Koszty]	1415

Rozdział 66c

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przypadku	1415
Art. 611fn. [Wystąpienie o wykonanie orzeczenia przypadku]	1415
Art. 611fo. [Podział kwoty uzyskanej z tytułu wykonania orzeczenia]	1416
Art. 611fp. [Postępowanie wykonawcze]	1417
Art. 611fr. [Uchylenie orzeczenia]	1417
Art. 611fs. [Udział w posiedzeniu]	1417
Art. 611ft. [Szkoda wyrządzona w związku z wykonaniem orzeczenia]	1417

Rozdział 66d

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przypadku	1418
Art. 611fu. [Wystąpienie o wykonanie orzeczenia przypadku]	1418
Art. 611fw. [Odmowa wykonania orzeczenia]	1418
Art. 611fx. [Udział w posiedzeniu]	1420
Art. 611fy. [Zawieszenie postępowania]	1420
Art. 611fz. [Łączne orzeczenie w przedmiocie wykonania orzeczenia]	1421
Art. 611fza. [Wezwanie do potwierdzenia dokonanej wpłaty]	1421
Art. 611fzb. [Podział kwoty uzyskanej z tytułu wykonania orzeczenia]	1421
Art. 611fzc. [Postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego]	1422
Art. 611fzd. [Powiadomienie o wykonaniu orzeczenia przepadku]	1422
Art. 611fze. [Koszty związane z wykonaniem orzeczenia]	1422

Rozdział 66e

Współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym	1423
Art. 611g. [Wniosek o współpracy – właściwość organów]	1423

Art. 611h.	[Orzekanie w przedmiocie wniosku o dostarczenie osoby]	1423
Art. 611i.	[Nieprzewidziane lądowanie osoby dostarczanej Trybunałowi na terytorium RP]	1423
Art. 611j.	[Tymczasowe aresztowanie]	1424
Art. 611k.	[Żądanie dodatkowych informacji]	1424
Art. 611l.	[Zbieg żądania Trybunału i innych państw]	1424
Art. 611m.	[Klauzula zgodności wniosku z zasadami porządku prawnego RP]	1424
Art. 611n.	[Podstawy odmowy udzielenia pomocy]	1424
Art. 611o.	[Odmowa udzielenia pomocy ze względu na bezpieczeństwo RP]	1425
Art. 611p.	[Wydanie dokumentu powierzonego przez inne państwo lub organizację międzynarodową]	1425
Art. 611r.	[Prawo udziału przedstawicieli Trybunału przy wykonywaniu wniosku]	1425
Art. 611s.	[Inne ustalenia z Trybunałem]	1425

Rozdział 66f

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej

o wykonanie kary pozbawienia wolności	1426
Art. 611t. [Wystąpienie o wykonanie kary pozbawienia wolności w kraju UE]	1426
Art. 611ta. [Zgoda na przekazanie orzeczenia do wykonania]	1428
Art. 611tb. [Posiedzenie sądu. Zgoda skazanego]	1428
Art. 611tc. [Informacja o treści prawa obcego]	1429
Art. 611td. [Postępowanie wykonawcze. Zawieszenie postępowania]	1430
Art. 611te. [Uchylenie orzeczenia]	1430
Art. 611tf. [Termin przekazania skazanego]	1430

Rozdział 66g

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej

o wykonanie kary pozbawienia wolności	1431
Art. 611tg. [Wystąpienie o wykonanie orzeczenia w Polsce]	1431
Art. 611th. [Właściwość sądu]	1432
Art. 611ti. [Posiedzenie sądu. Zgoda skazanego]	1433
Art. 611tj. [Termin]	1433
Art. 611tk. [Odmowa wykonania orzeczenia]	1434
Art. 611tl. [Kwalifikacja prawna czynu. Kara nieznaną ustawie]	1436
Art. 611tm. [Odpowiednie stosowanie]	1437
Art. 611tn. [Umorzenie postępowania]	1438
Art. 611to. [Tymczasowe aresztowanie]	1438
Art. 611tp. [Zezwolenie na przewóz sprawy]	1439
Art. 611tr. [Zawiadomienie sądu państwa wydania orzeczenia]	1439
Art. 611ts. [Koszty]	1439

Rozdział 66h

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, samoistnie orzeczony środek karny, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego	1440
Art. 611u. [Wystąpienie o wykonanie kary w państwie UE]	1440
Art. 611ua. [Zawieszenie postępowania wykonawczego]	1441
Art. 611ub. [Uchylenie orzeczenia]	1442
Art. 611uc. [Posiedzenie sądu]	1442

Rozdział 66i

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia karnego związanego z poddaniem sprawcy próbie	1443
Art. 611ud. [Wystąpienie o wykonanie orzeczenia w Polsce]	1443
Art. 611ue. [Posiedzenie sądu. Kwalifikacja prawna czynu]	1444
Art. 611uf. [Termin]	1445
Art. 611ug. [Odmowa wykonania orzeczenia]	1445
Art. 611uh. [Umorzenie postępowania wykonawczego]	1447
Art. 611ui. [Zawiadomienie sądu państwa wydania orzeczenia]	1447
Art. 611uj. [Koszty]	1447

Rozdział 66j

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony	1448
Art. 611w. [Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony]	1448
Art. 611wa. [Wpływ na toczące się postępowanie]	1449
Art. 611wb. [Zmiana lub uchylenie środka lub obowiązku]	1449
Art. 611wc. [Zażalenie]	1449

Rozdział 66k

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony	1449
Art. 611wd. [Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony]	1449
Art. 611we. [Uzupełnienie nakazu]	1450
Art. 611wf. [Zażalenie]	1450
Art. 611wg. [Odmowa wykonania europejskiego nakazu ochrony]	1451
Art. 611wh. [Postanowienie o zaprzestaniu wykonywania europejskiego nakazu ochrony]	1451
Art. 611wi. [Obowiązki informacyjne]	1452
Art. 611wj. [Koszty związane z wykonaniem nakazu]	1453

Rozdział 67

Przepisy końcowe	1453
Art. 612. [Zatrzymanie, tymczasowe aresztowanie obywatela państwa obcego]	1453
Art. 613. [Porozumiewanie się za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości]	1453
Art. 614. [Rozliczanie wydatków]	1453
Art. 615. [Wyłączenie stosowania przepisów, stosowanie odpowiednie; konflikt jurysdykcji krajowej i międzynarodowej trybunału karnego]	1454

Dział XIV

Koszty procesu	1458
-----------------------------	------

Rozdział 68

Przepisy ogólne	1458
Art. 616. [Pojęcie kosztów procesu]	1458
Art. 617. [Opłaty – odesłanie]	1464
Art. 618. [Wydatki Skarbu Państwa]	1464
Art. 618a. [Zwrot świadkowi kosztów podróży, noclegu i utrzymania]	1467
Art. 618b. [Zwrot świadkowi utraconego zarobku lub dochodu]	1471
Art. 618c. [Należności osoby wezwanej w charakterze świadka. Należności świadka, który zgłosił się bez wezwania]	1472
Art. 618d. [Zwrot kosztów osobie towarzyszącej świadkowi]	1472
Art. 618e. [Należności świadka zatrudnionego w organie władzy publicznej]	1472
Art. 618f. [Wynagrodzenie biegłego i specjalisty. Zwrot poniesionych wydatków]	1472
Art. 618fa. [Wypłata na poczet wynagrodzenia biegłego]	1476
Art. 618g. [Zwrot kosztów biegłemu, tłumaczowi i specjaliście]	1476
Art. 618h. [Zwrot biegłemu, tłumaczowi i specjaliście utraconego zarobku lub dochodu]	1477
Art. 618i. [Zwrot kosztów biegłemu, tłumaczowi i specjaliście w razie wezwania w kilku sprawach na ten sam dzień]	1478
Art. 618j. [Zwrot stronie należności związanych z jej udziałem w sprawie]	1478
Art. 618k. [Wniosek o zwrot należności związanych z udziałem w sprawie]	1479
Art. 618l. [Ustalenie i przyznanie należności przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze. Wypłata należności]	1479
Art. 619. [Tymczasowe pokrywanie wydatków, koszty postępowania mediacyjnego, koszty udziału tłumacza]	1480
Art. 620. [Wydatki na obrońcę lub pełnomocnika]	1483

Art. 621.	[Zryczałtowana równowartość wydatków w postępowaniu prywatnoskargowym]	1486
Art. 622.	[Zwrot zryczałtowanej równowartości wydatków oskarżycielowi prywatnemu]	1488

Rozdział 69

Zwolnienie od kosztów sądowych	1490
Art. 623. [Zwolnienie od obowiązku wyłożenia kosztów]	1490
Art. 624. [Zwolnienie od obowiązku pokrycia kosztów]	1496
Art. 625. [Zwolnienie od kosztów żołnierza]	1501

Rozdział 70

Zasądzenie kosztów procesu	1501
Art. 626. [Orzekanie o kosztach, postanowienie uzupełniające, zaskarżenie]	1501
Art. 626a. [Zażalenie na postanowienie o kosztach w postępowaniu przygotowawczym]	1516
Art. 627. [Zasądzenie kosztów w sprawach z oskarżenia publicznego]	1516
Art. 628. [Zasądzenie kosztów w sprawach z oskarżenia prywatnego]	1519
Art. 629. [Koszty przy warunkowym umorzeniu lub umorzeniu]	1519
Art. 630. [Częściowe zasądzenie kosztów w sprawach z oskarżenia publicznego]	1521
Art. 631. [Częściowe zasądzenie kosztów w sprawach z oskarżenia prywatnego]	1522
Art. 632. [Koszty przy uniewinnieniu lub umorzeniu]	1522
Art. 632a. [Wyjątkowe obciążenie kosztami oskarżonego]	1528
Art. 632b. [Koszty przy umorzeniu z przyczyn powstałych w toku postępowania]	1529
Art. 633. [Wielość zobowiązanych, zasada słuszności]	1529
Art. 634. [Odpowiednie stosowanie przepisów o kosztach]	1532
Art. 635. [Koszty postępowania odwoławczego]	1532
Art. 636. [Koszty w razie nieuwzględnienia środka odwoławczego]	1532
Art. 637. [Koszty w razie pozostawienia środka odwoławczego bez rozpoznania]	1534
Art. 637a. [Odpowiednie stosowanie przepisów]	1535
Art. 638. [Koszty kasacji nadzwyczajnej i wznowienia z urzędu]	1535
Art. 639. [Koszty postępowania o wznowienie]	1536
Art. 640. [Koszty postępowania z udziałem oskarżyciela posiłkowego samoistnego]	1537
Art. 641. [Przedawnienie ściągania kosztów]	1538

Rozdział 71	
(uchylony)	1539
Art. 642–645. (uchylone)	1539
Dział XV	
Postępowanie karne w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych	1540
Rozdział 72	
Przepisy ogólne	1540
Art. 646. [Wyłączenie trybów szczególnych]	1540
Art. 647. [Podmiotowa właściwość sądów wojskowych]	1542
Art. 648. [Przedmiotowa właściwość sądów wojskowych]	1546
Art. 649. [Łączność podmiotowa]	1546
Art. 650. [Łączność podmiotowo-przedmiotowa]	1546
Art. 651. [Właściwość miejscowa sądu]	1548
Art. 652. [Sądy wojskowe]	1549
Art. 653. [Właściwość sądu garnizonowego]	1549
Art. 654. [Właściwość wojskowego sądu okręgowego]	1550
Art. 655. [Właściwość Sądu Najwyższego w zakresie sądownictwa wojskowego]	1553
Art. 656. [Zbieg właściwości różnych sądów wojskowych]	1553
Art. 657. [Zastępca Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych; prokurator komórki organizacyjnej do spraw wojskowych]	1554
Art. 658. [Środki dyscyplinarne a wszczęcie postępowania karnego]	1555
Art. 659. [Uprawnienia dowódcy jednostki wojskowej]	1555
Art. 660. [Ściganie na wniosek dowódcy jednostki wojskowej]	1556
Art. 661. [Przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego]	1557
Art. 662. [Dane dotyczące przebiegu służby]	1558
Rozdział 73	
Środki przymusu i postępowanie przygotowawcze	1559
Art. 663. (uchylony)	1559
Art. 664. [Uprawnienie do zatrzymania osoby podejrzanej]	1559
Art. 665. [Zawiadomienie o zatrzymaniu]	1559
Art. 666. [Tymczasowe aresztowanie]	1559
Art. 667. [Postępowanie przygotowawcze – cel]	1560
Art. 668. [Śledztwo]	1560
Rozdział 74	
Postępowanie przed sądem	1560
Art. 669. [Wybór ławników do składu orzekającego]	1560
Art. 670. (uchylony)	1561
Art. 671. [Obowiązek udziału obrońcy w rozprawie]	1561
Art. 671a. (uchylony)	1563
Art. 672. [Uzasadnienie wyroku]	1564

Art. 672a. (uchylony)	1564
Art. 673. [Wznowienie postępowania – właściwość sądu]	1564
Rozdział 75	
(uchylony)	1565
Art. 674–682. (uchylone)	1565
O Autorach	1567

WYKAZ SKRÓTÓW

Apel.-W-wa	– Apelacja – Sąd Apelacyjny w Warszawie
Biul.SAKa	– Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach
BOSN	– Baza Orzeczeń Sądu Najwyższego
KSAG	– Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej
KZS	– Krakowskie Zeszyty Sądowe
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAGd	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
OSAKat	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach
OSALub	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Lublinie
OSAŁdz	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Łodzi
OSASz	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
OSAWr	– Orzecznictwo Apelacji Wrocławskiej
OSNAPiUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1995 r. do 2002 r.)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSN(K)	– Orzeczenia Sądu Najwyższego, Izba Karna
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Karna i Wojskowa
OSNSD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach Dyscyplinarnych
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach Karnych
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A
POSAG	– Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
Prok. i Pr.-wkl.	– Prokuratura i Prawo – wkładka

WPROWADZENIE

Oddawana do Państwa rąk książka zawiera orzeczenia Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych wydane w większości po wejściu w życie Kodeksu postępowania karnego, tj. po 1 września 1998 r. W opracowaniu przywołano również istotne i aktualne orzeczenia zapadłe na gruncie poprzedniego stanu prawnego.

Orzeczenia zostały ułożone zgodnie z systematyką Kodeksu postępowania karnego. Przypisano je do poszczególnych artykułów. Ich liczba zależy od różnorodności problematyki prawnej podejmowanej w orzecznictwie na gruncie określonego przepisu. Elementem łączącym te orzeczenia jest wspólna tematyka odnosząca się do danego przepisu. Jeżeli orzeczenie ma szerszy zasięg, gdyż wiąże się z kilkoma przepisami, zostało to zamieszczone pod każdym z nich z przywołaniem łączącej je tezy albo poprzez wyodrębnienie jej fragmentu odnoszącego się wprost do danego przepisu. Natomiast gdy w orzecznictwie występują rozbieżności, to okoliczność ta została zaznaczona przy powoływaniu tych odmiennych judykatów.

Treść orzeczeń została przedstawiona w postaci tez. Jeżeli jest to orzeczenie publikowane w zbiorze urzędowym orzecznictwa Sądu Najwyższego Izby Karnej zamieszczanym w zeszytach (w skrócie OSNK od zeszytu 2018/6, poprzednio OSNKW), teza została zaczerpnięta *in extenso* z tego zbioru. W innych przypadkach tezy zostały zaczerpnięte ze zbioru orzecznictwa LEX, jak też sformułowane przez Autorów jako wybrany fragment uzasadnienia najpełniej oddający istotę problemu prawnego stanowiącego przedmiot rozstrzygnięcia.

Ogromna liczba orzeczeń dostępnych w elektronicznych zbiorach powoduje, że często trudno odnaleźć te najistotniejsze. Dlatego w tego typu opracowaniu ważne jest kryterium ich wyboru. Obecnie problemem nie jest kwestia dostępności do orzecznictwa, ale jego selekcja. W książce zastosowane kryterium ma charakter merytoryczny, a tezy zostały ułożone chronologicznie. Dlatego też wybrano te orzeczenia, które są istotne dla normowanej kwestii i stanowią pierwotne źródło interpretacji przepisu. Są one często w późniejszych judykatach tylko powtarzane. Z reguły zawierają najszerszą argumentację, która w innych orzeczeniach jest powielana i rozwijana. Łatwo zatem będzie do nich sięgnąć. Ponadto są one odporne na upływ czasu. W niezmienionym stanie prawnym nie tracą na aktualności. Merytoryczna ich selekcja została wyróżniona przy użyciu stosownego ideogramu według kryteriów:

bardzo ważne – !!!

ważne – !!

warte uwagi – !

Dzięki tej formule Czytelnik od razu wychwyci wśród grupy orzeczeń to precedensowe – bardzo ważne – gdy stanowi ono źródło inspiracji dla późniejszego orzecznictwa, które jest również ważne.

Liczba orzeczeń wydawanych w kwestiach unormowanych w określonych przepisach Kodeksu postępowania karnego jest różnicowana. Wynika to z różnego zakresu kodeksowych regulacji. Są artykuły zawierające wiele norm zamieszczonych w oddzielnych jednostkach redakcyjnych albo w jednej, ale bogatej treściowo. W takich przypadkach w celu łatwiejszego odnalezienia orzeczeń odnoszących się do określonego zagadnienia prawnego dokonano jeszcze tematycznego ich podziału i oddzielono tytułikami naprowadzającymi na poszukiwane zagadnienie.

Każde orzeczenie zostało opatrzone informacją o dacie jego wydania i sygnaturze, a także danymi o miejscu publikacji.

Książka jest pierwszym tego typu opracowaniem z zakresu procedury karnej na rynku wydawniczym, zawierającym wybór aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dokonany na podstawie kryterium merytorycznej selekcji judykatów najbardziej przydatnych dla praktyki. Ponadto dokonany podział tematyczny ułatwia odszukanie interesującego zagadnienia.

Publikacja jest adresowana w pierwszej kolejności do praktyków – sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych oraz aplikantów tych zawodów prawniczych, a także do przedstawicieli doktryny oraz do studentów interesujących się procedurą karną.

Wybór orzecznictwa uwzględnia stan prawny na dzień 15 listopada 2021 r.

Dariusz Świecki

USTAWA

z dnia 6 czerwca 1997 r.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO¹

(tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 534; zm.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1023, poz. 2447)

¹ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.Urz. UE L 65 z 11.03.2016, str. 1).

DZIAŁ I

PRZEPISY WSTĘPNE

Art. 1. [Podsądność]

Postępowanie karne w sprawach należących do właściwości sądów toczy się według przepisów niniejszego kodeksu.

Postępowanie karne to takie, które ma na celu rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej za popełnienie przestępstwa i które jest regulowane przepisami kodeksu postępowania karnego.

postanowienie SN z 2 lutego 2005 r., IV KK 399/04, LEX nr 142539

W przypadku spraw karnych jurysdykcja realizowana jest przez sądy w oparciu o przepisy kodeksu postępowania karnego, co wyrażnie statuuje art. 1 k.p.k.

wyrok SA w Warszawie z 12 października 2011 r., I ACa 326/11, LEX nr 1120113

Art. 2. [Cele kodeksu]

§ 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

- 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności;**
- 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego;**
- 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności;**
- 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.**

§ 2. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Naruszenie art. 2 k.p.k. jako podstawa zarzutu apelacji lub kasacji

Zarzut obrazu art. 2 k.p.k. nie może stanowić podstawy kasacji (a nawet apelacji). Przepis ten bowiem ma charakter ogólny i nie reguluje zasad postępowania karnego w sprawach karnych, a tylko określa cele, do osiągnięcia których

służą konkretne, poszczególne przepisy kodeksu postępowania karnego, mające owe postępowanie ukształtować prawidłowo. Dlatego też przedmiotem uchybienia mogą być tylko te właśnie konkretne, szczególne normy, nakazujące lub zakazujące dokonywania określonych czynności w określonej sytuacji procesowej.

postanowienie SN z 16 marca 2001 r., V KKN 19/99, LEX nr 51668

Przedmiotem zarzutów apelacji w ramach drugiej podstawy odwoławczej mogą być tylko konkretne przepisy nakazujące lub zakazujące dokonywania określonych czynności. Zarzut obraży przepisu art. 2 § 2 k.p.k. wyrażającego zasadę prawdy obiektywnej, zobowiązujący sąd do podejmowania wszelkich dostępnych środków procesowych niezbędnych dla dotarcia do tej prawdy, nie może sam przez się stanowić podstawy apelacji. Przepis ten zawiera jedynie deklarację ustawodawcy i swoiste zobowiązanie co do kształtowania procesu w taki sposób, by realizował tę zasadę będącą celem każdego procesu karnego. Przepis ten ma charakter ogólny i nie normuje sposobu wykonywania czynności procesowych.

wyrok SA w Krakowie z 11 września 2003 r., II AKa 174/03, LEX nr 82907

Konieczność uwzględnienia interesu pokrzywdzonego

Postępowanie karne nie powinno prowadzić do podwójnej wiktylizacji osoby pokrzywdzonej.

wyrok SA w Lublinie z 12 sierpnia 1999 r., II AKa 98/99, LEX nr 38943

Przepis art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. jako norma ogólna związana z wymogiem uwzględnienia prawnie chronionego interesu pokrzywdzonego wyraża się możliwością korzystania z uprawnień procesowych zagwarantowanych obowiązującymi regulacjami prawnymi, a jego konkretyzacja następuje przy zastosowaniu określonych przepisów prawa karnego materialnego bądź procesowego, z którymi ustawodawca uprawnienia te wiąże. W sytuacji gdy obrona naruszenia interesu pokrzywdzonych upatruje w wymierzeniu kary niezgodnej z ich oczekiwaniami, kwestię tę należy oceniać przez pryzmat dyrektyw wymiaru kary określonych treścią art. 53 § 1 k.k., a nie tak jak błędnie interpretuje skarżący w aspekcie zarzutu obraży art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.

wyrok SA w Białymstoku z 16 maja 2017 r., II AKa 52/17, LEX nr 2326541

Uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności jest jedną z podstawowych dyrektyw postępowania karnego (art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.). Stąd też niewywiązanie się przez organy postępowania z obowiązku poinformowania pokrzywdzonego (osoby wykonującej w razie jego śmierci prawa, które by mu przysługiwały) o treści art. 337a k.p.k., skutkujące pozbawieniem pokrzywdzonego możliwości realizowania przysługujących mu uprawnień procesowych oceniać należy w kategoriach rażącego naruszenia prawa.

wyrok SN z 12 lutego 2019 r., II KK 291/18, LEX nr 2625016

Szybkość procesu

Rozsądny termin osądzenia sprawy wynika z czasu, jaki upłynął od wszczęcia postępowania w świetle stopnia złożoności sprawy, zachowania skarżącego w trakcie postępowania oraz działań organu władzy publicznej prowadzącej postępowanie. Nie jest to więc ocena abstrakcyjna.

postanowienie SA w Krakowie z 22 maja 2003 r., II AKz 182/03, LEX nr 81606

Skoro jedną z naczelných dyrektyw procesu karnego jest nakaz rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.), to stan zdrowia oskarżonego, umożliwiający mu stawienie tylko przed sądem, w okręgu którego przebywa, winien być uznany za przesłankę przemawiającą za przekazaniem sprawy innemu sądowi równorzędnemu w trybie art. 37 k.p.k., a więc ze względu na „dobro wymiaru sprawiedliwości”.

postanowienie SN z 3 lutego 2004 r., V KO 5/04, LEX nr 185743

Sąd Okręgowy wadliwie organizuje rozprawę główną, wyznaczając sesje w zasadzie co miesiąc i zakładając wysłuchanie na nich jedynie niektórych świadków, zamiast skoncentrować rozprawę na sesjach w kolejnych dniach w celu przeprowadzenia wszystkich potrzebnych dowodów, w tym wysłuchania wszystkich świadków. O ile metoda ta nie ulegnie zmianie, a Sąd Okręgowy nie przedsięweźmie starań o takie zorganizowanie rozprawy, by można było wyrokować bez zbędnej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), to sąd apelacyjny nie będzie mógł w przyszłości uznać aresztowania oskarżonego za niezbędne dla zabezpieczenia niezakłóconego toku postępowania.

postanowienie SA w Krakowie z 25 maja 2004 r., II AKz 166/04, LEX nr 120282

Nawet jeżeli sąd dostrzeże istotne braki postępowania przygotowawczego, a ich uzupełnienie, głównie w zakresie dowodów, które nie wymagają poszukiwania, możliwe jest w postępowaniu sądowym, niezbędne jest przy podejmowaniu decyzji kierowanie się zdrowym rozsądkiem, mającym na celu realizację zasady, o jakiej mowa w przepisie art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.

postanowienie SA w Katowicach z 23 stycznia 2008 r., II AKz 45/08, LEX nr 578223

Ustawodawca stworzył stronom możliwość reagowania na przewlekłość postępowania w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Strona może również reagować na przewlekłość postępowania, korzystając z form nadzoru administracyjnego.

postanowienie SN z 14 maja 2010 r., II KK 100/10, LEX nr 843074

Przewlekłość procesu

Zasada sprawności postępowania ani szybkość orzekania nie mogą kolidować z zasadą rzetelności i konieczności rozpatrywania wszelkich składanych pism i wniosków. Nie można oczekiwać, że sprawa będzie rozstrzygnięta niezwłocznie

po wniesieniu jej, bo nie jest to możliwe ze względów organizacyjnych, skoro rozpoznawanie spraw w sądach odbywa się według kolejności ich wpływu, a tylko wyjątkowo (tzw. sprawy aresztowe) z jej pominięciem. Nie byłoby to też rozsądne wobec konieczności zapoznania się przez sędziów z materiałami sprawy (których przedstawienie przez strony należy zorganizować), czasu do ich rozważenia i podjęcia decyzji, a wreszcie jej uzasadnienia. Chodzi jedynie o to, by czynności te zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zwłoki, której nie da się uzasadnić, wskazującej na bezczynność sądu lub bezproduktywność jego działań. Sam brak koncentracji terminów rozprawy czy ich mała częstotliwość nie uzasadnia jeszcze twierdzenia przewlekłości postępowania.

postanowienie SA w Krakowie z 1 czerwca 2010 r., II S 12/10, LEX nr 621430

Przez przewlekłość postępowania rozumie się w praktyce brak czynności zmierzających do rozstrzygnięcia, zachodzący dłużej niż jest to konieczne do rozważenia sprawy bądź zgromadzenia dowodów. Chodzi o to, by czynności zmierzające do wydania orzeczenia kończącego zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zbędnej zwłoki. Taką zbędną zwłoką nie jest każdy upływ czasu, ale dopiero nadmierne odstępstwo od czasu zwykle koniecznego dla wykonania określonych czynności. Przewlekłość postępowania zachodzi wtedy tylko, gdy zwłoka w czynnościach jest nadmierna (rażąca) i nie znajduje uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy.

postanowienie SA w Krakowie z 23 listopada 2010 r., II S 28/10, LEX nr 783363

Zasada prawdy materialnej

Ustalenia faktyczne nie zawsze muszą bezpośrednio wynikać z konkretnych dowodów. Mogą one także wypływać z nieodpartej logiki sytuacji stwierdzonej konkretnymi dowodami, jeżeli owa sytuacja jest tego rodzaju, że stanowi oczywistą przesłankę, na której podstawie doświadczenie życiowe nasuwa jednoznaczny wniosek, iż dane okoliczności faktyczne istotnie wystąpiły.

wyrok SN z 4 października 1973 r., III KR 243/73, LEX nr 18711

Jedną z podstawowych zasad procesu karnego jest wyrażona w art. 2 § 2 k.p.k. zasada prawdy, zgodnie z którą podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne. Z dążenia do realizacji tej zasady nie można zrezygnować jedynie dla spełnienia postulatu szybkości postępowania (zakończenie sprawy w rozsądnym terminie – art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.), a w razie konfliktu między tymi regułami pierwszeństwo ma dotarcie wszelkimi dostępnymi środkami procesowymi do prawdy.

wyrok SA w Łodzi z 22 stycznia 2001 r., II Aka 249/00, LEX nr 55375

Skoro przy rozpoznawaniu roszczeń odszkodowawczych określonych w rozdziale 58 k.p.k. powinny być stosowane przepisy i zasady procedury karnej, to w myśl reguły – wyrażonej m.in. w art. 2 § 2 oraz art. 167 k.p.k. – także i w sprawach odszkodowawczych z rozdziału 58 k.p.k. sąd powinien z urzędu, niezależnie od inicjatywy stron, dbać o wyjaśnienie wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności.

postanowienie SN z 15 lutego 2001 r., III KKN 595/00, LEX nr 51949

Nie można mówić o kompromisie pomiędzy koniecznością zakończenia postępowania karnego prowadzonego nawet przez długi okres czasu a realizacją podstawowej zasady procesowej, jaką jest niewątpliwie zasada prawdy obiektywnej, wyrażona w art. 2 § 2 k.p.k. Właśnie ta zasada zobowiązuje sąd, niezależnie od woli, inicjatywy czy stanowiska stron, do podejmowania wszelkich dostępnych środków procesowych niezbędnych dla dotarcia do tej prawdy, w tym przeprowadzenia wszystkich zebranych w sprawie istotnych dowodów bezpośrednio przed sądem orzekającym, z wyjątkami przewidzianymi w kodeksie postępowania karnego oraz niedopuszczania dowodów tylko w wypadkach zupełnie niewątpliwych, gdy jest oczywiste, że okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma i mieć nie może żadnego wpływu na treść rozstrzygnięcia.

wyrok SN z 17 maja 2002 r., WA 20/02, LEX nr 1632408

W myśl art. 213 k.p.k. w postępowaniu należy ustalić m.in. dane o karalności osoby. Ustawodawca nie poprzestał więc na domniemaniu niekaralności oskarżonego, lecz rozciągnął obowiązek dochodzenia do prawdziwych ustaleń faktycznych również w tej sferze.

wyrok SN z 1 marca 2005 r., V KK 13/05, LEX nr 146290

Na tle zasady procesowej, że wszelkie wątpliwości, których usunąć się nie da, należy tłumaczyć na korzyść oskarżonego (art. 5 § 2 k.p.k.), należy stwierdzić, iż dla podjęcia decyzji o dochowaniu terminu zawitego wystarczy wysokie prawdopodobieństwo, że do przekroczenia terminu nie doszło. Jest to uzasadnione również tym, że wynikające z naczelnej dyrektywy prawdy materialnej żądanie, aby rozstrzygnięcia organów procesowych oparte były na prawdziwych ustaleniach faktycznych (art. 2 § 2 k.p.k.), w pełni odnosi się tylko do decyzji niekorzystnych dla oskarżonego.

postanowienie SN z 25 stycznia 2006 r., V KZ 60/05, LEX nr 189488

Sformułowana w art. 2 § 2 k.p.k. zasada prawdy materialnej wprowadza w procesie karnym wymóg opierania wszelkich rozstrzygnięć na zgodnych z prawdą ustaleniach faktycznych, przez które rozumie się ustalenia udowodnione, czyli takie, gdy w świetle przeprowadzonych dowodów fakt przeciwny dowodzonemu jest niemożliwy lub wysoce nieprawdopodobny. Obowiązek udowodnienia odnosić należy jednak tylko do ustaleń niekorzystnych dla oskarżonego, jako że on sam korzysta z domniemania niewinności (art. 5 § 1 k.p.k.), a niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na jego korzyść (art. 5 § 2 k.p.k.). Ze względu na te zasady wydanie wyroku uniewinniającego jest konieczne zarówno wówczas, gdy wykazano niewinność oskarżonego, jak i wtedy – co chyba częściej ma miejsce – gdy nie udowodniono, że jest on winny popełnienia zarzucanego mu czynu przestępnego. W tym ostatnim wypadku wystarczy zatem, że twierdzenia oskarżonego, negujące tezy aktu oskarżenia, zostaną uprawdopodobnione. Wyrok uniewinniający musi jednak zapaść również i w takiej sytuacji, gdy wskazywana przez oskarżonego teza jest co prawda nieuprawdopodobniona, ale też nie zdołano udowodnić mu sprawstwa i winy. Należy podkreślić, że walor prawny uniewinnień z różnych powodów jest taki sam, ponieważ polskie prawo karnoprosowe nie

przewiduje tzw. wyroków pośrednich, czyli pozostawiających daną osobę w stanie ciągłego podejrzenia (*absolutio ab instantia*).

wyrok SN z 28 marca 2008 r., III KK 484/07, LEX nr 370249

W wypadku gdy strona nie składa stosownych wniosków dowodowych, nie można oczekiwać od sądu, że będzie on realizował funkcję śledczą przez poszukiwanie dowodów w procesie udowadniania sprawstwa i winy oskarżonego. Powinność sądu, wynikająca z art. 167 k.p.k., powstaje tylko wtedy, gdy dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych uzależnione jest od przeprowadzenia dowodu, o którym sąd powziął informację.

wyrok SA w Warszawie z 30 marca 2016 r., II AKa 37/16, LEX nr 2039640

Sąd powinien dążyć do ustalenia prawdy obiektywnej, więc i dopuszczać z urzędu niezbędne dowody, choćby strony nie wnioskowały o przeprowadzenie tych dowodów. Jednakże obowiązek ten powstaje dopiero, gdy sąd uzna, że materiał dowodowy jest niepełny, a bez tych dowodów grozi rażąca niesprawiedliwość wyroku. Gdy to nie zachodzi, zarzut braku dowodów jest i nieuzasadniony, i nielojalny, bo zarzucający powinien był sam wnieść o te dowody w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

wyrok SA w Krakowie z 8 czerwca 2017 r., II AKa 75/17, LEX nr 2519009

Art. 3. [Czynnik społeczny w postępowaniu karnym]

W granicach określonych w ustawie postępowanie karne odbywa się z udziałem czynnika społecznego.

Art. 4. [Zasada obiektywizmu]

Organy prowadzące postępowanie karne są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego.

Zasada obiektywizmu

Zupełne pominięcie w uzasadnieniu wyroku dowodów powołanych na obronę oskarżonego, a i jego wyjaśnień, nie tylko narusza dyspozycję art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., ale i zasadę obiektywizmu sądu z art. 4 k.p.k.

wyrok SA w Krakowie z 9 lutego 2000 r., II AKa 252/99, LEX nr 40521

Oddalenie przez sąd wniosku dowodowego którejkolwiek ze stron procesu samo przez się nie wskazuje na naruszenie zasady bezstronności. Sytuacje takie przewiduje wprost art. 170 § 1 k.p.k. Skoro zatem sąd prawidłowo i przekonująco umotywował swoje stanowisko co do nieprzydatności danego dowodu dla stwierdzenia konkretnej okoliczności, to stanowisko takie w żadnym razie nie może dawać podstawy do wysunięcia zarzutu braku bezstronności.

wyrok SA w Łodzi z 7 lutego 2001 r., II AKa 269/00, LEX nr 55374

Generalne zasady procedowania nakazują organom procesowym badać oraz uwzględniać wszystkie okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego, co stanowi istotę ustawowego postulatu, aby ustalenia faktyczne odpowiadały prawdzie. Można to osiągnąć tylko wówczas, gdy przedmiotem dociekań jest cały zebrany w sprawie materiał dowodowy, a nie jego fragmenty, i gdy całokształt tego materiału stanie się przedmiotem rozważań sądu.

wyrok SN z 30 września 2003 r., II KK 176/02, LEX nr 1634720

W procesie poszlakowym łańcuch wiążących się ze sobą poszlak, prowadzący do jednoznacznego rozstrzygnięcia o winie oskarżonego, można uznać za zamknięty wyłącznie wtedy, gdy każda z poszlak będących ogniwem tego łańcucha ustalona została w sposób niebudzący wątpliwości i jednocześnie wykluczone zostały jakiegokolwiek inne wersje zdarzenia będącego przedmiotem osądu. Szczególnej rzetelności i dokładności, w postępowaniu karnym, a w procesie poszlakowym w szczególności, wymaga każdorazowe rozważenie konieczności przeprowadzenia wnioskowanych przez oskarżonego dowodów, zwłaszcza tych, które mogą wykazać jego „alibi”. Właściwe wywiązanie się z tego wymogu świadczy zarówno o realizowaniu przez organ procesowy zawartej w art. 4 k.p.k. dyrektywy obiektywizmu, jak i o faktycznym respektowaniu przez ten organ przysługującego oskarżonemu, na podstawie art. 6 k.p.k., prawa do obrony.

wyrok SN z 20 lipca 2007 r., III KK 61/07, LEX nr 307789

Zasada domniemania niewinności wiąże się ściśle z wyrażoną w art. 4 k.p.k. zasadą obiektywizmu. Oznacza ona nakaz bezstronnego traktowania stron, w tym oskarżonego, oraz zakaz kierunkowego nastawienia do sprawy, sąd nie może przyjmować określonego obrazu sprawy przed zakończeniem postępowania i dawać stronom do zrozumienia, że ma już określoną wersję zdarzenia w przedmiocie odpowiedzialności. Uzewnętrznienie swojego stanowiska, między innymi poprzez wydanie orzeczenia w innej sprawie pozostającej w związku ze sprawą aktualnie rozpoznawaną lub przez sposób uzasadnienia takiego rozstrzygnięcia, uznawane jest za powód do powstania uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

wyrok SN z 18 marca 2009 r., IV KK 380/08, LEX nr 491543

Niedostrzeganie całokształtu oświadczenia dowodowego danego źródła, wyrywanie zeń fragmentów pasujących do określonej wersji, nieuwzględnienie potrzeby oceny każdego dowodu w kontekście innych oświadczeń dowodowych i dowodów innego rodzaju (dokumenty) wskazują, że sam sąd odwoławczy, podobnie jak sąd pierwszy instancji, naruszył wymogi płynące z art. 7, a przy tym i z art. 4 k.p.k.

wyrok SN z 28 kwietnia 2010 r., V KK 319/09, LEX nr 583936

Obiektywizm sądu w świetle art. 4 k.p.k. powinien być oceniany w szczególności po sposobie prowadzenia postępowania, podejmowanych w jego trakcie czynnościach procesowych czy odnoszenia się do stron, zwłaszcza oskarżonego, ale również i innych uczestników postępowania.

wyrok SN z 11 maja 2011 r., WA 10/11, LEX nr 896149

❗ Odrzucenie przez sąd jednych dowodów, przy jednoczesnym uwzględnieniu innych dowodów stanowi uprawnienie sądu dokonującego ustaleń faktycznych z pełnym uwzględnieniem zasady swobodnej oceny dowodów i nie może być uznane za przejaw złamania zasady obiektywizmu. Również odmówienie wiary zeznaniom określonych świadków czy też wyjaśnieniom oskarżonego, podobnie jak podzielenie stanowiska określonych biegłych, nie może być utożsamiane z pominięciem okoliczności, których te dowody dotyczą, i nie jest wyrazem złamania zasady bezstronności sądu.

postanowienie SN z 13 czerwca 2017 r., V KK 151/17, LEX nr 2338046

!!! Z treści art. 4 k.p.k. wynika dyrektywa skierowana do organu prowadzącego postępowanie (w postępowaniu rozpoznawczym jest to sąd), zgodnie z którą obowiązkiem organu jest rozpoznanie sprawy przy zachowaniu bezstronności i obiektywizmu. Przy czym bezstronność materializuje się w braku kierunkowego nastawienia do stron i innych uczestników postępowania, a obiektywizm jako pojęcie szersze obejmuje także brak kierunkowego nastawienia do samej sprawy.

wyrok SA w Warszawie z 12 września 2018 r., II AKa 217/18, LEX nr 2561200

Obraza art. 4 k.p.k. jako podstawa apelacji lub kasacji

!!! Przepis art. 4 k.p.k. formułuje jedną z naczelných zasad postępowania karnego o charakterze dyrektywy ogólnej i zarzut obrazy tego przepisu nie może samodzielnie stanowić podstawy kasacji. Przestrzeganie zasady bezstronności gwarantowane jest w przepisach szczegółowych i dopiero wskazanie ich naruszenia może uzasadniać zarzut kasacyjny.

wyrok SN z 27 lipca 2000 r., IV KKN 532/99, LEX nr 250044

!!! Przedmiotem uchybień, zarzucanych w skardze apelacyjnej lub kasacyjnej, mogą być tylko konkretne normy nakazujące (lub zakazujące) dokonywania określonych czynności w określonej sytuacji procesowej. Tak więc zarzut obrazy art. 4 k.p.k. nie może sam przez się stanowić podstawy apelacji lub kasacji.

postanowienie SN z 13 maja 2002 r., V KKN 90/01, LEX nr 53913

!!! Aby zasadnie, tym samym skutecznie podnieść zarzut obrazy art. 4 k.p.k., nie wystarczy ogólne stwierdzenie o jego naruszeniu, które oparte jest na wyłącznym subiektywnym odczuciu strony, które wynika niejednokrotnie z odmiennej oceny materiału dowodowego skupiającej się tylko na korzystnych dowodach. O braku obiektywizmu sądu można natomiast mówić wtedy, gdy zostały naruszone określone przepisy zawierające normy nakazujące lub zakazujące działań na niekorzyść określonej strony postępowania lub gdy w sposób wyraźny i udokumentowany sąd faworyzuje jedną ze stron. Brak precyzyjnego odwołania się do sytuacji procesowej, w której doszło do przekroczenia tych przepisów, czyni zarzut oparty na tychże przepisach bezzasadnym.

wyrok SA w Warszawie z 18 października 2018 r., II AKa 402/17, LEX nr 2581120

Art. 5. [Zasada domniemania niewinności, *in dubio pro reo*]

§ 1. Oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem.

§ 2. Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.

Zasada domniemania niewinności

Istota domniemania niewinności sprowadza się do tego, że oskarżony jest w procesie karnym niewinny, a „przeciwnie” musi mu być udowodnione, przy czym związana ściśle z domniemaniem niewinności zasada *in dubio pro reo* w art. 5 § 2 k.p.k. nakazuje rozstrzygnąć niedające się usunąć wątpliwości na korzyść oskarżonego. Oznacza to, że udowodnienie winy oskarżonemu musi być całkowite, pewne, wolne od wątpliwości.

wyrok SN z 24 lutego 1999 r., V KKN 362/97, LEX nr 564945

Domniemanie niewinności stanowi jednak domniemanie prawne wzruszalne (*praesumptio iuris tantum*). Ustawodawca określił bowiem procedurę pozwalającą na przeprowadzenie przeciwdowodu dla obalenia domniemania niewinności i przypisania oskarżonemu winy. Oczywiście ciężar dowodu spoczywa na oskarżycielu, co oznacza, że dla stwierdzenia winy konieczne jest udowodnienie oskarżonemu, iż popełnił zarzucany mu czyn zabroniony i czyn ten zawinił.

postanowienie SN z 16 czerwca 2005 r., SDI 13/05, LEX nr 568797

Obowiązujące w procesie karnym domniemanie niewinności obalać ma oskarżyciel, udowadniając oskarżonemu winę. Sąd zatem nie ma żadnego obowiązku poszukiwania z urzędu dowodów wspierających oskarżenie, gdy te dostarczone przez oskarżyciela do skazania nie wystarczą, a on sam do ich uzupełnienia nie dąży.

wyrok SA w Katowicach z 8 marca 2007 r., II AKa 33/07, LEX nr 312687

Sam fakt zastosowania tymczasowego aresztowania nie może być oceniany jako obalenie zasady domniemania niewinności.

postanowienie SA w Katowicach z 16 lipca 2008 r., II AKz 514/08, LEX nr 465065

Istotą zasady domniemania niewinności jest zakaz uznawania kogokolwiek za winnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu. Polega to między innymi na zakazie domniemania winy oskarżonego oraz zakazie przesądzania jego winy przed prawomocnym zakończeniem procesu. Adresatem normy art. 5 § 1 k.p.k. są wszystkie organy prowadzące postępowanie karne, w tym sądy, i to sądy obu instancji, z samej bowiem treści tego przepisu wynika, że zasada domniemania niewinności chroni oskarżonego także w postępowaniu odwoławczym. Jako termin końcowy obowiązywania zasady wskazano bowiem w art. 5 § 1 k.p.k. – prawomocne zakończenie postępowania. Dla sądu domniemanie niewinności oznacza nakaz traktowania oskarżonego jak niewinnego, niezależnie od posiadanego już przekonania.

wyrok SN z 18 marca 2009 r., IV KK 380/08, LEX nr 491543

Artykuł 5 § 1 k.p.k. określa zasadę domniemania niewinności. Zawiera on zatem ogólną zasadę postępowania, nie nakazuje zaś ani nie zakazuje organom procesowym konkretnego sposobu procedowania. Wykazanie, że w toku postępowania doszło do naruszenia zasady domniemania niewinności, wymaga więc wskazania konkretnych uchybień w zakresie procedowania organów procesowych lub w zakresie rozumowania sądu. Samo odwołanie się do naruszenia przepisu o charakterze dyrektywy ogólnej nie może stanowić skutecznej podstawy kasacyjnej.

wyrok SN z 29 maja 2013 r., SDI 4/13, LEX nr 1335647

Toczące się przeciwko skazanemu postępowanie karne nie może stanowić podstawy odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia. Zgodnie z domniemaniem niewinności (art. 5 § 1 k.p.k.) oskarżonemu nie można przypisywać popełnienia zarzucanego czynu, zanim zapadnie prawomocny wyrok skazujący, należy go więc traktować jako osobę niewinną.

postanowienie SA w Krakowie z 17 marca 2014 r., II AKzw 217/14, LEX nr 1540477

Zasada *in dubio pro reo*

Nie można zasadnie stawiać zarzutu obrazy art. 5 § 2 k.p.k., podnosząc wątpliwości strony co do treści ustaleń faktycznych lub co do sposobu interpretacji prawa. Dla oceny, czy nie został naruszony zakaz *in dubio pro reo*, nie są bowiem miarodajne tego rodzaju wątpliwości, zgłaszane przez stronę, ale jedynie to, czy orzekający w sprawie sąd rzeczywiście powziął wątpliwości co do treści ustaleń faktycznych lub wykładni prawa i wobec braku możliwości ich usunięcia rozstrzygnął je na niekorzyść oskarżonego, względnie to, czy w świetle realiów konkretnej sprawy wątpliwości takie powinien był powziąć.

postanowienie SN z 13 maja 2002 r., V KKN 90/01, LEX nr 53913

Naruszenie reguły *in dubio pro reo* (art. 5 § 2 k.p.k.) ma miejsce jedynie wtedy, gdy sąd powyżmie wątpliwości i nie mogąc ich usunąć, rozstrzyga je na niekorzyść oskarżonego.

postanowienie SN z 9 lipca 2003 r., III KK 183/03, LEX nr 184897

Sytuacja równoznaczna z „nie dającymi się usunąć wątpliwościami” jest kategorią obiektywną w tym sensie, iż ani zasady logicznego rozumowania, ani zasady doświadczenia życiowego lub nauki nie pozwalają ustalić określonego faktu. Nie ma to zatem nic wspólnego z subiektywnymi ocenami strony procesowej.

postanowienie SN z 15 kwietnia 2004 r., II KK 369/03, LEX nr 109464

W wypadku niedających się usunąć wątpliwości dotyczących czasu popełnienia czynu – a takie właśnie wątpliwości były przecież przyczyną przyjęcia, że czyn mógł być popełniony w każdym czasie mieszczącym się w ustalonym okresie – zastosowanie reguły *in dubio pro reo* (art. 5 § 2 k.p.k.) prowadzi do stwierdzenia, że termin przedawnienia biegnie od chwili stanowiącej początek tego okresu. W sferze wątpliwości natury faktycznej reguła *in dubio pro reo* znajduje

bowiem zastosowanie nie tylko w zakresie, w jakim niemożność ich usunięcia dotyczy bezpośrednio kwestii winy lub jej stopnia, wpływając na treść orzeczenia, lecz także w zakresie, w jakim wątpliwości takie przesądzać mogą o konieczności przyjęcia, że zachodzi negatywna przesłanka procesowa.

wyrok SN z 4 grudnia 2007 r., IV KK 281/07, LEX nr 341867

Wynikający z treści art. 5 § 2 k.p.k. nakaz tłumaczenia niedających się usunąć wątpliwości na korzyść oskarżonego odnosi się jedynie do takich wątpliwości, których nie sposób usunąć za pomocą istniejących procesowych możliwości, np. przez bezpośrednie przesłuchanie świadków czy też dokonanie konfrontacji ich zeznań. Dopiero wtedy, gdy możliwości te zostaną wykorzystane, a wątpliwości nadal istnieją, należy sięgnąć po regułę określoną w powołanym wyżej przepisie prawa procesowego.

wyrok SN z 17 kwietnia 2014 r., WA 10/14, LEX nr 1460568

Reguła z art. 5 § 2 k.p.k. nie może być wykorzystywana do uproszczonego traktowania wszelkich wątpliwości zachodzących w procesie. Zasada tłumaczenia wątpliwości na korzyść oskarżonego nie polega na obowiązku automatycznego wyboru najkorzystniejszej wersji wynikającej z wyjaśnień i zeznań o niejednakowej treści.

postanowienie SN z 17 grudnia 2015 r., III KK 213/15, LEX nr 1973557

Artykuł 5 § 2 i art. 7 k.p.k. mają charakter rozłączny, więc sprzeczne z racjonalnością jest jednoczesne zarzucanie obrazy obu tych przepisów. Jeśli skarżący kwestionuje ocenę dowodów, to takiej sytuacji nie dotyczy art. 5 § 2, tylko art. 7 k.p.k. Gdy zaś oceny tej nie kwestionuje, a podważa prawidłowość ustaleń faktycznych, zarzucając, że sąd nie rozstrzygnął wątpliwości na korzyść oskarżonego, albo że takich wątpliwości nie powziął, choć po dokonaniu oceny dowodów nie miał podstaw do odrzucenia wersji zdarzenia dla niego korzystnej, to wówczas powinien postawić wyłącznie zarzut obrazy art. 5 § 2 k.p.k.

wyrok SA w Krakowie z 10 lutego 2016 r., II AKa 298/15, LEX nr 2229239

Nie jest z góry wykluczone, że sąd odwoławczy może uchybić przepisom art. 5 § 2 i art. 7 k.p.k. nawet wtedy, gdy utrzymuje w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. Do naruszenia tych norm doszłoby wtedy, gdyby sąd odwoławczy przy rozpoznaniu apelacji zaprezentował rozumowanie niepoprawne logicznie bądź też ignorujące wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego, czy wręcz rozstrzygałby niedające się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego.

postanowienie SN z 3 marca 2016 r., V KK 318/15, LEX nr 2000279

Wybór niekorzystnej dla oskarżonego wersji zdarzenia, wprowadzając wbrew wątpliwościom wyrażanym przez stronę, to jednak poprzedzony zgodną z regułami art. 7 k.p.k. oceną całokształtu materiału dowodowego (art. 410 k.p.k.) przeczy tezie, by w sprawie wystąpiły „niedające się usunąć wątpliwości” w rozumieniu art. 5 § 2 k.p.k.

postanowienie SN z 22 września 2016 r., IV KK 262/16, LEX nr 2123639

To, że żadna z licznych poszlak nie stanowi samodzielnie dowodu wiążącego oskarżonego z przestępstwami stanowiącymi przedmiot postępowania w sposób wystarczający do ferowania stanowczych wniosków co do jego sprawstwa, nie oznacza, że w sprawie zachodzą niedające się usunąć wątpliwości, które wykluczają przypisanie odpowiedzialności karnej. Skoro żadna z ustalonych w toku postępowania okoliczności nie wykazała niepodobieństwa popełnienia przez oskarżonego zarzucanych mu przestępstw, a łańcuch ustalonych poszlak wskazuje jednoznacznie na jego sprawstwo, to skazanie uznać należy za trafne.

postanowienie SN z 25 października 2016 r., III KK 388/16, LEX nr 2148614

Stan poczytalności oskarżonego *tempore criminis* jest ustaleniem faktycznym, co do którego może mieć zastosowanie norma z art. 5 § 2 k.p.k. Zastosowanie jednak tej normy musi zostać poprzedzone wyczerpaniem przewidzianych przez prawo możliwości dowodowych.

wyrok SA w Katowicach z 24 lutego 2017 r., II AKa 550/16, LEX nr 2278206

Określony przez ustawodawcę stan jako „nie dające się usunąć wątpliwości” (art. 5 § 2 k.p.k.), powstaje dopiero w następstwie oceny dowodów. Wtedy dopiero można bowiem stwierdzić, czy wątpliwości, jeśli takowe w ogóle występowały, były poważne i istotne, a nie jedynie spekulacyjne oraz czy i jakie miały one znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności prawnej oskarżonego. Zarazem w sytuacji, gdy dokonanie określonych ustaleń faktycznych zależne jest od dania wiary tej lub innej grupie dowodów lub też dania wiary wyjaśnieniom oskarżonego, nie można mówić o naruszeniu zasady *in dubio pro reo*. Ewentualne zastrzeżenia powinny być w takiej sytuacji podnoszone i rozstrzygane na płaszczyźnie zachowania lub przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów. To zaś, że w toku postępowania zarysowały się różne wersje przebiegu zdarzenia, nie oznacza zaistnienia przesłanek, o jakich mowa w art. 5 § 2 k.p.k. Rozstrzygnięciu powstających wątpliwości służy bowiem wszechstronna inicjatywa dowodowa oraz ocena przeprowadzonych dowodów zgodna z art. 7 k.p.k.

wyrok SN z 27 lutego 2018 r., III KK 286/17, LEX nr 2559388

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem zasada *in dubio pro reo* nie może być rozumiana jako przyzwolenie na rezygnację z dokonania oceny dowodów, która nastęrcza trudności. Organ procesowy jest zobligowany zmierzyć się z oceną każdego przeprowadzonego dowodu mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a więc uznać, czy jest on wiarygodny bądź niewiarygodny. Brak jest podstaw do powoływania się na art. 5 § 2 k.p.k. w sytuacji, gdy wątpliwości są rezultatem niedokładnego i niewyczerpującego postępowania dowodowego, kiedy to organ procesowy powinien z urzędu uzupełnić to postępowanie, aby ustalić fakty zgodnie z ich rzeczywistym przebiegiem i wyjaśnić nasuwające się w tym zakresie wątpliwości. Sięganie po art. 5 § 2 k.p.k. nie może być wyrazem bezradności decyzyjnej sądu w sytuacji, w której powinien on zdecydować się na danie wiary temu lub innemu dowodowi.

wyrok SN z 14 maja 2019 r., II KK 293/18, LEX nr 2677089

Art. 6. [Zasada prawa do obrony]

Oskarżonemu przysługuje prawo do obrony, w tym prawo do korzystania z pomocy obrońcy, o czym należy go pouczyć.

Prawo do obrony ogólnie

Nieprzyznawanie się do winy jest prawem oskarżonego zagwarantowanym przepisami. Odmowa przyznania się do stawianego zarzutu mieści się w granicach prawa do obrony, służącego oskarżonemu. Dopóki zaś obrona mieści się w granicach przysługujących mu uprawnień, dotąd nie będzie powodu do wyciągania z niej wniosków niekorzystnych dla niego, w szczególności co do wymiaru kary.

wyrok SA w Białymstoku z 24 czerwca 2003 r., II AKa 146/03, LEX nr 81885

Oskarżony, który składając wyjaśnienia w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem karnym, fałszywie pomawia inną osobę o współudział w tym przestępstwie w celu ukrycia tożsamości rzeczywistych współuczestników tego przestępstwa, a nie w celu własnej obrony, wykracza poza granice przysługującego mu prawa do obrony i może ponosić odpowiedzialność karną z art. 234 k.k.

uchwała SN z 11 stycznia 2006 r., I KZP 49/05, LEX nr 167797

Zakres i treść prawa do obrony nie jest nieograniczona, gdyż nie pozwala oskarżonemu na zupełnie dowolne wypowiedzi pod adresem organu procesowego.

wyrok SA w Łodzi z 17 września 2008 r., II AKa 50/08, LEX nr 491923

O ile – z jednej strony – uprawnienia przysługujące oskarżonemu dla realizacji prawa do obrony nie mogą być przez niego nadużywane dla celów godzących w prawidłowy tok procesu, to jednocześnie – z drugiej strony – prawo do obrony przysługujące oskarżonemu winno być realne, co oznacza, że korzystanie przez oskarżonego z przysługujących jemu uprawnień nie może być interpretowane jedynie jako utrudnianie i przewlekanie przez niego postępowania, a słuszne jego postulaty nawet, gdy nie przynoszą oczekiwanych przez niego rezultatów (np. w zakresie jego inicjatywy dowodowej), winny być przez organy procesowe zrealizowane. Zasady rzetelnego procesu oraz równości stron wymagają bowiem, aby uprawnienia, postulaty i wnioski procesowe obrony, jeśli tylko nie wykraczają poza granice racjonalności, były respektowane w stopniu nie mniejszym, aniżeli oskarżyciela. Tylko bowiem w takim przypadku osoba postawiona w stan oskarżenia może prowadzić skutecznie swoją obronę, nawet jeśli jest ona odmienna od wizji prowadzenia procesu zaprezentowanej przez prokuratora (choćby co do konieczności przeprowadzenia ściśle określonych dowodów) lub sposobu procedowania przez sąd i dowodzić swoich racji wszelkimi dostępnymi sposobami, a sąd – bez ważkich ku temu racji – nie może stawiać temu przeszkód.

wyrok SN z 9 marca 2010 r., V KK 247/09, LEX nr 843990

Uniemożliwienie oskarżonemu złożenia uzupełniających wyjaśnień przed sądem odwoławczym stanowi rażące naruszenie przysługującego mu prawa do obrony.

wyrok SN z 5 marca 2013 r., IV KK 248/12, LEX nr 1288763

!! Pod nieobecność oskarżonego rozprawę apelacyjną można przeprowadzić tylko wówczas, gdy jego obecność nie została uznana za konieczną i został on prawidłowo zawiadomiony o czasie i miejscu rozprawy odwoławczej. Nieprawidłowe zawiadomienie o rozprawie jest zatem równoznaczne z niepowiadomieniem o niej i winno zawsze skutkować – o czym stanowi przepis art. 117 § 2 k.p.k. – nieprzeprowadzeniem rozprawy.

wyrok SN z 21 stycznia 2014 r., V KK 171/13, LEX nr 1424865

!! Uprawnienia procesowe gwarantujące oskarżonemu możliwość podjęcia skutecznej obrony powinny być wykorzystywane przez niego jedynie w tym celu, bowiem dla tego celu zostały zapisane w ustawie. Nieuczciwe postępowanie, prowadzące jedynie do wydłużenia, wszelkimi dostępnymi środkami prawnymi, postępowania karnego, stanowi przekroczenie udzielonych uprawnień i nie zasługuje na aprobatę sądu rozpoznającego sprawę tak w pierwszej, jak i w drugiej instancji, a co za tym idzie – musi spotkać się ze zdecydowanymi reakcjami ze strony sądu orzekającego. Prawo do obrony nie może być utożsamiane z prawem do stosowania obstrukcji procesowej.

wyrok SA w Łodzi z 4 listopada 2014 r., II AKa 189/14, LEX nr 1659091

! Każde skorzystanie z możliwości wskazanych w art. 391 § 1 k.p.k. siłą rzeczy uniemożliwia stronom zadawanie pytań świadkowi, lecz jeśli decyzja o skorzystaniu z możliwości przewidzianej w tym przepisie znajduje swoje uzasadnienie, tj. zachodzi choćby jedna z sytuacji w nim wskazanych, nie można utożsamiać jej z naruszeniem prawa do obrony.

wyrok SA w Warszawie z 5 grudnia 2014 r., II AKa 391/14, LEX nr 1621255

!! Nieuwzględnienie przez sąd I instancji wniosków dowodowych nie może zostać *a priori* uznane za naruszenie prawa do obrony. Dopuszczenie określonych dowodów stanowi bowiem kompetencję sądu, która wykonywana jest w ramach granic wyznaczonych w art. 7 k.p.k. Dlatego też decyzja sądu w tym zakresie mogłaby być oceniana w kategoriach naruszenia gwarancji procesowych z art. 6 k.p.k. jedynie w razie precyzyjnego wykazania, w jaki sposób oddalenie określonego wniosku dowodowego naruszyło prawo oskarżonego do obrony.

wyrok SA we Wrocławiu z 11 marca 2016 r., II AKa 18/16, LEX nr 2122472

!! Nie może powoływać się na naruszenie jego praw ten, kto dobrowolnie sam zrezygnował z ich korzystania. Oskarżony, rezygnując z uczestnictwa w rozprawie odwoławczej, winien liczyć się z konsekwencjami takiego postąpienia, a sąd nie ma obowiązku każdorazowego informowania go o rodzaju czynności planowanych na termin rozprawy.

postanowienie SN z 8 września 2016 r., III KK 303/16, LEX nr 2135549

!! Zgodnie z treścią art. 6 k.p.k. oskarżonemu przysługuje prawo do obrony, i to zarówno w sensie formalnym, czyli prawo do korzystania z pomocy obrońcy, jak i w sensie materialnym. Prawo do obrony materialnej należy rozumieć jako działalność obrończą samego oskarżonego, który może realizować swoje prawo

w toku całego procesu, we wszystkich jego fazach, a zatem również przed sądem odwoławczym.

wyrok SN z 6 grudnia 2016 r., IV KK 242/16, LEX nr 2180104

Obowiązujące zasady i przepisy procedury karnej nie mogą być interpretowane wedle reguł swoistego „paternalizmu procesowego”, gdyż to na skazanym ciąży obowiązek osobistej dbałości o swoje interesy procesowe.

postanowienie SA w Białymstoku z 29 grudnia 2016 r., II AKz w 2118/16, LEX nr 2205963

Prawo do obrony przewiduje uprawnienie oskarżonego do osobistego wykonywania obrony, niezależnie od tego, czy posiada on obrońcę i czy obrońca ten jest obecny w czasie czynności, w trakcie której oskarżony chciałby osobiście działać.

postanowienie SN z 30 maja 2019 r., IV KK 140/18, LEX nr 2690956

Prawo do posiadania obrońcy

Powołanie przez oskarżonego drugiego obrońcy na dzień przed rozprawą i żądanie w związku z tym odroczenia wyznaczonej rozprawy oznacza nadużycie uprawnień procesowych przez stronę, więc nieuwzględnienia tego wniosku przez sąd nie można uznać za naruszające prawo oskarżonego do obrony w zakresie jego uprawnienia do posiadania obrońcy.

postanowienie SN z 19 października 2006 r., V KK 280/06, LEX nr 198075

Nie można w żadnym razie skutecznie zakwestionować prawa oskarżonego do ustanowienia obrońcy w każdym stadium procesu, nawet w przeddzień rozprawy przed sądem odwoławczym.

wyrok SN z 27 listopada 2008 r., III KK 199/08, LEX nr 477687

Brak obrońcy podczas pierwszego przesłuchania podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym (art. 300 i 301 k.p.k.) nie stanowi sam przez się – ze względu na treść art. 6 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 3 lit. c europejskiej Konwencji Praw Człowieka z 1950 r. – przeszkody do wykorzystania na rozprawie złożonych w takich warunkach jego wyjaśnień, o ile nie wystąpiła obiektywnie istniejąca podatność podejrzanego na pokrzywdzenie.

postanowienie SN z 5 kwietnia 2013 r., III KK 327/12, LEX nr 1341625

Żadne działania obrońcy, nawet budzące wątpliwości co do sposobu jego postępowania wobec sądu, nie mogą odbijać się niekorzystnie na sytuacji procesowej oskarżonego.

wyrok SN z 30 lipca 2015 r., IV KK 181/15, LEX nr 1765995

Jednym z elementarnych standardów współczesnego procesu karnego jest prawo oskarżonego do uzyskania profesjonalnej pomocy ze strony fachowego podmiotu, jakim jest obrońca. Możliwość prawidłowego korzystania z prawa do obrony zarówno w znaczeniu materialnym, jak i formalnym ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia realizacji postulatu rzetelnego procesu. Od strony normatywnej stosowną regulację zawiera dyspozycja art. 6 k.p.k., zgodnie z którą

oskarżonemu przysługuje prawo do korzystania z pomocy obrońcy. Z kolei przepis art. 77 k.p.k. precyzuje, że oskarżony może mieć jednocześnie nie więcej niż trzech obrońców. Każdy obrońca, prawidłowo umocowany i mieszczący się w ramach tego limitu, jest osobą uprawnioną do wzięcia udziału w czynności procesowej w rozumieniu art. 117 § 1 k.p.k. Należy go więc zawiadomić o jej czasie i miejscu.

wyrok SN z 2 grudnia 2015 r., III KK 309/15, LEX nr 1943849

Oskarżony nie może ponosić negatywnych konsekwencji niedopełnienia przez obrońcę wymogów określonych w art. 117 § 2a k.p.k. W takim wypadku nie ma znaczenia okoliczność, że obrona oskarżonego nie była obowiązkowa.

wyrok SN z 26 kwietnia 2016 r., IV KK 114/16, LEX nr 2046079

Obrońca z urzędu

Realizacja prawa oskarżonego do obrony, w tym również wykonywanej z urzędu, nie polega na obowiązku wyznaczania mu kolejnych obrońców w oczekiwaniu na to, że któryś z nich zdecyduje się wykonać czynność objętą przymusem adwokackim postulowaną przez oskarżonego. Byłoby to bowiem przejawem sądowej kontroli pracy adwokata i próbą dokonywania oceny przez sąd jakości pomocy prawnej udzielanej z urzędu, do czego nie ma żadnej podstawy prawnej w przepisach obowiązującej procedury karnej.

postanowienie SN z 15 czerwca 2005 r., II KZ 22/05, LEX nr 223009

Obrońca z urzędu może, podobnie jak obrońca z wyboru, korzystać z możliwości pełnomocnictwa dalszego i skorzystanie z tego uprawnienia nie jest samo w sobie nierzetelnością prowadzenia obrony. Istotne bowiem z punktu widzenia rzetelnej obrony jest to, co czyni obrońca, a nie czy czyni to osobiście.

postanowienie SN z 6 października 2011 r., III KZ 59/11, LEX nr 1044041

Brak zaufania ze strony skazanego do wyznaczonego dla niego z urzędu obrońcy nie obliguje sądu do każdorazowej zmiany obrońcy; kwestia ta podlega rozważeniu i stosownej decyzji procesowej.

postanowienie SN z 20 sierpnia 2014 r., II KK 184/14, LEX nr 1504559

Art. 7. [Zasada swobodnej oceny dowodów]

Organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.

Zasada swobodnej oceny dowodów ogólnie

Przekonanie sądu o wiarygodności lub niewiarygodności określonych dowodów pozostaje pod ochroną zasady wyrażonej w art. 7 k.p.k. wtedy tylko, kiedy

spełnione są warunki: ujawnienia całokształtu okoliczności sprawy (art. 410 k.p.k.) w granicach respektujących zasadę prawdy obiektywnej (art. 2 § 2 k.p.k.), rozważenia wszystkich okoliczności zgodnie z zasadą określoną w art. 4 k.p.k. oraz wyczerpującego i logicznego – z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego – uzasadnienia przekonania sądu (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.).

wyrok SN z 23 lipca 2003 r., V KK 375/02, LEX nr 80278

Jeżeli nie można zasadnie wywodzić, iż dokonana przez sąd ocena materiału dowodowego jest dowolna, to pozostaje ona pod ochroną wynikającą z zasady swobodnej oceny dowodów, o której mowa w art. 7 k.p.k.

postanowienie SN z 15 grudnia 2003 r., IV KZ 48/03, LEX nr 185729

Taki sposób dokonywania ustaleń faktycznych, który pozostawia poza sferą rozważań niektóre istotne dowody i okoliczności z nich wynikające, a z innych nie wyciąga oczywistych wniosków, jest przejawem dowolnej, a nie swobodnej, oceny materiału dowodowego i stanowi naruszenie prawa procesowego.

wyrok SN z 7 czerwca 2005 r., IV KK 29/05, LEX nr 199865

Ustalenia faktyczne sądu wyrokującego w pierwszej instancji pozostają pod ochroną zasady „swobodnej oceny dowodów” tylko wtedy, gdy sąd ten rozważył, we wzajemnym ze sobą powiązaniu, wynikające z każdego z zebranych w sprawie dowodów, okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia o winie oskarżonego. Inaczej mówiąc, gdy są one wynikiem wszechstronnej oceny dowodów pochodzących zarówno ze źródeł osobowych, jak i rzeczowych, przy czym żaden z nich nie może być traktowany jako ważniejszy tylko dlatego, że pochodzi z określonego (np. osobowego) źródła.

postanowienie SN z 24 stycznia 2007 r., II KK 267/06, LEX nr 273947

Samo sformułowanie „kontrola odwoławcza”, wskazuje na cel działania sądu II instancji, którego zadaniem jest zbadanie prawidłowości procedowania i rozumowania sądu *meriti*. Oznacza to, że sąd odwoławczy nie dokonuje niejako „od nowa” analizy zgromadzonych w sprawie dowodów z punktu widzenia ich wiarygodności i przydatności dla rozstrzygnięcia, lecz kontroluje rozumowanie sądu I instancji pod kątem jego zgodności z zasadami określonymi w dyspozycji art. 7 k.p.k., a także zupełności i kompletności.

wyrok SA w Warszawie z 24 kwietnia 2007 r., II AKa 265/06, LEX nr 1640985

W przypadku gdy ze zgromadzonych dowodów wynikają różne wersje zdarzenia, sąd ma prawo wyboru wersji zdarzenia, celu i motywu działania oskarżonego, jednakże wersję tę należy drobiazgowo uzasadnić, podając dowody, które wskazują na konieczność jej uwzględnienia i odrzucenia wersji przeciwnej.

wyrok SN z 28 sierpnia 2008 r., V KK 37/08, LEX nr 457958

Sąd dopuścił się poważnego naruszenia zasad oceny dowodów. Ograniczenie się sądu do przedstawienia w uzasadnieniu wyroku treści zeznań świadków, wyjaśnień oskarżonych lub treści opinii wydanych w sprawie bez dokonania ich oceny nie może zastępować rozumowania sądu. Dla ustalenia winy oskarżonych

nie jest wystarczające stwierdzenie – po uprzednim przytoczeniu treści danego dowodu – że „nie podważa on sprawstwa oskarżonych” czy też że „nie wyklucza w żaden sposób” tego sprawstwa, bowiem dla ustalenia winy oskarżonych należy ją wykazać dowodami, z których wynikają istotne fakty.

wyrok SA w Krakowie z 20 marca 2012 r., II AKa 30/12, LEX nr 1212396

W sytuacji gdy istnieją przeciwstawne grupy dowodów, nie sposób wymagać, by wszystkie dowody stanowiły podstawę ustaleń faktycznych, natomiast powinnością sądu orzekającego jest wskazanie dowodów, na których zostało oparte rozstrzygnięcie, i umotywowanie tego stanowiska.

postanowienie SN z 13 września 2012 r., III KK 272/12, LEX nr 1228559

Wydanie orzeczenia reformatoryjnego i uniewinnienie oskarżonych od popełniania przypisanych im wyrokiem sądu pierwszej instancji czynów, będące wynikiem odmiennej oceny dowodów i dokonania innych ustaleń faktycznych niż w zaskarżonym wyroku, obliguje sąd odwoławczy do dokonania całościowej oceny dowodów, przeprowadzonej w zgodzie z zasadą wyrażoną w art. 7 k.p.k., a zatem uwzględnienia i omówienia wszystkich istotnych dowodów ujawnionych w trakcie przewodu sądowego (art. 410 k.p.k.), zaś uzasadnienie w tym zakresie musi spełniać wymogi wskazane w art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. Wymóg ten jest szczególnie ważki w zakresie tych dowodów, które stały się podstawą odmiennego orzeczenia sądu I instancji.

wyrok SN z 10 stycznia 2018 r., V KK 247/17, LEX nr 2434484

Ocena poszczególnych kategorii dowodów

Wartość dowodowa wyjaśnień złożonych w postępowaniu przygotowawczym jest taka sama jak tych, które zostały złożone na rozprawie, a wobec czego zmiana (odwołanie) wyjaśnień lub zeznań złożonych w postępowaniu przygotowawczym nie stanowi bynajmniej czynnika, który prowadzi – sam przez się, a więc niejako automatycznie – do pozbawienia wartości dowodowej oświadczeń ujawnionych w trybie odczytania protokołów sporządzonych w śledztwie.

postanowienie SN z 12 lutego 2002 r., II KKN 231/01, LEX nr 560552

Obowiązująca procedura karna nie daje sądowi najmniejszych nawet podstaw do wartościowania opinii biegłych w zależności od podmiotu, który tę opinię przygotowywał.

wyrok SN z 12 listopada 2002 r., V KKN 333/01, LEX nr 56854

Ocena wiarygodności zeznań świadka, zastrzeżona dla sądu merytorycznie rozpoznającego sprawę oraz sądu odwoławczego, w zakresie jej poprawności, nie może wynikać z dowolnie wybranych fragmentów depozycji, lecz powinna stanowić efekt rozważenia całokształtu ujawnionych przez świadka okoliczności, i to w powiązaniu z innymi dowodami opisującymi zdarzenie będące przedmiotem osądu w sprawie.

postanowienie SN z 9 września 2004 r., V KK 45/04, LEX nr 137745

Obowiązująca procedura karna (art. 7 k.p.k.) wyklucza wszelkie segregowanie wiarygodności dowodów wedle ich cech formalnych czy cech osób, od których dowody pochodzą, jak to jest przyjmowane w legalnej teorii dowodów. Prawdę może podawać w procesie każdy człowiek, także sprawca przestępstw, w każdym stadium postępowania, bo w ocenie dowodów nie to jest istotne, kto podaje informacje, ale czy podaje on informacje prawdziwe. Inną rzeczą, należącą do racjonalnej analizy dowodowej, jest brać pod uwagę również cechy osobiste informującego jako jedną z przesłanek analizy dowodowej. Każdy człowiek zasługuje na wiarę, póki nie ujawnią się powody, by mu wiary odmówić, bo normalną postawą w zachowaniu ludzi jest udzielanie informacji zgodnych z prawdą, a kłamstwo jest odstępstwem od tej normy wymagającym odpowiedniej motywacji.

postanowienie SA w Krakowie z 22 czerwca 2006 r., II AKz 190/06, LEX nr 191017

Opinia biegłego podlega swobodnej ocenie sądu tak samo jak każdy inny dowód, zgodnie z wymogami określonymi w art. 7 k.p.k. Ocena ta dotyczyć może każdego aspektu wydanej opinii, co oznacza, że nie musi się ograniczać wyłącznie do analizy logicznej poprawności wnioskowania biegłych, lecz także powinna dotyczyć merytorycznej prawidłowości zastosowanych w niej twierdzeń.

postanowienie SN z 8 lutego 2007 r., III KK 277/06, LEX nr 257859

Z samego faktu, że pokrzywdzona jest narkomanką i była w stanie „głodu narkotykowego”, nie można wyprowadzić wniosku o bezwartościowości jej zeznań. Zeznania jej muszą podlegać takiej samej ocenie, jak wszystkie dowody zgromadzone i uzyskane w postępowaniu karnym. W myśl obowiązujących przepisów kodeksu postępowania karnego, każdy bowiem dowód wymaga oceny i analizy, a o jego wartości można wypowiedzieć się dopiero po powiązaniu jego treści z treścią i wymową innych dowodów. Niedopuszczalne jest twierdzenie o mniejszej wartości czy nawet bezwartościowości dowodu tylko dlatego, że pochodzi on od osób dotkniętych np. nałogiem narkomanii, alkoholizmu czy innym. Pewne specyficzne okoliczności wiążące się z określonymi cechami czy przypadłościami danego świadka, sąd musi natomiast zawsze mieć w polu widzenia przy dokonywaniu ocen.

wyrok SA w Katowicach z 12 czerwca 2008 r., II AKa 73/08, LEX nr 472470

Nie można dyskredytować dowodu z zeznań świadków tylko dlatego, że występują w nich drobne sprzeczności, przeinaczenia, zwłaszcza kiedy wynikają one ze znacznej odległości czasowej składanych zeznań, odmiennej techniki przesłuchania czy nawet właściwego, dla każdej z przesłuchujących osób, formułowania depozycji świadka. Inaczej zupełnie przedstawia się sytuacja, kiedy zeznania tego samego świadka całkowicie odmiennie obrazuje te same zdarzenia, zawierają ewidentne sprzeczności czy dopiero po upływie wielu miesięcy przedstawiają okoliczności, które z punktu widzenia doświadczenia życiowego nie mogły, z uwagi na ich wyjątkowy charakter, zostać zapomniane bezpośrednio po zdarzeniu będącym przedmiotem depozycji.

wyrok SA w Lublinie z 29 kwietnia 2009 r., II AKa 63/09, LEX nr 508296

!! Świadek koronny, jak każdy świadek, ma obowiązek mówić prawdę, a rzeczą sądu, poprzez bezpośredni kontakt ze świadkiem, jest ocenić, czy ten obowiązek został spełniony. Sposób składania zeznań, gesty, mimika, nie pozostają bez znaczenia dla oceny wiarygodności osoby przesłuchiwanej, a kontrola odwoławcza trafności takiej oceny zakresu sfery przekonania sędziowskiego, wiążącego się wyłącznie z bezpośredniością przesłuchania, nie obejmuje. Nie sposób bowiem uznać za niewiarygodne zeznań świadka koronnego tylko dlatego, że zawierają nieścisłości co do czasu, ilości bądź składu osobowego, gdy uwzględni się rozmiar składanych zeznań oraz zakres czasowy, którego one dotyczyły, a także upływ czasu od popełnienia czynów do składania zeznań. Świadek koronny to nie ofiara przestępstw, lecz ich sprawca, i w istocie z jednej strony ma ujawniać nie tylko swoje, ale i przestępstwa popełnione przez innych, a tym samym zapewnić sobie bezkarność, ale z drugiej strony naraża się on na zemstę współsprawców, co przy uwzględnieniu jego konsekwentnych zeznań, którymi obciążał sprawców – dodatkowo świadczy o jego prawdomówności. Oceniając zeznania świadka koronnego, trzeba mieć na uwadze i to, czy obciążenie innych osób, o których organy ścigania nie wiedziały, że popełniły one jakiegokolwiek przestępstwo, a w którym nie współdziałały ze świadkiem koronnym, ma jakiegokolwiek znaczenie dla sytuacji świadka koronnego, czy też jest przejawem jego skruchy, rzeczywistej, materialnej.

wyrok SN z 10 listopada 2009 r., II KK 155/09, LEX nr 598242

!!! Nie narusza art. 7 k.p.k. to, że sąd przyznał wiarygodność jedynie pewnym fragmentom zeznań pokrzywdzonej, a zdyskwalifikował te zeznania w pozostałej części, skoro w uzasadnieniu wskazał przyczyny, ze względu na które uznał, że zeznania te w zakresie, w jakim pokrzywdzona zeznała, należy uznać za wiarygodne.

postanowienie SN z 25 maja 2010 r., III KK 423/09, LEX nr 584766

!! Stan nietrzeźwości człowieka ma niekorzystny wpływ na percepcję, ale z samego faktu nietrzeźwości świadka podczas zdarzenia nie wynika automatycznie obawa o treść jego zeznań, zwłaszcza gdy jego zeznania nie budzą wątpliwości w świetle innych okoliczności sprawy.

wyrok SA we Wrocławiu z 29 lutego 2012 r., II AKa 35/12, LEX nr 1127077

!!! Ocena dowodu z zeznań świadka, podobnie zresztą jak i z wyjaśnień oskarżonego, jest wypadkową z jednej strony oceny treści wypowiedzi danej osoby, a z drugiej strony ocen dotyczących samej osoby – jej poziomu umysłowego, cech charakteru, stanu emocjonalnego podczas przesłuchania itp. Dlatego też bezpośredni kontakt z osobą przesłuchiwaną, spostrzeżenia i wrażenia odniesione w toku takiego przesłuchania, mają bardzo istotne znaczenie dla prawidłowej oceny wiarygodności tego dowodu.

postanowienie SN z 4 kwietnia 2013 r., V KK 20/13, LEX nr 1314493

!! Z uwagi na specyfikę danych elektronicznych (informatycznych), które na równi z innymi dowodami są podstawą wyrokowania, ich ocena musi być niezwykle ostrożna, gdyż doświadczenie życiowe każdego użytkownika sprzętu komputerowego wskazuje, że statystycznie bardzo często dane te ulegają modyfikacjom.

wyrok SN z 20 czerwca 2013 r., III KK 12/13, LEX nr 1341691

W obowiązujących przepisach procedury karnej nie obowiązuje żadna z reguł legalnej teorii dowodowej, w tym zasada: *testis unus, testis nullus*. Nie ma zatem dowodów lepszych czy gorszych, a są jedynie te, którym sąd da wiarę, oraz te, którym waloru wiarygodności nie przyzna. Istotne jest natomiast to, aby taka ocena wynikała z dyrektyw określonych w art. 7 k.p.k. i znalazła swoje odzwierciedlenie w pisemnych motywach wyroku.

postanowienie SN z 9 stycznia 2014 r., V KK 305/13, LEX nr 1521325

Przepisy kodeksu postępowania karnego nie zawierają żadnych dyrektyw, które nakazywałyby określone ustosunkowanie się do konkretnych dowodów, jak również nie wprowadzają różnic co do wartości poszczególnych dowodów. Nie można więc podzielić poglądu, że większą wartość dowodową mają wyjaśnienia oskarżonych złożone w toku postępowania przygotowawczego od wyjaśnień składanych przez oskarżonych na rozprawie, jak i odwrotnie.

postanowienie SN z 6 maja 2014 r., III KK 473/13, LEX nr 1467126

Dowód z obciążających wyjaśnień współoskarżonego, choćby jedyny w sprawie, nie traci przez to na swej wartościowości, jest to jednak dowód wymagający przenikliwości przy jego ocenie i weryfikacji.

postanowienie SN z 7 maja 2014 r., II KK 81/14, LEX nr 1460786

Sprzeczność pomiędzy opiniami może mieć miejsce tylko wtedy, gdy sąd *meriti*, dokonując oceny obu takich odmiennych w swoich wnioskach opinii, nie mógł rozstrzygnąć, w oparciu o całokształt materiału dowodowego i przy posłużeniu się instrumentarium z art. 7 k.p.k., która z nich winna stanowić podstawę orzekania.

postanowienie SN z 20 sierpnia 2014 r., II KK 192/14, LEX nr 1504754

Nie można oczekiwać, że świadek będący bądź to pokrzywdzonym, bądź przypadkowym obserwatorem zdarzenia, poddany oczywistemu w takiej sytuacji stresowi, zapamięta z fotograficzną wręcz dokładnością wszelkie okoliczności dotyczące tego zajścia, zarówno te o zasadniczym znaczeniu, jak i zupełnie drugorzędne.

wyrok SN z 26 listopada 2014 r., II KK 161/14, LEX nr 1583219

W procesie karnym nie ma gradacji wartości poszczególnych dowodów pod względem chronologicznym. Odwołanie czy zmiana wcześniej złożonych wyjaśnień czyni jedynie nowy dowód, jak każdy podlegający ocenie. Od oceniającego sądu zależeć będzie, który z nich wybierze jako ten odpowiadający prawdzie i w jaki sposób to wykaże i uzasadni.

postanowienie SN z 28 maja 2015 r., II KK 123/15, LEX nr 1723771

Kodeks postępowania karnego nie różnicuje wartości dowodowej poszczególnych rodzajów dowodu. Nie można zatem *a priori* podważać wartości dowodowej zeznań świadka koronnego. Podlega on, tak jak każdy dowód, konfrontacji z innymi zebranymi w sprawie dowodami i nie może być traktowany jako dowód szczególnego rodzaju, oceniany w oderwaniu od innych dowodów.

wyrok SA w Warszawie z 19 lutego 2016 r., II Aka 406/15, LEX nr 2166533

!! Fakt uprzedniej karalności świadka za fałszywe zeznania powoduje osłabienie zaufania do prawdomówności takiego świadka, a w wymiarze procesowym skutkuje brakiem możliwości odebrania od niego przyrzeczenia, jednak nie może niejako *a priori* spowodować negatywnej oceny jego relacji. Dlatego dowód taki wymaga starannej analizy, a jego weryfikacja oparta jest na możliwie szerokiej podstawie dowodowej.

postanowienie SN z 20 kwietnia 2016 r., III KK 459/15, LEX nr 2054486

!! W świetle zasad art. 7 k.p.k. pozbawiony podstaw jest wniosek, iż osoba okresowo nadużywająca alkoholu jest z tego właśnie względu niewiarygodna.

wyrok SA w Lublinie z 5 października 2016 r., II AKa 215/16, LEX nr 2144848

!! Przepisy rozdziału 26 k.p.k., odnoszące się do kontroli i utrwalania rozmów przy użyciu środków technicznych, nie dotyczą prywatnego gromadzenia w ten sposób dowodów; dlatego taśma magnetofonowa z utrwaloną na niej przez pokrzywdzonego rozmowę z oskarżonym może stanowić dowód w sprawie karnej, który podlega ocenie na zasadach ogólnych. Kwestią odrębną jest natomiast szczególna wnikliwość, jaką organy procesowe powinny się wykazywać przy ocenie tego rodzaju dowodu, zwłaszcza w sytuacji, gdy nagranie nie ma charakteru przypadkowego, a jest dokonywane przez jednego z rozmówców celowo, a zatem stanowi tzw. dowód intencjonalny. Wówczas utrwalone w taki sposób wypowiedzi powinny być oceniane pod kątem ewentualnych prowokacji lub sugestii stosowanych w toku rozmowy przez nagrywającego, a ocena taka powinna też uwzględniać stan, w jakim znajdował się nieświadomy nagrywania rozmówca. Zawsze, niezależnie od przypadkowego czy celowego nagrania, powinno się pamiętać także i o tym, że wypowiedzi takie udzielane są w warunkach braku pouczenia o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, a więc w warunkach, gdy bezwzględna szczerść nie jest gwarantowana groźbą reakcji karnej ze strony państwa. Kwestii wiarygodności dowodu nie można jednak mylić czy choćby tylko łączyć z kwestią jego dopuszczalności.

postanowienie SN z 20 października 2016 r., III KK 127/16, LEX nr 2141229

!! Z punktu widzenia oceny wiarygodności zeznań należy wyodrębnić najmniej zawodne kryteria: stałość wypowiedzi, oryginalność przekazu, motywację, uczuciowe uczestnictwo (emocje), styl wypowiedzi (język) oraz reakcje niewerbalne. Przez stałość zeznań należy rozumieć zgodność relacji w odległych odstępach czasowych, w zakresie podstawowych zachowań będących istotą zdarzenia, określenia uczestników biorących w nim bezpośredni udział. Odległe czasowo od siebie relacje mogą i praktycznie powinny się od siebie różnić w stopniu szczegółowości opisów detali, czasowej kolejności poszczególnych faz działania, szczegółowych dat, faktów ubocznych, elementów ubioru, ścisłości relacji dotyczących treści rozmów. Ten brak stałości jest bowiem związany z prawidłowościami psychologicznymi, naturalnymi procesami zapominania. Analizując sposób i treść przekazu, zwracać należy uwagę na oryginalność opisów, zgodność treści relacji z cechami charakterystycznymi dla danego typu przestępstwa, używane przez świadka środki opisu. Jednym z najistotniejszych kryteriów wiarygodności jest

motywacja, którą kieruje się świadek; jej dokładne rozpoznanie jest kluczowym elementem w ocenie szczerości. W odniesieniu do stylu prezentacji należy zwracać uwagę na uczuciowe uczestnictwo świadka w przeżywanych jeszcze raz podczas przesłuchania faktach, modulację głosu, adekwatne do opisu reakcje emocjonalne podlegające wahaniom, a także styl i język wypowiedzi korespondujący z możliwościami intelektualnymi i charakterem osoby zeznającej oraz spontaniczność wypowiedzi. Istotna jest także obserwacja zachowań niewerbalnych, zgodność treści z zachowaniami, sygnałami wysyłanymi przez ciało. Te kryteria, z pewnością niestanowiące wyczerpującego i zamkniętego katalogu, mają najbardziej uniwersalny charakter, są stosunkowo proste do zaobserwowania i oceny, a tym samym najbardziej przydatne w praktyce.

wyrok SA w Katowicach z 29 listopada 2018 r., II AKa 171/18, LEX nr 2690783

Dla przyjęcia pomówienia za podstawę ustaleń faktycznych trzeba, aby wyjaśnienia te były nie tylko logiczne, konsekwentne, ale również wsparte innymi dowodami, które bezpośrednio lub choćby pośrednio potwierdziłyby wyjaśnienia pomawiającego. Kontrola takiego dowodu, podobnie zresztą jak każdego dowodu osobowego, winna zatem polegać na sprawdzeniu, czy:

- informacje tak uzyskane są przyznane przez pomówionego;
- informacje te są potwierdzone innymi dowodami, choćby w części bądź pośrednio;
- informacje pochodzą od osoby bezstronnej, czy też zainteresowanej obciążeniem pomówionego;
- informacje są konsekwentne i zgodne co do szczegółów w kolejnych relacjach składanych w różnych fazach postępowania, czy też zawierają informacje sprzeczne, wzajemnie się wykluczające bądź inne niekonsekwencje;
- udzielający informacji przedstawia swoją rolę w przestępczym procederze, czy też dąży do jednostronnego obciążenia bądź przerzucenia odpowiedzialności na pomawianą osobę.

wyrok SA w Warszawie z 18 grudnia 2018 r., II AKa 362/18, LEX nr 2606461

Zarzut obrazy art. 7 k.p.k.

Zarzut naruszenia art. 7 k.p.k. nie może ograniczać się do wskazania wadliwości sędziowskiego przekonania o wiarygodności jednych, a niewiarygodności innych źródeł czy środków dowodowych, lecz powinien wykazywać konkretne błędy w samym sposobie dochodzenia do określonych ocen, przemawiające w zasadniczy sposób przeciwko dokonaniem rozstrzygnięciu. W grę może wchodzić np. pominięcie istotnych środków dowodowych, niedostrzeżenie ważnych rozbieżności, uchylenie się od oceny wewnętrznych czy wzajemnych sprzeczności.

postanowienie SN z 26 lipca 2007 r., IV KK 175/07, LEX nr 310665

Uwiarygodnienie zarzutu dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów wymaga wykazania w oparciu o fakty i ich pogłębioną logiczną analizę, że rzeczywiście sąd pominął dowody istotne dla rozstrzygnięcia o sprawstwie i winie, że włączył do podstawy ustaleń dowody nieujawnione, że uchybił regułom prawidłowego

logicznego rozumowania, że uchybił wskazaniom wiedzy lub życiowego doświadczenia.

postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II KK 8/15, LEX nr 1654741

Zarzut naruszenia przepisu art. 7 k.p.k. może być bezpośrednio stawiany wyrokowi sądu odwoławczego tylko wtedy, gdy sąd ten prowadził postępowanie dowodowe albo wydał orzeczenie o charakterze reformatoryjnym, a zatem gdy zmienił wyrok sądu I instancji, dokonując oceny dowodów odmiennej od tej, która legła u podstawy faktycznej wyroku tego sądu.

postanowienie SN z 12 lutego 2016 r., III KK 22/16, LEX nr 2068014

Nie jest z góry wykluczone, że sąd odwoławczy może uchybić przepisom art. 5 § 2 i art. 7 k.p.k. nawet wtedy, gdy utrzymuje w mocy wyrok sądu I instancji. Do naruszenia tych norm doszłoby wtedy, gdyby sąd odwoławczy przy rozpoznaniu apelacji zaprezentował rozumowanie niepoprawne logicznie bądź też ignorujące wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego czy wręcz rozstrzygałby niedające się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego.

postanowienie SN z 3 marca 2016 r., V KK 318/15, LEX nr 2000279

Nie można równocześnie podnosić zarzutu obrazy przepisów art. 5 § 2 i art. 7 k.p.k., gdyż zarzut z art. 5 § 2 k.p.k. dotyczy wtórnej do ustaleń faktycznych płaszczyzny procedowania. Można o nim mówić dopiero wtedy, gdy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego w sposób pełny i wyczerpujący oraz poddania ocenie wszystkich tych dowodów zgodnie z regułami określonymi w art. 7 k.p.k. nadal pozostają wątpliwości, które nie zostały rozstrzygnięte na korzyść oskarżonych. Jeśli natomiast z materiału dowodowego wynikają różne wersje zdarzeń, to nie jest to tożsame z istnieniem wątpliwości w rozumieniu art. 5 § 2 k.p.k., gdyż w takim wypadku w grę wchodzi zasada swobodnej oceny dowodów określona w art. 7 k.p.k. Tylko w sytuacji, gdy nie jest możliwe ustalenie w sposób pewny okoliczności faktycznych, a okoliczności korzystne dla oskarżonych konkurują z okolicznościami dla nich niekorzystnymi, zastosowanie znajduje zasada *in dubio pro reo* z art. 5 § 2 k.p.k. Co do zasady przepisy art. 7 i art. 5 § 2 k.p.k. mają zatem charakter rozłączny.

postanowienie SN z 11 maja 2017 r., II KK 18/17, LEX nr 2311295

Zarzut przekroczenia granic określonych w przepisie art. 7 k.p.k. nie może sprowadzać się do samej polemiki z ustaleniami sądu wyrażonymi w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, lecz do wykazania, jakich konkretnie uchybień w zakresie zasad logicznego rozumowania dopuścił się sąd w ocenie zebranego materiału dowodowego. Możliwość przeciwstawienia ustaleniom sądu odmiennej poglądu nie może prowadzić do wniosku o dopuszczeniu się przez sąd błędu w ustaleniach faktycznych.

wyrok SA w Katowicach z 30 listopada 2017 r., II AKa 398/17, LEX nr 2442800

Art. 8. [Zasada samodzielności jurysdykcyjnej sądów]

§ 1. Sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu.

§ 2. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.

Zasada samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego

1. Przepis art. 8 § 1 k.p.k. stanowi, że sąd karny rozstrzyga samodzielnie zarówno zagadnienia faktyczne, jak i prawne. Związanie sądu karnego poglądem prawnym innego sądu jest zatem wyjątkiem od tej zasady i może zostać wprowadzone jedynie przez przepis ustawy, którego nie wolno wyklądać w sposób rozszerzający jego zakres. Wynika stąd, że sąd rozpoznający daną sprawę ma co do zasady obowiązek rozstrzygać samodzielnie wszelkie zagadnienia prawne, a poglądy wyrażane w kwestiach wymagających rozstrzygnięcia mogą stanowić ważny materiał pomocniczy, którego sąd nie powinien pomijać, lecz nie może być nim związany.

2. Uchwała Sądu Najwyższego jest wiążąca tylko w danej sprawie, w sytuacji określonej w art. 441 k.p.k.

postanowienie SN z 5 lutego 2003 r., IV KKN 617/99, LEX nr 151860

Zgodnie z treścią art. 8 § 1 k.p.k. sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu, zaś polski porządek prawny nie zna pojęcia precedensu sądowego.

postanowienie SN z 7 kwietnia 2004 r., II KK 293/03, LEX nr 162700

Oczywiście, zgodnie z przepisem art. 8 § 1 k.p.k., statuującym regułę samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego, orzekający sąd nie jest co do zasady związany ustaleniami przyjętymi za podstawę rozstrzygnięcia innego sądu. Tym niemniej trudno nie uznać, że stan, w którym w obrocie prawnym funkcjonują wydane wobec różnych osób prawomocne orzeczenia, przyjmujące całkiem sprzeczne ze sobą założenia co do tej samej okoliczności faktycznej, będącej podstawą ustalenia odpowiedzialności karnej, nie jest stanem pożądanym, a przede wszystkim takim, którego podstawy – w płaszczyźnie obowiązku oceny całości kształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy – można apriorycznie w rozważaniach pominąć.

wyrok SN z 9 kwietnia 2008 r., IV KK 504/07, LEX nr 395229

Przepisy prawa karnego skarbowego penalizują zachowania polegające na naruszeniu nakazów lub zakazów ujętych w przepisach prawa finansowego ze sfer objętych tym kodeksem, a on sam, w ramach art. 53, odsyła do rozumienia określonych pojęć do odpowiednich regulacji finansowo-prawnych. Tym samym jednak dla prawidłowej interpretacji i rozumienia użytych w tym kodeksie pojęć wynikających z owych ustaw należy mieć na uwadze, jak są one rozumiane przez orzecznictwo sądów rozstrzygających spory administracyjno-finansowe wynikające z tych regulacji. Sąd orzekający w sprawach karnych ma wprawdzie przymiot

samodzielności jurysdykcyjnej (art. 8 k.p.k.), powinien zatem samodzielnie rozstrzygać także problemy prawne, ale nie oznacza to zwolnienia go od zbadania i rozważenia rozumienia określonych kwestii i pojęć administracyjno-prawnych, aktualizujących się w sferze prawa karnego (tu skarbowego) przez sądownictwo administracyjne.

postanowienie SN z 10 lipca 2013 r., II KK 20/13, LEX nr 1335574

!! Z zasady określonej treścią art. 8 § 1 k.p.k. wynika, że brak decyzji ministra właściwego do spraw finansów publicznych, o której mowa w art. 2 ust. 6 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, rozstrzygającej, iż konkretna gra jest grą na automacie w rozumieniu art. 2 ust. 3–5 tej ustawy, nie stanowi przeszkody do dokonania takiego ustalenia w postępowaniu karnym skarbowym, jako warunkującego wypełnienie przedmiotowego znamienia przestępstwa z art. 107 § 1 k.k.s.

postanowienie SN z 28 sierpnia 2013 r., V KK 15/13, LEX nr 1423207

!! Sąd orzekający nie jest związany – poza wyjątkami określonymi w art. 8 § 2 k.p.k. – rozstrzygnięciami zapadłymi w innych sprawach, co odnosi się także do orzeczeń o karach wymierzonych osobom współdziałającym oskarżonym, a osądzonym w odrębnych postępowaniach. Poczucie sprawiedliwości wymaga jednakże, by sprawcom, których działania pozostają ze sobą w określonej, często bliskiej relacji, powiązaniu, zostały wymierzone kary w wysokościach nie odbiegających od siebie w sposób rażący, jeżeli nie występują co do nich okoliczności o charakterze osobistym wpływające łagodząco lub obciążająco na wymiar kary.

wyrok SA w Warszawie z 2 marca 2015 r., II AKa 7/15, LEX nr 1661246

!! W postępowaniu o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe zasada samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego obowiązuje stosownie do art. 113 k.k.s. i w tym postępowaniu nie podlega ani osłabieniu, ani dalszym wyjątkom, niż określone w art. 8 § 2 k.p.k. Sąd karny jest zatem legitymowany do tego, aby samodzielnie badać kwestię istnienia zobowiązania podatkowego oraz wysokość podatku określonego decyzją organów administracyjnych.

wyrok SN z 29 października 2015 r., IV KK 187/15, LEX nr 1929133

!! Sądy orzekające odrębnie w sprawach oskarżonych współsprawców w ramach samodzielności jurysdykcyjnej (art. 8 § 1 k.p.k.) mogą odmiennie oceniać działania poszczególnych współuczestników tego samego przestępstwa. Sąd karny nie jest bowiem związany orzeczeniem zapadłym w innej sprawie dotyczącej współsprawców. W szczególności nie jest związany ustaleniami faktycznymi czy treścią wyroku w sprawie jednego ze współsprawców przestępstwa rozpoznanej odrębnie, gdy następnie rozpoznaje sprawę innego współuczestnika przestępstwa.

wyrok SN z 21 czerwca 2017 r., II KK 72/17, LEX nr 2342165

!! Orzeczenia organów podatkowych i dokonywane dla celów podatkowych przez te organy ustalenia w żaden sposób nie wiążą sądu rozpoznającego sprawę karną.

wyrok SA w Warszawie z 11 sierpnia 2017 r., II AKa 210/17, LEX nr 2347819

Nie może być mowy o naruszeniu przez sąd instancji *ad quem* określonej w art. 8 § 1 k.p.k. zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego. Czym innym jest bowiem opieranie się przez sąd rozstrzygający o odpowiedzialności karnej określonej osoby na ustaleniach poczynionych przez inny sąd lub organ, a czym innym wykorzystywanie materiału dowodowego zgromadzonego w innym postępowaniu dla poczynienia własnych, samodzielnych ustaleń faktycznych w postępowaniu karnym.

postanowienie SN z 3 czerwca 2020 r., IV KK 511/19, LEX nr 3026472

Odstępstwa od zasady jurysdykcyjnej sądu karnego

Odstępstwa od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego nie zostały ograniczone jedynie do wypadku wskazanego w art. 4 § 2 k.p.k. z 1969 r. [obecnie art. 8 § 2 k.p.k.]. Mogą one bowiem wynikać także z innych postanowień ustawy, przy czym dotyczy to zarówno kodeksu postępowania karnego, jak też innych aktów normatywnych o randze ustawy.

wyrok SN z 1 grudnia 1998 r., IV KKN 492/97, LEX nr 34562

Przewidziany w art. 442 § 3 k.p.k. wyjątek od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu musi być interpretowany w sposób ścisły. Niedopuszczalne jest rozszerzanie uregulowanego w nim zakresu związania sądu, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania na inne aniżeli zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania poglądy i zalecenia sądu odwoławczego. Przepis ten w żadnej bowiem mierze nie ingeruje w zasadę swobodnej oceny dowodów. Sąd pierwszej instancji, rozpoznający ponownie sprawę, ocenia dowody na podstawie własnego przekonania, z uwzględnieniem wskazań, o których mowa w art. 7 k.p.k., a nie na podstawie sugestii co do kierunku ustaleń faktycznych lub oceny dowodów wyrażonych w uzasadnieniu orzeczenia sądu odwoławczego.

postanowienie SN z 28 maja 2008 r., IV KK 29/08, LEX nr 531299

Instytucja przewidziana w art. 441 § 1 k.p.k. stanowi wyjątek od wyrażonego w art. 8 § 1 k.p.k. obowiązku samodzielnego rozstrzygania zagadnień faktycznych i prawnych przez każdy sąd. Błędne jest przekonanie, że skoro w sprawie wystąpiła sytuacja „nie objęta wprost dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego”, to uzasadnione jest wystąpienie o zasadniczą wykładnię ustawy. Taki punkt widzenia przekreśla znaczenie fundamentalnej zasady procesowej – jak również ustrojowej – zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądów.

postanowienie SN z 19 stycznia 2012 r., I KZP 17/11, LEX nr 1108584

Odstępstwo od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego wyraża się nie tylko w konieczności respektowania konstytucyjnego orzeczenia sądu cywilnego lub decyzji administracyjnej. Jeśli konkretna sytuacja prawna może być ukształtowana wyłącznie orzeczeniem sądu lub orzeczeniem organu administracji, a orzeczenia takiego brak, to sąd karny musi brać pod uwagę przy rozpoznawaniu sprawy karnej wynikające z tego faktu konsekwencje.

wyrok SN z 1 października 2009 r., IV KK 455/08, LEX nr 524056

Z punktu widzenia skutku, jaki wywołuje rozstrzygnięcie, możemy mówić o orzeczeniach deklaratoryjnych, to jest takich, które nie wprowadzają żadnej zmiany do dotychczasowego stanu prawnego, a jedynie potwierdzają jego istnienie, oraz o orzeczeniach konstytutywnych, czyli takich, które wydawane są na podstawie normy prawnej pozostawiającej decyzji sądu wykreowanie praw i obowiązków danego stosunku prawnego. Orzeczenie konstytutywne określa zatem prawa i obowiązki albo je uchyla, stwarzając nowy stan prawny, który nie mógłby zaistnieć wyłącznie wskutek zdarzeń powstałych poza postępowaniem cywilnym.

wyrok SA w Gdańsku z 6 czerwca 2018 r., II AKa 115/18, LEX nr 2615881

Art. 9. [Zasada działania z urzędu]

§ 1. Organy procesowe prowadzą postępowanie i dokonują czynności z urzędu, chyba że ustawa uzależnia je od wniosku określonej osoby, instytucji lub organu albo od zezwolenia władzy.

§ 2. Strony i inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą składać wnioski o dokonanie również tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu.

Zasada działania z urzędu

Naruszenie art. 9 k.p.k. nie może w ogóle stanowić samodzielnej podstawy kasacyjnej czy apelacyjnej, gdyż przepis ten ma charakter ogólny i określa jedynie zasadę działania z urzędu, a we wnoszonym środku zaskarżenia należy wskazać, jakie przepisy ją konkretyzujące zostały naruszone.

postanowienie SN z 10 stycznia 2013 r., IV KK 292/12, LEX nr 1277775

Inicjatywa w trybie art. 9 § 2

Wznowienie postępowania na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w związku z ujawnieniem się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko z urzędu, nie zaś na wniosek strony. Nie przekreśla to możliwości wykorzystania inicjatywy stron w celu skorygowania rzeczywistych uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. Zawsze pozostaje otwarta droga sygnalizowania organowi procesowemu uchybienia należącego do katalogu bezwzględnych przyczyn odwoławczych w celu jego ujawnienia, z którym to działaniem ustawa wiąże obowiązek podjęcia działania z urzędu. Pełne zastosowanie znajdzie tu instytucja przewidziana w art. 9 § 2 k.p.k., umożliwiająca stronom wystąpienie z wnioskiem o dokonanie czynności z urzędu. Natomiast w przypadku braku zaistnienia sygnalizowanego uchybienia, procedowanie w tym trybie nie wymaga wydania orzeczenia stwierdzającego, że wskazywana usterka nie występuje.

uchwała składu 7 sędziów SN z 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, LEX nr 148682

Inicjatywę przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu ma wyłącznie sąd właściwy do rozpoznania sprawy, zaś strony postępowania nie dysponują taką możliwością. Oczywiście każda ze stron postępowania

może zasygnalizować sądowi taką potrzebę, w szczególności może złożyć w tym względzie stosowny wniosek na podstawie art. 9 § 2 k.p.k. Jednak złożenie takiego wniosku nie powoduje, że sąd właściwy do rozpoznania sprawy ma obowiązek zwrócenia się do sądu wyższego rzędu.

postanowienie SN z 19 maja 2010 r., SNO 24/10, LEX nr 1289088

Wniosek o zastosowanie art. 440 k.p.k. może złożyć zarówno skarżący, gdy nie podniósł uchybienia w apelacji, a upłynął termin do jej wniesienia, jak i strona, która nie zaskarżyła wyroku, skoro sąd odwoławczy ma obowiązek uwzględnić tę okoliczność z urzędu. Wówczas podstawę złożenia wniosku o wydanie wyroku poza granicami zaskarżenia i podniesionymi zarzutami stanowić będzie art. 9 § 2 k.p.k.

wyrok SA w Katowicach z 18 grudnia 2014 r., II AKa 420/14, LEX nr 1630518

Art. 10. [Zasada legalizmu]

§ 1. Organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu.

§ 2. Z wyjątkiem wypadków określonych w ustawie lub w prawie międzynarodowym nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności za popełnione przestępstwo.

Metodologiczną powinnością i prawnym obowiązkiem wynikającym z zasady legalizmu określonej w art. 10 § 1 k.p.k. oraz z celów postępowania przygotowawczego określonych w art. 297 § 1 k.p.k. jest przeprowadzenie czynności dowodowych jedynie w takim zakresie, który pozwoli na zebranie dowodów stwarzających podstawę do podjęcia decyzji o sposobie zakończenia śledztwa lub dochodzenia, tj. ich umorzenia albo skierowania skargi publicznej do właściwego sądu. Jeżeli jakieś okoliczności nie zostaną wyjaśnione w postępowaniu przygotowawczym, a mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, prokurator na rozprawie głównej może domagać się przeprowadzenia określonych czynności i uzyskania na ich podstawie stosownych środków dowodowych. Rola i zadania prokuratora nie kończą się więc na skierowaniu aktu oskarżenia. Przeciwnie, z tą chwilą dopiero się rozpoczynają, gdyż prokurator jako oskarżyciel publiczny ma przekonać sąd do zasadności aktu oskarżenia.

postanowienie SA we Wrocławiu z 6 listopada 2019 r., II AKz 879/19, LEX nr 2772215

Art. 11. [Umorzenie absorpcyjne, przesłanki, tryb, wznowienie]

§ 1. Postępowanie w sprawie o występki, zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 5, można umorzyć, jeżeli orzeczenie wobec oskarżonego kary byłoby oczywiście niecelowe ze względu na rodzaj i wysokość kary prawomocnie orzeczonej za inne przestępstwo, a interes pokrzywdzonego temu się nie sprzeciwia.

§ 2. Jeżeli kara za inne przestępstwo nie została prawomocnie orzeczona, postępowanie można zawiesić. Zawieszone postępowanie należy umorzyć albo podjąć przed upływem 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie o inne przestępstwo, o którym mowa w § 1.

§ 3. Postępowanie umorzone na podstawie § 1 można wznowić w wypadku uchylenia lub istotnej zmiany treści prawomocnego wyroku, z powodu którego zostało ono umorzone.

Nie zachodzi obraza prawa, jeżeli jego przepis nie zobowiązuje, ale jedynie upoważnia sąd do określonego postąpienia. Instytucja z art. 11 § 1 k.p.k. jest fakultatywna. Nie ma powodu do czynienia zarzutu z tego, że organ procesowy nie skorzystał z możliwości przewidzianej w przepisie, jeśli jego zdaniem nie zostały spełnione warunki w nim przewidziane.

postanowienie SN z 21 października 2009 r., V KK 169/09, LEX nr 608642

1. Pamiętać trzeba, że wprowadzenie do polskiego ustawodawstwa procesowego instytucji unormowanej w art. 11 § 1 k.p.k. było podyktowane względami pragmatycznymi. Ten niewątpliwý wyjątek od zasady legalizmu ma służyć racjonalizacji postępowania karnego w sprawach osób oskarżonych o więcej niż jedno przestępstwo, w sytuacji znaczącej dysproporcji wysokości spodziewanej sankcji karnej za niektóre z przestępstw zarzucanych.

2. Instytucja umorzenia absorpcyjnego, o jakiej mowa w przepisie art. 11 § 1 k.p.k., może mieć zastosowanie zarówno w fazie *in personam* postępowania przygotowawczego, jak i postępowania sądowego, w tym także dopiero na etapie sądowego postępowania odwoławczego, gdyż przepis art. 11 § 1 k.p.k. nie zawiera ograniczeń temporalnych. Nie ma prawnych przeszkód, aby zastosować tę instytucję w postępowaniu ponownym, czyli w postępowaniu które toczy się po uchyleniu zaskarżonego orzeczenia.

3. Niecelowość jako przyczyna umorzenia absorpcyjnego musi mieć w realiach konkretnej sprawy charakter oczywisty. Ustalając ją należy za punkt odniesienia przyjąć rodzaj i wysokość kary orzeczonej prawomocnie za inne przestępstwo (przestępstwa). Słusznie przyjmuje się, że ustalenie oczywistej niecelowości karania wymaga analizy przyszłych skutków ukarania między innymi w perspektywie ewentualnego wyroku łącznego. W sytuacji gdyby wymierzona kara łączna tylko nieznacznie przekroczyła karę już prawomocnie orzeczoną, to można byłoby mówić o oczywistej niecelowości karania, uzasadniającej umorzenie absorpcyjne.

postanowienie SN z 12 stycznia 2021 r., II KK 372/20, LEX nr 3117772

Art. 12. [Ściganie na wniosek pokrzywdzonego]

§ 1. W sprawach o przestępstwa ścigane na wniosek postępowanie z chwilą złożenia wniosku toczy się z urzędu. Organ ścigania poucza osobę uprawnioną do złożenia wniosku o przysługującym jej uprawnieniu.

§ 1a. Uzyskanie wniosku o ściganie należy do oskarżyciela. Jeżeli powodem uzyskania wniosku jest wyłącznie uprzedzenie przez sąd stron o możliwości

zakwalifikowania czynu według innego przepisu prawnego, przewidującego ściganie na wniosek, uzyskanie wniosku o ściganie należy do sądu.

§ 2. W razie złożenia wniosku o ściganie niektórych tylko sprawców obowiązek ścigania obejmuje również inne osoby, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku, o czym należy uprzedzić składającego wniosek. Przepisu tego nie stosuje się do najbliższych osoby składającej wniosek.

§ 3. Wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu – aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W sprawach, w których akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego jest skuteczne, jeżeli nie sprzeciwi się temu oskarżyciel publiczny obecny na rozprawie lub posiedzeniu. Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne.

Wniosek o ściganie

Wniosek o ściganie sprawcy przestępstwa przeciwko mieniu może złożyć niezależnie od siebie nie tylko właściciel mienia, lecz także jego posiadacz lub użytkownik.

wyrok SN z 9 grudnia 2003 r., III KK 165/03, LEX nr 140098

1. Istota rozwiązania zawartego obecnie w art. 12 § 2 k.p.k. sprowadza się do tego, że w razie złożenia wniosku o ściganie niektórych tylko sprawców obowiązek ścigania obejmuje także wszystkie inne osoby, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku, pod warunkiem jednak, że należy o tym pouczyć składającego wniosek oraz że obowiązek owego ścigania nie dotyczy osób najbliższych dla pokrzywdzonego.

2. Prawo nie nakłada na uprawnionego do złożenia wniosku o ściganie obowiązku imiennego wskazania sprawców.

3. Przy przestępstwach ściganych bezwzględnie na wniosek pokrzywdzonego, wola tego pokrzywdzonego, jako uprawnionego do złożenia wniosku o ściganie, ograniczona jest jedynie do podjęcia decyzji co do żądania ścigania sprawców czynu, który go dotknął, a nie do decydowania o tym, które z osób współuczestniczących w tym czynie mogą, a które nie mogą być ścigane. Ściganie wszystkich współuczestniczących w zdarzeniu przestępnym po złożeniu wniosku następuje już z urzędu, czyli niezależnie od woli pokrzywdzonego, a pokrzywdzony ten może jedynie wyłączyć spod ścigania osoby dlań najbliższe, gdyby na skutek złożenia wniosku bez wskazywania jakiegokolwiek sprawcy lub co do niektórych tylko imiennie określonych osób okazało się, że wśród ustalonych przez organ domniemyanych sprawców znajduje się osoba dla niego najbliższa.

postanowienie SN z 25 kwietnia 2013 r., III KK 121/12, LEX nr 1353649

W sytuacji gdy ściganie przestępstwa popełnionego na szkodę osoby prawnej, w tym spółki akcyjnej, uzależnione jest od złożenia wniosku o ściganie, uprawnionym do złożenia takiego wniosku jest ujawniony pokrzywdzony działający

poprzez swoje organy statutowe; w wypadku łącznej reprezentacji złożenie wniosku tylko przez jedną z uprawnionych osób powoduje jego prawną bezskuteczność; brak ten może być jednak konwalidowany w toku dalszego postępowania, aż do uprawomocnienia się orzeczenia.

wyrok SN z 29 stycznia 2014 r., II KK 200/13, LEX nr 1430569

Uzupełnienie wniosku o ściganie

Brak formalnego wniosku o ściganie może być uzupełniony w każdym stadium toczącego się postępowania karnego, a więc nie tylko przed jego umorzeniem, ale także po jego prawomocnym umorzeniu, o ile nie nastąpiło przedawnienie karalności przestępstwa ściganego na wniosek.

wyrok SN z 4 kwietnia 2000 r., V KKN 29/00, LEX nr 45430

Nie jest dopuszczalne przyjęcie tzw. kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu sprawcy, z przepisu przewidującego ściganie z urzędu oraz przepisu przewidującego ściganie na wniosek, a nawet nie jest dopuszczalne ujęcie w opisie czynu przypisanego temu sprawcy elementów faktycznych należących do istoty przestępstwa ściganego na wniosek w sytuacji, gdy brak jest wniosku o ściganie tego przestępstwa.

wyrok SN z 14 czerwca 2002 r., II KKN 267/01, LEX nr 54399

Brak wniosku jest bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. powodującą uchylenie orzeczenia, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Nie zmienia tego przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu, będącej następstwem uznania, że czyn sprawcy wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa ściganego z urzędu oraz na wniosek, a ten wniosek nie został złożony.

wyrok SN z 27 lutego 2008 r., V KK 324/07, LEX nr 357447

W wypadku ustalenia w toku postępowania sądowego dotyczącego przestępstw względnie wnioskowych, że sprawca przestępstwa stał się dla pokrzywdzonego osobą najbliższą, konieczne jest zwrócenie się do pokrzywdzonego o złożenie oświadczenia, czy składa wniosek o ściganie, a w razie braku wniosku postępowanie należy umorzyć. Zaniechanie tych działań prowadzi do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 9 w związku z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k.

wyrok SN z 27 sierpnia 2008 r., II KK 56/08, LEX nr 465381

Charakter ujemnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. – jej względność, wobec możliwości złożenia wniosku o ściganie aż do upływu okresu przedawnienia, nie implikuje umorzenia postępowania w następstwie rozpoznania kasacji, a uzasadnia przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

wyrok SN z 23 listopada 2011 r., II KK 279/11, LEX nr 1084721

W przypadku gdy potrzeba złożenia wniosku ujawni się w toku prowadzonego już postępowania, np. w związku ze zmianą kwalifikacji prawnej, możliwe

jest uzupełnienie materiałów postępowania poprzez złożenie wniosku, o którym mowa w art. 12 § 1 k.p.k., co konwaliduje wcześniejszy jego brak.

wyrok SN z 6 czerwca 2019 r., IV KK 289/18, LEX nr 2680334

Pouczenie

Pouczenie powinno objąć informację o prawie złożenia wniosku, konsekwencjach jego złożenia, określonych w art. 12 § 2 k.p.k., oraz możliwości cofnięcia wniosku. Brak pouczenia nie może wywołać ujemnych skutków procesowych dla niepouczonego (art. 16 § 1 k.p.k.). Brak taki może spowodować sytuację, w której uprawniony nie ma podstawowej wiedzy na temat trybu ścigania, a w takiej sytuacji nie sposób przyjąć, że u podstaw wniosku o ściganie legła swobodnie podjęta decyzja; wniosek o ściganie bowiem tylko wówczas wywołuje skutki wskazane w ustawie, gdy jego złożeniu towarzyszy rzeczywista wola ścigania sprawcy, uzewnętrzona swobodnie podjętą decyzją. Innymi słowy obowiązek pouczenia uprawnionego podmiotu należy rozumieć jako pouczenie o wszystkich konsekwencjach związanych ze złożeniem lub zaniechaniem złożenia wniosku o ściganie. Skoro ustawa procesowa warunkuje ten sposób ścigania karnego od woli pokrzywdzonego, to składający oświadczenie woli uprawniony podmiot powinien być świadomy wszystkich konsekwencji z tego warunku wynikających.

wyrok SN z 17 grudnia 2008 r., II KK 140/08, LEX nr 486186

Forma wniosku o ściganie

Kodeks postępowania karnego nie określa formy, w jakiej pokrzywdzony powinien wyrazić wolę ścigania (tj. złożyć wniosek); wola ta może być wyrażona ustnie do protokołu zawiadomienia o przestępstwie czy do protokołu przesłuchania w charakterze świadka albo przez własnoręcznie sporządzone pismo lub przez podpisanie odpowiednio przygotowanego formularza (druku); istotne bowiem jest to, by z dokumentu procesowego w sposób wyraźny wynikało żądanie pokrzywdzonego ścigania sprawców.

wyrok SN z 12 grudnia 1985 r., II KR 372/85, LEX nr 20154

Skoro reprezentant pokrzywdzonego domagał się warunkowego umorzenia postępowania karnego, to tym samym oczywiste pozostawało, że wolą jego było, aby uprawnione organy procesowe prowadziły postępowanie w sprawie i aby zostało ono zakończone zastosowaniem wobec sprawcy środka reakcji prawno-karnej.

wyrok SN z 4 stycznia 2006 r., V KK 263/05, LEX nr 172196

Z uwagi na brak regulacji szczególnej związanej ze sposobem (formą) przekazania wniosku o ściganie dopuszczalne jest uczynienie tego przez prawidłowo umocowanego pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, jeśli z innych okoliczności nie wynika wprost w sposób obiektywny wola przeciwna jego mandanta.

postanowienie SN z 27 marca 2013 r., V KK 476/12, LEX nr 1318223

Cofnięcie wniosku o ściganie

1. Wystąpienie z inicjatywą cofnięcia wniosku o ściganie ma w obu stadiach procesu charakter autonomiczny. Oznacza to, że brak uwzględnienia takiej inicjatywy w postępowaniu przygotowawczym nie rodzi obowiązku rozstrzygnięcia z urzędu tej kwestii przez sąd po wpłynięciu aktu oskarżenia. Negatywna decyzja prokuratora, który nie wyraził zgody na cofnięcie wniosku o ściganie, nie jest zaskarżalna, a możliwość jej zwalczania jest immanentnie związana z ponownym wystąpieniem osoby uprawnionej do organu, który jest gospodarzem następnego etapu postępowania, tj. do sądu.

2. Nawet prawidłowo złożone oświadczenie woli osoby uprawnionej do cofnięcia wniosku o ściganie wcale nie powoduje w sposób automatyczny żadnej diametralnej zmiany sytuacji procesowej oskarżonego i może zostać skutecznie unicestwione w wyniku braku wyrażenia zgody ze strony prokuratora albo sądu pierwszej instancji – na to cofnięcie.

postanowienie SN z 1 lipca 2004 r., III KK 34/04, LEX nr 119770

Art. 13. [Ściganie za zezwoleniem]

Uzyskanie zezwolenia władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie, należy do oskarżyciela.

Art. 14. [Zasada skargowości]

§ 1. Wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu.

§ 2. Oskarżyciel publiczny może cofnąć akt oskarżenia do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. W toku przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji cofnięcie aktu oskarżenia dopuszczalne jest jedynie za zgodą oskarżonego. Ponowne wniesienie aktu oskarżenia przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn jest niedopuszczalne.

Tożsamość czynu

Pierwotnym warunkiem pozostania w granicach oskarżenia jest istnienie (zachowanie) choć części wspólnych znamion czynu zarzucanego i przypisanego. Podstawa faktyczna odpowiedzialności, na której zbudowane zostało oskarżenie, tylko wtedy nie ulegnie zmianie, „gdy choćby część działania lub zaniechania przestępnego pokrywa się z działaniem lub zaniechaniem przestępczym” zarzucanym w akcie oskarżenia. Tak więc określenia (opisy) czynu zarzucanego i przypisanego muszą mieć jakiś wspólny obszar, wyznaczony cechami (znamionami) tych czynów.

wyrok SN z 9 czerwca 2005 r., V KK 446/04, LEX nr 159141

1. Jakkolwiek nie udało się skonstruować tzw. pozytywnego katalogu elementów, na podstawie których można byłoby w bezbłędny sposób orzec o istnieniu

lub braku tożsamości czynu, to jedno jest zupełnie pewne, że podstawowym kryterium dla tożsamości czynu jest tożsamość zdarzenia faktycznego.

2. Dla respektowania zasady tożsamości czynu zarzucanego i przypisanego niezbędne jest tylko zachowanie niezmienności co do podmiotu czynu, przedmiotu ochrony, a w razie nawet innych ustaleń co do czasu i miejsca czynu, także tożsamości osoby pokrzywdzonej.

postanowienie SN z 11 grudnia 2006 r., II KK 304/06, LEX nr 295593

Za elementy wyznaczające tożsamość „zdarzenia historycznego” należy przyjąć: identyczność przedmiotu zamachu, identyczność kręgu podmiotów oskarżonych o udział w zdarzeniu, tożsamość miejsca i czasu zdarzenia, jak też zachowanie choćby części wspólnych znamion w opisie czynu zarzuconego i przypisanego, które winny się ze sobą pokrywać, mając jakiś obszar wspólny. O jedności czynu, jako jednego impulsu woli, świadczy nadto jedność zamiaru (lub planu) sprawcy (sprawców) przestępstwa.

postanowienie SN z 19 października 2010 r., III KK 97/10, LEX nr 846041

O tym, czy sąd „utrzymał się” w wyroku skazującym w granicach skargi, decyduje zatem ostatecznie tożsamość zdarzenia historycznego zarzucanego w skardze i przypisanego w wyroku. Zakres znaczeniowy terminu „zdarzenie historyczne” jest przy tym stosunkowo szeroki i obejmuje opisane w skardze zdarzenie faktyczne, w którego przebiegu oskarżyciel dopatruje się przestępstwa. Zdarzenie historyczne to pojęcie o szerszym znaczeniu aniżeli pojęcie „czynu” oskarżonego, polegającego na jego konkretnym działaniu lub zaniechaniu.

wyrok SN z 2 marca 2011 r., III KK 366/10, LEX nr 846067

Identyczność czynu będzie natomiast wyłączona, jeżeli w porównywalnych określeniach zachodzą tak istotne różnice, że według rozsądnej życiowej oceny nie można ich uznać za określenia tego samego zdarzenia faktycznego.

postanowienie SN z 25 października 2012 r., IV KK 87/12, LEX nr 1226759

1. Zgodnie z zasadą skargowości (art. 14 § 1 k.p.k.) ramy postępowania jurysdykcyjnego są określone przez zdarzenie historyczne opisane w akcie oskarżenia, a nie przez poszczególne elementy tego opisu. Zatem zasada skargowości nie ogranicza sądu w ustaleniach wszystkich cech faktycznych tego zdarzenia oraz w zakresie oceny prawnej rozpoznawanego czynu. W konsekwencji sąd nie jest związany ani szczegółowym opisem czynu zawartym w zarzucie aktu oskarżenia, ani kwalifikacją prawną nadaną temu czynowi przez oskarżyciela.

2. Nie jest wyjściem poza ramy oskarżenia takie postąpienie, w którym sąd w wyniku przeprowadzonego przewodu sądowego i weryfikacji ujawnionego materiału dowodowego:

- 1) ustali, że rozpoznawane przez niego zdarzenie miało miejsce w innym czasie, niż to przyjął prokurator w akcie oskarżenia;
- 2) dokona w wyroku pewnych ustaleń faktycznych odmiennie, niż to zostało przyjęte w akcie oskarżenia, popieranym przez prokuratora; przy czym ustalenia te mogą dotyczyć nie tylko strony przedmiotowej, ale także (co nawet występuje częściej) strony podmiotowej czynu;

- 3) przyjmie odmienne, co do szczegółów, zachowanie się i sposób działania poszczególnych sprawców;
- 4) powiąże zachowanie oskarżonego, zarzucane mu w akcie oskarżenia, z odmiennym skutkiem niż to stwierdza prokurator.

3. Warunkiem wprowadzenia jednej czy też nawet wszystkich zmian jest jedynie to, aby w realiach dowodowych konkretnej sprawy oczywistym było, iż sąd dokonywał oceny tego samego zachowania oskarżonego, które stanowiło przedmiot oskarżenia (tzw. tożsamość czynu zarzucanego i przypisywanego).

wyrok SN z 30 października 2012 r., II KK 9/12, LEX nr 1226693

Sąd orzekający w sprawie karnej dysponuje wprawdzie znaczną swobodą w kształtowaniu przedmiotowo-podmiotowego opisu oraz oceny prawnej zachowania oskarżonego w ramach zdarzenia historycznego będącego podstawą orzekania i przedmiotem procesu, ale jeżeli organ prowadzący postępowanie przygotowawcze i wnoszący akt oskarżenia, w drodze stosownego orzeczenia, wyraźnie rozstrzygnie o wyłączeniu z tego zachowania określonego jego fragmentu, to takie ograniczenie skargi publicznej jest wiążące dla sądu.

wyrok SN z 6 kwietnia 2017 r., V KK 330/16, LEX nr 2270908

Zasada skargowości nie ogranicza sądu w ustaleniach szczegółowych elementów faktycznych zdarzenia opisanego w akcie oskarżenia ani w prawnej ocenie zarzucanego czynu. Z istoty tej zasady wynika bowiem, że opis czynu zawarty w zarzucie skargi uprawnionego oskarżyciela stanowi jedynie procesową hipotezę, podlegającą ustawicznej weryfikacji w toku sądowego postępowania dowodowego. Rezultatem tych czynności oraz ocen dokonanych przez sąd jest opis czynu przypisanego oskarżonemu w orzeczeniu kończącym postępowanie.

postanowienie SN z 25 października 2017 r., IV KK 85/17, LEX nr 2427177

Zagadnienia szczegółowe

Powiązanie czynności sprawczej przestępstwa skutkowego popełnionego przez zaniechanie z innym obowiązkiem oskarżonego, niż wskazany w czynie zarzuconym, nie narusza tożsamości czynu. Sąd może zatem przyjąć w wyroku, że przestępstwo takie zostało popełnione przez zaniechanie innego, niż określony w zarzucie aktu oskarżenia, obowiązku, jeśli tylko był on prawnym, szczególnym obowiązkiem zapobiegnięcia skutkowi, ciążącym na oskarżonym (art. 2 k.k.).

postanowienie SN z 5 lutego 2002 r., V KKN 473/99, LEX nr 52287

Uprawnienie sądu do modyfikacji ram czasowych okresu popełnienia przestępstwa określonego w art. 207 k.k. rozciąga się do daty wyroku sądu pierwszej instancji.

wyrok SN z 27 lutego 2002 r., II KKN 17/00, LEX nr 53737

Ustalenie popełnienia przestępstwa w ramach zorganizowanej grupy nie odnosi się w ogóle do tych elementów, które identyfikują czyn przestępczy jako „zdarzenie historyczne”, a więc przedmiotu zamachu czy tożsamości czasu i miejsca. Okoliczność popełnienia przestępstwa w ramach zorganizowanej grupy

przestępczej skutkuje zaostreniem zasad odpowiedzialności karnej na takich samych warunkach, jak w przypadku powrotu do przestępstwa na zasadach określonych w art. 64 § 2 k.k., a nie sposób przecież twierdzić, że ustalenie przez sąd *meriti* popełnienia przestępstwa w warunkach takiej właśnie recydywy stanowi o przekroczeniu granic skargi. Tak więc takie doprecyzowanie nie przekracza ram zdarzenia faktycznego ujętego w akcie oskarżenia.

wyrok SA w Lublinie z 22 listopada 2005 r., II AKa 227/05, LEX nr 166024

Nie budzi jakichkolwiek wątpliwości, iż wyrok sądu zapadł z rażąco obrażając art. 14 § 1 k.p.k., gdyż przypisany czyn nie mieści się w granicach oskarżenia. W opisie czynu przypisanego wskazano bowiem inny czas, miejsce i pojazd, którym oskarżony miał kierować, będąc w stanie nietrzeźwości, niż podany w akcie oskarżenia.

wyrok SN z 23 listopada 2005 r., IV KK 393/05, LEX nr 200599

Jeżeli prokurator wyraził we wniesionej skardze zasadniczej wolę ścigania oskarżonego za wszystkie zachowania składające się na zarzucane mu przestępstwo ciągle, czego wyrazem jest wskazanie już w akcie oskarżenia, iż zachowania czynione przedmiotem zarzutu spina klamra łączności określona w art. 12 k.k., wówczas sąd orzekający może, bez naruszenia zasady skargowości, uwzględnić w opisie czynu przypisanego także i te zachowania, które wprost w skardze wskazane nie zostały, i to niezależnie od tego, w jakiej dacie zostały popełnione. Dekodowanie rzeczywistej woli oskarżyciela pozwala sądowi na wyznaczenie, bez naruszenia zasady skargowości, także i temporalnych granic przypisywanego przestępstwa ciągłego.

postanowienie SN z 27 października 2009 r., II KK 45/09, LEX nr 607837

W przypadku subsydiarnego aktu oskarżenia należy zachować szczególną ostrożność przy korektach opisu czynu. Przyznanie pokrzywdzonemu uprawnień oskarżycielskich w sprawach ściganych z urzędu doznaje ograniczeń, bowiem uzależnione jest od spełnienia przesłanek z art. 55 k.p.k., a zatem od faktu, czy doszło do powtórnego wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w okolicznościach wskazanych w art. 330 § 2 k.p.k. Jednocześnie pokrzywdzony może wnieść subsydiarny akt oskarżenia tylko co do czynu, który zachowuje przymiot tożsamości z czynem, którego dotyczyły wskazane wyżej decyzje kończące postępowanie przygotowawcze.

wyrok SN z 26 listopada 2014 r., II KK 109/14, LEX nr 1621333

Jeżeli oskarżyciel zarzucił oskarżonemu groźbę bezprawną skierowaną wobec jednej osoby, a sąd skazał go za groźby kierowane do dwóch osób, to sąd wyszedł poza zdarzenie historyczne opisane w akcie oskarżenia.

wyrok SA w Szczecinie z 27 maja 2015 r., II AKa 89/15, LEX nr 2041899

W sytuacji gdy w akcie oskarżenia zarzucano kradzież, a w wyroku przypisano popełnienie paserstwa, to w zależności od okoliczności konkretnej sprawy możliwe będzie stwierdzenie, że wykroczone poza granice aktu oskarżenia, albo

uznanie, że nie doszło do wyjścia poza te granice. Kluczowe znaczenie dla dokonania takiej oceny będzie miało zbadanie, czy czyn przypisany mieści się w podstawach faktycznych aktu oskarżenia.

postanowienie SN z 5 września 2019 r., I KZP 6/19, LEX nr 2718761

Art. 15. [Podległość procesowa Policji i innych organów sądowi i prokuratorowi]

§ 1. Policja i inne organy w zakresie postępowania karnego wykonują polecenia sądu, referendarza sądowego i prokuratora oraz prowadzą pod nadzorem prokuratora śledztwo lub dochodzenie w granicach określonych w ustawie.

§ 2. Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe są obowiązane w zakresie swego działania do udzielania pomocy organom prowadzącym postępowanie karne w terminie wyznaczonym przez te organy.

§ 3. Osoby prawne lub jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej inne niż określone w § 2, a także osoby fizyczne są obowiązane do udzielenia pomocy na wezwanie organów prowadzących postępowanie karne w zakresie i w terminie przez nie wyznaczonym, jeżeli bez tej pomocy przeprowadzenie czynności procesowej jest niemożliwe albo znacznie utrudnione.

Możliwe jest wydawanie przez sąd poleceń organom policji w trybie art. 15 § 1 k.p.k., np. celem dobrania osób do czynności okazania.

wyrok SA we Wrocławiu z 21 maja 2008 r., II AKa 104/08, LEX nr 399961

Niedoprowadzenie świadka koronnego na termin rozprawy nie stanowi poważnego uchybienia w działaniu instytucji w rozumieniu art. 19 § 1 k.p.k. Przepis ten odnosi się bowiem do takiego naruszenia reguł, norm obowiązujących w danej instytucji, które ma na tyle poważne skutki, że może stwarzać warunki do popełnienia przestępstwa. Tymczasem niezrealizowanie doprowadzenia świadka takim uchybieniem nie jest. Stanowi to bardziej formę niedopuszczalnej odmowy wykonania polecenia z art. 15 § 1 k.p.k., z którą trudno wiązać możliwość popełnienia jakiegokolwiek przestępstwa.

postanowienie SA w Katowicach z 10 kwietnia 2013 r., II AKz 210/13, LEX nr 1341994

Art. 16. [Obowiązek pouczenia i informowania uczestników postępowania]

§ 1. Jeżeli organ prowadzący postępowanie jest obowiązany pouczyć uczestników postępowania o ciążących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika postępowania lub innej osoby, której to dotyczy.

§ 2. Organ prowadzący postępowanie powinien ponadto w miarę potrzeby udzielać uczestnikom postępowania informacji o ciążących obowiązkach

i o przysługujących im uprawnieniach także w wypadkach, gdy ustawa wyraźnie takiego obowiązku nie stanowi. W razie braku takiego pouczenia, gdy w świetle okoliczności sprawy było ono nieodzowne, albo mylnego pouczenia, stosuje się odpowiednio § 1.

Obowiązek pouczenia

Brak pouczenia może spowodować sytuację, w której uprawniony nie ma podstawowej wiedzy na temat trybu ścigania, a w takiej sytuacji nie sposób przyjąć, że u podstaw wniosku o ściganie leżał swobodnie podjęta decyzja; wniosek o ściganie bowiem tylko wówczas wywołuje skutki wskazane w ustawie, gdy jego złożeniu towarzyszy rzeczywista wola ścigania sprawcy, uzewnętrzniona swobodnie podjętą decyzją.

wyrok SN z 17 grudnia 2008 r., II KK 140/08, LEX nr 486186

Z treści art. 120 § 2 *in fine* k.p.k. wynika, że uznanie pisma strony za bezskuteczne nie wchodzi tu w rachubę, skoro nie została ona pouczona o skutkach nieuzupełnienia braku w terminie. Taki brak pouczenia należy traktować jak niepouczenie uczestnika postępowania o ciążyących obowiązkach i przysługujących uprawnieniach, w związku z czym brak ten – stosownie do treści art. 16 § 1 k.p.k. – nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych.

postanowienie SN z 16 grudnia 2010 r., II KK 194/10, LEX nr 783289

W sytuacji, gdy istnieją wątpliwości co do zrealizowania przez sąd obowiązku pouczenia o trybie, sposobie i terminie zaskarżenia prawomocnego orzeczenia sądu odwoławczego, nie można rozstrzygać ich na niekorzyść strony i stosować w tym zakresie jakichkolwiek domniemań.

postanowienie SN z 15 czerwca 2011 r., II KZ 22/11, LEX nr 847149

Każde pouczenie o uprawnieniach strony w związku z wydaniem określonej decyzji procesowej powinno być dostosowane do konkretnej sytuacji i wyraźnie wskazywać na sposób postąpienia w danym przypadku. Nie ma przy tym znaczenia, że organ posługuje się określonymi formularzami, jako że zawarte w nich pouczenia należy zawsze dostosować do realiów procesowych danej sprawy.

wyrok SN z 5 grudnia 2012 r., III KK 122/12, LEX nr 1231566

Względny obowiązek pouczenia

Przewidziana w art. 10 § 2 k.p.k. [obecnie art. 16 § 2 k.p.k.] powinność udzielania informacji o przysługujących uczestnikom postępowania uprawnieniach i ciążyących na nich obowiązkach dotyczy tylko takich uprawnień lub obowiązków, które łączą się bezpośrednio z treścią wydawanego orzeczenia, podejmowanej decyzji czy wykonywanej czynności. Obowiązek ten nie może obejmować wszystkich, zwłaszcza odległych, uprawnień czy obowiązków uczestników postępowania, np. informacji o prawie do odszkodowania za oczywiste niesłuszne aresztowanie.

postanowienie SN z 14 grudnia 1979 r., IV KZ 194/79, LEX nr 19602

!! Wprowadzie art. 10 § 2 d.k.p.k. [obecnie art. 16 § 2 k.p.k.] nie wprowadza bezwzględnego obowiązku informowania uczestników procesu o przysługujących im uprawnieniach, mówiąc, że czynić to należy „w miarę potrzeby”, to jednak organ procesowy nie może takiej potrzeby ustalać w sposób dowolny, ale musi się w tym względzie opierać na kryteriach obiektywnych, to jest przede wszystkim na prawdopodobieństwie niezajomości swych uprawnień przez daną osobę.
postanowienie SN z 17 marca 1993 r., II KRN 36/93, LEX nr 20587

!! Pouczenie z art. 16 § 2 k.p.k. ma co prawda charakter względny, ale jego brak, w sytuacji, gdy w świetle okoliczności sprawy było ono nieodzowne, wywołuje takie same konsekwencje jak brak pouczenia obowiązkowego.
wyrok SN z 9 października 2008 r., II KK 196/08, LEX nr 468643

!! Pełnomocnik z urzędu poinformował sąd w trybie art. 84 § 3 k.p.k., że nie znalazł podstaw do wniesienia kasacji oraz iż o zajęтым stanowisku poinformował oskarżycielkę posiłkową. Jednakże ta okoliczność nie zwalniała sądu od obowiązku działania z urzędu, gdyż zgodnie z art. 16 § 2 k.p.k. to na organie procesowym spoczywa obowiązek pouczenia uczestników postępowania o przysługujących im uprawnieniach procesowych. Oznacza to, że niezależnie od przesłanej informacji przez pełnomocnika, oskarżycielka posiłkowa powinna zostać o tym stanowisku poinformowana przez sąd z jednoczesnym pouczeniem, że w związku ze stanowiskiem pełnomocnika z urzędu może ustanowić pełnomocnika z wyboru do sporządzenia i wniesienia kasacji w terminie 30 dni od daty doręczenia tego zawiadomienia.
postanowienie SN z 26 lutego 2009 r., IV KZ 5/09, LEX nr 486203

!!! Realizacja obowiązku stosownego pouczenia stanowić powinna dla stron gwarancję zabezpieczenia ich interesów w warunkach zmieniającego się zakresu ich uprawnień.
uchwała składu 7 sędziów SN z 29 listopada 2016 r., I KZP 10/16, LEX nr 2155213

!! Przepis art. 16 § 2 k.p.k. dotyczy udzielania informacji jedynie o ciężących obowiązkach lub przysługujących uprawnieniach. Ewentualna zmiana opisu czynu w czynie przypisanym w porównaniu z treścią czynu zarzucanego nie mieści się więc w przedmiocie tej regulacji.
wyrok SN z 22 stycznia 2019 r., III KK 553/17, LEX nr 2609153

Brak pouczenia, mylne i niepełne pouczenie

!!! Brak pouczenia albo mylne pouczenie uczestnika postępowania karnego o przysługującym mu prawie, terminie lub sposobie wniesienia środka zaskarżenia stanowi przyczynę niedotrzymania terminu, niezależną – w rozumieniu art. 111 d.k.p.k. [obecnie art. 126 k.p.k.] – od uczestnika.
uchwała składu 7 sędziów SN z 19 marca 1970 r., VI KZP 1/70, LEX nr 18058

!!! Udzielenie przez organ prowadzący postępowanie niewystarczającego (niepełnego) pouczenia nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla

uczestnika postępowania, podobnie jak udzielenie mylnego pouczenia albo brak pouczenia.

postanowienie SN z 9 grudnia 1977 r., Z 38/77, LEX nr 19348

1. Mylne pouczenie nie może prowadzić do skutku w postaci rozpoznania środka zaskarżenia, którego ustawa karna nie przewiduje.

2. Mylne pouczenie nie może wprowadzić „wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika postępowania” (art. 16 § 1 k.p.k.), niemniej z drugiej strony – skutki mylnego pouczenia nie mogą prowadzić do przyznania stronie uprawnienia, jakiego ustawa karna w ogóle nie przewiduje.

postanowienie SN z 26 lutego 1999 r., V KZ 12/99, LEX nr 37415

Brak uprzedzenia poręczającego o konsekwencjach uchylania się oskarżonego od odbycia kary nie pozwala na orzeczenie przepadku przedmiotu poręczenia majątkowego, choćby nawet sąd orzekający miał podstawę do przyjęcia, że poręczający znał treść odnośnych przepisów.

postanowienie SA w Krakowie z 24 kwietnia 2018 r., II AKz 141/18, LEX nr 2612000

Art. 17. [Negatywne przesłanki procesowe]

§ 1.² Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia;
- 2) czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa;
- 3) społeczna szkodliwość czynu jest znikoma;
- 4) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze;
- 5) oskarżony zmarł;
- 6) nastąpiło przedawnienie karalności;
- 7) postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się;
- 8) sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych;
- 9) brak skargi uprawnionego oskarżyciela;
- 10) brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej;
- 11) zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie.

§ 2. Do chwili otrzymania wniosku lub zezwolenia władzy, od których ustawa uzależnia ściganie, organy procesowe dokonują tylko czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także

² Art. 17 § 1 częściowo został uznany za niezgodny z art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 lipca 2018 r., K 9/17 (Dz.U. poz. 1387) z dniem 19 lipca 2018 r. Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis traci moc w zakresie, w jakim nie czyni aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia – odpowiednio – postępowania karnego, postępowania w sprawach o wykroczenia albo postępowania karnego wykonawczego.

czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane.

§ 3. Niemożność przypisania winy sprawcy czynu nie wyłącza postępowania dotyczącego zastosowania środków zabezpieczających.

§ 4. Istnienie okoliczności określonych w § 1 pkt 4–6 nie wyłącza postępowania w przedmiocie przypadku, o którym mowa w art. 45a § 2 Kodeksu karnego i art. 43a Kodeksu karnego skarbowego.

Brak faktycznych podstaw do ścigania

W wypadku stwierdzenia zbiegu negatywnych przesłanek procesowych, określonych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 oraz pkt 6 k.p.k., sąd w zasadzie powinien umorzyć postępowanie z uwagi na niedopuszczalność jego dalszego prowadzenia. Zasada ta nie ma jednak zastosowania wówczas, gdy zbieg tych przesłanek zostanie stwierdzony dopiero po przeprowadzeniu dowodów i wyjaśnieniu wszystkich okoliczności faktycznych. Doszło bowiem wówczas do zbadania podstaw odpowiedzialności oskarżonego i w takiej sytuacji sąd powinien podjąć decyzję odnoszącą się do braku tych podstaw, a więc wydać wyrok uniewinniający, a nie umarzający postępowanie z powodu przedawnienia.

postanowienie SN z 3 kwietnia 2002 r., V KKN 484/00, LEX nr 53336

Oczywisty brak faktycznych podstaw oskarżenia (art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.) zachodzi w sytuacji braku jakichkolwiek dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, a nie może być efektem oceny dowodów.

postanowienie SN z 3 czerwca 2003 r., IV KK 132/03, LEX nr 151951

Nieprzestępność czynu

Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, który pozbawiony jest cechy społecznej szkodliwości. Tego rodzaju wypadek w postępowaniu karnym należy potraktować analogicznie jak wystąpienie okoliczności określonej w art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. „że sprawca nie popełnia przestępstwa”.

wyrok SN z 25 stycznia 2000 r., WKN 45/99, LEX nr 40606

W procesie karnym stan psychiczny oskarżonego ma znaczenie dopiero przy ustaleniu, że dopuścił się on czynu zabronionego. Żaden przepis prawa nie zwalnia sądu z obowiązku ustalenia, czy oskarżony, który według opinii biegłych psychiatrów jest niepoczytalny w rozumieniu art. 31 § 1 k.k., popełnił zarzucony mu czyn. Zarówno art. 31 § 1 k.k., jak i art. 414 § 1 zdanie drugie k.p.k. używają określeń („w chwili czynu”, „w czasie czynu”), z których jednoznacznie wynika, że musi zachodzić zbieżność w czasie dwóch zaszłości: czynu oskarżonego oraz jego niepoczytalności.

wyrok SN z 5 marca 2002 r., III KKN 329/99, LEX nr 53739

Umorzenie postępowania przed rozprawą na posiedzeniu w trybie art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. może nastąpić w oparciu o art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. tylko wówczas, gdy

w sposób oczywisty z zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału dowodowego wynika, że zarzucony oskarżonemu czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego. Takie orzeczenie opierać się musi wyłącznie na niebudzących wątpliwości materiałach postępowania przygotowawczego. Gdy jednak zebrane dowody nie mają jednoznacznego wyrazu, gdy dokonanie trafnych ustaleń faktycznych co do istotnych okoliczności czynu wymaga gruntownego zbadania i wieloaspektowej krytycznej oceny materiału dowodowego, to oczywiste jest, że umorzenie postępowania na posiedzeniu przed rozprawą nie jest dopuszczalne.

postanowienie SN z 13 września 2005 r., V KK 143/05, LEX nr 200259

Zawarte w przepisie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. sformułowanie: „ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa” odnosić należy nie tylko do okoliczności wyłączających bezprawność czynu wskazanych wprost w ustawie karnej materialnej, tj. obrony koniecznej (art. 25 k.k.), stanu wyższej konieczności (art. 26 § 1 k.k.), dozwolonego ryzyka (art. 27 k.k.), działania w obronie społecznie uzasadnionego interesu oraz prawdziwości zarzutu (art. 213 k.k.) czy działania na rozkaz (art. 318 k.k.), lecz także do tych okoliczności wyłączających bezprawność czynu, których podstawą są inne konkretne normy prawne, jak choćby kontraktu tzw. samopomocy legalnej (art. 432 § 1, art. 343 § 2 i inne k.c.), działania w ramach swoich praw i obowiązków, czynności leczniczych czy przerwania ciąży.

postanowienie SN z 22 września 2008 r., IV KK 241/08, LEX nr 464981

Znikoma społeczna szkodliwość czynu

Sąd *meriti*, wydając orzeczenie o umorzeniu postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., powinien odnieść się do określonych ustawowo w art. 115 § 2 k.k. kryteriów oceny społecznej szkodliwości czynu i w nawiązaniu do nich wykazać, dlaczego uznał, że przypisany oskarżonemu czyn charakteryzował się znikomym stopniem społecznej szkodliwości, pojmowanej też jako wypadkowa elementów składających się *in concreto* na społeczną szkodliwość czynu zabronionego.

wyrok SN z 20 kwietnia 2006 r., IV KK 44/06, LEX nr 294277

Nawet w sytuacji umorzenia postępowania z uwagi na znikomy stopień społecznej niebezpieczeństwa czynu należy prawidłowo zredagować opis czynu, bo postępowanie ulega umorzeniu o czyn, którego opis winien być ustalony precyzyjnie. Prawidłowe ustalenia w tym zakresie nie pozostają też bez wpływu na ocenę stopnia społecznej szkodliwości.

wyrok SA w Katowicach z 26 listopada 2009 r., II AKa 255/09, LEX nr 553841

Niekaralność czynu

Sąd Rejonowy przyjął, że obaj oskarżeni „dobrowolnie odstąpili od dokonania zamierzonego czynu”. Świadczy o tym zarówno ustalenie zawarte w opisie czynu przypisanego, jak powołany w wyroku przepis art. 15 § 1 k.k. W tej sytuacji, skoro po rozpoczęciu przewodu sądowego zaistniała w sprawie ujemna przesłanka

o charakterze materialnym (por. art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k.), to Sąd Rejonowy winien był umorzyć postępowanie karne wobec obu oskarżonych.

wyrok SN z 3 kwietnia 2003 r., IV KK 91/03, LEX nr 80279

!! Oskarżony nie mógł być skazany za przestępstwo z art. 240 § 1 k.k., skoro nie podlegał karze z racji zaistnienia okoliczności z art. 240 § 3 k.k. Jest przecież oczywiste, że zawiadamiając organy ścigania o zabójstwie, narażałby siebie na odpowiedzialność karną z art. 239 § 1 k.k., skoro pomagał w ukryciu zwłok porrzywdzonej. Zaistniała tym samym negatywna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k., która skutkować musi umorzeniem postępowania o czyn z art. 240 § 1 k.k.

wyrok SA w Katowicach z 21 stycznia 2004 r., II AKa 520/03, LEX nr 142827

Śmierć oskarżonego

!! Fakt śmierci oskarżonego skutkuje co do zasady – zgodnie z normą art. 17 § 1 k.p.k. – umorzeniem postępowania karnego w każdej jego fazie (wyjątkiem jest sytuacja, gdy po rozpoczęciu przewodu sądowego istnieją podstawy do stwierdzenia okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. – art. 414 § 1 k.p.k.).

wyrok z 25 listopada 2014 r., V KK 321/14, LEX nr 1541269

!! Do umorzenia postępowania z powodu zaistnienia ujemnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. może dojść tylko wówczas, gdy postępowanie w jego określonym stadium zostało w sposób prawnie skuteczny zainicjowane i jest kontynuowane. Jeżeli zatem apelacja została wniesiona za życia oskarżonego, to niewątpliwie skutecznie zainicjowała ona kolejny etap procesu, w którym aktualizuje się rzeczona ujemna przesłanka procesowa, której zignorowanie stanowiłoby bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. W przedmiotowej sprawie oskarżony zmarł przed wniesieniem przez prokuratora i obrońcę oskarżonego apelacji od wyroku, który go dotyczył. W świetle natomiast obowiązujących przepisów nie jest dopuszczalne prowadzenie postępowania w sytuacji, gdy podmiot, którego ono dotyczy, już nie istnieje. Z tego właśnie powodu apelację wniesioną po śmierci oskarżonego uznać należy za niedopuszczalną z mocy ustawy. Wszak istotą apelacji jest kwestionowanie prawidłowości zawartego w wyroku rozstrzygnięcia dotyczącego konkretnej osoby, będącej podmiotem postępowania nim zakończonego, który to podmiot już nie istnieje.

postanowienie SA w Katowicach z 17 grudnia 2014 r., II AKz 748/14, LEX nr 1665564

!!! Śmierć oskarżonego zawsze stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania karnego (art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.). Kontynuowanie procesu i wydanie wyroku stanowi uchybienie określone w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. Fakt, że sąd właściwy nie wiedział o wskazanej przeszkodzie, nie ma znaczenia i nie może uchronić kwestionowanego orzeczenia przed wyeliminowaniem z obrotu prawnego. Śmierć oskarżonego nie stanowi natomiast negatywnej przesłanki postępowania kasacyjnego, jeśli kasacja jest wniesiona na korzyść oskarżonego (arg. ex art. 529 k.p.k.).

wyrok SN z 30 marca 2015 r., II KK 76/15, LEX nr 1660664

Przedawnienie karalności

Przedawnienie ogólnie

Z punktu widzenia biegu okresów przedawnienia karalności decyduje to, jakie przestępstwo oskarżony w rzeczywistości popełnił, a więc czyn przypisany, a nie o jakie przestępstwo został oskarżony – czyn zarzucany. Przedawnienie karalności dotyczy bowiem przestępstwa, a nie jego kwalifikacji prawnej.

wyrok SN z 9 listopada 2011 r., IV KK 338/11, LEX nr 1044060

Zmiana treści art. 102 k.k., która weszła w życie w dniu 2 marca 2016 r., na podstawie noweli z 15 stycznia 2016 r. (Dz.U. poz. 189), istotnie zmodyfikowała dotychczasowe rozwiązania dotyczące obliczania okresów przedawnienia. Aktualnie wszczęcie postępowania (również *in rem*) w okresie, o którym mowa w art. 101 k.k., powoduje, że karalność przestępstw określonych w art. 101 § 1 k.k. ustaje z upływem 10 lat, a w pozostałych wypadkach – z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu.

wyrok SN z 15 marca 2018 r., II KK 77/18, LEX nr 2473783

Przedawnienie przy kumulatywnej kwalifikacji prawnej

Niezależnie od tego, ile przepisów ustawy karnej tworzy kumulatywną kwalifikację czynu będącego przedmiotem postępowania, to jako ten sam czyn może on stanowić tylko jedno przestępstwo (art. 11 § 1 k.k.). Skoro tak, to termin przedawnienia karalności odnosi się do przestępstwa w jego integralnej całości, mimo że różne są terminy przedawnienia poszczególnych typów przestępstw, które obejmuje kumulatywna kwalifikacja.

postanowienie SN z 30 października 2014 r., I KZP 19/14, LEX nr 1527425

W wypadku czynu wyczerpującego znamiona dwóch albo więcej przepisów ustawy karnej, który stanowi przestępstwo podlegające kumulatywnej kwalifikacji prawnej (art. 11 § 2 k.k.), termin przedawnienia jego karalności wyznaczany jest, na podstawie art. 101 k.k., w oparciu o wysokość kary grożącej za to przestępstwo określonej w myśl art. 11 § 3 k.k. albo inne przesłanki wymienione w przepisach dotyczących terminu przedawnienia, a stosuje się go do całego kumulatywnie kwalifikowanego przestępstwa.

uchwała składu 7 sędziów SN z 20 września 2018 r., I KZP 7/18, LEX nr 2549481

Przedawnienie przy czynie ciągłym

Skoro przyjęto konstrukcję jednego czynu z art. 12 k.k., to czyn ten może mieć tylko jeden termin przedawnienia. Poszczególne zachowania opisane w czynie ciągłym, co do którego zastosowano kumulatywną kwalifikację, nawet jeśli pozwalają na ich „naturalne” wyodrębnienie oraz gdy wypełniają w całości znamiona poszczególnych czynów zabronionych, nie mogą być analizowane w kontekście terminów przedawnienia w oderwaniu od treści art. 11 § 3 oraz art. 101 k.k.

postanowienie SN z 28 maja 2015 r., II KK 131/15, LEX nr 1786792

Zbieg przesłanek procesowych

W wypadku stwierdzenia zbiegu negatywnych przesłanek procesowych, określonych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 oraz pkt 6 k.p.k., sąd w zasadzie powinien umorzyć postępowanie z uwagi na niedopuszczalność jego dalszego prowadzenia. Zasada ta nie ma jednak zastosowania wówczas, gdy zbieg tych przesłanek zostanie stwierdzony dopiero po przeprowadzeniu dowodów i wyjaśnieniu wszystkich okoliczności faktycznych. Doszło bowiem wówczas do zbadania podstaw odpowiedzialności oskarżonego i w takiej sytuacji sąd powinien podjąć decyzję odnoszącą się do braku tych podstaw, a więc wydać wyrok uniewinniający, a nie umarzający postępowanie z powodu przedawnienia.

postanowienie SN z 3 kwietnia 2002 r., V KKN 484/00, LEX nr 53336

Prawomocne zakończenie postępowania karnego (powaga rzeczy osądzonej)

Ogólne

Jeżeli istniała prawna możliwość osądzenia czynu w całości, a sąd ograniczył swój wyrok jedynie do fragmentu tego czynu, to niedopuszczalne jest ponowne postępowanie o ten sam czyn z uwagi na tzw. materialną prawomocność (*res iudicata*).

wyrok SN z 12 lutego 1975 r., I KR 226/74, LEX nr 21663

Niedopuszczalne jest rozbijanie jednego czynu na tyle zarzutów, ile zostało naruszonych przepisów. Prawomocne zakończenie postępowania co do jednego z zarzutów wydzielonych w taki sztuczny sposób stanowi przeszkodę procesową w prowadzeniu postępowania wobec drugiego z tak wydzielonych zarzutów, która to przeszkoda w języku prawniczym zyskała miano powagi rzeczy osądzonej.

uchwała SN z 29 października 2002 r., I KZP 27/02, LEX nr 55480

W związku z faktem, że orzeczenie o odpowiedzialności karnej danej osoby za konkretny czyn stanowi niepodzielny przedmiot, orzekający zaś w sprawie sąd nie jest związany ani opisem zarzucanego w akcie oskarżenia czynu, ani jego kwalifikacją prawną, należy mieć na uwadze, iż brak rozstrzygnięcia co do fragmentu tego samego czynu stanowi w istocie rozstrzygnięcie co do braku odpowiedzialności oskarżonego w pominiętym zakresie. Nie ma przy tym znaczenia, jakie przyczyny legły u podstaw niewyczerpania całości przedmiotu procesu prawomocnie zakończonego, w szczególności zaś, czy źródłem tego były (jakie konkretnie i po czyjej stronie leżące) uchybienia procesowe oraz to, czy opisywane kwestie były w ogóle przedmiotem rozważań orzekającego wówczas sądu. Wynika z tego więc, że brak w opisie przypisanego prawomocnym wyrokiem działania fragmentów, będących przedmiotem prowadzonego później postępowania, sam przez się nie świadczy, iż nie wystąpił stan rzeczy osądzonej. A zatem wówczas, gdy czyny – przypisany w prawomocnie zakończonym postępowaniu i objęty postępowaniem wszczętym później – dotyczą tej samej osoby i tego samego zdarzenia faktycznego, to choćby różniły się opisem i kwalifikacją prawną, dla oceny, czy nie doszło jednak do naruszenia określonego przepisem art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

zakazu, konieczne jest dokonanie analizy przypisanych zachowań z punktu widzenia kryteriów tożsamości czynów, uwzględniającej ustalone w obu postępowaniach konkretne okoliczności.

postanowienie SN z 28 listopada 2002 r., IV KZ 40/02, LEX nr 74817

Prawomocność orzeczenia powstaje w określonym czasie z mocy samego prawa. Dlatego bez znaczenia prawnego jest zarówno niewydanie stwierdzającego stan prawomocności zarządzenia, które ma charakter jedynie deklaratoryjny, jak i wykonywanie dalszych czynności przez organy procesowe i strony, tak jakby wcześniej nie doszło do uprawomocnienia się orzeczenia.

wyrok SN z 14 września 2005 r., IV KK 177/05, LEX nr 167894

Stan powagi rzeczy osądzonej tworzą jedynie orzeczenia merytoryczne, natomiast orzeczenia formalne tylko, jeżeli oparte są na ujemnej przesłance procesowej o charakterze bezwzględny, a zatem takie, które nie mogą zostać usunięte.

postanowienie SN z 21 stycznia 2015 r., V KK 270/14, LEX nr 1648728

Przestępstwo z art. 258 k.k. a powaga rzeczy osądzonej

1. Przestępstwo z art. 258 § 1 k.k. nie konsumuje odpowiedzialności za popełnione przez uczestnika takiej grupy inne konkretne przestępstwo. W takim wypadku zachodzi realny zbieg przestępstw.

2. Prawomocne zakończenie postępowania o popełnienie konkretnego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, a więc w warunkach art. 65 § 1 k.k. lub art. 37 § 1 pkt 5 k.k.s., nie tworzy stanu *rei iudicatae* w stosunku do samego przestępstwa udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, mającej na celu popełnienie takiego przestępstwa. Skazanie za czyn z art. 258 § 1 k.k. nie powoduje bowiem pochłonięcia przestępstw – popełnionych w ramach grupy – jako przejawu realizacji jej celu. Między występkiem z art. 258 § 1 k.k. a jakimkolwiek innym przestępstwem popełnionym w ramach grupy przestępczej, realizującym jej cele, nie zachodzi tożsamość czynu (zachodzi tu realny zbieg przestępstw).

postanowienie SA we Wrocławiu z 22 stycznia 2008 r., II AKz 54/08, LEX nr 357135

Czyn ciągły a powaga rzeczy osądzonej

Prawomocne skazanie za czyn ciągły (art. 12 k.k.) stoi na przeszkodzie, ze względu na treść art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., ponownemu postępowaniu o później ujawnione zachowania, będące elementami tego czynu, które nie były przedmiotem wcześniejszego osądzenia, niezależnie od tego, jak ma się społeczna szkodliwość nowo ujawnionych fragmentów czynu ciągłego do społecznej szkodliwości zachowań uprzednio w ramach czynu osądzonych.

uchwała SN z 21 listopada 2001 r., I KZP 29/01, LEX nr 49486

Prawomocne skazanie rodzi powagę rzeczy osądzonej tylko w takim zakresie, w jakim sąd orzekł o odpowiedzialności karnej za zachowania będące przedmiotem zarzutu. Jedynie wówczas, gdy sąd uznał, że objęte jednolitym

zamiarem zachowania oskarżonego stanowią jeden czyn zabroniony w rozumieniu art. 12 k.k., zakres powagi rzeczy osądzonej wyznaczony jest ustalonym w wyroku skazującym lub warunkowo umarzającym czasem jego popełnienia.

uchwała SN z 15 czerwca 2007 r., I KZP 15/07, LEX nr 270947

❗ Uchybienie polegające na dwukrotnym przypisaniu oskarżonemu części okresu przestępczego działania nie należy do kategorii bezwzględnych przyczyn odwoławczych (powaga rzeczy osądzonej). Zarazem jednak ponowne przypisanie oskarżonemu części okresu przestępczego zachowania, którą objęto już uprzednio wcześniejszym prawomocnym wyrokiem, oznacza rażącą obrazę art. 366 § 1 w związku z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Jest też wydaniem wyroku rażąco niesprawiedliwego, skoro prowadzi do podwójnej odpowiedzialności oskarżonego za część przestępczego zachowania (art. 440 k.p.k.).

wyrok SN z 30 września 2016 r., IV KK 107/16, LEX nr 2142038

!!! Prawomocne zakończenie postępowania karnego, którego przedmiotem był czyn ciągły, oznacza więc, że nie jest możliwe prowadzenie innego postępowania co do zachowań popełnionych przez sprawcę w okresie wyznaczonym przez początek pierwszego i zakończenie ostatniego zachowania składającego się na czyn ciągły, byłoby to bowiem postępowanie karne „co do tego samego czynu tej samej osoby (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.)”.

wyrok SN z 28 sierpnia 2018 r., III KK 389/18, LEX nr 2539905

!!! Negatywna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej albo zawisłości sprawy (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.) w odniesieniu do czynu ciągłego (art. 12 § 1 k.k.) aktualizuje się dopiero wówczas, gdy zarówno zachowania prawomocnie osądzone i uznane za czyn ciągły, albo będące przedmiotem jednego postępowania, jak i później ujawnione, były objęte jednym i tym samym zamiarem sprawcy. W wypadku braku takiego ustalenia dopuszczalne jest prowadzenie odrębnego postępowania karnego o zachowania inne niż objęte prawomocnym wyrokiem, albo będące przedmiotem innego toczącego się już postępowania, a wydany w nowym postępowaniu wyrok nie jest dotknięty bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

postanowienie SN z 5 listopada 2019 r., III KK 405/18, OSNKW 2020/5, poz.16

Przestępstwa zbiorowe, wieloczynowe a powaga rzeczy osądzonej

!!! W przypadku jedynie częściowego pokrywania się zakresu temporalnego przestępstwa znęcania się nie można mówić o naruszeniu zasady *ne bis in idem*, co skutkowałoby koniecznością uchylenia wyroku i umorzenia postępowania odnośnie do całego przestępstwa, tworząc tym samym stan powagi rzeczy osądzonej w części, która w istocie nie została osądzona. Niemniej jednak niedopuszczalne jest to, by część zachowań, składających się na przestępstwo wieloczynowe stanowiło po raz kolejny przedmiot osądu i podstawę przypisania przestępstwa, albowiem skutkowałoby to ponoszeniem przez skazanego dwukrotnie odpowiedzialności za te same zachowania, które wprawdzie nie zostały wyszczególnione

w opisie czynu, ale ich przypisanie nastąpiło poprzez określenie granic czasowych przestępstwa znęcania się.

wyrok SN z 21 lutego 2013 r., V KK 455/12, LEX nr 1289076

W przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, o tożsamości czynów można mówić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej.

wyrok SN z 25 października 2016 r., IV KK 338/16, LEX nr 2139259

Przesłanka zakończenia postępowania karnego

1. Skoro niedopuszczalność ponownego postępowania zachodzi tylko wówczas, gdy – przy zachowaniu tożsamości osoby i czynu – uprzednie „postępowanie karne” zakończone zostało prawomocnie, to wcześniejsze zakończenie innego postępowania niż postępowanie karne, choćby co do tego samego czynu tej samej osoby, nie powoduje stanu rzeczy osądzonej (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.).

2. Postępowanie w sprawach o wykroczenia nie jest postępowaniem karnym, lecz odrębnym postępowaniem dotyczącym orzekania w sprawach innych niż przestępstwa, choć na zasadach zbliżonych do procesu karnego. Postępowanie w sprawach o wykroczenia ma więc charakter w pełni autonomiczny, co bezpośrednio wynika z brzmienia art. 1 § 1 k.p.s.w.

postanowienie SN z 29 stycznia 2004 r., I KZP 40/03, LEX nr 83430

Wymierzenie kary pieniężnej w drodze decyzji administracyjnej na podstawie art. 89 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, związanej z tym samym czynem, którego dotyczyło postępowanie karnoskarbowe (np. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s.) co do zasady nie stanowi negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. W konsekwencji wcześniejsze zakończenie innego postępowania niż postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby nie powoduje stanu rzeczy osądzonej (*res iudicata*).

postanowienie SN z 4 grudnia 2019 r., II KK 208/19, LEX nr 2775018

Wyrok łączny a powaga rzeczy osądzonej

W sytuacji, gdy wobec tej samej osoby zapadły dwa prawomocne wyroki łączne, w których węzłem kary łącznej objęto tylko te same skazania, które objęte były tym węzłem w wyroku, który uprawomocnił się wcześniej, drugi z tych wyroków dotknięty jest w tym zakresie rażącym naruszeniem prawa, zaliczanym do tzw. bezwzględnych przyczyn uchylecia orzeczenia, przewidzianym w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., określanym jako naruszenie powagi rzeczy osądzonej (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.).

Prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania z powodu braku warunków do wydania wyroku łącznego (art. 572 k.p.k.) powoduje powagę rzeczy

osądzonej i stanowi ujemną przesłankę procesową, przewidzianą w przepisie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., do wydawania kolejnego orzeczenia w tym przedmiocie w przypadku, gdyby w orzeczeniu wydawanym później miało dojść do rozstrzygnięcia tego, czy dokładnie te same skazania za czyny jednostkowe spełniają warunki do objęcia ich węzłem kary łącznej w wyroku łącznym.

wyrok SN z 30 listopada 2011 r., II KK 149/11, LEX nr 1099359

Przesłanka powagi rzeczy osądzonej w kontynuowanym postępowaniu

Niedopuszczalne jest rozpatrywanie środka odwoławczego w sytuacji, gdy uprzednio rozpoznano już w odniesieniu do tegoż orzeczenia środek odwoławczy innej strony, utrzymując w mocy zaskarżone rozstrzygnięcie, gdyż zachodzi wówczas przesłanka *rei iudicatae*.

wyrok SN z 23 października 2003 r., IV KKN 56/01, LEX nr 152071

Zarzut powagi rzeczy osądzonej, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., może być podniesiony w sytuacji, gdy w innym lub kontynuowanym postępowaniu prawomocnym orzeczeniem rozstrzygnięta już została kwestia odpowiedzialności karnej. Oczywiście jest, że w opisanych warunkach zachodzić musi tożsamość podmiotowo-przedmiotowa („co do tego samego czynu tej samej osoby”).

postanowienie SN z 5 sierpnia 2009 r., III KK 159/09, LEX nr 518148

Rozpoznanie apelacji wniesionej po terminie powoduje, że wyrok sądu odwoławczego dotknięty jest uchybieniem stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

wyrok SN z 19 lipca 2018 r., IV KK 368/17, LEX nr 2526751

Powaga rzeczy osądzonej w aspekcie międzynarodowym

Wszczęciu i kontynuowaniu w Polsce postępowania karnego stoi na przeszkodzie prawomocne orzeczenie sądu lub innego uprawnionego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej kończące postępowanie co do tego samego czynu tej samej osoby, a więc wywołujące stan rzeczy osądzonej.

postanowienie SN z 11 grudnia 2012 r., III KK 163/12, LEX nr 1243045

Zawisłość sprawy

Ukonstytuowany w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. bezwzględny zakaz równoległego prowadzenia postępowań karnych dotyczących tego samego przedmiotu procesu, w stosunku do tej samej osoby, ma pełne odniesienie do postępowań w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Warunkiem zachowania wymaganej w takim wypadku tożsamości podmiotowo-przedmiotowej, poza tą samą osobą skazanego, jest to, aby równolegle prowadzone postępowania odnosiły się do tych samych wyroków jednostkowych, a więc orzeczeń obejmujących te same czyny tej samej osoby.

wyrok SN z 3 października 2005 r., V KK 151/05, LEX nr 157208

W wypadku, gdy zostaną wszczęte odrębne postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego i konfiguracja skazań za czyny jednostkowe nie jest identyczna w obu postępowaniach, brak jest podstaw do stwierdzenia stanu zawisłości sprawy (z konsekwencjami określonymi w art. 17 § 1 *in princ.* k.p.k.). Nawet pokrywanie się w dużym zakresie wyroków jednostkowych, których połączenie węzłem łączności jest rozważane, nie upoważnia do stwierdzenia stanu zawisłości sprawy i umorzenia postępowania później wszczętego. Jeżeli w którymkolwiek z tych postępowań rozważane jest objęcie węzłem kary łącznej choćby jednego „dodatkowego” skazania za czyn jednostkowy, przedmiot rozpoznawania nie jest w takiej sytuacji w obu sprawach ten sam i w aspekcie litispendencji nie można stwierdzić istnienia *idem*.

wyrok SN z 30 listopada 2011 r., II KK 149/11, LEX nr 1099359

Zawisłość sprawy rozpoczyna się z chwilą skierowania postępowania przeciwko konkretnej osobie, a więc z chwilą przedstawienia jej zarzutów, wraz z pojawieniem się w postępowaniu podejrzanego w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. Innymi słowy, w świetle ww. przepisu prawidłowy jest proces wcześniej wszczęty, natomiast proces wszczęty później od początku jest dotknięty wadą prawną i z tego powodu podlega umorzeniu.

wyrok SN z 14 czerwca 2013 r., II KK 135/13, LEX nr 1321738

Przesłanka *lis pendens* formułuje zakaz równoległego prowadzenia postępowań karnych dotyczących tego samego przedmiotu procesu, w stosunku do tej samej osoby, podyktowany względami ekonomiki procesowej. Doznaje ona znacznego osłabienia w momencie, gdy w jednym z postępowań obejmujących tożsamy czyn zapadnie prawomocny wyrok skazujący. Wówczas zaczyna funkcjonować negatywna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej, która nie pozwala prowadzić drugiego postępowania o to samo historyczne zdarzenie, nawet w ramach kontynuacji dotychczasowych czynności procesowych, a w konsekwencji wydania przez sąd kolejnego wyroku skazującego co do tego samego czynu. W ten sposób zostaje zapewniona stabilność prawa i orzeczeń organów procesowych w postępowaniu karnym oraz realizowana jest zasada *ne bis in idem*, stanowiąca gwarancję, że nikt nie będzie pociągany więcej niż raz do odpowiedzialności karnej za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary.

postanowienie SN z 6 listopada 2014 r., III KK 169/14, LEX nr 1565774

Niepodleganie orzecznictwu polskich sądów karnych

Niepodleganie sprawcy orzecznictwu polskich sądów to procesowa przeszkoda związana z kwestią jurysdykcji sądów i tzw. immunitetów materialnych. Niepodleganie sprawcy orzecznictwu polskich sądów karnych może wynikać zarówno z przymiotów samego sprawcy, jak i faktu, że dopuścił się czynu, co do którego orzekanie nie następuje przed sądami karnymi.

postanowienie SN z 17 kwietnia 2018 r., IV KK 107/18, LEX nr 2549230

Brak skargi uprawnionego oskarżyciela

Ogólnie

Jeżeli w akcie oskarżenia (choćby na skutek przeoczenia) oskarżyciel publiczny pominął jakikolwiek czyn, nawet jeśli był on przedmiotem postępowania przygotowawczego w jego zakresie *in personam*, to postępowanie karne w tym przedmiocie, zgodnie z dyspozycją art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., toczyć się nie może. A jeśli się toczyło i zakończone zostało orzeczeniem, to w tym zakresie jest ono dotknięte bezwzględny uchybieniem odwoławczym (art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.).

wyrok SA w Warszawie z 17 czerwca 2005 r., II AKa 137/05, LEX nr 156774

Jeżeli prokurator dopatruje się niesłusznie w jednym czynie dwóch odrębnych czynów i umarza postępowanie co do jednego z nich, to nie jest to tylko wyraz zmiany stanowiska prokuratora co do określenia czynu zarzucanego i jego kwalifikacji, ale następuje wygaśnięcie prawa do skargi o ten czyn. W sprawie o jeden czyn zasada niepodzielności przedmiotu procesu nie pozwala na „kawałkowanie” jednego czynu na kilka czynów i orzekanie o niesamodzielnych fragmentach tego przedmiotu. Dlatego umorzenie postępowania o tak wydzielony czyn wyklucza możliwość kontynuowania postępowania co do drugiego z tych wyodrębnionych zarzutów.

wyrok SN z 18 stycznia 2006 r., IV KK 378/05, LEX nr 172220

Uchybienie ujęte w treści art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. – tj. brak skargi uprawnionego oskarżyciela, które musi skutkować umorzeniem postępowania karnego (art. 17 § 1 *in principio* k.p.k.), nie może odnosić się do skarg etapowych, a więc i do apelacji. W przypadku gdyby apelację sporządziła osoba nieuprawniona, przy prawidłowym wniesieniu skargi zasadniczej, to istnieje wyraźna ustawowa regulacja (przepis art. 429 § 1 k.p.k., a co do kasacji art. 530 § 2 k.p.k.), która skutkować winna odmową przyjęcia takiego środka odwoławczego, co oznacza, iż nie ma jakichkolwiek podstaw procesowych do wywodzenia, że taka sytuacja stanowi o braku skargi (etapowej) uprawnionego oskarżyciela i winna prowadzić do umorzenia postępowania karnego w zakresie postępowania odwoławczego.

postanowienie SN z 16 grudnia 2014 r., II KK 301/14, LEX nr 1567468

1. Kompetencja do popierania aktu oskarżenia jest kompetencją wtórną wobec upoważnienia do jego wniesienia. Oznacza to, że podmiot uprawniony do popierania aktu oskarżenia może realizować przysługującą mu kompetencję tylko wówczas, gdy ów akt został wniesiony przez podmiot uprawniony. Innymi słowy, wniesienie aktu oskarżenia przez podmiot nieuprawniony niweczy możliwość jego skutecznego popierania.

2. Wadliwa czynność procesowa, polegająca na wniesieniu aktu oskarżenia przez nieuprawniony podmiot, nie może być konwalidowana w drodze oświadczenia pochodzącego od podmiotu uprawnionego do popierania oskarżenia.

wyrok SN z 18 stycznia 2018 r., II KK 297/17, LEX nr 2447339

Brak skargi uprawnionego oskarżyciela w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. wchodzi w grę tylko w toku sądowego stadium procesu i tylko w odniesieniu do

takiej osoby, która swoją skargą zainicjowała postępowanie główne, pomimo że nie była osobą do tego uprawnioną lub orzeczono o czynie niezawartym w akcie oskarżenia. Dotyczy zatem dwóch rodzajów sytuacji – pierwszej – gdy osoba nie miała żadnej legitymacji do wystąpienia z oskarżeniem, drugiej – gdy czyn przypisany jest nietożsamy z czynem zarzuconym (co oznacza, że orzeczono w przedmiocie przestępstwa, którego osądzenia w ogóle nie żądał oskarżyciel).

wyrok SN z 7 lutego 2019 r., III KK 584/17, LEX nr 2623959

Skoro akt oskarżenia (i inne jego surogaty) uruchamia postępowanie sądowe, to od samego początku powinien zostać wniesiony przez podmiot uprawniony. Jeżeli tak się nie stało, to uruchomione postępowanie sądowe podlega umorzeniu, jako że od początku brak jest skutecznego impulsu procesowego, aby można było kontynuować procedowanie, a braku tego nie można usunąć.

postanowienie SN z 4 lutego 2020 r., III KK 365/19, LEX nr 2797343

Tożsamość czynu i utrzymanie się w granicach skargi

Nie stanowi wyjścia poza granice oskarżenia i związane z tym naruszenie zasady skargowości, dokonanie w toku przewodu sądowego odmiennych niż przyjęte w zarzucie ustaleń faktycznych co tego samego zdarzenia np. w zakresie daty czy okresu popełnienia czynu, miejsca jego popełnienia, ilości i wartości przedmiotu przestępstwa, zachowania poszczególnych sprawców czy tożsamości osoby pokrzywdzonej przestępstwem przeciwko mieniu.

wyrok SN z 4 stycznia 2006 r., IV KK 376/05, LEX nr 181056

Ramy postępowania określone zostają skargą zasadniczą (aktem oskarżenia), a określa je zdarzenie faktyczne (historyczne) w tym oskarżeniu opisane. Tożsamość czynu wyznaczana jest więc faktycznymi ramami zdarzenia wskazanymi w akcie oskarżenia, zaś wyjście poza te ramy oznacza naruszenie zasady skargowości z konsekwencjami, o których mowa w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

wyrok SN z 25 sierpnia 2010 r., II KK 186/10, LEX nr 619624

Za elementy wyznaczające tożsamość „zdarzenia historycznego” należy przyjąć: identyczność przedmiotu zamachu, identyczność kręgu podmiotów oskarżonych o udział w zdarzeniu, tożsamość miejsca i czasu zdarzenia, jak też zachowanie, choćby części wspólnych, znamion w opisie czynu zarzuconego i przypisanego, które winny się ze sobą pokrywać, mając jakiś obszar wspólny. O jedności czynu, jako jednego impulsu woli, świadczy nadto jedność zamiaru (lub planu) sprawcy (sprawców) przestępstwa.

postanowienie SN z 19 października 2010 r., III KK 97/10, LEX nr 846041

O tym, czy sąd „utrzymał się” w wyroku skazującym w granicach skargi, decyduje ostatecznie tożsamość zdarzenia historycznego zarzucanego w skardze i przypisanego w wyroku. Zakres znaczeniowy terminu „zdarzenie historyczne” jest przy tym stosunkowo szeroki i obejmuje opisane w skardze zdarzenie faktyczne, w którego przebiegu oskarżyciel dopatruje się przestępstwa. Zdarzenie historyczne to pojęcie o szerszym znaczeniu aniżeli pojęcie czynu oskarżonego,

polegającego na jego konkretnym działaniu lub zaniechaniu. Sąd zatem może inaczej pod względem faktycznym w porównaniu z twierdzeniami oskarżyciela, w szczególności zawartymi w akcie oskarżenia, dokonać ustaleń w sprawie, nadać inną, łagodniejszą lub surowszą kwalifikację prawną stosowną do ustalonego stanu faktycznego, który może być niezgodny z twierdzeniami oskarżyciela. Identyfikacja czynu jest wyłączona, jeśli w porównywalnych jego określeniach zachodzą tak istotne różnice, że według rozsądnej życiowej oceny nie można ich uznać za określenia tego samego zdarzenia faktycznego.

wyrok SN z 2 marca 2011 r., III KK 366/10, LEX nr 846067

Rozszerzanie w wyroku zakresu zachowań oskarżonych na działania dodatkowe, wykraczające poza czasowe i przedmiotowo-podmiotowe ramy określone przez akt oskarżenia z jednoczesnym włączeniem do opisu czynu dodatkowych osób pokrzywdzonych, stanowi wyjście poza granice skargi.

wyrok SA we Wrocławiu z 26 listopada 2014 r., II AKa 328/14, LEX nr 1621280

Przedmiotem osądu jest zdarzenie historyczne opisane w zarzucie aktu oskarżenia. Nie ma przy tym decydującego znaczenia ani forma jego opisu, ani proponowana przez prokuratora kwalifikacja prawna. Jedyne, co bezwzględnie wiąże sąd, to granice skargi, których przekroczyć nie wolno.

wyrok SN z 11 października 2016 r., V KK 122/16, LEX nr 2148659

Subsydiarny akt oskarżenia a brak skargi uprawnionego oskarżyciela

Jeżeli oskarżyciel posiłkowy nie był uprawniony do skierowania subsydiarnego aktu oskarżenia, o jakim mowa w art. 55 k.p.k., gdyż zarzucił nim przestępstwo, w którym nie był pokrzywdzonym w rozumieniu przepisu art. 49 § 1 k.p.k., to taki akt oskarżenia nie stanowi skargi uprawnionego oskarżyciela w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i zachodzi ujemna przesłanka procesowa.

wyrok SA we Wrocławiu z 27 września 2012 r., II AKa 203/12, LEX nr 1220367

Wniesienie aktu oskarżenia w sprawie o czyn ścigany z oskarżenia publicznego przez pokrzywdzonego, pomimo że nie zachodzą warunki przewidziane w art. 55 § 1 k.p.k., powoduje, że zachodzi ujemna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela.

wyrok SN z 20 marca 2013 r., IV KK 42/13, LEX nr 1292224

W przypadku subsydiarnego aktu oskarżenia należy zachować szczególną ostrożność przy korektach opisu czynu. Przyznanie pokrzywdzonemu uprawnień oskarżycielskich w sprawach ściganych z urzędu doznaje ograniczeń, bowiem uzależnione jest od spełnienia przesłanek z art. 55 k.p.k., a zatem od faktu, czy doszło do powtórnego wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w okolicznościach wskazanych w art. 330 § 2 k.p.k. Jednocześnie pokrzywdzony może wnieść subsydiarny akt oskarżenia tylko co do czynu, który zachowuje przymiot tożsamości z czynem, którego dotyczyły wskazane wyżej decyzje kończące postępowanie przygotowawcze.

wyrok SN z 26 listopada 2014 r., II KK 109/14, LEX nr 1621333

Postępowanie z oskarżenia prywatnego a brak skargi uprawnionego oskarżyciela

Jeżeli oskarżyciel prywatny wniósł do sądu akt oskarżenia o przestępstwo prywatnoskargowe, a sąd dostrzegł w zarzucanym oskarżonemu czynie cechy przestępstwa publicznoskargowego, powinien z powodu braku skargi uprawnionego oskarżyciela postępowanie umorzyć i akta sprawy przesłać prokuratorowi (art. 256 § 2 d.k.p.k. [obecnie art. 304 § 2 k.p.k.]).

postanowienie SN z 18 września 1982 r., VI KZP 15/82, LEX nr 17437

Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na rozprawie głównej bez usprawiedliwienia, w każdej fazie jej prowadzenia, powoduje umorzenie postępowania na podstawie art. 496 § 3 i § 1 k.p.k., przy czym, jeżeli niestawiennictwo takie ma miejsce po rozpoczęciu przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej, warunkiem umorzenia jest wyrażenie zgody przez oskarżonego – art. 496 § 2 k.p.k.

uchwała SN z 23 września 2008 r., I KZP 19/08, LEX nr 446655

Brak skargi uprawnionego oskarżyciela w postępowaniu w sprawach z oskarżenia prywatnego, stanowiący ujemną przesłankę procesową z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., ma miejsce również wtedy, gdy autor oskarżenia wskazał wprawdzie siebie jako osobę pokrzywdzoną zachowaniem oskarżonego, ale sąd ustalił, że naruszone zostało dobro prawne nie oskarżyciela prywatnego, tylko zgoła innego podmiotu.

wyrok SN z 29 czerwca 2017 r., V KK 85/17, LEX nr 2319725

Brak zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie

Brak formalnego wniosku o ściganie może być uzupełniony w każdym stadium toczącego się postępowania karnego, a więc nie tylko przed jego umorzeniem, ale także po jego prawomocnym umorzeniu – o ile nie nastąpiło przedawnienie karalności przestępstwa ściganego na wniosek.

wyrok SN z 4 kwietnia 2000 r., V KKN 29/00, LEX nr 45430

Nie jest dopuszczalne przyjęcie tzw. kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu sprawy, z przepisu przewidującego ściganie z urzędu oraz przepisu przewidującego ściganie na wniosek, a nawet nie jest dopuszczalne ujęcie w opisie czynu przypisanego temu sprawcy elementów faktycznych należących do istoty przestępstwa ściganego na wniosek w sytuacji, gdy brak jest wniosku o ściganie tego przestępstwa.

wyrok SN z 14 czerwca 2002 r., II KKN 267/01, LEX nr 54399

W wypadku ustalenia w toku postępowania sądowego dotyczącego przestępstw względnie wnioskowych, że sprawca przestępstwa stał się dla pokrzywdzonego osobą najbliższą, konieczne jest zwrócenie się do pokrzywdzonego o złożenie oświadczenia, czy składa wniosek o ściganie, a w razie braku wniosku postępowanie należy umorzyć. Zaniechanie tych działań prowadzi do zaistnienia

bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 9 w związku z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k.

wyrok SN z 27 sierpnia 2008 r., II KK 56/08, LEX nr 465381

Charakter ujemnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. – jej względność, wobec możliwości złożenia wniosku o ściganie aż do upływu okresu przedawnienia, nie implikuje umorzenia postępowania w następstwie rozpoznania kasacji, a uzasadnia przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

wyrok SN z 23 listopada 2011 r., II KK 279/11, LEX nr 1084721

W przypadku gdy potrzeba złożenia wniosku ujawni się w toku prowadzonego już postępowania, np. w związku ze zmianą kwalifikacji prawnej, możliwe jest uzupełnienie materiałów postępowania poprzez złożenie wniosku, o którym mowa w art. 12 § 1 k.p.k., co konwaliduje wcześniejszy jego brak.

wyrok SN z 6 czerwca 2019 r., IV KK 289/18, LEX nr 2680334

Inna okoliczność wyłączająca ściganie

Ogólnie

Artykuł 17 § 1 pkt 11 k.p.k. stanowi, że nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie. Wykładnia gramatyczna tego przepisu nie pozostawia wątpliwości co do tego, że katalog wymienionych w § 1 art. 17 k.p.k. przesłanek procesowych nie jest wyczerpujący. Przepis ten w § 1 pkt 11 odwołuje się bowiem do „innej aniżeli wskazane w poprzedzających punktach okoliczności”. Jednakże – co niewątpliwie przy takiej treści tego przepisu – by taką „inną” okoliczność uznać za taką przesłankę procesową, musi ona „wyłączać ściganie”. Oznacza to, że jej wystąpienie powoduje prawną niedopuszczalność postępowania w sprawach o czyny, które w świetle prawa materialnego są przestępstwami, a ich sprawcy podlegają karze. Innymi słowy przewidzianą w tym przepisie „inną okolicznością wyłączającą ściganie” będzie tylko taka przeszkoda prawna, która w razie zaistnienia uniemożliwia wszczęcie lub prowadzenie postępowania.

postanowienie SN z 2 października 2007 r., II KK 177/07, LEX nr 567690

Zagadnienie znaczenia braku notyfikacji przepisów ustawy o grach hazardowych może mieć znaczenie tylko z punktu widzenia wypełnienia znamion normy art. 107 § 1 k.k.s. Niewłaściwe implementowanie przepisów ustawy o grach hazardowych skutkowałoby bowiem niemożnością przypisania sprawcy tego przestępstwa wskutek dekompletacji znamion czynu. W tym aspekcie ta okoliczność może podlegać rozważaniu tylko jako ujemna przesłanka określona w art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. Skoro tak, to nie sposób uznać jej za „inną okoliczność wyłączającą ściganie” w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Ten charakter mają bowiem przeszkody prawne spoza katalogu zamieszczonego w art. 17 § 1 pkt 1–10 k.p.k., wynikające z ustawy albo umów międzynarodowych takie jak: abolicja, konsumpcja skargi publicznej, list żelazny czy też ograniczenia

wynikające z zakresu przekazania osoby przekazanej w wykonaniu Europejskiego Nakazu Aresztowania.

postanowienie SN z 13 listopada 2018 r., V KK 497/18, LEX nr 2575873

Utrata prawa do oskarżania

1. W sytuacji, gdy postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia albo o jego umorzeniu zostało zaskarżone wyłącznie na korzyść podejrzanego, obowiązuje zakaz *reformationis in peius*, przewidziany w art. 434 § 1 oraz w art. 443 k.p.k.

2. W wypadku wniesienia przez prokuratora aktu oskarżenia, mimo że – ze względu na zakaz *reformationis in peius* – dochodzenie lub śledztwo powinno być umorzone, postępowanie sądowe ulega umorzeniu na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.

uchwała SN z 26 września 2002 r., I KZP 23/02, LEX nr 54948

Utrata prawa do oskarżania przez oskarżyciela publicznego, jako konsekwencja umorzenia postępowania przygotowawczego, staje się odrębną przeszkodą procesową dla kontynuowania, jak i dla powrotu do umorzonego dochodzenia lub śledztwa jest ona jednak przeszkodą względną, czyli usuwalną. Jej wyeliminowanie może bowiem nastąpić przez podjęcie umorzonego postępowania (art. 327 § 1 k.p.k.) lub jego wznowienie (art. 327 § 2 k.p.k.) albo uchylenie prawomocnego postanowienia o umorzeniu jako niezasadnego przez Prokuratora Generalnego (art. 328 k.p.k.), jeżeli tylko decyzje te podjęto zgodnie z prawem. Każda z nich powoduje, że oskarżyciel publiczny może kontynuować umorzone ongiś przez siebie postępowanie przygotowawcze i tym samym odzyskuje prawo do oskarżania. W konsekwencji, jeżeli po umorzeniu dochodzenia lub śledztwa oskarżyciel ten, nie sięgając po instytucje wskazane w art. 327 lub w art. 328 k.p.k., występuje z oskarżeniem, sąd powinien umorzyć postępowanie z uwagi na fakt uprzedniego umorzenia postępowania przygotowawczego i utratę przez oskarżyciela prawa do oskarżenia (art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.).

postanowienie SN z 28 października 2009 r., I KZP 21/09, LEX nr 522854

Aspekt międzynarodowy

Za „inną przesłankę procesową”, o której mowa w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., należy także uznać dokonane przez państwo obce w postępowaniu ekstradycyjnym zastrzeżenie, że postępowanie karne może dotyczyć tylko tych przestępstw, co do których nastąpiło wydanie, zaś postępowanie przeciwko osobie wydanej nie może dotyczyć się co do innych przestępstw popełnionych przed dniem wydania. Przedstawiona ujemna przesłanka, zdefiniowana w art. 596 k.p.k. ma charakter względny (usuwalny). Umorzenie postępowania karnego z powodu braku zgody państwa wydającego na ściganie za dane przestępstwo nie stanowi przeszkody do ponownego wszczęcia postępowania o to samo przeciwko tej samej osobie, po uzyskaniu wymaganej zgody.

postanowienie SN z 29 sierpnia 2006 r., V KK 193/06, LEX nr 196965

W świetle art. 607e § 1 k.p.k. osobę przekazaną można ścigać tylko za przestępstwo, które stanowiło podstawę przekazania. Treść tego przepisu wskazuje, że brak zgody na przekazanie co do zasady wyłącza dopuszczalność ścigania, a więc stanowi ujemną przesłankę procesową z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.

wyrok SN z 8 grudnia 2008 r., V KK 354/08, LEX nr 486535

Art. 18. [Czyn jako wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne]

§ 1. Jeżeli czyn stanowi tylko wykroczenie, prokurator odmawiając wszczęcia postępowania lub umarzając je przekazuje sprawę Policji w celu wystąpienia z wnioskiem o ukaranie do właściwego sądu; prokurator może sam wystąpić z takim wnioskiem.

§ 2. Jeżeli sąd lub prokurator dopatruje się w czynie przewinienia dyscyplinarnego albo naruszenia obowiązków służbowych lub zasad współżycia społecznego, może odmawiając wszczęcia postępowania albo umarzając je, zwłaszcza z powodu znikomej szkodliwości społecznej czynu, przekazać sprawę innemu właściwemu organowi.

Można orzekać w sprawie o wykroczenie także w oparciu o prokuratorski akt oskarżenia zarzucający przestępstwo, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, iż dane zachowanie stanowi tylko wykroczenie, a przy tym prokurator jest także w sprawach o wykroczenia uprawniony do oskarżania.

wyrok SN z 15 kwietnia 2010 r., III KK 78/10, LEX nr 843430

Art. 19. [Sygnalizacja uchybień, kara pieniężna, zażalenie]

§ 1. W razie stwierdzenia w postępowaniu karnym poważnego uchybienia w działaniu instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, zwłaszcza gdy sprzyja ono popełnieniu przestępstwa, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym uchybieniu organ powołany do nadzoru nad daną jednostką organizacyjną, zaś w razie potrzeby także organ kontroli. Policja powiadamia prokuratora o ujawnionych przez siebie uchybieniach.

§ 2. Zawiadamiając o uchybieniu, sąd lub prokurator może zażądać nadesłania w wyznaczonym terminie wyjaśnień i podania środków podjętych w celu zapobieżenia takim uchybieniom w przyszłości.

§ 3. W razie nieudzielenia wyjaśnień w wyznaczonym terminie można nałożyć na kierownika organu zobowiązanego do wyjaśnień karę pieniężną w wysokości do 10 000 złotych.

§ 4. Na postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu toczy się postępowanie.

1. Zgodnie z treścią art. 19 § 3 k.p.k. karę pieniężną można nałożyć na kierownika organu zobowiązanego do wyjaśnień, jeżeli w wyznaczonym terminie nie udzielił żądanych wyjaśnień. Warunkiem orzeczenia takiej kary jest jednak wcześniejsze stwierdzenie w postępowaniu karnym poważnego uchybienia w działaniu instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, zwłaszcza gdy sprzyja ono popełnieniu przestępstwa. Następstwem tego winno być zawiadomienie o tym uchybieniu organu powołanego do nadzoru nad daną jednostką organizacyjną, zaś w razie potrzeby także organu kontroli (art. 19 § 1 k.p.k.). Takie zawiadomienie o uchybieniu może być połączone z żądaniem nadesłania w wyznaczonym terminie wyjaśnień i podaniem środków podjętych w celu zapobieżenia takim uchybieniom w przyszłości. Spełnienie wszystkich tych przesłanek pozwala dopiero na ukaranie karą pieniężną właściwej osoby w sytuacji, o której mowa w art. 19 § 3 k.p.k.

2. Niedoprowadzenie świadka koronnego na termin rozprawy nie stanowi poważnego uchybienia w działaniu instytucji w rozumieniu art. 19 § 1 k.p.k. Przepis ten odnosi się bowiem do takiego naruszenia reguł, norm obowiązujących w danej instytucji, które ma na tyle poważne skutki, że może stwarzać warunki do popełnienia przestępstwa. Tymczasem niezrealizowanie doprowadzenia świadka takim uchybieniem nie jest. Stanowi to bardziej formę niedopuszczalnej odmowy wykonania polecenia z art. 15 § 1 k.p.k., z którą trudno wiązać możliwość popełnienia jakiegokolwiek przestępstwa.

postanowienie SA w Katowicach z 10 kwietnia 2013 r., II AKz 210/13, LEX nr 1341994

Nawet w wypadku zaniechania przez sąd rozpoznający sprawę skorzystania z uprawnienia do sygnalizacji uchybień w trybie art. 19 k.p.k. nie sposób przyjąć nawet teoretycznego wpływu takiego zaniechania na treść wyroku, co jest warunkiem skuteczności zarzutu obrazy prawa procesowego (art. 438 pkt 2 k.p.k.).

wyrok SA w Katowicach z 26 kwietnia 2017 r., II AKa 71/17, LEX nr 2343411

Art. 20. [Reagowanie na naruszenie obowiązków procesowych]

§ 1. W razie rażącego naruszenia przez obrońcę lub pełnomocnika strony ich obowiązków procesowych sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia o tym właściwą okręgową radę adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych, żądając od dziekana właściwej rady nadesłania w wyznaczonym, nie krótszym niż 30 dni, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia. Odpis zawiadomienia przesyła się Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 1a. W razie nienadesłania w wyznaczonym terminie informacji, o których mowa w § 1, można nałożyć na dziekana właściwej rady karę pieniężną w wysokości do 10 000 złotych.

§ 1b. Na postanowienie o ukaraniu przysługuje zażalenie. Na postanowienie o ukaraniu wydane przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym zażalenie przysługuje do sądu rejonowego, w którego okręgu toczy się postępowanie.

§ 2. W razie rażącego naruszenia obowiązków procesowych przez oskarżyciela publicznego lub prowadzącego postępowanie przygotowawcze sąd zawiadamia o tym bezpośredniego przełożonego osoby, która dopuściła się uchybienia, żądając nadesłania w wyznaczonym, nie krótszym niż 14 dni, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia; w stosunku do Policji oraz innych organów postępowania przygotowawczego uprawnienie takie przysługuje również prokuratorowi.

§ 2a. Odpis zawiadomienia, o którym mowa w § 2, sąd przesyła Prokuratorowi Generalnemu, jeżeli uchybienia dopuścił się prokurator, a w wypadku gdy uchybienia dopuścił się oskarżyciel publiczny niebędący prokuratorem – właściwemu organowi przełożonemu w stosunku do bezpośredniego przełożonego tego oskarżyciela.

! Oczywiste i rażące naruszenie obowiązków procesowych przez ustanowionego z urzędu adwokata, który zamiast – do czego był przez sąd wyznaczony – sporządzić zażalenie na zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji skazanych, sporządził „opinię o braku podstaw do wniesienia kasacji”, spowodowało dla nich negatywne skutki procesowe. Naruszenie obowiązków procesowych przez adwokata było tak poważne i oczywiste, iż w niniejszej sprawie zachodzi konieczność zawiadomienia okręgowej rady adwokackiej w trybie art. 20 § 1 k.p.k.

postanowienie SN z 29 października 2003 r., II KZ 39/03, LEX nr 82330

! 1. Przepis art. 20 § 1 k.p.k. uprawnia do stosownego działania „sąd” (a więc i w odpowiedniej formie – postanowienie, a nie zarządzenie), a po drugie, dotyczy naruszenia obowiązków procesowych w konkretnych sprawach przez ten sąd rozpoznawanych. Konstatacja ta nie prowadzi do wniosku, iż sędzia, a w szczególności przewodniczący wydziału, nie ma prawnych podstaw do sygnalizowania właściwym władzom korporacyjnym o dostrzeżonych przez siebie okolicznościach, mających – nawet według jego subiektywnej oceny – istotne znaczenie dla należytego wykonywania obowiązków obrończych, a szerzej dla właściwego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

2. Na akceptację nie zasługiwałby taki stan prawny, w którym sędzia, a tym bardziej przewodniczący wydziału, byłby pozbawiony możliwości sygnalizowania właściwym organom swoich spostrzeżeń dotyczących nieprawidłowego funkcjonowania określonej sfery wymiaru sprawiedliwości.

uchwała SN z 12 stycznia 2006 r., SNO 61/05, LEX nr 569039

! 1. Nie ulega wątpliwości, że nieprofesjonalne działanie obrońcy z urzędu skazanego, a w zasadzie brak jakiegokolwiek działania, spowodowało negatywne skutki procesowe dla skazanego. Wyznaczony w sprawie obrońca nie podjął bowiem w sprawie żadnych czynności, do których był zobowiązany na gruncie obowiązujących przepisów, tj. ani nie wniósł w określonym przepisami terminie kasacji, ani nie poinformował na piśmie sądu, że nie stwierdził podstaw do jej wniesienia.

2. Naruszenie obowiązków procesowych przez obrońcę w postępowaniu, w którym został on wyznaczony obrońcą z urzędu, jest poważne i oczywiste.

Niezrozumiała pozostaje w związku z powyższym postawa sądu, który nie zajął w tej sprawie żadnego stanowiska, dysponując przecież odpowiednimi ku temu procedurami wynikającymi z art. 20 k.p.k.

postanowienie SN z 12 marca 2008 r., II KZ 1/08, LEX nr 609118

Art. 21. [Zawiadomienie o postępowaniu karnym]

§ 1. O wszczęciu i ukończeniu postępowania toczącego się z urzędu przeciw:

- 1) funkcjonariuszom publicznym, osobom zatrudnionym w instytucjach państwowych, samorządowych i społecznych, uczniom i słuchaczom szkół, żołnierzom, a także duchownym i członkom zakonów oraz diakonatów – należy bezzwłocznie zawiadomić przełożonych tych osób;
- 2) osobom będącym członkami samorządu zawodowego – należy bezzwłocznie zawiadomić właściwy organ tego samorządu;
- 3) komornikom sądowym, asesorom komorniczym i aplikantom komorniczym – należy bezzwłocznie zawiadomić Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego oraz prezesa sądu rejonowego właściwych ze względu na siedzibę kancelarii komorniczej.

§ 2. O wszczęciu postępowania przeciw osobom, o których mowa w § 1, zawiadamia prokurator.

Art. 22. [Zawieszenie postępowania]

§ 1. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania przysługuje zażalenie.

§ 3. W czasie zawieszenia postępowania należy jednak dokonać odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem.

§ 4. W razie istnienia podstaw określonych w art. 45a § 2 Kodeksu karnego lub art. 43a Kodeksu karnego skarbowego po uprawomocnieniu się postanowienia o zawieszeniu postępowania sąd orzeka w przedmiocie przepadku z urzędu, a w postępowaniu przygotowawczym – na wniosek prokuratora. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy, do udziału w postępowaniu dotyczącym przepadku wyznacza się obrońcę z urzędu.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie przepadku przysługuje zażalenie.

Przesłanki zawieszenia postępowania karnego

Ze wskazanych przykładowo w art. 15 § 1 d.k.p.k. [obecnie art. 22 § 1 k.p.k.] okoliczności uzasadniających zawieszenie postępowania wynika, że przepis ten ma na względzie taką sytuację, która stwarza niemożność prowadzenia postępowania. To wskazanie ustawy odnosi się również do określonej w tym przepisie w sposób ogólny przyczyny uzasadniającej zawieszenie postępowania.

postanowienie SN z 13 stycznia 1973 r., II KZ 171/73, LEX nr 18632

Przez „długotrwałą przeszkodę” uniemożliwiającą prowadzenie postępowania (art. 15 § 1 d.k.p.k. [obecnie art. 22 § 1 k.p.k.]) w stadium rozprawy głównej należy rozumieć taką, wyłączającą możliwość prowadzenia rozprawy, przeszkodę, której termin ustania bądź w ogóle jest trudny do ustalenia, bądź co najmniej jest tak odległy w czasie, że przekracza wszelkie racjonalnie dopuszczalne okresy odroczenia rozprawy, nie mówiąc już o okresie przerwy.

wyrok SN z 8 grudnia 1978 r., Rw 447/78, LEX nr 19526

W postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, aresztowanie lub zatrzymanie instytucję zawieszenia postępowania reguluje przepis 15 d.k.p.k. [obecnie art. 22 k.p.k.].

uchwała SN z 11 września 1992 r., I KZP 27/92, LEX nr 20557

Przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie, zachodząca odnośnie do jednego z oskarżonych, nie powinna powodować zawieszenia postępowania w stosunku do innych oskarżonych, do których przeszkoda się nie odnosi.

postanowienie SA w Krakowie z 13 stycznia 1999 r., II AKz 293/98, LEX nr 36626

Jakkolwiek wyliczenie przyczyn zawieszenia postępowania karnego w art. 22 § 1 k.p.k. nie jest wyczerpujące, to jednak krąg okoliczności, które można uznać za inne, tj. nie wymienione *expressis verbis* w tym przepisie, jest bardzo ograniczony. Do kategorii „innej przyczyny” zawieszenia postępowania na mocy art. 22 § 1 k.p.k. nie można zaliczyć kwestii prejudycjalności, z jednym wyjątkiem, mianowicie wypadku przedstawienia przez sąd pytania prawnego na podstawie art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym. W takiej sytuacji rozstrzygnięcie sprawy jest uzależnione od prejudykatu w postaci orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Zważywszy, że okres oczekiwania na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego, jak wskazuje praktyka, liczy się najczęściej w miesiącach, tylko w takim wypadku można mówić o stanie „długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej prowadzenie postępowania” w rozumieniu art. 22 § 1 k.p.k.

postanowienie SN z 12 czerwca 2003 r., SNO 30/03, LEX nr 471878

1. Instytucja zawieszenia postępowania karnego unormowana w art. 22 k.p.k. określa konsekwencje wystąpienia przeszkód procesowych o nietrwałym charakterze, czasowo uniemożliwiających kontynuację postępowania karnego.

2. W art. 22 § 1 k.p.k. ustawodawca dokonał egzemplifikacji podstaw zawieszenia postępowania karnego przez wskazanie na dwie spośród nich: 1) nie można ująć oskarżonego, 2) oskarżony nie może brać udziału w postępowaniu z powodu

choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby. Skoro jednak te sytuacje zostały podane jedynie przykładowo, to oczywiste jest, że przepis ten nie stoi na przeszkodzie przyjęciu, iż zawieszenie postępowania może nastąpić także z powodu przyczyn nieleżących po stronie oskarżonego albo też z przyczyn dotyczących jego osoby, ale niemających nic wspólnego z niemożnością jego ujęcia lub jego chorobą.

uchwała składu 7 sędziów SN z 28 września 2006 r., I KZP 8/06, LEX nr 193136

Choroba psychiczna oskarżonego w trakcie postępowania stanowi podstawę do jego zawieszenia, jeżeli uniemożliwia oskarżonemu udział w procesie, a więc gdy mimo udziału obrońcy nie jest on w stanie kierować swym zachowaniem w toku postępowania, tj. w sposób właściwy rozumieć znaczenia czynności procesowych i składać sensownych oświadczeń, lecz ta niemożność uczestnictwa oskarżonego w procesie z uwagi na aktualny stan zdrowia psychicznego stanowić może wyłącznie podstawę zawieszenia postępowania karnego zgodnie z art. 22 k.p.k., tylko na okres trwania tej przeszkody.

postanowienie SN z 20 stycznia 2010 r., IV KK 329/09, LEX nr 843675

Brak notyfikacji jest naruszeniem konstytucyjnego trybu ustawodawczego, a zatem sądy stosujące prawo obowiązane są zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego ze stosownym pytaniem prawnym w tej mierze, zawieszając jednocześnie postępowanie (art. 22 § 1 k.p.k.), w którym miałyby dojść do zastosowania wadliwie ustanowionego przepisu.

wyrok SN z 28 marca 2014 r., III KK 447/13, LEX nr 1448749

W pojęciach „choroba psychiczna lub inna ciężka choroba”, o których mowa w art. 22 § 1 k.p.k., mieszczą się również najpoważniejsze choroby i stany terminalne związane z końcową fazą życia; wskazane stany chorobowe nie dają podstaw do uznania, że zachodzi „inna okoliczność wyłączająca ściganie” w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.

postanowienie SN z 31 marca 2016 r., II KK 313/15, LEX nr 2075751

Brak podstaw do zawieszenia postępowania karnego

Powody zawieszenia postępowania podane w art. 22 § 1 k.p.k. mają charakter przeszkód natury faktycznej, nie dają natomiast podstaw do zawieszenia z uwagi na oczekiwanie na prejudykat czy orzeczenie w innej sprawie karnej.

postanowienie SN z 19 października 2010 r., WZ 45/10, LEX nr 844386

Przyczyny zawieszenia postępowania są określone w art. 22 § 1 k.p.k. i dotyczą niemożności prowadzenia sprawy, a nie wykonywania pracy lub konieczności opieki na dzieckiem.

postanowienie SN z 6 czerwca 2013 r., III KO 44/13, LEX nr 1318558

Wobec uchylenia przez Sąd Najwyższy wyroku sądu rejonowego w wyroku uwzględnienia kasacji, prawidłowo sąd I instancji uznał, że wyrok ten nie mógł zostać uwzględniony w procedowaniu o wydanie wobec skazanego

wyroku łącznego, zaś oczekiwanie na ostateczne ponowne rozstrzygnięcie sprawy i prawomocność ewentualnego wyroku, jaki w sprawie zapadnie, absolutnie nie może stanowić podstawy do zawieszenia postępowania o wydanie wyroku łącznego.

postanowienie SA w Katowicach z 18 października 2017 r., II AKz 667/17, LEX nr 2496759

! Już z samego charakteru, przykładowo przecież wskazanych w przepisie art. 22 § 1 k.p.k. okoliczności uzasadniających zawieszenie postępowania, wynika, iż przepis ten ma na względzie tylko taką sytuację, która w realiach danej sprawy stwarza niemożność prowadzenia postępowania. Za taką przeszkodę nie można zatem uznać okoliczności natury technicznej, tj. braku odpowiedniej sali w budynku sądu. Słusznie podnosi skarżący, że nie ma przeszkód, by salę o odpowiedniej powierzchni wynająć w budynku innego sądu. Trafnie również zauważa, że choć zaistniała sytuacja pandemii jest okolicznością nową, dotychczas niespotykaną, to jednak, przy spełnieniu określonych warunków sanitarnych, możliwe jest, iż nie byłoby nawet potrzeby poszukiwania odpowiednio większego pomieszczenia. Gdyby bowiem członkowie składu orzekającego zostali przed rozprawą przebadani na COVID-19 i wyniki tych badań byłyby negatywne, wystarczyłoby zachować standardowe środki ostrożności w postaci, łącznie, maseczki i przyłbicy, a ponadto rękawic, płynów dezynfekujących i ewentualnie jeszcze osłony oddzielającej skład orzekający od stron i innych uczestników postępowania. Przy czym czynności te należałoby powtarzać przed każdą rozprawą.

postanowienie SN z 10 listopada 2020 r., I KZ 24/20, LEX nr 3080084

Zażalenie na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania

!!! Z brzmienia art. 22 § 2 k.p.k. wynika, że art. 22 k.p.k. dotyczy nie tylko postanowień zawieszających postępowanie, ale wszystkich orzeczeń w przedmiocie zawieszenia postępowania, co obejmuje także jego podjęcie.

postanowienie SN z 19 maja 2010 r., SNO 20/10, LEX nr 1289086

!! Przepis art. 22 § 2 k.p.k., dopuszczający możliwość zaskarżenia postanowienia w przedmiocie zawieszenia postępowania, nie ma charakteru wyjątku od reguły wyrażonej w art. 426 § 1 k.p.k. Stanowi on natomiast wyjątek od reguły wyrażonej w art. 459 § 1 k.p.k., zgodnie z którą zażalenie przysługuje na postanowienia sądu zamykające drogę do wydania wyroku, chyba że ustawa stanowi inaczej. Gdyby ustawodawca chciał wprowadzić możliwość zaskarżenia postanowień sądu odwoławczego w przedmiocie zawieszenia postępowania, to w art. 22 § 2 k.p.k. musiałby przewidzieć tzw. instancję poziomą, wyraźnie adresując to unormowanie do rozstrzygnięć sądu drugiej instancji, tak jak to uczynił w redakcji przepisów art. 426 § 2 k.p.k. czy art. 430 § 2 k.p.k.

postanowienie SN z 18 lipca 2017 r., KSP 6/17, LEX nr 2332326

Dokonywanie czynności w czasie zawieszenia postępowania i podjęcie zawieszonego postępowania

O tym, czy wstrzymanie biegu rozprawy przez zawieszenie postępowania powoduje prowadzenie jej od początku, powinien decydować okres tego wstrzymania, a w szczególności okoliczność, czy jego długotrwałość mogła mieć wpływ na prawidłowość rozważenia i oceny dowodów, a więc na treść wyroku.

wyrok SN z 28 lipca 1986 r., II KR 187/86, LEX nr 20218

Podstawa zawieszenia postępowania określona w art. 61 § 1 k.p.k. (także w związku z art. 58 § 2 k.p.k.) jest o tyle szczególna w stosunku do określonej w art. 22 § 1 k.p.k., że w sytuacji wskazanej w art. 61 § 2 k.p.k., postępowanie podlega umorzeniu bez uprzedniego jego podjęcia.

postanowienie SN z 9 listopada 2006 r., WZ 27/06, LEX nr 214197

1. Niemożność udziału w procesie, uzasadniająca zawieszenie postępowania (art. 22 § 1 k.p.k.), powinna być wiązana z oceną możliwości realizacji przez oskarżoną swej obrony. Chodzi o sytuację, w której na skutek uposledzenia sprawności psychicznej oskarżona nie będzie w stanie rozumieć znaczenia czynności procesowych, ustosunkowywać się do przeprowadzonych dowodów, składać zgodnych z jej percepcją i wolą oświadczeń. Skoro oskarżona rozumiała znaczenie czynności podejmowanych w trakcie badania psychiatrycznego, zachowywała kontakt słowny i logiczny z badającymi, a biegli nie stwierdzili u niej ani choroby psychicznej, ani innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej jej udział w postępowaniu, to należy uznać, że minęła długotrwała przeszkoda uzasadniająca poprzednio zawieszenie postępowania.

2. Zaburzenia osobowości oskarżonej nie stanowią wystarczającej podstawy, by uwzględnić wniosek jej obrońcy o odmowę podjęcia postępowania.

postanowienie SA w Krakowie z 7 listopada 2018 r., II AKz 589/18, LEX nr 2645332

Wydanie postanowienia o podjęciu zawieszonego postępowania jest warunkiem *sine qua non* wystąpienia z wnioskiem, o jakim mowa w art. 37 k.p.k. Przepis art. 22 § 3 k.p.k. przewiduje wprawdzie dokonywanie odpowiednich czynności w czasie zawieszenia postępowania, dotyczyć mogą one jednak wyłącznie zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem.

postanowienie SN z 14 stycznia 2020 r., V KO 105/19, LEX nr 2772524

Art. 23. [Zawiadomienie sądu rodzinnego]

W sprawie o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego, we współdziałaniu z małoletnim lub w okolicznościach, które mogą świadczyć o demoralizacji małoletniego albo o gorszącym wpływie na niego, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, zawiadamia sąd rodzinny w celu rozważenia środków przewidzianych w przepisach o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Art. 23a. [Mediacja: cel, termin, mediator, sprawozdanie]

§ 1. Sąd lub referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator lub inny organ prowadzący to postępowanie, może z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a.

§ 2. Postępowanie mediacyjne nie powinno trwać dłużej niż miesiąc, a jego okresu nie wlicza się do czasu trwania postępowania przygotowawczego.

§ 3. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40 i art. 41 § 1, czynny zawodowo sędzia, prokurator, asesor prokuratorski, a także aplikant wymienionych zawodów, ławnik, referendarz sądowy, asystent sędziego, asystent prokuratora oraz funkcjonariusz instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw. Przepis art. 42 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Udział oskarżonego i pokrzywdzonego w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Zgodę na uczestniczenie w postępowaniu mediacyjnym odbiera organ kierujący sprawą do mediacji lub mediator, po wyjaśnieniu oskarżonemu i pokrzywdzonemu celów i zasad postępowania mediacyjnego i pouczeniu ich o możliwości cofnięcia tej zgody aż do zakończenia postępowania mediacyjnego.

§ 5. Mediatorowi udostępnia się akta sprawy w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.

§ 6. Instytucja lub osoba do tego uprawniona sporządza, po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego, sprawozdanie z jego wyników. Do sprawozdania załącza się ugodę podpisaną przez oskarżonego, pokrzywdzonego i mediatora, jeżeli została zawarta.

§ 7. Postępowanie mediacyjne prowadzi się w sposób bezstronny i poufny.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania mediacyjnego, warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do jego przeprowadzenia, sposób ich powoływania i odwoływania, zakres i warunki udostępniania im akt sprawy oraz formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego, mając na uwadze potrzebę skutecznego przeprowadzenia tego postępowania.

1. Przepis art. 492 § 1 k.p.k. jako znajdujący się w rozdziale 52 k.p.k. może stanowić podstawę umorzenia postępowania tylko o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego.

2. Pozytywne efekty mediacji przeprowadzonej między pokrzywdzonym a sprawcą przestępstwa publicznoskargowego mogą mieć jedynie wpływ na

wymiar kary lub zastosowanie środków związanych z poddaniem sprawcy próbie, nie mogą jednak prowadzić do umorzenia postępowania o to przestępstwo.

postanowienie SN z 4 listopada 2004 r., V KK 261/04, LEX nr 141329

1. Przepis art. 23a k.p.k. nie nakłada na sąd obowiązku przeprowadzenia postępowania mediacyjnego, stwarza jedynie taką możliwość, oddając sądowi ocenę celowości zastosowania tej instytucji.

2. Ponieważ uwzględnienie wniosku w tym przedmiocie miało charakter fakultatywny, nie mogło w żadnej mierze skutkować rażącym naruszeniem prawa, jak wymaga tego, do skutecznego postawienia zarzutu kasacyjnego, art. 523 § 1 k.p.k.

postanowienie SN z 12 kwietnia 2018 r., III KK 562/17, LEX nr 2496263

Art. 23b. (uchylony)

DZIAŁ II

SĄD

ROZDZIAŁ 1

WŁAŚCIWOŚĆ I SKŁAD SĄDU

Art. 24. [Sąd rejonowy – właściwość rzeczowa]

§ 1. Sąd rejonowy orzeka w pierwszej instancji we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu.

§ 2. Sąd rejonowy rozpoznaje ponadto środki odwoławcze w wypadkach wskazanych w ustawie.

O właściwości danego sądu do rozpoznania sprawy przesądza przepis kodeksu postępowania karnego, nie zaś wola osób prowadzących postępowanie. Przepisy kodeksu postępowania karnego w sposób ścisły i pozbawiony elementów uznaniowych kształtują reguły rządzące tak właściwością miejscową, jak i właściwością rzeczową sądu, nakazują rozpoznawanie sprawy właśnie przez sąd właściwy, nieustalony dowolnie przez organy procesowe czy strony.

postanowienie SA w Katowicach z 29 października 2003 r., II AKz 916/03, LEX nr 104026

Art. 25. [Sąd okręgowy – właściwość rzeczowa]

§ 1. Sąd okręgowy orzeka w pierwszej instancji w sprawach o następujące przestępstwa:

- 1) o zbrodnie określone w Kodeksie karnym oraz w ustawach szczególnych;
- 2) o występki określone w rozdziałach XVI i XVII oraz w art. 140–142, art. 148 § 4, art. 149, art. 150 § 1, art. 151–154, art. 158 § 3, art. 163 § 3 i 4, art. 165 § 1, 3 i 4, art. 166 § 1, art. 173 § 3 i 4, art. 185 § 2, art. 189a § 2, art. 210 § 2, art. 211a, art. 252 § 3, art. 258 § 1–3, art. 265 § 1 i 2, art. 269, art. 278 § 1 i 2 w zw. z art. 294, art. 284 § 1 i 2 w zw. z art. 294, art. 286 § 1 w zw. z art. 294, art. 287 § 1 w zw. z art. 294, art. 296 § 3 oraz art. 299 Kodeksu karnego;
- 3) o występki, które z mocy przepisu szczególnego należą do właściwości sądu okręgowego.

§ 2. Sąd apelacyjny, na wniosek sądu rejonowego, może przekazać do rozpoznania sądowi okręgowemu, jako sądowi pierwszej instancji, sprawę o każde przestępstwo, ze względu na szczególną wagę lub zawikłość sprawy.

§ 3. Sąd okręgowy rozpoznaje ponadto środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w sądzie rejonowym oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę.

Właściwość rzeczowa sądu okręgowego

W wypadku, gdy sąd wojewódzki [obecnie sąd okręgowy] stwierdził, na podstawie art. 25 § 1 d.k.p.k. [obecnie art. 35 § 1 k.p.k.], swą niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę do rozpoznania sądowi rejonowemu, sąd ten jest związany stanowiskiem sądu wyższego rzędu, chyba że w toku dalszego postępowania ujawniły się nowe, istotne okoliczności, mające znaczenie w kwestii właściwości rzeczowej.

postanowienie SN z 10 października 1991 r., I KZP 24/91, LEX nr 20477

Gdy właściwość rzeczowa sądu zależy od rodzaju sprawy poddanej osądowi, decydujące znaczenie dla oceny, czy orzekał sąd właściwy, ma czyn przestępny, na którego popełnienie wskazuje akt oskarżenia, z tym jednak zastrzeżeniem, że ani opis czynu, ani kwalifikacja prawna zaproponowana w akcie oskarżenia nie wiążą sądu.

uchwała SN z 16 listopada 2000 r., I KZP 35/00, LEX nr 44025

Przepis art. 25 § 1 pkt 1 k.p.k., ustanawiający właściwość sądu okręgowego w sprawach o zbrodnie, obejmuje zakresem tej właściwości sprawy o czyny zabronione, które należały do kategorii zbrodni w czasie ich popełnienia. Oznacza to, że jeśli czyn zabroniony miał wtedy status występku, a po wniesieniu aktu oskarżenia do sądu rejonowego, jako rzeczowo właściwego, na skutek zmiany zagrożenia ustawowego włączony został do kategorii zbrodni, to taka zmiana ustawy, jako niekorzystna dla oskarżonego, nie może odnosić się do czynu objętego oskarżeniem (art. 4 § 1 k.k.). Zachowuje on zatem status występku, a właściwym do rozpoznania sprawy pozostaje sąd rejonowy.

uchwała SN z 26 stycznia 2007 r., I KZP 34/06, LEX nr 214171

Sama kwalifikacja prawna czynu nie jest wiążąca dla sądu, a przy kontroli wstępnej aktu oskarżenia należy zawsze rozważyć zasadność wskazywanej przez oskarżyciela publicznego właściwości rzeczowej sądu od strony opisu zarzucanego czynu i wskazanych w nim okoliczności.

postanowienie SN z 21 lutego 2013 r., II KK 11/13, LEX nr 1277696

1. Przepis art. 25 § 1 pkt 1 k.p.k. wyznacza regułę właściwości rzeczowej, według której sąd okręgowy kompetentny jest do osądzenia zbrodni jako konkretnego czynu konkretnego sprawcy. Ponieważ o tym, czy konkretny czyn konkretnego sprawcy jest zbrodnią, decyduje treść art. 7 § 2 k.k. w powiązaniu z dolną granicą ustawowego zagrożenia, przewidzianą za czyn o określonej typizacji, według stanu prawnego ustalonego z zastosowaniem reguł określonych w art. 4 § 1 k.k., więc przepis art. 25 § 1 pkt 1 k.p.k. obejmuje zakresem właściwości rzeczowej sądu okręgowego tylko te czyny zabronione, które należały do kategorii zbrodni w czasie ich popełnienia i nie utraciły tego statusu w dacie badania kwestii właściwości.

Zatem w przypadku, gdy na skutek zmian normatywnych dochodzi do zmiany charakteru czynu zabronionego o określonej typizacji z występkę w zbrodnię, a czyn będący przedmiotem osądu w dacie jego popełnienia stanowił występki podlegający właściwości sądu rejonowego, określenie właściwości rzeczowej sądu okręgowego nie może mieć oparcia w treści art. 25 § 1 pkt 1 k.p.k., a musiałoby wynikać z wyraźnego przepisu intertemporalnego. W przypadku zmian normatywnych idących w kierunku przeciwnym, a więc polegających na przeniesieniu określonych czynów zabronionych z kategorii zbrodni do kategorii występków, do spraw, w których już wszczęto postępowanie jurysdykcyjne, należałoby oczekiwać zamieszczenia takiego przepisu intertemporalnego, który zachowywałby dotychczasową właściwość sądu.

2. Zakaz *reformationis in peius* (art. 443 k.p.k.) nie ma żadnego wpływu na właściwość rzeczową sądu, albowiem ta, w przepisie art. 25 § 1 k.p.k., wyznaczana jest tylko przez normy prawa karnego materialnego, które określają, jakie czyny zabronione stanowią zbrodnie lub występkę wskazane w tym przepisie.

postanowienie SN z 27 lutego 2013 r., I KZP 25/12, LEX nr 1311529

Stosownie do treści art. 466 § 2 k.p.k. zażalenie na zarządzenie prezesa sądu rozpoznaje sąd odwoławczy, a tym – w braku odmiennej regulacji (art. 24 § 2 k.p.k.) – jest sąd okręgowy, zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 25 § 3 k.p.k.

postanowienie SN z 15 listopada 2013 r., II KK 303/13, LEX nr 1391724

Właściwość ruchoma (przezienna)

Możliwości rozpoznania sprawy należącej do właściwości sądu rejonowego przez sąd wojewódzki [obecnie okręgowy] nie można oceniać z punktu widzenia zaufania lub braku zaufania do umiejętności prawidłowego orzekania przez sąd rejonowy, lecz z punktu widzenia przesłanek dotyczących szczególnej wagi sprawy lub jej zawiłości oraz celowości rozpoznania tejże sprawy przez sąd wyższego rzędu ze względu na doświadczenie sądu w rozpoznawaniu spraw zawiłych faktycznie i prawnie.

postanowienie SN z 7 stycznia 1983 r., V KZ 1/83, LEX nr 19864

Szczególną wagę sprawy stwierdza sąd apelacyjny w jej przedmiocie, a to w oskarżeniu dwóch posłów na Sejm i wiceministra Rządu, że utrudniali postępowanie bądź na to się godzili po to, by inne osoby uniknęły odpowiedzialności karnej. Waga sprawy wyraża się i w tym, że przedmiotem badania będzie sposób funkcjonowania specjalnych grup policji i mechanizm przekazywania informacji niejawnych.

postanowienie SA w Krakowie z 3 marca 2004 r., II AKa 20/04, LEX nr 108556

W przepisie art. 25 § 2 k.p.k. przewidziano możliwość zmiany właściwości rzeczowej, przepis ten nie przewiduje jednakże możliwości zmiany właściwości miejscowej. W takiej sytuacji sąd apelacyjny w tym trybie może przekazać sprawę do rozpoznania sądowi okręgowemu, jako sądowi I instancji, jedynie na wniosek sądu rejonowego właściwego zarówno miejscowo, jak i rzeczowo do rozpoznania

sprawy i sprawa taka może zostać przekazana tylko i wyłącznie do sądu okręgowego, który jest nadrzędnym nad sądem, który wystąpił z inicjatywą.

postanowienie SA w Warszawie z 29 czerwca 2004 r., II AKo 179/04, LEX nr 142885

Trudno przyjąć, iż osoby pełniące funkcję dyrektora w przedsiębiorstwie wodociągów są osobami o tak znaczącym statusie społecznym czy też mającymi wyjątkowo istotny wpływ na podejmowanie ważnych, strategicznych decyzji o znaczeniu dla szeroko pojętej gospodarki kraju, czy nawet regionu, że sprawa nabiera przez to „szczególnej wagi”, tym bardziej gdy zostali oni oskarżeni o proste, nieskomplikowane przestępstwa, a wyrok, jaki w sprawie zapadnie, będzie miał wyłącznie bardzo ograniczony wydźwięk społeczny, chociaż oczywiście dla osób pokrzywdzonych jego znaczenie będzie zupełnie inne.

postanowienie SA w Katowicach z 15 listopada 2005 r., II AKo 193/05, LEX nr 164599

1. *Ratio legis* art. 25 § 2 k.p.k. nie uprawnia do uznawania sprawy za szczególnie zawiłą tylko dlatego, że zachodzić w niej będzie konieczność oceny dowodu z opinii biegłych z zakresu księgowości bez względu na obszerność tych opinii, jak i dlatego, że pozostały materiał dowodowy jest obszerny, ani też dlatego, że w sprawie może zachodzić potrzeba przeprowadzenia uzupełniających bądź dodatkowych opinii z zakresu księgowości.

2. Kryterium „wagi” sprawy wskazane w art. 25 § 2 k.p.k. wiązać przede wszystkim należy z okolicznościami wyjątkowo bulwersującymi bądź zaszłościami, których ujemne skutki bezpośrednio dotyczą duże grupy ludności czy też ze sprawą dotyczącą osób reprezentujących szersze gremia, sprawujących doniosłe funkcje publiczne, znanych, sławnych, wybitnych.

postanowienie SA w Katowicach z 8 marca 2006 r., II AKo 44/06, LEX nr 191769

1. Pojęcie „szczególnej zawiłości sprawy” w rozumieniu art. 25 § 2 k.p.k. wiązać należy z sytuacją specjalną, ponadprzeciętną, rzadką i wyjątkową, tak z faktycznego, jak i prawnego punktu widzenia, wymagającą skomplikowanej operacji myślowej, jeśli chodzi o analizę obszernego materiału dowodowego, czy też przeprowadzenia wykładni określonych norm prawnych, które nie znalazły dotychczas odbicia w judykaturze Sądu Najwyższego lub sądów apelacyjnych.

2. Właściwość rzeczowa sądu jest wyznaczana przez przedmiot orzekania, a nie przez ilość wysiłku organizacyjnego czy intelektualnego, jaki trzeba włożyć w zbadanie sprawy przed wyrokowaniem. Korzystanie z możliwości przekazania sprawy innemu sądowi powinno być uzasadnione niezbędną celowością oraz koniecznością takiego postąpienia.

postanowienie SA w Katowicach z 19 grudnia 2007 r., II AKo 236/07, LEX nr 410405

Zawiłość sprawy nie jest tożsama z jej obszernością. Obszerność oznacza jedynie konieczność zwiększonego wysiłku organizacyjnego, większej ilości sesji rozprawy głównej, koncentracji dowodów itd. Zawiłość oznacza większy stopień trudności dowodzenia czy rozważenia sprawy, wymagający większej praktyki czy doświadczenia, jakich zwykle nie mają sędziowie rejonowi, większy nie rodzajowo (sprawy gospodarcze), to bowiem zostało przesądzone przepisami o właściwości rzeczowej, ale wynikający z atypowości na tle innych spraw tego

rodzaju. Waga sprawy jako odrębna przesłanka atypowości wynika z rangi sprawy, czy to dlatego, że oskarżeni są osobami liczącymi się w życiu społeczeństwa, czy że ich czyny mają charakter ważący na życiu społeczeństwa bądź są precdensowe. Powaga przestępstwa wynikająca ze stopnia szkodliwości społecznej zarzuconych czynów nie ma przy tym znaczenia, bo jest to przesłanka licząca się dla wymiaru kary, odpowiednio surowej, a nie dla przekazania sprawy sądowi okręgowemu w trybie art. 25 § 2 k.p.k.

postanowienie SA w Krakowie z 27 grudnia 2007 r., II AKo 295/07, LEX nr 377353

!! Fakt większego orzeczniczego doświadczenia sędziów sądów okręgowych – choć oczywisty – nie może sam w sobie stanowić przesłanki umożliwiającej przełamanie zasady właściwości rzeczowej zgodnie z treścią art. 25 § 2 k.p.k.

postanowienie SA w Katowicach z 30 stycznia 2008 r., II AKo 14/08, LEX nr 399955

!! Wniosek o przekazanie sprawy sądowi okręgowemu (art. 25 § 2 k.p.k.) powinien być złożony do chwili otwarcia przewodu sądowego, a nie przed wydaniem wyroku, gdy przeprowadzono prawie wszystkie dowody.

postanowienie SA w Krakowie z 30 marca 2011 r., II AKo 48/11, LEX nr 936494

!! Odstępstwo od właściwości rzeczowej, która ma charakter gwarancyjny i jest podstawą praworządności o randze konstytucyjnej, powinno następować wyjątkowo przy wystąpieniu wąsko rozumianych przesłanek wskazanych w art. 25 § 2 k.p.k. Spełnienie ich wynika zwykle z zaistnienia sumy kilku okoliczności jak: złożona materia prawna wymagająca analizy wielu przepisów, zwłaszcza pozakodeksowych; wyjątkowo skomplikowane sposoby realizacji zarzucanych czynów; złożone relacje sprawców przestępstwa; wyraźne zaangażowanie opinii społecznej (bądź z uwagi na rodzaj pokrzywdzenia czynem o wysokim stopniu społecznej szkodliwości, bądź też z uwagi na osobę sprawcy), oczekującej na sprawne i szybkie przeprowadzenie postępowania. Zawarte w art. 25 § 2 k.p.k. pojęcie „szczególnej zawiłości sprawy lub jej szczególnej wagi” w sposób oczywisty odnosi się do oceny istoty sprawy, nie zaś do indywidualnych ocen sędziego nawiązujących do braku doświadczenia zawodowego. Ocena przesłanek z art. 25 § 2 k.p.k. musi być przeprowadzona w sposób zobiektywizowany, oparty na ogólnie przyjętych kryteriach. Sprawy o szczególnej zawiłości charakteryzują się tym, że odtwarzają szczególnie złożony mechanizm działań przestępczych, w oparciu o dowody, których charakter nastrocza istotne problemy przy ich ocenie.

postanowienie SA w Krakowie z 10 sierpnia 2017 r., II AKo 85/17, LEX nr 2521577

!! Nie ma takiej zależności pomiędzy art. 25 § 2 k.p.k. a regulacją zawartą w art. 28 § 3 k.p.k., która obligowałaby sąd delegowany w trybie art. 25 § 2 k.p.k. do rozpoznania sprawy w rozszerzonym trzyposobowym składzie.

wyrok SA w Warszawie z 6 marca 2017 r., II AKa 323/16, LEX nr 2310539

!! 1. Szczególną wagę sprawy, w rozumieniu art. 25 § 2 k.p.k., łączyć należy bądź to z osobą oskarżonego, bądź też z rodzajem zarzuconego mu przestępstwa, przez co sprawa ta staje się szczególnie bulwersująca lub też wywołuje duże emocje

w społeczeństwie albo prowadzi do skrajnych ocen, które mogą wpływać na nastroje społeczne, stosunek do władz lub porządek publiczny.

2. Szczególnej wagi sprawy nie można wywodzić tylko z samego faktu, iż porrzywdzony był lub jest osobą pełniącą ważne funkcje publiczne, należy bowiem dodatkowo wykazać, że z powodu określonych zaszczości, np. szczególnie bulwersującego charakteru sprawy, dużych emocji, które towarzyszą jej rozpoznaniu, czy też znaczenia i wagi oczekiwanego w niej rozstrzygnięcia, niezbędne jest rozpoznanie sprawy przez sędziów odznaczających się większym zawodowym i życiowym doświadczeniem.

3. Sama okoliczność, że materiał dowodowy w sprawie obejmuje dowody wskazujące na różne możliwe wersje przebiegu zdarzenia nie uzasadnia tezy o specjalności i wyjątkowości postępowania. Dokonanie oceny materiału dowodowego i rozstrzygnięcie zawartych w nim sprzeczności są zwykłymi zadaniami procesowymi.

postanowienie SA w Krakowie z 12 czerwca 2018 r., II AKo 75/18, LEX nr 2614571

Właściwość przemienna sądu okręgowego nie ma charakteru stałego, a przekazanie sprawy w trybie art. 25 § 2 k.p.k. nie petryfikuje właściwości tego sądu w sposób nieodwracalny. Uchylenie w postępowaniu kasacyjnym wyroków sądów obu instancji spowodowało powrót do stosowania ogólnych reguł właściwości rzeczowej sądu.

wyrok SN z 19 lutego 2019 r., II KK 287/18, LEX nr 2640733

Właściwość sądu okręgowego w sprawach o występki z mocy przepisu szczególnego

Przepis art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe stanowi, iż sprawy o przestępstwa określone w art. 43 i art. 44 powołanej ustawy należą do właściwości sądu okręgowego (jest to więc przypadek, o którym mowa w art. 25 § 1 pkt 3 k.p.k.).

wyrok SN z 14 września 2005 r., IV KK 283/05, LEX nr 200307

Art. 26. [Sąd apelacyjny – właściwość funkcjonalna]

Sąd apelacyjny rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w sądzie okręgowym oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę.

Art. 27. [Sąd Najwyższy – właściwość funkcjonalna]

Sąd Najwyższy rozpoznaje kasacje oraz środki odwoławcze i inne sprawy w wypadkach określonych w ustawie.

Sąd Najwyższy jest sądem funkcjonalnie właściwym do rozpoznania zażaleń na zarządzenie prezesa sądu odwoławczego o odmowie przyjęcia – złożonego

na podstawie art. 524 § 1 zdanie drugie k.p.k. – wniosku o doręczenie odpisu wyroku sądu odwoławczego z uzasadnieniem.

uchwała składu 7 sędziów SN z 27 lutego 2013 r., I KZP 26/12, LEX nr 1284478

Funkcje odwoławcze Sądu Najwyższego są ograniczone tylko do wypadków wskazanych wyraźnie w ustawie (art. 429 § 1 w związku z art. 545 § 1 i art. 459 § 1, art. 441 § 5, art. 530 § 3, art. 538 § 2 i art. 426 § 2 k.p.k.). Właściwym do rozpoznania zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia zażalenia na postanowienie sądu odwoławczego w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (tak zresztą jak i samego zażalenia na takie postanowienie) jest orzekający w innym równorzędnym składzie sąd odwoławczy (art. 426 § 2 w związku z art. 466 § 1 i 2 k.p.k. *per analogiam*).

postanowienie SN z 24 marca 2015 r., III KZ 13/15, LEX nr 1656509

Właściwy do rozpoznania zażalenia na orzeczenie sądu apelacyjnego o odmowie zwolnienia od uiszczenia opłaty od wniosku o wznowienie postępowania, w przypadku gdy sąd ten jest właściwy funkcjonalnie do rozpoznania wniosku o wznowienie postępowania, jest sąd, o którym mowa w art. 544 § 1 k.p.k.

postanowienie SN z 12 lipca 2017 r., III KZ 28/17, LEX nr 2341783

Sąd Najwyższy nie jest co do zasady sądem odwoławczym w odniesieniu do sądów powszechnych działających jako sądy odwoławcze, a taką właściwość funkcjonalną uzyskuje jedynie w wypadkach wskazanych wyraźnie w ustawie albo w wypadku zażaleń na takie rozstrzygnięcia, które blokowałyby wykonywanie sprawowania przez ten Sąd nadzoru judykacyjnego. Rozpoznawanie zatem przez Sąd Najwyższy środków odwoławczych ma charakter wyjątkowy (art. 27 k.p.k.). Jeżeli na postanowienie sądu odwoławczego przewidziane jest zażalenie, a z ustawy nie wynika kompetencja Sądu Najwyższego do jego rozpoznania, zażalenie to rozpoznaje sąd odwoławczy (art. 426 § 2 k.p.k. stosowany wprost albo w drodze analogii).

postanowienie SN z 10 września 2019 r., V KZ 21/19, LEX nr 2816714

Art. 28. [Rozprawa główna – skład sądu]

§ 1. Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 2. W sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 3. Ze względu na szczególną zawilóść sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.

Skład sądu ogólnie

W wypadku gdy określony skład sądu zależny jest od rodzaju sprawy podanej osądowi, decydujące znaczenie dla oceny, czy sąd był „nienależycie obsadzony” (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.), ma czyn przestępny, na którego popełnienie wskazuje akt oskarżenia, z tym jednak zastrzeżeniem, że ani opis czynu, ani kwalifikacja prawna zaproponowana w akcie oskarżenia nie wiąże sądu.

uchwała SN z 16 listopada 2000 r., I KZP 35/00, LEX nr 44025

Niewłaściwą obsadą sądu jest orzekanie w składzie nieprzewidzianym dla danej kategorii spraw w sądzie danego szczebla lub w danym postępowaniu. Nie jest nią już natomiast orzekanie w składzie liczbowo „szerszym”, ale możliwym i dopuszczalnym w tej sprawie z mocy zarządzenia prezesa sądu, mimo że zarządzenia tego nie wydano.

uchwała SN z 21 listopada 2001 r., I KZP 28/01, LEX nr 49485

Brak formalnie wydanego postanowienia, o którym mowa w art. 28 § 3 k.p.k., nie prowadzi do naruszenia przepisu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

wyrok SN z 3 grudnia 2010 r., II KK 112/10, LEX nr 694532

Wniosek o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środków zabezpieczających a skład sądu okręgowego

Sąd okręgowy rozpoznający na rozprawie wniosek prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środków zabezpieczających (art. 354 pkt 2 *in principio* w związku z art. 324 k.p.k.) orzeka w składzie określonym w art. 28 § 1 k.p.k. także wówczas, gdy ustawa za czyn objęty wnioskiem przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności.

uchwała SN z 19 sierpnia 1999 r., I KZP 21/99, LEX nr 37092

Skład w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego

Sąd pierwszej instancji orzeka na rozprawie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w składzie jednego sędziego (art. 28 § 1 k.p.k.) albo w składzie wynikającym z art. 28 § 3 k.p.k., gdy sprawa jest szczególnie zawiła.

postanowienie SN z 30 października 2014 r., I KZP 22/14, LEX nr 1526846

Skład sądu a regulacja z art. 443

To, że od strony procesowej nie jest możliwe dokonanie korekty w opisie czynu i w jego kwalifikacji na surowszą, określającą typ czynu jako zbrodnię (art. 443 k.p.k.), nie zmienia oceny prawnokarnej czynu będącego przedmiotem osądu. Przepis art. 443 k.p.k. uniemożliwia wydanie orzeczenia surowszego, ale nie zmienia charakteru prawnego czynu będącego przedmiotem osądu; o tym decyduje tylko prawo materialne, nigdy procesowe. Działanie zakazu z art. 443 k.p.k. nie ma znaczenia w kontekście ustalenia charakteru czynu

i będącego jego konsekwencją właściwego – zgodnego z ustawą procesową – składu sądu.

postanowienie SN z 26 października 2016 r., II KK 291/16, LEX nr 2163309

Zmiana kwalifikacji prawnej czynu a skład sądu

1. W sytuacji gdy w toku przewodu sądowego zachodzi potencjalna możliwość zmiany kwalifikacji prawnej czynu choćby wobec jednego ze współoskarżonych, i to w taki sposób, że skład orzekający na tej rozprawie staje się nieprawidłowy, sąd powinien uprzedzić strony o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej, a następnie odroczyć rozprawę i wystąpić do prezesa sądu (przewodniczącego wydziału) o zarządzenie składu sądu odpowiadającego wymogom art. 28 § 3 k.p.k. [obecnie art. 28 § 4 k.p.k.].

2. Przy ustalaniu nowego, poszerzonego składu sądu jest dopuszczalne, by w składzie tym pozostały nadal osoby wchodzące dotąd do składu mniej liczebnej, jak i by skład ten tworzyły zupełnie nowe osoby.

3. Natomiast fakt, iż nowy poszerzony skład ostatecznie nie przyjmuje kwalifikacji prawnej, o której mowa była w uprzedzeniu o możliwości jej zmiany, i orzeka tak jak kwalifikował czyn oskarżyciel publiczny, nie może oznaczać, że rozpoznawał on sprawę w niewłaściwym składzie.

postanowienie SN z 4 listopada 2003 r., III KK 137/02, LEX nr 185289

Art. 29. [Rozprawa apelacyjna i kasacyjna – skład sądu]

§ 1. Na rozprawie apelacyjnej i kasacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności albo wnoszącą o wymierzenie takiej kary rozpoznaje sąd w składzie pięciu sędziów.

Wyjątki od reguły z art. 29 § 1

Zgodnie z treścią art. 29 § 1 k.p.k. na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Wyjątkiem od tej reguły jest art. 449 § 2 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, sąd odwoławczy orzeka na rozprawie jednoosobowo. Dla ustalenia składu sądu na rozprawie apelacyjnej znaczenie ma więc to, w jakiej formie postępowanie przygotowawcze zostało zakończone, a nie to, w jakiej było prowadzone.

wyrok SN z 12 kwietnia 2018 r., III KK 136/18, LEX nr 2486128

1. Sąd odwoławczy, rozważając zastosowanie art. 449 § 2 k.p.k., zobowiązany jest nie tylko do formalnej weryfikacji trybu postępowania przygotowawczego, lecz także do badania, czy forma postępowania przygotowawczego była legalna. Jeżeli prowadzono i zakończono postępowanie przygotowawcze w niewłaściwej

formie, tj. dochodzenia, a nie śledztwa, to sąd odwoławczy powinien rozpoznać sprawę w składzie trzech sędziów.

2. W wypadku przyjęcia w wyroku sądu pierwszej instancji kwalifikacji prawnej przypisanego czynu, która nie uzasadniałaby prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, apelację od takiego orzeczenia rozpoznaje sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów (art. 29 § 1 *in principio* k.p.k.), nawet jeżeli postępowanie przygotowawcze, w świetle kwalifikacji czynu przyjętej w akcie oskarżenia, mogło toczyć się w formie dochodzenia (arg. z art. 449 § 2 k.p.k.).

wyrok SN z 20 lutego 2019 r., III KK 624/17, LEX nr 2622322

Skład sądu apelacyjnego w razie wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności

W razie wymierzenia przez sąd okręgowy kary dożywotniego pozbawienia wolności za jedno przestępstwo bądź jako kary łącznej w postępowaniu zwykłym albo w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, apelację rozpoznaje, zgodnie z art. 29 § 2 k.p.k., sąd apelacyjny w składzie pięciu sędziów.

wyrok SN z 1 marca 2007 r., V KK 4/07, LEX nr 241503

Skład sądu odwoławczego w sprawie o wydanie wyroku łącznego

W sprawie o wydanie wyroku łącznego sąd odwoławczy orzeka w składzie zasadniczym, przewidzianym w art. 29 § 1 k.p.k., tj. w składzie trzech sędziów. Przepis art. 449 § 2 k.p.k. nie może być podstawą wyznaczenia składu jednoosobowego do orzekania na rozprawie apelacyjnej w sprawie o wyrok łączny.

wyrok SN z 10 maja 2017 r., IV KK 424/16, LEX nr 2288103

Art. 30. [Posiedzenie – skład sądu]

§ 1. Na posiedzeniu sąd orzeka jednoosobowo, chyba że ustawa stanowi inaczej albo ze względu na szczególną zawilść sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów.

§ 2. Sąd odwoławczy na posiedzeniu orzeka jednoosobowo, a w składzie trzech sędziów wówczas, gdy zaskarżone orzeczenie wydano w składzie innym niż jednoosobowy albo ze względu na szczególną zawilść sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów, chyba że ustawa stanowi inaczej.

W wypadku gdy sąd rejonowy jest uprawniony do rozpoznawania środków odwoławczych (art. 24 § 2 k.p.k.), działa on jako „sąd odwoławczy”, czego konsekwencją jest to, że skład tego sądu, orzekającego na posiedzeniu, nie może być określony przez art. 30 § 1 k.p.k., lecz przez art. 30 § 2 k.p.k.

uchwała SN z 18 września 2001 r., I KZP 11/01, LEX nr 48906

Skład sądu właściwy do przesłuchania pokrzywdzonego w trybie art. 185a § 2 k.p.k. w postępowaniu sądowym określa art. 30 § 1 k.p.k.

uchwała SN z 30 listopada 2004 r., I KZP 25/04, LEX nr 132572

Postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania, zapadające w czasie przerwy w rozprawie, powinny być wydawane w składzie rozpoznającym sprawę, to jest osobowo w tym samym składzie (art. 403 k.p.k.), a nie w składzie z art. 30 k.p.k. Gdyby nie udało się zebrać tego samego składu, należy utworzyć skład taki sam, czyli liczbowo odpowiadający składowi sądu z rozprawy.

postanowienie SA w Krakowie z 28 kwietnia 2008 r., II AKz 193/08, LEX nr 452579

Art. 31. [Właściwość miejscowa – reguły ogólne]

§ 1. Miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego okręgu popełniono przestępstwo.

§ 2. Jeżeli przestępstwo popełniono na polskim statku wodnym lub powietrznym, a § 1 nie może mieć zastosowania, właściwy jest sąd macierzystego portu statku.

§ 3. Jeżeli przestępstwo popełniono w okręgu kilku sądów, właściwy jest ten sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

Właściwość miejscowa ogólnie

O właściwości danego sądu do rozpoznania sprawy przesądza przepis kodeksu postępowania karnego, nie zaś wola osób prowadzących postępowanie. Przepisy kodeksu postępowania karnego w sposób ścisły i pozbawiony elementów uznaniowych kształtują reguły rządzące tak właściwością miejscową, jak i właściwością rzeczową sądu, nakazując rozpoznawanie sprawy właśnie przez sąd właściwy, nieustalony dowolnie przez organy procesowe czy strony.

postanowienie SA w Katowicach z 29 października 2003 r., II AKz 916/03, LEX nr 104026

Zasada, w myśl której rozpoznanie sprawy następuje przez właściwy sąd, ma zasadniczą wagę z punktu widzenia kanonów praworządności, gwarantuje ona bowiem przeprowadzenie rzetelnego, w myśl standardów konstytucyjnych (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), procesu, którego jednym z elementów jest poczucie pewności, że sprawę rozstrzygnie właśnie ten, a nie inny sąd, wskazany w przepisach prawa procesowego.

postanowienie SN z 12 lutego 2009 r., III KO 2/09, LEX nr 486164

W treści art. 31 § 1 k.p.k. ustawodawca określił nie tylko prawo, ale także obowiązek sądu do rozpoznania sprawy, należącej do jego właściwości rzeczowej, z uwagi na miejsce popełnienia przestępstwa (ustalane w myśl art. 6 § 2 k.k.).

postanowienie SN z 29 września 2010 r., IV KO 99/10, LEX nr 843863

Właściwość miejscowa – kwestie szczegółowe

1. Całość unormowań dotyczących właściwości miejscowej sądu znajduje się w trzech artykułach kodeksu postępowania karnego: 31, 32 i 33. Normy zawarte w pierwszym z nich znajdują zastosowanie w sprawach, w których ustalono miejsce przestępstwa, w drugim zaś w sprawach, w których miejsca tego nie można było ustalić.

2. Uregulowanie ujęte w art. 31 § 2 k.p.k., związane jest ściśle z przepisem art. 5 k.k., w którym, przy formułowaniu zasady terytorialności odpowiedzialności karnej stwierdza się, że ustawę polską stosuje się nie tylko do sprawcy, który popełnił czyn zabroniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale również na polskim statku wodnym lub powietrznym. W tych ostatnich właśnie wypadkach, jeśli w czasie popełnienia czynu statek morski lub powietrzny znajdował się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązuje norma, zgodnie z którą właściwy miejscowo jest sąd macierzystego portu statku.

3. Uregulowanie art. 31 § 3 k.p.k. wiąże się z przepisem art. 6 § 2 k.k., definiującym miejsce popełnienia czynu zabronionego jako to miejsce, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany, albo gdzie skutek stanowiący znamię czynu zabronionego nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić. Tak określone miejsce działania, zaniechania bądź skutku (zaistniałego lub przewidywanego) może znajdować się *in concreto* w okręgach dwóch lub większej liczby sądów. Ponieważ norma zawarta w § 1 nie byłaby wówczas wystarczająca do wskazania sądu miejscowo właściwego, przeto w § 3 doprecyzowano kryterium rozstrzygające w takiej sytuacji o właściwości miejscowej sądu. Ten spośród sądów, w których okręgu popełniono przestępstwo, jest właściwy, w okręgu którego najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze (zasada wyprzedzenia).

4. W sprawie, w której miejsce popełnienia przestępstwa (przestępstw) jest ustalone, art. 31 § 3 k.p.k. nie dopuszcza właściwości miejscowej sądu, w którego okręgu przestępstwa nie popełniono, nawet jeśli w jego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

postanowienie SN z 21 września 2005 r., I KZP 26/05, LEX nr 155402

Właściwość sądu w sprawie prawnej dopuszczalności ekstradycji ustala się na zasadach ogólnych, a więc w oparciu o przepis art. 32 § 1 k.p.k., bowiem art. 31 k.p.k. nie może mieć zastosowania, skoro przestępstwo popełniono za granicą (art. 32 § 2 k.p.k.). Kryteria ustalone w tym przepisie są równorzędne, zatem gdy zachodzą równocześnie, o właściwości miejscowej sądu decyduje reguła wyprzedzania. Właściwy będzie ten sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze, a więc i w tym podejrzanego ujęto, jeśli wcześniej nie wykonywano czynności śledczych.

postanowienie SA w Krakowie z 30 listopada 2006 r., II AKz 478/06, LEX nr 227297

Właściwość miejscową sądu okręgowego do wydania ENA w stadium postępowania przygotowawczego należy ustalić według miejsca prowadzonego postępowania przygotowawczego w sprawie, której dotyczy wniosek o jego wydanie, a nie miejsca popełnienia przestępstwa.

postanowienie SA w Łodzi z 20 lipca 2011 r., II AKz 380/11, LEX nr 1129589

! Nie można zgodzić się z tym, że miejscem popełnienia czynu wyczerpującego znamiona z art. 55 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w sytuacji z art. 4 pkt 33 (wewnątrzwspólnotowego nabycia) jest granica państwa, skoro mowa w nim przecież o terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a więc całym obszarze Państwa Polskiego objętym granicami państwowymi. Tak więc, posiłkując się treścią art. 32 § 1 pkt 1 k.p.k., za miejsce popełnienia przestępstwa należy w takim wypadku uznać miejsce docelowe ulokowania narkotyku.

postanowienie SA w Katowicach z 5 listopada 2014 r., II AKz 685/14, LEX nr 1647753

!!! 1. W sprawie o przestępstwo skutkowe popełnione w kilku miejscach właściwy jest sąd miejsca, w którym postępowanie zostało najpierw wszczęte (art. 31 § 3 k.p.k.).

2. Gdy przedmiotem sprawy jest czyn ciągły, właściwy miejscowo jest sąd miejsca ostatniego zachowania sprawcy, stanowiącego element czynu ciągłego, bo to wtedy czyn ten został popełniony.

postanowienie SA w Krakowie z 4 lipca 2019 r., II AKo 94/19, LEX nr 2978569

!! Zawarte w art. 31 § 3 k.p.k. sformułowanie „wszczęcie postępowania przygotowawczego” musi być rozumiane w sposób ścisły, a zatem nie obejmuje ono czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych w trybie przepisów ustawy o Policji.

postanowienie SA w Gdańsku z 22 sierpnia 2019 r., II AKz 706/19, LEX nr 2772630

Art. 32. [Właściwość miejscowa – kryteria dodatkowe]

§ 1. Jeżeli nie można ustalić miejsca popełnienia przestępstwa, właściwy jest sąd, w którego okręgu:

- 1) ujawniono przestępstwo,
- 2) ujęto oskarżonego,
- 3) oskarżony przed popełnieniem przestępstwa stale mieszkał lub czasowo przebywał

– zależnie od tego, gdzie najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli przestępstwo popełniono za granicą.

§ 3. Jeżeli nie można ustalić właściwości miejscowej sądu według przepisów poprzedzających, sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

!! Właściwość sądu w sprawie prawnej dopuszczalności ekstradycji ustala się na zasadach ogólnych, a więc w oparciu o przepis art. 32 § 1 k.p.k., bowiem art. 31 k.p.k. nie może mieć zastosowania, skoro przestępstwo popełniono za granicą (art. 32 § 2 k.p.k.). Kryteria ustalone w tym przepisie są równorzędne, zatem gdy zachodzą równocześnie, o właściwości miejscowej sądu decyduje reguła wyprzedzania. Właściwy będzie ten sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze, a więc i w tym podejrzanego ujęto, jeśli wcześniej nie wykonywano czynności śledczych.

postanowienie SA w Krakowie z 30 listopada 2006 r., II AKz 478/06, LEX nr 227297

Okoliczność, że przestępstwo miało być dokonane również za granicą w Londynie, nie ma znaczenia decydującego dla ustalenia właściwości miejscowej, gdyż z odesłań zawartych w przepisach art. 32 § 2 i § 1 k.p.k. wynika, że pierwszeństwo przy ustalaniu właściwości miejscowej należy dać miejscu popełnienia czynu na terenie kraju, o ile takie miejsce zostało ustalone.

postanowienie SA w Katowicach z 19 listopada 2014 r., II AKz 708/14, LEX nr 1647752

1. Przekazanie sprawy do sądu wskazanego w art. 32 § 3 k.p.k. ma zastosowanie jedynie w wypadkach wyjątkowych, gdy nie ma możliwości ustalenia właściwości miejscowej sądu na podstawie innych przepisów prawa.

2. Wprowadzenie do kodeksu karnego przepisów ustanawiających odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą wymusza przyjęcie rozwiązania określającego właściwość miejscową sądu w tych sprawach. Nie może mieć w tym wypadku zastosowania reguła, że właściwy miejscowo jest sąd, w okręgu którego popełniono przestępstwo (art. 31 § 1 k.p.k.), ponieważ nie byłby to sąd polski. Ustawodawca nakazuje więc stosować kryteria z art. 32 § 1 k.p.k., a ewentualną ich kolizję rozstrzygać z pomocą tzw. reguły wyprzedzenia.

postanowienie SA w Łodzi z 16 grudnia 2015 r., II AKz 613/15, LEX nr 2180127

Art. 33. [Łączność podmiotowa]

§ 1. Jeżeli tę samą osobę oskarżono o kilka przestępstw, a sprawy należą do właściwości różnych sądów tego samego rzędu, właściwy jest sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze.

§ 2. Jeżeli sprawy należą do właściwości sądów różnego rzędu, sprawę rozpoznaje sąd wyższego rzędu.

Sąd apelacyjny podziela pogląd o celowości łącznego rozpoznawania sprawy o przestępstwa popełnione przez tego samego oskarżonego, należące do właściwości sądów różnego szczebla, bo pozwala to na prawidłową ocenę całokształtu działalności przestępczej oskarżonego, więc i słuszną karę, na ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnianiu przestępstw, jak i zapobiega potrzebie wydawania wyroku łącznego. Rozłączenie oskarżenia o poszczególne przestępstwa i przekazanie części z nich sądowi rejonowemu byłoby uzasadnione, gdyby zachodziła wyraźna przewaga materiału z tego zakresu.

postanowienie SA w Krakowie z 19 stycznia 2005 r., II AKz 493/04, LEX nr 149762

Z przepisu art. 33 § 1 k.p.k. wynika, iż przedmiotem badania przy ustalaniu właściwości miejscowej sądu *meriti* są czyny, co do których wniesiono akt oskarżenia – „oskarżono”, a nie wszystkie czyny, które stanowiły przedmiot prowadzonego postępowania przygotowawczego pod tą samą sygnaturą. Koniecznym do ustalenia jest więc okręg, w którym wszczęto pierwotnie postępowanie w sprawie jednego z czynów zarzucanych oskarżonym w akcie oskarżenia.

postanowienie SA w Katowicach z 1 lutego 2012 r., II AKz 50/12, LEX nr 1129772

1. Przy ustalaniu właściwości miejscowej sądu należy uwzględniać jedynie te czyny, objęte aktem oskarżenia, które należą do właściwości rzeczowej sądu okręgowego. Skoro bowiem art. 33 § 2 k.p.k. stanowi, iż jeśli sprawy należą do właściwości sądów różnego rzędu, sprawę rozpoznaje sąd wyższego rzędu, to uwzględnianie również sądu rejonowego przy rozważaniach co do właściwości miejscowej byłoby bezprzedmiotowe.

2. Przedmiotem badania przy ustalaniu właściwości miejscowej sądu *meriti* są czyny, co do których wniesiono akt oskarżenia, a nie wszystkie czyny, które stanowiły przedmiot postępowania przygotowawczego, prowadzonego pod tą samą sygnaturą. Przyjęcie poglądu odmiennego sprawiałoby, że o właściwości sądu do rozpoznania sprawy decydowałby jakiś czyn, co do którego początkowo wszczęto postępowanie przygotowawcze, a następnie je umorzono co do tego czynu, więc nie zawarto go w akcie oskarżenia.

3. Prymat właściwości sądu, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie (art. 33 § 1 k.p.k.), odnosi się także do stanu powstałego z połączenia różnych postępowań (art. 34 § 2 k.p.k.). Właściwy w sprawie połączonej będzie więc sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto którekolwiek z postępowań połączonych.

postanowienie SA w Krakowie z 3 marca 2016 r., II AKz 48/16, LEX nr 2073651

W sprawach złożonych przedmiotowo, gdy jedna ze spraw należy do właściwości rzeczowej sądu wyższego rzędu, względy ekonomii procesowej przemawiają za rozpoznaniem przez ten sąd także sprawy należącej do właściwości rzeczowej sądu niższego rzędu, gdy występuje łączność podmiotowa. Chodzi bowiem o „niedzielenie” spraw z uwagi na różną właściwość sądu do rozpoznania poszczególnych czynów (spraw), gdy oskarżoną o te czyny jest ta sama osoba (art. 33 § 1 k.p.k.).

wyrok SN z 4 maja 2016 r., V KK 65/16, LEX nr 2041123

Decyzja o wyłączeniu sprawy oskarżonych należy do suwerennej decyzji prokuratora, podejmowanej w związku z uznaniem, iż zgromadzony w dotychczasowym postępowaniu przygotowawczym materiał dowodowy pozwala na sformułowanie przeciwko danym podejrzanym aktu oskarżenia, a jednocześnie, że wystąpiły okoliczności utrudniające łączne rozpoznanie spraw, ze względu na ekonomikę procesu, funkcję gwarancyjną niezwłocznego rozpoznania sprawy, czyniąc zadość zasadzie szybkości postępowania oraz prawu każdej osoby, aby nie pozostawać w stanie permanentnego podejrzenia.

postanowienie SA w Katowicach z 28 lutego 2018 r., II AKz 135/18, LEX nr 2518047

Konkurencja sądów okręgowych co do właściwości miejscowej do rozpoznania sprawy powinna być rozstrzygnięta w oparciu o regułę wyprzedzania (art. 33 § 1 k.p.k.), zgodnie z którą właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto postępowanie przygotowawcze, przy czym chodzi o postępowanie dotyczące przestępstwa należącego do właściwości rzeczowej sądu okręgowego. Odnosi się to odpowiednio i do pomocników, podlegaczy oraz innych osób, których przestępstwo pozostaje w ścisłym związku z przestępstwem sprawcy, jeżeli postępowanie przeciwko nim toczy się jednocześnie.

postanowienie SA w Krakowie z 24 października 2018 r., II AKz 533/18, LEX nr 2645333

Art. 34. [Łączność przedmiotowa]

§ 1. Sąd właściwy dla sprawców przestępstw jest również właściwy dla pomocników, podlegaczy oraz innych osób, których przestępstwo pozostaje w ścisłym związku z przestępstwem sprawcy, jeżeli postępowanie przeciwko nim toczy się jednocześnie.

§ 2. Sprawy osób wymienionych w § 1 powinny być połączone we wspólnym postępowaniu; przepis art. 33 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli zachodzą okoliczności utrudniające łączne rozpoznanie spraw, o których mowa w § 1 i 2, można wyłączyć i odrębnie rozpoznać sprawę poszczególnych osób lub o poszczególne czyny; sprawa wyłączona podlega rozpoznaniu przez sąd właściwy według zasad ogólnych.

Łączne rozpoznawanie spraw

Popełnianie przestępstw w grupie uzasadnia łączne osądzenie wszystkich uczestników takiej zmywy. Jak to wyraża art. 34 § 2 k.k., sprawy tych osób (sprawców, pomocników, podlegaczy oraz innych osób, których czyny zostają w ścisłym związku) powinny być połączone we wspólnym postępowaniu. Racją tego jest nie tylko prawidłowość wyrokowania, trudniejsza do osiągnięcia w odrębnych procesach, w różnym czasie i przed różnymi sędziami, ale i słuszość unikania mnożenia kosztów, kilkakrotnego wzywania tych samych osób (świadków, biegłych), wydatków gotówkowych, czasu przeznaczonego na różne postępowania itd. Gdyby jednak łączne osądzenie miało się odwlec, wtedy słuszne byłoby zaniechać owej łączności, by przez to nie zostało naruszone prawo do osądzenia bez zbędnej zwłoki osób, które można osądzić (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Z upływem czasu maleje przewaga wartości związanych z łącznością osądzenia, a rośnie zagrożenie prawa oskarżonych do osądzenia w rozsądnym terminie.

postanowienie SA w Krakowie z 1 września 2003 r., II AKz 347/03, LEX nr 82897

Łączność przedmiotowa, o której mowa w art. 34 § 1 i 2 k.p.k., powinna zabezpieczyć prawidłowość wyrokowania, trudniejszą do osiągnięcia w odrębnych procesach, oraz wyeliminować mnożenie kosztów procesu, a także zapewnić szybkość postępowania. Odstępstwo od tej zasady przewidziane w art. 34 § 3 k.p.k. winno być wyjątkiem.

postanowienie SA w Katowicach z 4 kwietnia 2012 r., II AKz 206/12, LEX nr 1171018

Decyzje podejmowane w trybie art. 34 § 3 k.p.k. nie tylko komplikują procedowanie w sprawach rozdzielonych, objętych pierwotnie jednym aktem oskarżenia, implikując prowadzenie dwóch odrębnych postępowań dowodowych i powtarzanie czynności dowodowych z udziałem tych samych osób. Niosą bowiem ze sobą również ryzyko niewłaściwej realizacji zasad prawdy materialnej i trafnej represji karnej, a także mogą godzić w podstawowe gwarancje procesowe osób oskarżonych, które w innej, powiązanej z nią sprawie będą zobligowane do występowania w charakterze świadka.

postanowienie SA w Katowicach z 21 stycznia 2015 r., II AKz 5/15, LEX nr 1663330

Respektowanie wyrażonego w przepisie art. 34 § 2 k.p.k. postulatu łącznego rozpoznania sprawy wszystkich sprawców przestępstwa najlepiej zapewni wszechstronne wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy i prawidłowe osądzenie sprawców. Niemniej jednak to jeszcze nie oznacza, że przepis art. 34 § 2 k.p.k. statuje obowiązek połączenia spraw sprawców przestępstw, pomocników, podżegaczy oraz innych osób, których przestępstwo pozostaje w ścisłym związku z przestępstwem sprawcy (§ 1 art. 34 k.p.k.) do wspólnego postępowania. To zaś, że określony w § 2 art. 34 k.p.k. nakaz łączenia do wspólnego postępowania spraw osób wskazanych w § 1 tego przepisu nie ma charakteru bezwzględnego, oznacza, iż podjęta przez sąd decyzja co do połączenia spraw, wskazanych w § 1 tego przepisu osób, zawsze powinna być poprzedzona analizą wszystkich mających znaczenie dla jej podjęcia zaszłości. Nie tylko tych opartych na stwierdzeniu istnienia więzi między sprawcami, ale także innych kryteriów. Te zaś mogą być różnorodne i nie ograniczać się jedynie do oceny takich o charakterze teleologicznym, jak: ułatwienie poznania prawdy, uproszczenie i przyspieszenie postępowania, względów ekonomii procesowej, ale powinny je też stanowić takie zaistniałe w danej sprawie sytuacje (faktyczne czy prawne), które implikują wręcz konieczność odrębnego rozpoznania spraw takich osób. Mogą bowiem zaistnieć tego rodzaju okoliczności, które nie tylko utrudniają, ale wręcz uniemożliwiają łączne rozpoznanie spraw.

wyrok SN z 23 maja 2019 r., III KK 94/18, LEX nr 2685626

Ścisły związek między przestępstwami

Złożenie fałszywych zeznań przez osobę przesłuchaną w charakterze świadka w postępowaniu dotyczącym przestępstwa popełnionego przez innego sprawcę jest odrębnym przestępstwem przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, zatem nie zachodzi związek, tym bardziej „ścisły”, pomiędzy tymi przestępstwami, uzasadniający połączenie spraw we wspólnym postępowaniu.

wyrok SN z 21 stycznia 2008 r., III KK 403/07, LEX nr 392604

Pojęcie ścisłego związku, użyte w art. 34 § 1 k.p.k., choć nie jest zdefiniowane ustawowo ani wyjaśnione przez orzecznictwo lub doktrynę procesu karnego (jako przykład wskazuje się jedynie przestępstwo kradzieży i przestępstwo paserstwa), zakłada istnienie więzi i to w kwalifikowanej postaci (ścisłej), która oznacza, że między czynami musi zachodzić powiązanie o charakterze funkcjonalnym (np. swoiste następstwo zdarzeń, wynikających z pierwszego z popełnionych czynów, wykorzystanie przez kolejnego ze sprawców warunków stworzonych przez pierwszego), a nie tylko prosta koincydencja miejsca lub czasu popełnienia przestępstw, lub też tożsamość pokrzywdzonego.

postanowienie SN z 12 kwietnia 2011 r., II KO 21/11, LEX nr 794976

Jednoczesność postępowań prowadzonych przeciwko określonym osobom

Nie powinno budzić wątpliwości, że określenie „postępowania przeciwko nim” nie oznacza postępowania w sprawie (*in rem*), lecz postępowanie przeciwko określonej osobie (*in personam*).

postanowienie SA w Lublinie z 6 lipca 1998 r., II AKz 243/98, LEX nr 1681026

Aby sprawy osób, których dotyczy łączność przedmiotowa, połączone zostały we wspólnym postępowaniu, musi zostać spełniona przesłanka, żeby przeciwko tym osobom toczyło się postępowanie o te przestępstwa jednocześnie, a więc aby postępowanie w kilku sprawach znajdowało się w tym samym stadium postępowania.

postanowienie SA w Warszawie z 26 września 2006 r., II AKo 176/06, LEX nr 198631

Warunkiem łącznego rozpoznania spraw jest jednoczesność toczenia się postępowań, a w fazie postępowania jurysdykcyjnego nie jest on możliwy do spełnienia po otwarciu przewodu sądowego w jednej ze spraw.

wyrok SN z 7 marca 2018 r., II KK 354/17, LEX nr 2488624

Konsekwencje wyłączenia sprawy

W razie wyłączenia do odrębnego rozpoznania sprawy niektórych oskarżonych (art. 34 § 3 k.p.k.) ich dotychczasowe wyjaśnienia złożone na rozprawie, a więc w warunkach kontradiktoryjności, stanowią pełnowartościowy materiał dowodowy, będący podstawą wyrokowania. Taki walor mają również, co jest oczywiste, wyjaśnienia złożone w postępowaniu przygotowawczym, o ile zostaną ujawnione w trybie przewidzianym w art. 389 § 1 k.p.k. i nie podlegają dyskwalifikacji z powodów, o których mowa w art. 171 k.p.k.

postanowienie SN z 3 kwietnia 2006 r., II KK 202/05, LEX nr 182976

W wypadku gdy materiał dowodowy, na podstawie którego orzeczono w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego ze sprawców czynu, miałby stanowić podstawę dowodową orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności karnej także i innego współsprawcy (podżegacza lub pomocnika) tego samego czynu, sędzia, który dokonał oceny dowodów w odniesieniu do jednej z tych osób, powinien być wyłączony od udziału w sprawie dotyczącej pozostałych, z uwagi na istnienie okoliczności, która „mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności” w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k.

uchwała SN z 26 kwietnia 2007 r., I KZP 9/07, LEX nr 244463

1. Podjęcie decyzji w trybie art. 34 § 3 k.p.k. oznacza, iż jedynie „pierwotna sprawa”, a więc ta, z której nastąpiło wyłączenie, może toczyć się w dalszym ciągu, zaś sprawa wyłączona „podlega rozpoznaniu przez sąd właściwy według zasad ogólnych”, co zawsze (jeżeli sprawa ta również ma toczyć się w trybie zwyczajnym) oznacza konieczność przeprowadzenia czynności wskazanych w art. 385 i 386 k.p.k. Co do zasady nie będzie zatem racjonalne połączenie raz „rozłączonych” spraw i ponowne ich łączne rozpoznawanie.

2. Najważniejszą konsekwencją wyłączenia sprawy do odrębnego postępowania jest to, że zrywa się łączność wytworzona poprzez postawienie przez oskarżyciela zarzutów w ramach jednego aktu oskarżenia. Ustaje zatem ta procesowa łączność pomiędzy sprawą wyłączoną a tą, z której nastąpiło wyłączenie, staje się zatem ona „nową” sprawą, może nastąpić zmiana właściwości sądu, trybu rozpoznania, składu itp.

wyrok SN z 20 lutego 2008 r., V KK 306/07, LEX nr 361531

!! W wypadku rozpoznawania sprawy oskarżonego, na skutek wydanego postanowienia o rozpoznaniu jego sprawy w warunkach art. 34 § 3 k.p.k., wydany uprzednio prawomocny wyrok w sprawie współdziałających z nim oskarżonych nie powoduje wystąpienia negatywnej przesłanki dopuszczalności procesu karnego w postaci *res iudicata* i nie uzasadnia umorzenia postępowania karnego przeciwko temu oskarżonemu na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

postanowienie SN z 14 października 2010 r., WZ 44/10, LEX nr 656484

!! Zgodnie z treścią przepisu art. 38 § 1 k.p.k., w brzmieniu nadanym z dniem 5 października 2019 r. ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 4 września 2019 r. (Dz.U. poz. 1694), sąd wszczynający spór kompetencyjny, w tym też sąd niższego rzędu, wobec uprawnienia się postanowienia o przekazaniu sprawy wyłączonych oskarżonych do merytorycznego rozpoznania jako właściwemu rzeczowo i miejscowo, jest jedynie uprawniony do kwestionowania określonych ustawowo rodzajów właściwości, do których zaliczyć należy właściwość rzeczową, miejscową i funkcjonalną, a nie jest władny w tym trybie podważać zasadności i skuteczności procesowej orzeczenia sądu, z którym wszczął spór kompetencyjny, w przedmiocie wyłączenia sprawy do odrębnego rozpoznania w trybie przewidzianym w przepisie art. 34 § 3 k.p.k., mimo że orzeczenie to pośrednio może wiązać się w konkretnym wypadku z problematyką właściwości do rozpoznania sprawy.

postanowienie SA w Katowicach z 13 listopada 2019 r., II AKo 218/19, LEX nr 2775730

Postępowanie przygotowawcze

!! Postępowanie przygotowawcze stanowi samodzielne, niesądowe stadium postępowania karnego i co do zasady pozostaje poza nadzorem organów sądowych; zatem tylko niektóre czynności procesowe, ściśle wymienione w kodeksie postępowania karnego, podlegają w oznaczonym zakresie kontroli sądowej. Nie należy do nich czynność wyłączenia do odrębnego postępowania spraw poszczególnych osób w trybie art. 34 § 3 k.p.k. Prokurator w postępowaniu przygotowawczym jest suwerennym „gospodarzem” sprawy, może wedle uznania rozłączać sprawy poszczególnych osób i możliwe jest prowadzenie w nich postępowania przygotowawczego przez różne, ze względu na właściwość miejscową, prokuratury.

postanowienie SN z 28 września 2004 r., II KO 27/04, LEX nr 126703

Dopuszczalność zażalenia

!!! Na postanowienie o wyłączeniu do odrębnego postępowania sprawy poszczególnych osób lub o poszczególne czyny (art. 24 § 3 d.k.p.k. [obecnie art. 34 § 3 k.p.k.]) nie przysługuje zażalenie.

uchwała składu 7 sędziów SN z 24 października 1989 r., V KZP 16/89, LEX nr 20387

!!! Orzeczenie o wyłączeniu do odrębnego postępowania sprawy poszczególnych osób lub o poszczególne czyny, na zasadzie art. 34 § 3 k.p.k. nie podlega zaskarżeniu, tym niemniej podlega ono kontroli merytorycznej sądu odwoławczego, jeżeli

jego następstwem jest orzeczenie w kwestii właściwości sądu, a w szczególności w postaci przekazania sprawy innemu sądowi.

postanowienie SA w Lublinie z 22 lutego 2012 r., II AKz 99/12, LEX nr 1210839

Art. 35. [Właściwość – sprawdzenie z urzędu]

§ 1. Sąd bada z urzędu swą właściwość, a w razie stwierdzenia swej niewłaściwości przekazuje sprawę właściwemu sądowi lub innemu organowi.

§ 2. Jeżeli sąd na rozprawie głównej stwierdza, że nie jest właściwy miejscowo lub że właściwy jest sąd niższego rzędu, może przekazać sprawę innemu sądowi jedynie wtedy, gdy powstaje konieczność odroczenia rozprawy.

§ 3. Na postanowienie w kwestii właściwości przysługuje zażalenie.

Badanie właściwości i przekazanie sprawy sądowi właściwemu

Skoro art. 35 § 2 k.p.k. jedynie zezwala, lecz nie nakazuje przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu miejscowo właściwemu w sytuacji, gdy zajdzie konieczność odroczenia rozprawy, to niewątpliwie decyzja w tym względzie winna być podejmowana przez sąd dotychczas orzekający z uwzględnieniem stopnia zaawansowania sprawy, szybkości i sprawności postępowania i nie powinna prowadzić do jego zdecydowanego przedłużenia.

postanowienie SA w Katowicach z 14 lutego 2001 r., II AKz 122/01, LEX nr 48333

Jeżeli ujawnione w toku rozprawy okoliczności uzasadniają zmianę kwalifikacji prawnej zarzucanego czynu powodującą zmianę właściwości, powstaje obowiązek rozważenia i rozstrzygnięcia tej kwestii. O właściwości rzeczowej sądu w toku trwającego postępowania sądowego decyduje czyn przestępny popełniony przez oskarżonego, tak jak się on przedstawia w świetle okoliczności danej sprawy, a nie błędna jego kwalifikacja przytoczona przez oskarżyciela w akcie oskarżenia.

wyrok SN z 2 października 2006 r., V KK 211/06, LEX nr 196967

Przekazanie sprawy właściwemu sądowi lub innemu organowi na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. zawsze zostaje poprzedzone stwierdzeniem swej niewłaściwości przez sąd przekazujący, czyli następcze rozstrzygnięcie (przekazanie) nie ma samodzielnego bytu.

postanowienie SN z 28 kwietnia 2008 r., I KZP 5/08, LEX nr 370231

Każdy sąd, stosownie do treści art. 35 § 1 k.p.k., bada z urzędu swoją właściwość, a w razie stwierdzenia, że nie jest właściwy, zobligowany jest do przekazania sprawy sądowi właściwemu lub innemu organowi. Obowiązek ten w obu aspektach, tj. samego badania właściwości oraz przekazania sprawy w wypadku stwierdzenia niewłaściwości (poza wypadkami przewidzianymi w art. 35 § 2 k.p.k.), aktualny jest na każdym etapie postępowania, a w szczególności dotyczy kwestii właściwości rzeczowej, bowiem naruszenie właściwości sądu wyższego rzędu przez sąd niższego rzędu stanowi bezwzględną przyczynę uchylenia wyroku.

wyrok SN z 1 grudnia 2010 r., III KK 224/10, LEX nr 653509

Wydziały tego samego sądu nie mogą toczyć sporów o właściwość, a sprawy wadliwie skierowane do danego wydziału powinny być przekazywane do właściwego wydziału nie na podstawie postanowienia o uznaniu swojej niewłaściwości, ale na podstawie zarządzeń o charakterze porządkowym. Normatywne doprecyzowanie właściwości sądu, poprzez wskazanie rodzaju wydziału, w którym ma być rozpoznawana sprawa, choćby wydział taki był określany mianem „sądu”, nie czyni z niego sądu w znaczeniu procesowym, o którym mowa w art. 35 § 1 k.p.k. Wydział taki dalej jest od strony organizacyjnej częścią sądu. Rozpoznanie sprawy przez niewłaściwy wydział właściwego sądu nie stanowi uchybienia określonego w treści art. 439 § 1 pkt 3 lub 4 k.p.k.

postanowienie SN z 27 stycznia 2011 r., I KZP 26/10, LEX nr 686685

Sąd okręgowy wykroczył poza zakres badania właściwości rzeczowej dopuszczalny na etapie wstępnej kontroli aktu oskarżenia. Sąd okręgowy ma prawo przekazać sprawę sądowi rejonowemu przed rozprawą główną tylko w razie stwierdzenia swej niewłaściwości w oparciu o niewątpliwe okoliczności czynu, lecz nie wtedy, gdy wymaga to oceny dowodów. W przypadkach wątpliwych celowe jest poinformować strony o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej zarzucanego czynu, a nie stwierdzać niewłaściwość jeszcze przed rozpoznaniem sprawy.

postanowienie SA w Krakowie z 21 września 2017 r., II AKz 385/17, LEX nr 2541062

Związanie stanowiskiem sądu wyższego rzędu co do przekazania sprawy

W wypadku gdy sąd wojewódzki [obecnie sąd okręgowy] stwierdził, na podstawie art. 25 § 1 d.k.p.k. [obecnie art. 35 § 1 k.p.k.], swą niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę do rozpoznania sądowi rejonowemu, sąd ten jest związany stanowiskiem sądu wyższego rzędu, chyba że w toku dalszego postępowania ujawniły się nowe, istotne okoliczności, mające znaczenie w kwestii właściwości rzeczowej.

postanowienie SN z 10 października 1991 r., I KZP 24/91, LEX nr 20477

1. Obowiązek badania przez sąd z urzędu swojej właściwości ma charakter zasady ogólnej, która nie ma zastosowania, gdy kwestię właściwości przesądził już sąd wyższego rzędu prawomocnym orzeczeniem. Owo związanie sądu niższego rzędu orzeczeniem sądu wyższego rzędu w kwestii właściwości nie ma jednak charakteru trwałego, obowiązującego przez cały tok późniejszego postępowania, lecz oznacza ono tylko konieczność przystąpienia przez sąd niższego rzędu do rozpoznania przekazanej mu w ten sposób sprawy. Nie eliminuje to jednak możliwości zajęcia w późniejszej fazie postępowania (np. na rozprawie głównej) odmiennego stanowiska, gdyby ujawniły się nowe, istotne okoliczności, rzutujące na decyzję w kwestii właściwości rzeczowej. Prawomocne orzeczenie sądu wyższego rzędu o uznaniu się niewłaściwym i przekazaniu sprawy w trybie art. 35 § 1 k.p.k. do rozpoznania sądowi niższego rzędu nie może bowiem zmienić właściwości rzeczowej sądu okręgowego do orzekania w pierwszej instancji w sprawach o przestępstwa wymienione w art. 25 § 1 k.p.k.

2. Stwierdzenie swej niewłaściwości rzeczowej i przekazanie sprawy innemu sądowi do rozpoznania, szczególnie gdy wydanie takiej decyzji nie jest następstwem dokonywanych ocen prawnych dowodów, powinno mieć miejsce jedynie w oparciu o jednoznaczne i niewątpliwe okoliczności czynu. Decyzję w trybie art. 35 k.p.k. należy podejmować między innymi wówczas, gdy niewłaściwie skierowano sprawę do rozpoznania przez sąd rejonowy, a w rzeczywistości właściwym rzeczowo jest sąd okręgowy.

wyrok SN z 9 stycznia 2013 r., V KK 382/12, LEX nr 1289073

Zażalenie na postanowienie w kwestii właściwości sądu

Przekazanie sprawy sądowi właściwemu jest tylko następstwem stwierdzenia swej niewłaściwości w tym samym postanowieniu (art. 35 § 1 k.p.k.), które zawsze podlega zaskarżeniu (art. 35 § 3 k.p.k.), chyba że w tej kwestii orzekł Sąd Najwyższy. postanowienie SN z 28 kwietnia 2008 r., I KZP 5/08, LEX nr 370231

Na postanowienie sądu rejonowego w przedmiocie właściwości (art. 35 § 1 k.p.k.), któremu przekazano do rozpoznania środek odwoławczy od rozstrzygnięcia zapadłego w postępowaniu przygotowawczym, przysługuje zażalenie (art. 35 § 3 k.p.k.); nie ma w tym wypadku zastosowania ograniczenie przewidziane w art. 426 § 1 k.p.k.

postanowienie SN z 26 kwietnia 2017 r., I KZP 19/16, LEX nr 2276669

Sąd okręgowy nie miał podstaw do wydania na rozprawie postanowienia w kwestii wniesionych przez oskarżonych „wniosków” o stwierdzenie swojej niewłaściwości miejscowej do rozpoznania ich sprawy i przekazania sprawy innemu sądowi. Stąd postanowienie takie nie może być zaskarżalne, jako że jest ono jedynie formą poinformowania stron o niepodejmowaniu postanowienia w kwestii właściwości sądu z urzędu.

postanowienie SA we Wrocławiu z 26 października 2017 r., II AKz 545/17, LEX nr 2424797

Art. 36. [Przekazanie sprawy – ekonomia procesowa]

Sąd wyższego rzędu nad sądem właściwym może przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli większość osób, które należy wezwać na rozprawę, zamieszkuje blisko tego sądu, a z dala od sądu właściwego.

Przesłanki przekazania sprawy

Przepis art. 36 k.p.k. odnosi się nie tylko do świadków, ale do wszystkich osób podlegających wezwaniu na rozprawę.

postanowienie SA w Krakowie z 23 lutego 1995 r., II AKo 15/95, LEX nr 28251

Z przepisu art. 27 d.k.p.k. [obecnie art. 37 k.p.k.] nie wynika, że z inicjatywą przekazania sprawy może wystąpić jedynie sąd „pierwotnie” właściwy miejscowo, tj. właściwy wedle ustawy. Należy zatem przyjąć, że sądem „właściwym”

w rozumieniu art. 27 d.k.p.k. [obecnie art. 37 k.p.k.] jest również taki sąd, którego właściwość do rozpoznania danej sprawy wynika z treści postanowienia wydanego na podstawie art. 26 d.k.p.k. [obecnie art. 36 k.p.k.].

postanowienie SN z 4 kwietnia 1995 r., III KO 13/95, LEX nr 20754

Przekazanie sprawy poza sąd właściwy miejscowo w ramach delegowania (art. 36 k.p.k.) jest uzasadnione nie wtedy, gdy zachodzą niewielkie arytmetyczne różnice liczby osób podlegających wezwaniu na rozprawę, mieszkających w okręgach różnych sądów, ale gdy różnica ta jest znaczna, bo tylko wtedy słuszne jest przełamanie zasady rozpoznawania sprawy przez sąd (z góry) przewidziany ustawą.

postanowienie SA w Krakowie z 16 lutego 2000 r., II AKo 6/00, LEX nr 40086

Wprawdzie przepis art. 36 k.p.k. literalnie wymienia tylko arytmetyczną wielkość osób, które podlegają wezwaniu, jako przyczynę wskazanej tam decyzji, ale jest niewątpliwe, że u podłoża stosowania tej instytucji tkwią społeczne i materialne koszty procesu, a więc względy *stricte* funkcjonalne.

postanowienie SN z 18 marca 2010 r., III KO 12/10, LEX nr 843451

Przewidziana w art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k. zasada rozpoznawania spraw w rozsądnym terminie nie może doznawać uszczerbku poprzez nadużywanie instytucji przekazywania spraw innemu sądowi równorzędnemu w oparciu o unormowanie zawarte art. 36 k.p.k. Przepis ten może mieć zastosowanie jedynie w tych szczególnych sytuacjach, gdy odstępstwo od rozpatrywania spraw przez sąd właściwy wedle przepisów ogólnych w sposób oczywisty uzasadnione jest rzeczywistymi względami ekonomii procesowej. Decyzja o sięgnięciu po instrument określony w art. 36 k.p.k. musi być zatem poprzedzona analizą, czy przy istniejących ułatwieniach procesowych, przewidzianych np. w art. 177 § 1a k.p.k. czy art. 396 § 2 k.p.k., przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu jest dla dobra postępowania i sprawności procesu rozwiązaniem racjonalnym.

postanowienie SA w Białymstoku z 18 listopada 2010 r., II AKo 110/10, LEX nr 852426

1. Właściwość z tzw. delegacji, przewidziana w art. 36 k.p.k., jako odstępstwo od ogólnych zasad właściwości miejscowej, może być stosowana tylko wtedy, gdy przemawiają za tym względy ekonomii procesowej i potrzeba efektywnego zmniejszenia kosztów wymiaru sprawiedliwości, a nadto sprawnego i możliwie szybkiego rozpoznania sprawy.

2. Sąd orzekający w trybie art. 36 k.p.k., rozważając wniosek o zmianę właściwości miejscowej, nie może ograniczyć się do mechanicznego zastosowania prostego rachunku matematycznego, ale musi uwzględnić także dające się policzyć realne możliwości sądu wskazanego do rozpoznania sprawy. Nawet sama ekonomia procesowa nie może być sprowadzana wyłącznie do uwzględniania kosztów przejazdu osób podlegających wezwaniu, ale powinna obejmować także rzeczywiste ekonomiczne konsekwencje, jakie będą następstwem przekazania sprawy.

postanowienie SA w Białymstoku z 19 października 2012 r., II AKo 131/12, LEX nr 1223156

Właściwość delegacyjna z art. 36 k.p.k. ma charakter wyjątkowy, a przekazanie sprawy sądowi innemu niż właściwy miejscowo musi być uzasadnione jedynie względami ekonomii procesowej. Dla stosowania jej potrzebna jest decydująca przewaga celowości rozpoznania sprawy przez inny sąd, a nie zasadniczo właściwy. Istotne przy tym pojęcie odległości należy wyklądać nie w rozumieniu ściśle geograficznym, lecz komunikacyjnym, uwzględniając sieć połączeń drogowych i kolejowych oraz organizację transportu zbiorowego. Okręgi katowicki i krakowski sąsiadują ze sobą i są dobrze skomunikowane, zatem świadkowie mieszkający w nich mogą docierać do siedzib obu sądów w tych okręgach nawet w czasie kilkudziesięciu minut, a koszty ich podróży do sąsiedniego okręgu nie będą znacząco większe jak w razie podróży do sądu w okręgu ich zamieszkania.

postanowienie SA w Krakowie z 11 stycznia 2017 r., II AKa 127/16, LEX nr 2312200

Przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi na podstawie art. 36 k.p.k. dlatego, że spośród 16 osób podlegających wezwaniu na rozprawę aż 11 świadków zamieszkuje w okręgu tego innego sądu, jest racjonalne.

postanowienie SN z 28 lutego 2017 r., III KO 3/17, LEX nr 2238693

Przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu może nastąpić, gdy zachodzą łącznie obie przesłanki przewidziane w art. 36 k.p.k. Po pierwsze – gdy sprawa dotyczy większości osób podlegających wezwaniu na rozprawę, po drugie – jeśli osoby te mieszkają blisko innego sądu równorzędnego, a z dala od sądu właściwego. Sformułowanie „blisko” – interpretowane w sposób ścisły z uwagi na wyjątkowość unormowania art. 36 k.p.k. – nie oznacza, iż przesłanka ta jest spełniona w sytuacji, gdy osoby zawnioskowane do przesłuchania zamieszkują jedynie bliżej innego sądu równorzędnego aniżeli sądu właściwego.

postanowienie SA w Krakowie z 13 czerwca 2018 r., II AKo 82/18, LEX nr 2614574

Pojęcie odległości z art. 36 k.p.k. należy interpretować nie tyle w znaczeniu geograficznym, lecz funkcjonalno-komunikacyjnym, uwzględniającym sieć połączeń drogowych i kolejowych oraz istniejącą organizację środków transportu zbiorowego, a zatem czas i uciążliwość pokonania drogi do siedziby sądu, a nie samą długość drogi obliczoną jednostkami miary.

postanowienie SA w Krakowie z 15 stycznia 2019 r., II AKo 7/19, LEX nr 2707051

Normę art. 36 k.p.k. należy wyklądać w ten sposób, że osoby podlegające wezwaniu winny w większości zamieszkiwać z dala od sądu właściwego, tj. ich dotarcie do tego sądu byłoby ponadprzeciętnie utrudnione, a jednocześnie winny one zamieszkiwać w bliskości innego sądu, tj. ich dotarcie do tego sądu byłoby znacząco łatwiejsze.

postanowienie SA w Krakowie z 13 lutego 2019 r., II AKo 18/19, LEX nr 2707052

Decyzja o przekazaniu sprawy i jej konsekwencje

Postanowienie podjęte na podstawie art. 36 k.p.k. nie jest zaskarżalne w jakiegokolwiek formie i przez jakiegokolwiek podmiot. Nie ma też żadnych wątpliwości

co do tego, że art. 37 k.p.k. nie może służyć weryfikacji nietrafnych decyzji zapadłych na podstawie art. 36 k.p.k.

postanowienie SN z 21 czerwca 2007 r., III KO 42/07, LEX nr 459885

Postanowienie o przekazaniu sprawy na podstawie art. 36 k.p.k. może dotyczyć wyłącznie zmiany właściwości miejscowej, a nie rzeczowej. Postanowienie sądu wyższego rzędu o przekazaniu sprawy innemu sądowi równorzędnemu, wydane w tym trybie, jest wiążące dla tego sądu, ale przy zachowaniu klauzuli *rebus sic stantibus*. W wypadku zmiany okoliczności po przekazaniu sprawy sąd ten może wystąpić o przekazanie sprawy innemu równorzędnemu sądowi (art. 36 i art. 37 k.p.k.) albo stwierdzić swoją niewłaściwość rzeczową.

postanowienie SN z 11 lipca 2018 r., III KO 17/18, LEX nr 2559402

Art. 37. [Przekazanie sprawy innemu sądowi ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości]

Sąd Najwyższy może z inicjatywy właściwego sądu przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Instytucja z art. 37 jako konstrukcja o charakterze wyjątkowym

Artykuł 37 k.p.k., określający wyjątek od zasady rozpoznawania sprawy przez sąd miejsca popełnienia przestępstwa, ma na względzie takie sytuacje, które mogą wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie o braku warunków do rozpoznania danej sprawy w obiektywny sposób. A zatem dobro wymiaru sprawiedliwości nakazuje wręcz eliminowanie sytuacji mogących wywołać przekonanie stron czy opinii publicznej (nawet mylne) o braku warunków do obiektywnego rozpoznania sprawy przez sąd właściwy.

postanowienie SN z 10 grudnia 1999 r., III KO 98/99, LEX nr 39430

Nadmiernie szeroka interpretacja przepisu art. 37 k.p.k. mogłaby w praktyce doprowadzić do osłabienia zaufania do niezależności poszczególnych sądów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania. Tylko zatem szczególne sytuacje, które mogą wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy w sposób obiektywny, mogą uzasadniać korzystanie z dyspozycji art. 37 k.p.k.

postanowienie SN z 21 stycznia 2003 r., III KO 59/02, LEX nr 77010

Instytucja tzw. właściwości z delegacji, określona w art. 37 k.p.k., ma charakter wyjątkowy, zasadą jest bowiem rozpoznawanie sprawy przez sąd miejscowo właściwy (art. 31 k.p.k.). Jako przepis wprowadzający wyjątek od zasady ustawowej (ustawowa właściwość miejscowa), art. 37 k.p.k. nie może być wykładany rozszerzająco. Tylko szczególne i nadzwyczajne względy związane z dobrem wymiaru sprawiedliwości mogą przemawiać za przekazaniem sprawy do rozpoznania sądowi, który nie jest właściwy miejscowo. Przyczyną przekazania przez

Sąd Najwyższy sprawy do rozpoznania innemu, równorzędnemu sądowi, może być tylko dobro wymiaru sprawiedliwości. Jest to, rzecz jasna, przesłanka o charakterze ogólnym i ocennym, która nie może zostać zdefiniowana w sposób ścisły. Okoliczności faktyczne sprawy, w której sąd właściwy miejscowo występuje w trybie art. 37 k.p.k. o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, muszą być zatem weryfikowane poprzez pryzmat tego, czy dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga w danym przypadku odstąpienia od reguły właściwości miejscowej. Konieczne jest zatem właściwe wyważenie wartości prawnych o różnym charakterze: z jednej strony obowiązku (ale – także – prawa) do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy, z drugiej: rozmaitych innych wartości prawnych kryjących się pod szerokim pojęciem „dobro wymiaru sprawiedliwości”, wymykających się jakiejś precyzyjnej definicji, która nie byłaby po prostu kazuistycznym wyliczeniem przypadków przemawiających za odstąpieniem od zasad rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy.

postanowienie SN z 21 marca 2003 r., II KO 8/03, LEX nr 184331

Inicjatywa zgłaszana w trybie art. 37 k.p.k. nie może być podejmowana w celu zweryfikowania prawidłowości postanowienia sądu wyższego rzędu, wydanego na podstawie art. 36 k.p.k. To postanowienie nie jest zaskarżalne, a motywy, jakimi kierował się ów sąd, nie mogą być weryfikowane w żadnym trybie.

postanowienie SN z 4 maja 2006 r., II KO 21/06, LEX nr 186942

Przepis art. 37 k.p.k. ma niewątpliwie wyjątkowy charakter, bowiem dopuszcza odstępstwo od zasady rozpoznania sprawy przez sąd miejsca popełnienia przestępstwa. Takim odstępstwem jest w szczególności sytuacja, w której ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości cały sąd jest „nieodpowiedni” do merytorycznego rozpoznania danej sprawy. To sformułowanie w pełni uzasadnia stosowanie wręcz rygorystycznej wykładni przepisu art. 37 k.p.k.

postanowienie SN z 8 czerwca 2006 r., III KO 28/06, LEX nr 610701

Hipotetyczna obawa przed przyszłymi niekorzystnymi społecznymi opiniami, niemająca żadnych realnych podstaw, nie powinna uzasadniać uchylania się przez sąd właściwy od rozpoznania sprawy.

postanowienie SN z 25 listopada 2009 r., III KO 81/09, LEX nr 551465

Dobro wymiaru sprawiedliwości, o którym mowa w art. 37 k.p.k., oceniane być może wyłącznie *in concreto* i dlatego odwoływanie się do rozstrzygnięć o takim charakterze w innych sprawach nie może mieć istotnego znaczenia.

postanowienie SN z 29 czerwca 2010 r., V KO 58/10, LEX nr 844155

Autorytet i powaga wymiaru sprawiedliwości wymaga, aby sądy nie ulegały presji opinii publicznej ani nie popadały w zwątpienie co do własnych kompetencji w zakresie przeprowadzenia rzetelnego procesu. Racjonalna nieustępliwość w tym względzie będzie sprzyjać kształtowaniu się pozytywnego wizerunku organów trzeciej władzy, minimalizując tym samym wątpliwości co do obiektywizmu i niezawisłości w rozpoznawaniu przyszłych spraw, ograniczając przez to tendencję zmierzającą do nadużywania stosowania właściwości delegacyjnej

w związku z inicjatywami sądów na tle wątpliwości co do respektowania gwarancji sprawiedliwego procesu.

postanowienie SN z 28 października 2011 r., III KO 72/11, LEX nr 1044040

Nie można akceptować sytuacji, w których sąd miejscowo właściwy najpierw wykorzystuje możliwość przewidzianą w art. 36 k.p.k. i występuje o przekazanie sprawy, a wypadku gdy nie zapadnie oczekiwana decyzja procesowa, podejmuje próbę przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu w trybie przewidzianym w art. 37 k.p.k. i zwraca się w tej sprawie do Sądu Najwyższego. Takie działania uznać trzeba za niedopuszczalne nawet w sytuacji, w której sąd wyższego rzędu, o którym mowa w art. 36 k.p.k., podejmie decyzję kontrowersyjną lub w ocenie uczestników postępowania, a nawet sądu miejscowo właściwego, decyzję błędną.

postanowienie SN z 26 marca 2013 r., V KO 17/13, LEX nr 1293226

Przekonanie o braku możliwości do obiektywnego rozpoznania sprawy przez sąd miejscowo właściwy oparte być powinno na racjonalnych przesłankach. Przekonanie takie, oparte tylko na przypuszczeniach i założeniach o charakterze hipotetycznym, zwłaszcza wyrażanych przez stronę postępowania, nie jest wystarczające dla odstąpienia od reguł właściwości miejscowej.

postanowienie SN z 16 lipca 2014 r., III KO 50/14, LEX nr 1486977

Coraz częściej dochodzi do prób wzruszenia określonych decyzji procesowych przez osoby z nich niezadowolone, z pominięciem albo nierespektowaniem efektów kontroli instancyjnej, poprzez instrumenty prawne służące do ścigania sprawców przestępstw. Bezstronne orzekanie, jako przymiot sędziego w trakcie wykonywania obowiązków, może wywoływać niechęć stron postępowania albo wręcz składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga, by sędziowie przy orzekaniu nie kierowali się obawą o potencjalnie negatywny odbiór określonego rozstrzygnięcia. Zawsze orzeczenia mogą być narażone na krytykę osób niezadowolonych z ich treści. Obawa taka nie upoważnia jednak do bezzasadnego powstrzymywania się od wydania decyzji procesowych.

postanowienie SN z 16 marca 2017 r., IV KO 14/17, LEX nr 2248740

Warunkiem przełamania właściwości sądu w trybie art. 37 k.p.k. jest wykazanie, że przemawia za tym dobro wymiaru sprawiedliwości. Do okoliczności przemawiających za przekazaniem sprawy należą sytuacje, które mogą wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie o braku warunków do rozpoznania danej sprawy w sposób w pełni obiektywny przez sąd właściwy. Ciężar ich przekonującego wykazania spoczywa na tym sądzie.

postanowienie SN z 14 marca 2018 r., IV KO 14/18, LEX nr 2499824

Autorytetu wymiaru sprawiedliwości nie można budować poprzez zbyt częstą akceptację zmian właściwości sądu. Z jednej strony może to bowiem sprawiać wrażenie unikania przez sądy miejscowo właściwe prowadzenia spraw niewygodnych czy wręcz podejmowania przez nie prób pozbycia się spraw „pod byle

pozorem”, z drugiej zaś strony także i wrażenie akceptowania przez Sąd Najwyższy tego typu postaw. Sądy powinny dawać świadectwo tego, iż są organami nieulegającymi jakimkolwiek pozaprawnym wpływom. Swoją rzetelną i niezawisłą postawą w toku procesów powinny wykazywać, iż bezpodstawne są, wysuwane często pod zupełnie błahymi pozorami, zarzuty o braku obiektywizmu. Taka właśnie postawa sędziów i sądów stanowi istotny element kształtowania pożądanych ocen o funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości.

postanowienie SN z 19 września 2019 r., II KO 79/19, LEX nr 2816718

Stan zdrowia oskarżonego

Stan zdrowia oskarżonego tylko wtedy będzie przemawiał za przekazaniem sprawy innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości, jeśli realnie wykluczał będzie możliwość stawiennictwa oskarżonego przed sądem miejscowo właściwym. Samo wystąpienie określonych trudności w dotarciu na rozprawę, jeśli nie będą one łączyły się ze szczególną uciążliwością dla oskarżonego, nie stanowi powodu do odstąpienia od reguły, według której sprawę karną winien rozpoznawać przede wszystkim sąd miejsca popełnienia przestępstwa.

postanowienie SN z 27 września 2004 r., III KO 30/04, LEX nr 186441

Przez dobro wymiaru sprawiedliwości, o którym mowa w art. 37 k.p.k., można rozumieć także potrzebę doprowadzenia do przeprowadzenia procesu, który okazuje się mało realny bez odejścia od zasady właściwości miejscowej sądu. Skoro stan zdrowia oskarżonego uniemożliwia mu przybycie do dość odległego sądu właściwego, a jednocześnie nie stoi na przeszkodzie udziałowi w rozprawie w sądzie miejsca zamieszkania i nic nie wskazuje na to, aby ten stan zdrowia miał się polepszyć, należy przyjąć, że względ na potrzebę zakończenia postępowania jest dostateczną i wystarczającą przesłanką do przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

postanowienie SN z 26 stycznia 2005 r., III KO 48/04, LEX nr 144428

Jeśli stan zdrowia oskarżonego nie pozwala na jego udział w rozprawie, to sąd miejscowo właściwy powinien ewentualnie skorzystać z innej instytucji procesowej, a nie z trybu art. 37 k.p.k. i przerzucania na inny sąd równorzędny problem związany być może z niemożnością w ogóle udziału oskarżonego w rozprawie.

postanowienie SN z 10 stycznia 2007 r., V KO 115/06, LEX nr 459569

Stan zdrowia pokrzywdzonego

Przepis art. 37 k.p.k. ma zastosowanie tylko do szczególnych sytuacji, do których zaliczyć trzeba zapewnienie efektywnej realizacji prawa uczestniczenia i aktywnego brania przez pokrzywdzonego udziału w procesie, w którym rozpatrywana jest sprawa przestępstwa popełnionego na jego szkodę. O ile pokrzywdzony wykazuje wolę brania udziału w postępowaniu, w szczególności jako oskarżyciel prywatny, nie ma podstaw do odmówienia mu realizacji jego

uprawnień, z uwagi na stan jego zdrowia możliwej tylko przy odstępieniu od ogólnej właściwości miejscowej sądu.

postanowienie SN z 26 stycznia 2017 r., V KO 95/16, LEX nr 2192667

Sędzia albo były sędzia sądu właściwego jako oskarżony w sprawie

Okoliczność, że oskarżona jest sędzią sądu właściwego, może stwarzać przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy w sposób bezstronny i obiektywny.

postanowienie SN z 22 lipca 2010 r., IV KO 84/10, LEX nr 843850

Niewątpliwie sytuacja, gdy ustawowo właściwy sąd miałby rozpoznawać sprawę karną, w której oskarżonym jest były sędzia tego właśnie sądu, tworzy w sposób naturalny w odbiorze społecznym pole do rozważań, czy sąd będzie wówczas obiektywnie rozpoznawał sprawę. Celowym jest w takiej sytuacji przekazanie sprawy do innego sądu, aby nie stwarzać ryzyka negatywnej oceny określonego postępowania sądowego, a więc i tożsamej oceny wymiaru sprawiedliwości, nawet w oderwaniu od treści ewentualnego rozstrzygnięcia.

postanowienie SN z 29 stycznia 2014 r., IV KO 108/13, LEX nr 1425020

Do okoliczności uzasadniających obawę o bezstronność sądu właściwego i mogących wywierać wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy przez sąd miejscowo właściwy w sposób obiektywny należą sprawy, w których oskarżeni bądź wnioskodawcy pełnili urząd sędziego i są ściśle powiązani na gruncie prywatnym z orzekającymi sędziami.

postanowienie SN z 16 maja 2018 r., V KO 31/18, LEX nr 2490340

Sędzia sądu właściwego jako pokrzywdzony

Rozpoznanie sprawy przez sędziów orzekających we właściwym sądzie, gdy subsydiarnym oskarżycielem posiłkowym jest sędzia tego sądu, mogłoby w odbiorze społecznym wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziów. To z kolei podważa zaufanie do sędziów, którzy z racji znajomości i koleżeńskich stosunków z sędzią – stroną w tym postępowaniu – nie mają warunków do obiektywnego rozpoznania sprawy. Niewątpliwie w takiej sytuacji względ na dobro wymiaru sprawiedliwości przemawia za przekazaniem sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

postanowienie SN z 15 kwietnia 2010 r., IV KO 44/10, LEX nr 843814

W wypadku gdy osobą pokrzywdzoną przestępstwem jest sędzia danego sądu, może to zrodzić w opinii publicznej wątpliwości co do bezstronności sądu orzekającego w tej sprawie.

postanowienie SN z 30 stycznia 2013 r., IV KO 102/12, LEX nr 1254724

Ławnik

Skoro w roli osoby pokrzywdzonej występuje ławnik wydziału karnego sądu właściwego miejscowo do rozpoznania sprawy, to nie ulega wątpliwości, że dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga odstąpienia od zasadniczej właściwości sądu.

postanowienie SN z 7 maja 2007 r., V KO 13/07, LEX nr 569304

Pełnienie funkcji ławnika w sądzie właściwym do rozpoznania sprawy, która dotyczy osoby pełniącej tę funkcję, stanowi okoliczność przemawiającą za przekazaniem sprawy do rozpoznania innemu sądowi. W sytuacji gdy oskarżony funkcję ławnika pełnił kilkanaście lat temu, nie sposób wywodzić, że fakt ten może mieć znaczenie dla formułowania opinii o istnieniu bliskich związków uczestnika postępowania z funkcjonowaniem sądu miejscowo właściwego, a dalej o braku warunków do bezstronnego rozpoznania sprawy przez ten sąd.

postanowienie SN z 1 czerwca 2010 r., IV KO 62/10, LEX nr 843831

Sąd właściwy jako pokrzywdzony w sprawie

Wprawdzie okoliczność, że jako pokrzywdzony wskazany został sąd rejonowy właściwy do rozpoznania sprawy, sama w sobie nie pozwala na przyjęcie, że sędziowie tego sądu nie są w stanie zachować do tej sprawy dystansu i niezbędnego obiektywizmu. Należy jednak zgodzić się, iż w społecznym odczuciu sąd ten orzekałby *in causa sua*, a to nie służyłoby z całą pewnością dobru wymiaru sprawiedliwości.

postanowienie SN z 19 maja 2006 r., IV KO 31/06, LEX nr 611027

Osoba najbliższa dla sędziego jako oskarżony

Powiązania rodzinne oskarżonej, która jest córką byłego prezesa sądu okręgowego, zaś jej matka obecnie orzeka w sądzie rejonowym, mogą prowadzić do wykształcenia się w lokalnej społeczności podejrzeń co do bezstronności sędziów w jej sprawie.

postanowienie SN z 15 lipca 2008 r., III KO 49/08, LEX nr 609269

Dobro wymiaru sprawiedliwości, postrzegane również przez pryzmat zewnętrznego odbioru jego funkcjonowania, sprzeciwia się sytuacjom, aby o odpowiedzialności karnej konkretnej osoby rozstrzygali sędziowie znający ją osobiście bądź znający jej najbliższych. Fakt, że oskarżona jest żoną byłego prezesa właściwego miejscowo sądu rejonowego, który wykonuje obowiązki sędziego w sądzie instancyjnie wyższego rzędu, czyni naturalną znajomość sędziów sądu właściwego z mężem oskarżonej. Taki stan rzeczy istotnie może prowadzić do ocen, że w sądzie ustawowo właściwym nie ma pełnych warunków do bezstronnego rozpoznania sprawy.

postanowienie SN z 29 września 2010 r., V KO 84/10, LEX nr 844183

Dobro wymiaru sprawiedliwości, o którym mowa w art. 37 k.p.k., sprzeciwia się takim sytuacjom, aby o ewentualnej odpowiedzialności karnej osób

najbliższych dla sędziów orzekających w sądzie właściwym rozstrzygali sędziowie tego sądu.

postanowienie SN z 24 maja 2013 r., II KO 23/13, LEX nr 1317927

!! Sytuacja, w której sędziowie sądu rejonowego mieliby rozpoznawać sprawę, w której oskarżonym jest małżonek sędziego tego sądu, mogłaby uzasadniać w opinii publicznej, a także u bezstronnego obserwatora takiego postępowania sądowego, powstanie wątpliwości co do tego, czy sędziowie tego sądu mogą bezstronnie i obiektywnie rozpoznać taką sprawę. Między innymi dla tego rodzaju sytuacji została przewidziana instytucja wskazana w art. 37 k.p.k.

postanowienie SN z 6 marca 2018 r., V KO 4/18, LEX nr 2460494

Rozpoznanie sprawy w sądzie, w którym doszło do czynu stanowiącego przedmiot zarzutu aktu oskarżenia

!! Rozpoznanie sprawy w tym sądzie, w którym doszło do czynu, który jest przedmiotem zarzutu aktu oskarżenia, a także w układzie, gdy czyn był skierowany przeciwko orzekającemu w nim sędziemu, mogłoby budzić wątpliwości co do tego, czy wydane w sprawie orzeczenie jest li tylko wynikiem obiektywnego rozpatrzenia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności przedmiotowo-podmiotowych, czy także na jego treść nie miały wpływu okoliczności, które można ująć jako „solidaryzowanie” się innych sędziów z tego sądu z sędzią, która ma status pokrzywdzonej w tej sprawie, a zatem czy na rozstrzygnięcie nie miały wpływu inne niż właściwe okoliczności. Wydane w sprawie orzeczenie nie powinno być obciążone takimi „podejrzeniami”.

postanowienie SN z 19 kwietnia 2017 r., V KO 16/17, LEX nr 2274967

!! Fakt, że do zatrzymania oskarżonego doszło w budynku sądu, po zawiadomieniu o możliwości popełnienia przestępstwa na szkodę sędziego tego sądu, złożonym przez prezesa tego sądu, w obecności której podejmowana była interwencja funkcjonariuszy Policji, w efekcie czego doszło następnie do wszczęcia postępowania karnego wobec oskarżonego, skutkować powinien przekazaniem sprawy do innego sądu równorzędnego.

postanowienie SN z 25 maja 2017 r., V KO 17/17, LEX nr 2297431

Urzędowa znajomość osób występujących przed sądem a istnienie uzasadnionej obawy co do braku bezstronności sędziów

!! Fakt, że dwóch oskarżonych wykonywało obowiązki biegłych w wielu sprawach rozpoznawanych przez sąd, nie może prowadzić do uznania, iż w tym sądzie brak jest warunków do bezstronnego i rzetelnego rozpoznania sprawy. Biegli są przecież wyłącznie uczestnikami konkretnych postępowań, tak jak świadkowie, pokrzywdzeni czy oskarżeni, co do których rzeczą najzupełniej jasną jest, iż późniejsze ich wystąpienie w odmiennej roli procesowej nie daje najmniejszych podstaw do podważania obiektywizmu sądu.

postanowienie SN z 21 kwietnia 2005 r., IV KO 11/05, LEX nr 223005

Sam fakt zatrudnienia oskarżonego na stanowisku kuratora zawodowego w sądzie właściwym nie stanowi okoliczności rodzącej automatycznie konieczność stosowania rozwiązania przewidzianego w art. 37 k.p.k. W pewnych jednak sytuacjach, gdy fakt ten powiązany będzie z innymi okolicznościami, może stać się wystarczającym powodem podjęcia decyzji o przeniesieniu sprawy do innego sądu równorzędnego.

postanowienie SN z 15 czerwca 2007 r., IV KO 34/07, LEX nr 459757

Komornik nie jest funkcjonariuszem publicznym sądu, lecz funkcjonariuszem administracji publicznej, podlegającym tylko nadzorowi i kontroli sądu, uprawnionemu też do rozpoznawania skarg i zażaleń na czynności komornika. Te uprawnienia sądu nie oznaczają, że zachodzą automatycznie podstawy do sięgania po nadzwyczajną delegację przewidzianą w art. 37 k.p.k., jeśli komornik jest oskarżonym. „Regularność kontaktów zawodowych, a także potencjalna możliwość podtrzymywania osobistych znajomości” komornika z sędziami to ewentualnie powód do wystąpienia konkretnego sędziego z wnioskiem w trybie art. 42 § 1 w związku z art. 41 § 1 k.p.k. Przy czym taka podstawa uchylecia się od orzekania będzie zachodzić w sądach o nielicznej obsadzie sędziowskiej.

postanowienie SN z 19 marca 2008 r., IV KO 18/08, LEX nr 549309

Fakt, że oskarżycielem prywatnym w sprawie jest miejscowy adwokat, nie może stanowić podstawy zastosowania instytucji przewidzianej w art. 37 k.p.k. Nie jest to bowiem okoliczność uzasadniająca rozsądne wątpliwości i zastrzeżenia co do zdolności prawidłowego rozpoznania sprawy przez sąd właściwy.

postanowienie SN z 15 kwietnia 2010 r., III KO 38/10, LEX nr 843465

Nie sposób obiektywnie uznać, że przeszkodą w rozpoznaniu sprawy przez sąd właściwy miejscowo jest okoliczność, iż pokrzywdzonym jest prokurator miejscowej prokuratury.

postanowienie SN z 17 maja 2010 r., IV KO 51/10, LEX nr 843821

Fakt, że oskarżonym jest adwokat prowadzący kancelarię w okręgu sądu, który występował również przed danym sądem, w żadnym razie nie stanowi wystarczającej przesłanki do zastosowania właściwości delegacyjnej. Oczywiście istnieje możliwość osobistych relacji sędziów z osobami oskarżonymi, ale uniknięciu rozpoznawania spraw w takich sytuacjach skutecznie zapobiegają instytucje przewidziane w art. 41–43 k.p.k.

postanowienie SN z 7 lutego 2013 r., III KO 123/12, LEX nr 1277765

Fakt, że w ramach wykonywanych czynności zawodowych niejednokrotnie dochodzi do kontaktów służbowych i zawodowych pomiędzy funkcjonariuszami organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości nie oznacza, iż można w sposób racjonalny twierdzić, że mogą istnieć podejrzenia co do nieobiektywnego rozpoznania sprawy. Oczywiście jest natomiast, że gdyby częstość takich kontaktów służbowych doprowadziła do zaistnienia relacji, które przekroczyły te ramy i stały się kontaktami innego rodzaju (przyjaźni, koleżeństwa), to istnieją stosowne

regulacje procesowe (art. 41 i art. 42 § 1 i 2 k.p.k.) mogące usunąć wątpliwości co do bezstronnego rozpoznania sprawy.

postanowienie SN z 8 maja 2013 r., V KO 33/13, LEX nr 1313144

- ! Pełnienie przez ojca jednego z oskarżonych funkcji mediatora nie nakazuje przekazać sprawy innemu sądowi. Funkcja ta, polegająca na wykonywaniu określonych czynności na polecenie sądu, nie powoduje bowiem zbyt ścisłego związania z sądem pełniącą ją osoby.

postanowienie SN z 23 maja 2013 r., III KO 29/13, LEX nr 1317945

- !!! Kontakty między sędziami a prokuratorami wynikają z istoty sprawowanych urzędów i o ile mają charakter służbowy, nie mogą uzasadniać wystąpienia wątpliwości co do bezstronności sądu, godzących w autorytet wymiaru sprawiedliwości. W sytuacji natomiast, gdyby relacje te miały charakter prywatny, wówczas istnieje możliwość skorzystania z instytucji wyłączenia sędziego, określonej w art. 41 § 1 k.p.k.

postanowienie SN z 24 maja 2013 r., II KO 29/13, LEX nr 1317928

- !! Wystąpienie w charakterze oskarżonego osoby będącej wieloletnim biegłym samo w sobie nie stanowi zagrożenia dla dobra wymiaru sprawiedliwości.

postanowienie SN z 11 lipca 2013 r., IV KO 46/13, LEX nr 1331372

- !! Dobro wymiaru sprawiedliwości przemawia za przekazaniem sprawy w zasadzie tylko wtedy, gdy zaistnieją okoliczności, które mogą wywierać realny wpływ na swobodę orzekania lub stwarzać uzasadnione przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy w sposób obiektywny. Nie można co do zasady uznać, że sytuacja taka powstaje tylko z tego powodu, że pokrzywdzonym w procesie karnym jest np. osoba znana sędziom sądu właściwego wyłącznie z racji kontaktów o charakterze zawodowym.

postanowienie SN z 18 grudnia 2013 r., IV KO 106/13, LEX nr 1438587

- !!! Fakt urzędowej znajomości sędziów, prokuratorów lub innych osób występujących przed sądem (adwokaci, biegli, tłumacze) nie może stanowić o istnieniu uzasadnionej obawy co do braku bezstronności orzekających w sprawie sędziów.

postanowienie SN z 21 kwietnia 2016 r., IV KO 25/16, LEX nr 2021597

Znajomość sędziego z oskarżonym

- !! Fakt bycia pacjentem oskarżonych czy osobistej z nimi zażyłości może być podstawą rozważenia potrzeby wyłączenia poszczególnych sędziów na podstawie art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 4 k.p.k. Przesłanek wyłączenia sędziego wskazanych w tych przepisach (*iudex suspectus*) nie można jednak utożsamiać z podstawami motywującymi przekazanie sprawy w trybie art. 37 k.p.k. W przypadku wyłączenia któregośkolwiek z sędziów orzekać w sprawie mogą inni sędziowie danego sądu.

postanowienie SN z 13 sierpnia 2013 r., V KO 60/13, LEX nr 1350567

Zainteresowanie sprawą ze strony opinii publicznej lub mediów

Nie można zakładać, że sąd ma zapewnioną swobodę orzekania tylko wtedy, gdy środki masowego przekazu nie wypowiadają się w ogóle na temat procesu lub czynią to jedynie poprzez suchy przekaz jego przebiegu, bez własnego komentarza. Każdy sąd winien liczyć się z tym, że jego procedowanie może być komentowane przez mass media i choć należy podzielić tezę, że nie powinno się w nich przesądzać wyniku procesu przed jego zakończeniem ani żądać określonego rodzaju rozstrzygnięcia, to nawet przy zaistnieniu takich publikacji nie można jeszcze zasadnie twierdzić, że ograniczają one możliwość prawidłowego rozpoznania sprawy przez sąd i wymagają przeniesienia procesu do innego sądu.

postanowienie SN z 7 kwietnia 1999 r., IV KO 24/99, LEX nr 590571

Do okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 37 k.p.k. nie sposób zaliczyć wyjątkowego zainteresowania sprawą ze strony opinii publicznej i mediów jako zjawiska obecnie powszechnego w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Dla krytycznych pod adresem jego organów opinii przeciwwagę stanowi sprawność postępowania i rzetelność orzekania, nie zaś przekazywanie między sądami spraw będących przedmiotem publicznej dyskusji.

postanowienie SN z 21 stycznia 2003 r., III KO 59/02, LEX nr 77010

Nie sposób obiektywnie uznać, że okoliczność, iż sprawa cieszy się powszechnym zainteresowaniem w społeczności lokalnej, a także to, że oskarżonymi są osoby prominentne i powszechnie znane, może prowadzić do powstania – nawet obiektywnie nieuzasadnionych – wątpliwości co do zdolności sędziów do zachowania pełni obiektywizmu. Przekazanie sprawy innemu sądowi niż miejscowo właściwy mogłoby wręcz zrodzić podejrzenia co do istnienia jakichś nieformalnych powiązań pomiędzy sprawą i oskarżonymi a sędziami, takie zaś podejrzenia nie służyłyby z pewnością dobru wymiaru sprawiedliwości.

postanowienie SN z 27 stycznia 2010 r., III KO 102/09, LEX nr 843444

Przekazanie sprawy z uwagi na formułowane przez stronę oskarżenia względem sędziego

Podważanie autorytetu konkretnego sądu czy pomawianie jego sędziów lub uwłaczanie ich godności w pismach skierowanych do sądu przez oskarżonego nie może jeszcze skutkować zmianą właściwości miejscowej, bo wówczas doprowadzić by to mogło do sytuacji anormalnej, w której oskarżony – poprzez najróżniejsze insynuacje – uzyskiwałby zmianę tej właściwości, niemającą nic wspólnego z dobrem wymiaru sprawiedliwości. Jeśli insynuacje takie zawierają w sobie znamiona przestępstwa, to powinny się spotkać z właściwą reakcją prawnokarną, nie powinny zaś eliminować z rozpoznania sprawy sądu miejscowo właściwego tylko dlatego, że oskarżony nie życzy sobie odpowiadać przed tym sądem.

postanowienie SN z 7 listopada 1995 r., II KO 51/95, LEX nr 23592

Okoliczność, że stawiany sędziom zarzut ma charakter wyłącznie wiążący się z ich pracą orzecniczą, a przy tym nie toczy się przeciwko nim postępowanie

dyscyplinarne o to samo zachowanie, czyni przekazywanie sprawy z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości innemu sądowi równorzędnemu niecelowym. Nie służy wytworzeniu w opinii publicznej przekonania o bezstronności sądów, lecz przeciwnie, może wywołać przekonanie o łatwości manipulowania ustawową właściwością sądów.

postanowienie SN z 29 sierpnia 2012 r., II KO 42/12, LEX nr 1220829

To, że skarżący niejednokrotnie formułują zarzuty pod adresem sędziów, nie może być – niejako automatycznie – traktowane jako okoliczność uzasadniająca wątpliwości co do bezstronności sędziów sądu właściwego do rozpoznania zażaleń na zarządzenia i postanowienia prokuratora. Nie ma podstaw do korzystania z instytucji przewidzianej w art. 37 k.p.k., zwłaszcza w każdym wypadku, gdy sądowej kontroli podlega decyzja prokuratora wydana po sprawdzeniu zasadności doniesienia o możliwości popełnienia przestępstwa przez stronę procesową, kwestionującą przebieg postępowania lub nie akceptującą orzeczenia kończącego to postępowanie.

postanowienie SN z 22 sierpnia 2013 r., II KO 53/13, LEX nr 1350549

Fakt, że sprawa, w której prokurator odmówił wszczęcia śledztwa, dotyczy sędziego pracującego w danej jednostce organizacyjnej sądownictwa powszechnego, nie jest wystarczający dla stwierdzenia braku warunków do obiektywnego rozpoznania sprawy. Tym bardziej gdy stawiany zarzut jest związany z wykonywaniem przez sędziego rutynowych obowiązków służbowych.

postanowienie SN z 27 września 2013 r., II KO 54/13, LEX nr 1375173

Przesłanki stosowania instytucji z art. 37 k.p.k. nie można upatrywać każdorazowo w podniesieniu wobec sędziego prowadzącego inne postępowania przez stronę niezadowoloną z ich przebiegu lub treści kończącego orzeczenia – zarzutu niedopełnienia obowiązków lub przekroczenia uprawnień i skierowania go do organów ścigania. Prowadziłoby to bowiem w konsekwencji do stworzenia swego rodzaju pozaustawowego sposobu sterowania przez strony właściwością miejscową sądów.

postanowienie SN z 11 kwietnia 2018 r., IV KO 22/18, LEX nr 2499831

Pracownik sądu jako strona procesu

W sprawie w roli oskarżonej występuje urzędniczka sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Sama ta okoliczność nie byłaby wystarczająca do wyłączenia sprawy spod właściwości określonej w art. 31 § 1 k.p.k., gdyby nie fakt, że zarzucany oskarżonej czyn pozostawał w ścisłym związku z wykonywaniem przez nią obowiązków służbowych. Pożądane jest zatem, aby sprawę osądził inny sąd równorzędny, gdyż w ten sposób wyeliminowane zostaną sugestie, choćby tylko w odbiorze społecznym, o możliwości rozpoznania sprawy w sposób stronniczy.

postanowienie SN z 17 marca 2008 r., V KO 15/08, LEX nr 549319

Układ procesowy, w którym subsydiarny akt oskarżenia wniosła osoba będąca pracownikiem sądu, a nawet pracującą w wydziale, w którym rozpoznawana

jest sprawa, nie rodzi przez to uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziów orzekających w tym wydziale. Nie ma bowiem żadnych racjonalnych powodów, aby podejrzewać, że z racji kontaktów służbowych z tym pracownikiem sędziowie nie będą orzekać bezstronnie.

postanowienie SN z 21 października 2010 r., III KO 95/10, LEX nr 843510

Znajomość oskarżonego z pracownikiem sądu właściwego

Tezę, że nie będzie służyć dobru wymiaru sprawiedliwości osądzenie sprawy przez sąd, w którym zatrudniona jest na stanowisku sekretarza sądowego partnerka życiowa oskarżonego, wypada ocenić jako z gruntu fałszywą.

postanowienie SN z 6 grudnia 2012 r., V KO 69/12, LEX nr 1231667

Ryzyko przedawnienia karalności

1. Przepis art. 11a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające – Kodeks postępowania karnego zawiera regulację o charakterze specjalnym, wyłączającym uprawnienia Sądu Najwyższego do orzekania w przedmiocie przekazania sprawy w trybie art. 37 k.p.k. w każdym wypadku, w którym wyłączną przyczyną złożenia wniosku jest niemożność rozpoznania sprawy „w terminie zabezpieczającym uniknięcie przedawnienia karalności”.

2. Organem właściwym do rozpoznania wniosku o przekazanie sprawy, uzasadnionej niemożnością rozpoznania sprawy przed upływem okresu przedawnienia, jest wyłącznie sąd apelacyjny.

postanowienie SN z 10 czerwca 2003 r., II KO 22/03, LEX nr 78372

Względy natury technicznej i organizacyjnej

Przepis art. 37 k.p.k. nie może być traktowany jako sposób rozwiązywania bieżących problemów organizacyjnych sądów. Względy natury technicznej, utrudniające rozpoczęcie rozprawy i prowadzenie postępowania, nie uzasadniają jej przekazania w trybie art. 37 k.p.k. innemu sądowi równorzędnemu.

postanowienie SN z 10 maja 2000 r., II KO 90/00, LEX nr 40513

Warunki organizacji pracy sądów, zwłaszcza wiążące się z badaniem obciążenia sprawami poszczególnych jednostek, ich obsady kadrowej, warunków lokality i in., nie mieszczą się w kategorii szczególnych okoliczności podlegających ocenie przez Sąd Najwyższy na płaszczyźnie art. 37 k.p.k. Trudności w sprawnym rozpoznawaniu spraw, mające niejako charakter „globalny”, nie zaś odnoszący się do konkretnego postępowania sądowego, winny być przewyżczone w ramach działań organizacyjnych, należących do podmiotów dysponujących odpowiednimi ku temu kompetencjami.

postanowienie SN z 28 marca 2008 r., II KO 13/08, LEX nr 406919

Prezydent miasta/ burmistrz/ lokalny działacz jako oskarżony w sprawie

!! Założenie, iż prezydent miasta nie może odpowiadać przed sądem właściwym miejscowo, którego siedziba mieści się w miejscowości, w której sprawuje on swój urząd, nie tylko oparte jest na błędnym pozakonstytucyjnym zamazaniu ostrych granic pomiędzy władzą sądowniczą i wykonawczą, ale konsekwentnie musiałoby prowadzić do sytuacji, w której sądy miejscowo właściwe nie mogłyby w ogóle rozpoznawać spraw przedstawicieli lokalnej władzy wykonawczej z tego tylko powodu, że zawsze pomiędzy tymi dwiema gałęziami władzy występują pewnego rodzaju interakcje o charakterze administracyjnym.

postanowienie SN z 17 września 2004 r., IV KO 34/04, LEX nr 186415

!! Uchylanie się od rozpoznawania spraw dotyczących lokalnych działaczy samorządowych lub osób pełniących lokalne funkcje publiczne nie tylko wcale nie sprzyja budowaniu społecznego przekonania o niezależności władzy sądowniczej, ale wręcz przeciwnie, może dopiero powodować powstanie podejrzenia o braku obiektywizmu.

postanowienie SN z 2 lutego 2010 r., III KO 8/10, LEX nr 843497

!! Przywołanie samej tylko okoliczności pełnienia przez oskarżonego funkcji burmistrza jako uzasadnienia dla wniosku o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu jawi się jako oczywiście wadliwe. Każdorazowe uchylanie się od rozpoznania, gdy rozstrzygana jest ważna lokalnie sprawa z udziałem osób pełniących funkcje publiczne w miejscowej społeczności, występujących w roli oskarżonych, może doprowadzić do znacznego obniżenia autorytetu wymiaru sprawiedliwości. Poza tym sprawia to również wrażenie istnienia niejasnych relacji pomiędzy sądem i organami samorządu terytorialnego.

postanowienie SN z 21 lutego 2013 r., V KO 10/13, LEX nr 1284784

Art. 38. [Spory o właściwość]

§ 1. Spór o właściwość między sądami rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór. Spór o właściwość między sądem rejonowym a sądem okręgowym rozstrzyga sąd apelacyjny, a spór o właściwość między sądem apelacyjnym a innym sądem powszechnym – Sąd Najwyższy.

§ 2. W czasie trwania sporu każdy z tych sądów przedsięwzięcie czynności niecierpiące zwłoki.

!! 1. Żaden wydział sądu okręgowego nie jest uprawniony do wszczynania sporu w przedmiocie właściwości z innym wydziałem tego sądu, jak również do występowania do sądu apelacyjnego „o rozstrzygnięcie sporu”.

2. Wprawdzie każdy sąd ma obowiązek zgodnie z art. 35 § 1 k.p.k. z urzędu badać swoją właściwość, ale nie dotyczy to sytuacji, gdy w kwestii właściwości zapadło

już uprzednio wiążące orzeczenie sądu odwoławczego, a nie zaistniały żadne nowe okoliczności faktyczne, które zmieniłyby podstawę takiego orzeczenia.

postanowienie SA w Warszawie z 5 maja 1999 r., II AKo 151/99, LEX nr 38183

Spór kompetencyjny może dotyczyć także właściwości miejscowej sądów odwoławczych.

postanowienie SA w Krakowie z 10 stycznia 2002 r., II AKo 191/01, LEX nr 56685

Sąd, któremu przekazano sprawę do rozpoznania w trybie art. 38 k.p.k., decyzją sądu wyższego rzędu jest związany, a ustawowy termin „rozstrzyga ostatecznie” nie pozostawia żadnych w tym względzie wątpliwości.

postanowienie SN z 19 września 2006 r., III KO 53/06, LEX nr 2531561

Sąd wyższego rzędu, orzekając w trybie art. 38 § 1 k.p.k., może przekazać sprawę do rozpoznania według właściwości także temu sądowi niższego rzędu, który nie pozostawał dotychczas w sporze kompetencyjnym.

postanowienie SA w Katowicach z 15 października 2008 r., II AKo 216/08, LEX nr 477920

Sąd, który otrzymuje w wyniku przekazania, w oparciu o treść art. 38 k.p.k., sprawę do merytorycznego rozpoznania i uznaje się także za niewłaściwy, zwraca się do sądu bezpośrednio wyższego rzędu o rozpoznanie sporu o właściwość i tym samym wszczyna spór w tym przedmiocie. Spór taki, dotyczący w szczególności właściwości miejscowej, jest możliwy również po dokonanej już kontroli instancyjnej przez sąd wyższego rzędu wydanego, jako pierwsze, postanowienia o przekazaniu sprawy innemu sądowi równorzędnemu. Sąd wyższego rzędu nie rozstrzyga bowiem w takim układzie procesowym sporu kompetencyjnego, który jeszcze nie istnieje, a dokonuje jedynie w trybie instancyjnym kontroli wydanego postanowienia o przekazaniu sprawy.

postanowienie SA w Łodzi z 23 sierpnia 2017 r., II AKz 353/17, LEX nr 2383743

Zgodnie z treścią przepisu art. 38 § 1 k.p.k. w brzmieniu nadanym z dniem 5 października 2019 r. ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 4 września 2019 r. (Dz.U. poz. 1694), sąd wszczynający spór kompetencyjny, w tym też sąd niższego rzędu, wobec uprawnienia się postanowienia o przekazaniu sprawy wyłączonych oskarżonych do merytorycznego rozpoznania jako właściwemu rzeczowo i miejscowo, jest jedynie uprawniony do kwestionowania określonych ustawowo rodzajów właściwości, do których zaliczyć należy właściwość rzeczową, miejscową i funkcjonalną, a nie jest władny w tym trybie podważać zasadności i skuteczności procesowej orzeczenia sądu, z którym wszczął spór kompetencyjny, w przedmiocie wyłączenia sprawy do odrębnego rozpoznania w trybie przewidzianym w przepisie art. 34 § 3 k.p.k., mimo że orzeczenie to pośrednio może wiązać się w konkretnym wypadku z problematyką właściwości do rozpoznania sprawy.

postanowienie SA w Katowicach z 13 listopada 2019 r., II AKo 218/19, LEX nr 2775730

Art. 39. [Spór kompetencyjny sądu powszechnego i sądu wojskowego]

Jeżeli sąd wojskowy przekaże sprawę sądowi powszechnemu lub nie przyjmie sprawy przekazanej mu przez sąd powszechny, sprawę rozpoznaje sąd powszechny.

Z art. 39 k.p.k. wynika, że kodeks postępowania karnego nie dopuszcza do powstawania negatywnych sporów kompetencyjnych między sądami powszechnymi a wojskowymi.

postanowienie SN z 21 października 2010 r., III KO 92/10, LEX nr 843506

Wniesienie zażalenia na postanowienie sądu wojskowego w przedmiocie nieprzyjęcia sprawy przekazanej mu przez sąd powszechny jest dopuszczalne.

postanowienie SN z 3 listopada 2010 r., WZ 47/10, LEX nr 656515

ROZDZIAŁ 2

WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO

Art. 40. [*Iudex inhabilis*]

§ 1. Sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, jeżeli:

- 1) sprawa dotyczy tego sędziego bezpośrednio;
- 2) jest małżonkiem strony lub pokrzywdzonego albo ich obrońcy, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego albo pozostaje we wspólnym pożyciu z jedną z tych osób;
- 3) jest krewnym lub powinowatym w linii prostej, a w linii bocznej aż do stopnia pomiędzy dziećmi rodzeństwa osób wymienionych w pkt 2 albo jest związany z jedną z tych osób węzłem przysposobienia, opieki lub kurateli;
- 4) był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy, albo w tej samej sprawie był przesłuchany w charakterze świadka lub występował jako biegły;
- 5) brał udział w sprawie jako prokurator, obrońca, pełnomocnik, przedstawiciel ustawowy strony, albo prowadził postępowanie przygotowawcze;
- 6) brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub wydał zaskarżone zarządzenie;
- 7) brał udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone;
- 8) (uchylony)
- 9) brał udział w wydaniu orzeczenia, co do którego wniesiono sprzeciw;
- 10) prowadził mediację.

§ 2. Powody wyłączenia trwają mimo ustania uzasadniającego je małżeństwa, wspólnego pożycia, przysposobienia, opieki lub kurateli.

§ 3. Sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego wnioskiem o wznowienie, zaskarżonego w trybie kasacji lub objętego skargą nadzwyczajną, nie może orzekać co do tego wniosku, kasacji lub skargi.

Ogólnie o wyłączeniu sędziego z mocy prawa

Wyliczenie zawarte w art. 40 § 1 k.p.k. ma charakter zamknięty, co wyklucza możliwość wyłączenia sędziego z mocy prawa z innych – niż w tym przepisie wskazane – powodów. Wymienione w tym przepisie przesłanki wyłączenia sędziego z mocy prawa nie mogą być zatem uzupełniane w drodze wykładni.

postanowienie SN z 13 czerwca 2007 r., V KK 15/07, LEX nr 299219

„Sprawą” w rozumieniu art. 40 k.p.k. jest postępowanie zmierzające do rozstrzygnięcia o przedmiocie postępowania.

postanowienie SN z 21 czerwca 2012 r., III KO 34/12, LEX nr 1212385

Pojęcie „udział w sprawie”, o którym mowa w art. 40 § 1 *in principio* k.p.k., chociaż musi być relatywizowane do przesłanek wyłączenia sędziego z mocy prawa (przy czym zaznaczyć należy, że zakres pojęcia „sprawa” może być różny w wypadku przesłanki określonej w art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. – sędzia, który orzekał w kwestii wypadkowej, a orzeczenie to uchylono, nie jest wyłączony z mocy prawa od rozpoznania sprawy w głównym przedmiocie procesu), jest sformułowaniem znacznie szerszym, aniżeli pojęcie „udział w wydaniu orzeczenia” (art. 40 § 1 pkt 6, 7 i 9 k.p.k.) i obejmuje nie tylko rozpoznanie sprawy i wyrokowanie, ale także rozstrzyganie wszelkich kwestii incydentalnych związanych z toczącym się postępowaniem.

wyrok SN z 12 marca 2018 r., II KK 363/17, LEX nr 2460471

Wyłączenie sędziego w oparciu o art. 40 § 1 k.p.k. wchodzi w rachubę jedynie w odniesieniu do konkretnego sędziego wyznaczonego już do udziału w sprawie, a nie sędziego, który jedynie potencjalnie może zostać do sprawy wyznaczony.

postanowienie SA w Krakowie z 7 czerwca 2018 r., II AKo 83/18, LEX nr 2614567

Sprawa dotyczy sędziego bezpośrednio

Koniecznym warunkiem uznania sędziego orzekającego w danej sprawie za *iudex inhabilis* jest ustalenie, iż sprawa, w której orzekał, dotyczyła go bezpośrednio. Natomiast o bezpośredniości w rozumieniu art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. można mówić dopiero wtedy, gdy sędzia w sprawie jest pokrzywdzonym lub pomówionym o przestępstwo lub czyn niegodny, ale imiennie, a nie tylko poprzez fakt przynależności do określonego środowiska lub grupy zawodowej oraz poprzez wskazanie konkretnych, dotyczących go osobiście okoliczności, bo tylko to może uzasadniać przekonanie, iż wynik sprawy wywrze wpływ na istotne uprawnienia lub obowiązki tego sędziego.

postanowienie SN z 10 stycznia 2002 r., IV KZ 83/01, LEX nr 559991

Wyłączenie sędziego z mocy prawa w oparciu o przepis art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. następuje w sytuacji, gdy sprawa dotyczy samego sędziego, jest on stroną w sprawie bądź wynik sprawy wywiera bezpośredni wpływ na inne jego uprawnienia lub interesy (np. w sferze prawa cywilnego).

postanowienie SN z 17 lipca 2008 r., III KK 215/08, LEX nr 452385

Sędzia jest małżonkiem strony lub pokrzywdzonego albo ich obrońcy, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego albo pozostaje we wspólnym pożyciu z jedną z tych osób

Jeżeli sędzia orzekający w sprawie, który wydał wyrok w I instancji, i prokurator będąca autorką aktu oskarżenia w tejże sprawie zawarli związek małżeński przed wydaniem wyroku w I instancji, to w oczywistym stopniu doszło do naruszenia dyspozycji art. 40 § 1 pkt 2 k.p.k.

wyrok SN z 21 kwietnia 2005 r., IV KK 92/05, LEX nr 149639

Sędzia jest krewnym lub powinowatym w linii prostej, a w linii bocznej aż do stopnia pomiędzy dziećmi rodzeństwa osób wymienionych w art. 40 § 1 pkt 2 k.p.k. albo jest związany z jedną z tych osób węzłem przysposobienia, opieki lub kurateli

Sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, niezależnie od tego, na jakim etapie postępowania sądowego w charakterze oskarżyciela publicznego występował jego krewny lub powinowaty w linii prostej, a w linii bocznej w stopniu określonym w art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k., wskazana zaś przyczyna wyłączenia powstaje również wtedy, gdy udział takiej osoby w powołanym charakterze ograniczony był do postępowania incydentalnego.

wyrok SN z 4 sierpnia 2010 r., III KK 40/10, LEX nr 610143

Ustawowym celem unormowania zawartego w art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k. jest zapewnienie całkowitej bezstronności sędziemu orzekającemu w sprawie, w wypadku jego pokrewieństwa lub powinowactwa ze stroną postępowania lub jej reprezentantem w stopniu wskazanym w tym przepisie ustawy procedury karnej.

postanowienie SN z 12 stycznia 2011 r., III KK 203/10, LEX nr 736751

1. Nie ulega wątpliwości, że powiązania rodzinne sędziego z adwokatem czy radcą prawnym, który jest przedstawicielem strony, stanowią powód do wyłączenia *ex lege* także wówczas, gdy adwokat taki został następnie zastąpiony przez innego adwokata, jak również, gdy dotyczą one adwokata czy aplikanta adwokackiego, który występuje w sprawie na podstawie pełnomocnictwa substytucyjnego.

2. Kluczowego znaczenia dla wystąpienia przesłanki wyłączenia w oparciu o art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k. nie ma również okoliczność, na jakim etapie postępowania w danej sprawie krewny (powinowaty) sędziego występował w procesie w roli reprezentanta strony, a nawet substytutu takiego reprezentanta.

3. Sędzia nie jest wyłączony z mocy ustawy w rozumieniu art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k. od rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym, gdy w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji w charakterze substytutu pełnomocnika pokrzywdzonego incydentalnie (jednorazowo) wziął udział w rozprawie – na której nie podjęto innych czynności poza stwierdzeniem stawienia i odebraniem oświadczenia co do występowania przez pokrzywdzonego w roli oskarżyciela posiłkowego – adwokat będący synem tego sędziego. Pojęcie udziału sędziego

w sprawie, w rozumieniu przesłanek wyłączenia z art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k., oznacza wystąpienie sędziego w sprawie, której rozpoznanie nastąpiło w całości albo choćby w części z udziałem osób wskazanych w art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k., tzn. co najmniej rozpoczęło się albo rozpoczęte trwało, ewentualnie nastąpiło podjęcie przez te osoby innych czynności, w tym zwłaszcza procesowych równoznacznych z zajęciem stanowiska w sprawie, złożeniem oświadczeń procesowych co do rozpoznawanych kwestii dotyczących sprawy, aktywnego albo nawet biernego zajęcia stanowiska co do rozpoznawanego oskarżenia.

4. Aplikant adwokacki jako substytut obrońcy czy pełnomocnika jest także uczestnikiem postępowania, w związku z działaniem którego może mieć zastosowanie wyłączenie sędziego w trybie art. 40 § 1 pkt 3 k.p.k.

postanowienie SN z 3 września 2020 r., V KO 57/20, LEX nr 3068898

Sędzia był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy, albo w tej samej sprawie był przesłuchany w charakterze świadka lub występował jako biegły

Zawarte w przepisie art. 40 § 1 pkt 4 k.p.k. określenie „był świadkiem czynu”, należy rozumieć nie tylko jako obecność sędziego przy czynie, a więc bardzo wąsko, ale także jako odnoszące się do sytuacji, gdy tenże poczynił własne spostrzeżenia poza procesem, mające znaczenie dla sprawy.

postanowienie SN z 18 października 2001 r., II KKN 124/99, LEX nr 51579

Sędzia brał udział w sprawie jako prokurator, obrońca, pełnomocnik, przedstawiciel ustawowy strony albo prowadził postępowanie przygotowawcze

Sędzia, który dokonywał czynności w postępowaniu przygotowawczym na podstawie przepisów rozdziału 38 k.p.k., nie jest wyłączony z mocy samego prawa do udziału w sprawie, gdyż jego czynności nie są prowadzeniem postępowania przygotowawczego, o których mowa w art. 40 § 1 pkt 5 k.p.k.

wyrok SN z 6 lutego 2003 r., WA 77/02, LEX nr 184193

Nie ma podstaw do stwierdzenia, że wyrokujący sędzia podlegał wyłączeniu od rozpoznania sprawy na podstawie art. 40 § 1 pkt 5 k.p.k., bo wysłuchał zeznań małoletniej pokrzywdzonej w postępowaniu przygotowawczym na podstawie art. 185a k.p.k.

postanowienie SA w Krakowie z 11 grudnia 2007 r., II AKo 279/07, LEX nr 365633

Jeżeli w wydaniu orzeczenia brał udział sędzia, który uprzednio podejmował w danej sprawie czynności procesowe jako prokurator, uczestnicząc w tej roli w posiedzeniu sądu, to podlega on wyłączeniu od rozpoznania sprawy w związku z treścią art. 40 § 1 pkt 5 k.p.k.

wyrok SN z 11 maja 2011 r., IV KK 200/10, LEX nr 1144191

Wydanie przez sędziego decyzji o tymczasowym aresztowaniu w postępowaniu przygotowawczym na mocy uprawnień przewidzianych dla sądu, zgodnie z treścią art. 250 § 2 k.p.k., a następnie orzekanie w postępowaniu

pierwszoinstancyjnym w tej sprawie nie przesądza o wyłączeniu tegoż sędziego z mocy prawa od orzekania w postępowaniu odwoławczym. W żadnym bowiem wypadku, jak określa to art. 40 § 1 pkt 5 k.p.k., sędzia ten nie brał udziału w sprawie jako prokurator, obrońca, pełnomocnik czy też przedstawiciel ustawowy strony. Nie można mu też przypisać przymiotu prowadzącego postępowanie, gdyż nie jest prowadzeniem postępowania wykonywanie przez sędziego czynności w postępowaniu przygotowawczym, jaką jest incydentalna czynność stosowania tymczasowego aresztowania, nie jest to bowiem prowadzenie czy też nadzorowanie tego stadium procesu.

postanowienie SN z 9 stycznia 2019 r., IV KK 723/18, LEX nr 2604050

Sędzia brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub wydał zaskarżone zarządzenie

Określenie „od udziału w sprawie” na gruncie art. 40 § 1 pkt 6 i 7 k.p.k. należy odczytywać łącznie z treścią stosownego punktu, precyzującego, o jaką „sprawę”, w istocie rzeczy, chodzi. Tak więc na gruncie pkt 6 chodzi o wyłączenie od udziału w sprawie „wydania zaskarżonego orzeczenia” lub „wydania zaskarżonego zarządzenia”. W tym ostatnim wypadku wyłączenie „od udziału w sprawie” następuje więc tylko na szczeblu sądu wyższego instancyjnie, tj. sądu właściwego do rozpoznania apelacji lub zażalenia.

uchwała SN z 30 września 2003 r., I KZP 26/03, LEX nr 80385

Prezes sądu (przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia – art. 93 § 2 k.p.k.) nie jest osobą wyłączoną z mocy prawa (art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k.) od wydania zarządzenia w kwestii przyjęcia lub odmowy przyjęcia środka odwoławczego wówczas, gdy środek ten został złożony od wydanego przez niego uprzednio zarządzenia.

postanowienie SN z 20 lipca 2006 r., V KZ 29/06, LEX nr 191175

Brak jest podstaw do uznania, że postanowienie o oddaleniu wniosku o uchylenie tymczasowego aresztowania, wydane w toku postępowania jurysdykcyjnego, ma w rozumieniu przepisu art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. charakter „zaskarżonego orzeczenia” w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie.

postanowienie SN z 26 października 2006 r., II KK 289/06, LEX nr 202145

Jeżeli określony w art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. zakaz, którego naruszenie skutkuje wystąpieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., nie ma zastosowania do sędziego ponownie rozpoznającego środek odwoławczy w sprawie, w której już raz uchylił zaskarżone orzeczenie, a która – po powtórnym rozpoznaniu przez sąd *meriti* – powróciła do sądu drugiej instancji, to tym bardziej zakazu tego nie można rozciągać na sędziego, który wcześniej rozpoznawał środek odwoławczy od orzeczenia dotyczącego wprawdzie tożsamego zdarzenia faktycznego, lecz zapadłego w innej sprawie.

wyrok SN z 2 czerwca 2011 r., III KK 328/10, LEX nr 860618

Norma art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. dotyczy kwestii wyeliminowania sytuacji, w której sędzia kontrolowałby decyzje procesowe, które sam wydał lub w wydaniu których uczestniczył. W związku z powyższym należy przyjąć, że sędzia ten jest wyłączony od orzekania w przedmiocie merytorycznej zasadności wniesionej od wydanego przez niego orzeczenia apelacji lub zażalenia. Ale zarazem przepis art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. nie daje podstaw do wyłączenia od udziału w sprawie sędziego sądu odwoławczego, który już raz uchylił orzeczenie (wyrok) w sprawie, a następnie powtórnie zachodzi potrzeba przeprowadzenia kontroli odwoławczej po ponownym rozpoznaniu sprawy w pierwszej instancji.

postanowienie SN z 12 lutego 2014 r., V KO 4/14, LEX nr 1427480

Sędzia brał udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone

1. Zgodnie z art. 30 § 1 pkt 7 d.k.p.k. [obecnie art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k.] udział sędziego w wydaniu każdego orzeczenia, które zostało następnie uchylone, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania, powoduje wyłączenie go od udziału w sprawie w razie jej ponownego rozpoznania, i to niezależnie od przyczyn, jakie legły u podstaw wydanego orzeczenia.

2. Skutki takie będą rodziły wszystkie sytuacje, gdy sędzia wypowiadał się merytorycznie w sprawie w zakresie winy, lecz także niewątpliwym jest, że takie same skutki rodzić musi udział w wydaniu orzeczenia o umorzeniu postępowania – na skutek stwierdzenia ujemnych lub braku dodatnich przesłanek procesowych, gdyż powołany przepis nie wprowadza żadnych w tym zakresie ograniczeń.

wyrok SN z 31 marca 1988 r., II KR 36/88, LEX nr 20303

Sędzia uczestniczący w składzie sądu odmawiającym uchylenia tymczasowego aresztowania nie podlega wyłączeniu na podstawie art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. od rozpoznania wniosku o odszkodowanie za to aresztowanie.

wyrok SA w Krakowie z 10 października 2001 r., II AKa 245/01, LEX nr 51914

1. Określenie „od udziału w sprawie” na gruncie art. 40 § 1 pkt 6 i 7 k.p.k. należy odczytywać łącznie z treścią stosownego punktu, precyzującego, o jaką „sprawę”, w istocie rzeczy, chodzi. Tak więc na gruncie pkt 7 chodzi o wyłączenie od udziału w sprawie „wydania orzeczenia, które zostało uchylone”; zgodnie z zakazem wykładni rozszerzającej i stosowania analogii wobec przepisów o charakterze wyjątkowym, nie można wyłączenia tego rozciągać na „udział w sprawie” wydawania innych rodzajów orzeczeń.

2. Zakaz orzekania, o którym mowa jest w art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k., odnosi się jedynie do sytuacji, w której ma dojść do ponownego rozpoznania danej sprawy lub kwestii.

3. Sędzia biorący udział w wydaniu na podstawie art. 345 § 1 k.p.k. [obecnie art. 344a § 1 k.p.k.] postanowienia, które sąd odwoławczy uchylił i przekazał sprawę sądowi pierwszej instancji do rozpoznania, nie jest co do zasady wyłączony od udziału w sprawie na zasadzie art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. Jeżeli jednak podejmowana przezeń czynność sprowadza się, bez pojawienia się nowych okoliczności